

**TÜRKÇEYİ ULUSLARARASI ALANDA ÖĞRETEN RESMÎ
KURUMLARIN DİL ÖĞRETİM STRATEJİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ BERKAY YÜCEBAŞ

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI**

**MERSİN
KASIM - 2022**

**TÜRKÇEYİ ULUSLARARASI ALANDA ÖĞRETEN RESMÎ
KURUMLARIN DİL ÖĞRETİM STRATEJİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ BERKAY YÜCEBAŞ

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI**

**Danışman
Prof. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ**

**MERSİN
KASIM - 2022**

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimin beyan ederim.

ETHICAL DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written information and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

...../...../ 2022

İmza / Signature
Ali Berkay YÜCEBAŞ

ÖZET

TÜRKÇEYİ ULUSLARARASI ALANDA ÖĞRETEN RESMÎ KURUMLARIN DİL ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

Türkçe, küresel dünya düzeninde konumu gereği artık ülke sınırları içerisinde sığmayarak bir dünya dili haline gelmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ise ülkemizin dünyada itibarını arttırmak, diğer ülkelerle dostluk köprüleri kurmak, var olan ilişkileri daha da güçlendirmek, ortak soydan gelen kardeş ülkelerle kenetlenmemize imkân yaratmak ve komşu ülkelerle birliktelik hacmini attırmak gibi dil öğretiminin yanında ekseriyetle büyük bir potansiyeli ifade etmektedir. Var olan bu potansiyel Türkiye'nin bu konu üzerinde daha fazla eğilmesi gerekliliğini doğurmuştur. Bu araştırmanın amacı Türkçeyi uluslararası alanda öğreten resmî kurumlar olan Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Türkiye Maarif Vakfı (TMV) ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)'nin dil öğretim stratejilerini ele almaktır.

Söz konusu bu çalışmada araştırma konusu olan 3 kurumun 1) eğitim, 2) kültürel ve sanatsal, 3) bilimsel ve toplumsal alandaki faaliyetleri sınıflandırılmıştır. Yapısı gereği Uluslararası İlişkiler disiplini ile disiplinler arası olan bu araştırmanın diğer amacı ise bu kurumların faaliyetlerinin "Yumuşak Güç", "Kamu Diplomasisi" ve "Kültürel Diplomasi" kavramları üzerinden yorumlayıp değerlendirmektir. Nitel modeldeki bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Veriler, söz konusu kurumların faaliyet raporları, yıllık planları ve stratejik hedeflerinin raporları incelenerek ve alan yazın taraması yapılarak kurumların resmi haber kanallarından elde edilmiştir. Toplanan bu veriler stratejik hedefler, planlar ve raporlar incelenip analiz edilerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Uluslararası İlişkiler, YEE, TMV, YTB, Kültürel Diplomasi

Danışman: Prof. Dr. Namık Kemal Şahbaz, Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı dil olarak Türkçe Öğretimi, Mersin.

ABSTRACT

LANGUAGE TEACHING STRATEGIES OF OFFICIAL INSTITUTIONS TEACHING TURKISH IN THE INTERNATIONAL AREA

Due to its position in the global world order, Turkish has become a world language by no longer being able to fit within the borders of the country. Teaching Turkish as a foreign language, on the other hand, mostly expresses a great potential besides language teaching, such as increasing the reputation of our country in the world, establishing friendship bridges with other countries, strengthening existing relations, enabling us to bond with brotherly countries from common descent, and increasing the volume of cooperation with neighboring countries. This potential has necessitated Turkey to focus more on this issue. The aim of this research is to discuss the language teaching strategies of Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Turkish Maarif Foundation (TMV) and Presidency for Turks Abroad and Related Communities (YTB), which are official institutions that teach Turkish internationally.

In this study, the activities of the 3 institutions that are the subject of research in 1) education, 2) cultural and artistic, 3) scientific and social areas are classified. The other purpose of this research, which is interdisciplinary with the discipline of International Relations by its nature, is to interpret and evaluate the activities of these institutions through the concepts of "Soft Power", "Public Diplomacy" and "Cultural Diplomacy". In this qualitative model, the document analysis method was used. The data were obtained from the official news channels of the institutions by examining the annual reports, annual plans and reports of the strategic goals of the institutions in question and by scanning the literature. These collected data were tried to be interpreted by examining and analyzing strategic targets, plans and reports.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, International Relations, YEE, TMV, YTB, Cultural Diplomacy

Consultant: Professor Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ, Mersin University, Faculty of Education / Department of Social Sciences and Turkish Language Education, Mersin.

ÖN SÖZ/TEŞEKKÜR

Ülkeler, küresel anlamda varlıklarını en önemli hususlardan biri olarak dil ve kültür vasıtasıyla ifade etmektedirler. Türkiye ve ülkenin dili olan Türkçe ise son yıllarla birlikte artan cazibesiyle artık kendi ülkesinin sınırlarını aşan, yurt dışında büyük ilgi gören bir dil konumundadır. Var olan bu ilgiyi ülkemiz adına en verimli şekilde değerlendirmek ise öncelikle bu dili öğretmeye kendini adanmış eğitmenler olmak üzere Türkçeye gönül vermiş her bireyin sorumluluğundadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve uluslararası ilişkiler disiplini bir araya getirerek disiplinlerarası nitelikte oluşturduğum bu çalışma ile üzerimde hissettiğim sorumluluğun ilk adımını yerine getirmeye çalıştım. Uzun bir yolculuğun sonunda zihnimde planını kurduğum bu çalışma, yeri geldiğinde beni ziyadesiyle heyecanlandırmış yeri geldiğinde ise çok yönlü düşünmeye sevk ederek düşünce dünyamda ve akademik kariyerimde çok farklı pencereler açmıştır.

Yukarıda bahsi geçen yolculuğun zor süreçlerinde her an yanımda olan ve varlıklarını hissettiren annem ile babama; ilmini, ilgisini ve akademik zenginliğini paylaşarak beni her anlamda destekleyen danışman hocam Prof. Dr. Namık Kemal Şahbaz'a; akademik kariyere adım atmam noktasında en baştan beri bana telkinlerde bulunan ve cesaretlendiren hocam Doç. Dr. Halil Erdem Çocuk'a; disiplinlerarası bir çalışma olan tez konusunu belirleme noktasında uzun tartışmalar yürüttüğüm ve alanımda akademik ufku zenginleştiren hocam Dr. Öğr. Gör. Yunus Emre Çekici'ye; uzun ve yorucu bu zaman dilimini değerli arkadaşlıklarıyla katlanabilir kılan Onurcan Kurucu ve İzzet Koyuncu'ya ve son olarak da yaşamın telaşını benimle birlikte göğüsleyen hayat arkadaşım sevgili Dr. Afra Aslan'a en kalbî duygularıyla teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	ii
ONAY	iii
ETİK BEYAN	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
KISALTMALAR ve SİMGELER	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Tanımı	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Problem Cümlesi	4
1.5. Alt Problemler	4
1.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	5
1.7. Tanımlar	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ALAN YAZIN	7
2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi	7
2.1.1. (Kök)Türk Dönemi ve Öncesine Ait Yabancılar Türkçe Öğretimi	7
2.1.2. Uygurlar Dönemi Yabancılar Türkçe Öğretimi	10
2.1.3. Karahanlı Dönemi Yabancılar Türkçe Öğretimi	11
2.1.4. Harezm Dönemi Yabancılar Türkçe Öğretimi	13
2.1.5. Çağatay Dönemi Yabancılar Türkçe Öğretimi	14
2.1.6. Kıpçak Dönemi Yabancılar Türkçe Öğretimi	15
2.1.7. Selçuklu Dönemi ve Beylikler Devri Yabancılar Türkçe Öğretimi	17
2.1.8. Osmanlı Dönemi Yabancılar Türkçe Öğretimi	19
2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Güncel Durumu	23
2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Disiplinler Arası Bir Yaklaşım	28
2.4. Ortak Bir Çalışma Alanı Olarak: Uluslararası İlişkiler	31
2.4.1. Diplomasi	35
2.4.2. Uluslararası İlişkiler Disiplininde Yumuşak Güç Kavramının Yeri	37
2.4.2.1. Güç Nedir?	37
2.4.2.2. Gücün Çeşitleri	38
2.4.2.3. Yumuşak Güç	39
2.4.2.4. Yumuşak Güç Kaynağı Olarak Kültür	41
2.4.2.5. Türkiye'nin Yumuşak Güç Potansiyeli	42
2.4.3. Kamu Diplomasisi	51
2.4.3.1. Kamu Diplomasisinin Aktörleri	53
2.4.3.2. Kamu Diplomasisinin Araçları	54
2.4.3.3. Kamu Diplomasisi ve Türkiye	54
2.4.4. Kültürel Diplomasi	60
2.5. Yurt Dışında Türkçe Öğretimi Faaliyetlerinde Bulunan Resmî Kurumlar	67
2.5.1. Yunus Emre Enstitüsü	67
2.5.1.1. Enstitünün Kuruluş Süreci ve Hakkında Genel Bilgiler	67
2.5.1.2. Enstitünün Yurt Dışı Yapılanması	70
2.5.1.3. Enstitünün Yönetim Yapısı	75
2.5.1.4. Enstitünün Faaliyet Alanları	78
2.5.1.5. Enstitünün Kurumsal Yeterlilikleri	81

	Sayfa
2.5.2. Türkiye Maarif Vakfı	88
2.5.2.1. Vakfın Kuruluş Süreci ve Genel Bilgiler	88
2.5.2.2. Vakfın İlke ve Politikaları	91
2.5.2.3. Vakfın Kazanımları ve Faaliyet Alanları	92
2.5.2.4. Vakfın Yurt Dışı Yapılanması	94
2.5.2.5. Vakfın Yönetim Yapısı	97
2.5.2.6. Vakfın Kurumsal Yeterlilikleri	99
2.5.3. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	104
2.5.3.1. Başkanlığın Tarihçesi ve Hakkında Genel Bilgiler	104
2.5.3.2. Başkanlığın Temel Politika ve Öncelikleri	106
2.5.3.3. Başkanlığın Stratejik Amaç ve Hedefleri	107
2.5.3.4. Başkanlığın Faaliyet Alanları Üzerinden Verilen Hizmetler	108
2.5.3.5. Başkanlığın Kurumsal Yeterlilikleri	109
2.6. Yurt Dışında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Çalışmalarında Politika ve Strateji Geliştirme	113
2.7. İlgili Çalışmalar	114
3. YÖNTEM	119
3.1. Araştırmanın Modeli	119
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	119
3.3. Veri Kaynaklarının Belirlenmesi ve Toplanması	119
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	120
4. BULGULAR ve YORUM	121
4.1. Kurumların Eğitim Faaliyetleri	121
4.1.1. Yunus Emre Enstitüsünün Eğitim Alanındaki Faaliyetlerinin İncelenmesi	121
4.1.2. Türkiye Maarif Vakfının Eğitim Alanındaki Faaliyetlerinin İncelenmesi	132
4.1.3. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının Eğitim Alanındaki Faaliyetlerinin incelenmesi	150
4.2. Kurumların Kültürel ve Sanatsal Faaliyetleri	152
4.2.1. Yunus Emre Enstitüsünün Kültürel ve Sanatsal Alandaki Faaliyetlerinin İncelenmesi	152
4.2.2. Türkiye Maarif Vakfının Kültürel ve Sanatsal Alandaki Faaliyetlerinin İncelenmesi	154
4.2.3. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının Kültürel ve Sanatsal Alandaki Faaliyetlerinin İncelenmesi	159
4.3. Kurumların Bilimsel ve Toplumsal Faaliyetleri	160
4.3.1. Yunus Emre Enstitüsünün Bilimsel ve Toplumsal Alanındaki Faaliyetlerinin İncelenmesi	160
4.3.2. Türkiye Maarif Vakfının Bilimsel ve Toplumsal Alanındaki Faaliyetlerinin İncelenmesi	163
4.3.3. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının Bilimsel ve Toplumsal Alanındaki Faaliyetlerinin İncelenmesi	166
5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	168
5.1. Sonuç	168
5.2. Tartışma	170
5.3. Öneriler	171
5.3.1. Eğitim Alanındaki Öneriler	171
5.3.2. Kültürel ve Sanatsal Öneriler	174
5.3.3. Bilimsel ve Toplumsal Öneriler	174
KAYNAKLAR	176

	Sayfa
EKLER	183
ÖZGEÇMİŞ	184

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Türkçeden Sümerceye Geçen Bazı Kelimeler	8
Tablo 2.2. 19. Yüzyılda Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Amacıyla Yazılan Eserler	20
Tablo 2.3. Joseph Nye’a Göre Gücün Üç Biçimi	39
Tablo 2.4. Yunus Emre Vakfı Mütevelli Heyeti Üyeleri	75
Tablo 2.5. Yunus Emre Vakfı Yönetim Kurulu Üyeleri	76
Tablo 2.6. Yunus Emre Vakfı Danışma Kurulu Üyeleri	77
Tablo 2.7. Yunus Emre Vakfının Yıllık Gelir-Gider Tablosu	86
Tablo 2.8. TMV’nin Planlarında Belirtilen Strateji ve Hedefleri	94
Tablo 2.9. TMV’nin Eğitim Kurumu İle Yurtlarının Dağılım Gösterdiği Ülkeler ve Sayısı	96
Tablo 2.10 Türkiye Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti Üyeleri	98
Tablo 2.11. Türkiye Maarif Vakfı Yönetim Kurulu Üyeleri	99
Tablo 2.12. Türkiye Maarif Vakfı Danışma Kurulu Üyeleri	99
Tablo 2.13. 11. Kalkınma Planında YTB’nin Üzerine Düşen Görev ve Sorumluluklar Listesi	106
Tablo 2.14. YTB’nin Belirlediği Stratejik Amaç ve Hedefleri	107
Tablo 4.1. YEE’nin Eğitim Faaliyetleri	121
Tablo 4.2. YEE’nin Hazırladığı Materyal Setleri	125
Tablo 4.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programları	128
Tablo 4.4. Eğitimcilere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Seminerleri	128
Tablo 4.5. TMV’nin Eğitim Faaliyetleri	133
Tablo 4.6. TMV’nin Düzenlediği Uluslararası Eğitim Fuarları	137
Tablo 4.7. YTB’nin Eğitim Faaliyetleri	150
Tablo 4.8. TMV Kültür ve Sanat Faaliyetleri	155
Tablo 4.9. TMV’nin Birtakım Sosyal Etkinlikler Örneği	155
Tablo 4.10. TMV’nin “Maarif Söyleşileri” Kapsamındaki Etkinlik Listesi	156
Tablo 4.11. YTB’nin Kültür ve Sanat Faaliyetleri	159
Tablo 4.12. YEE’nin Bilimsel ve Toplumsal Faaliyetleri	160
Tablo 4.13. TMV’nin Bilimsel ve Toplumsal Faaliyetleri	163
Tablo 4.14. TMV’nin Düzenlediği Panel, Çalıştay ve Sempozyumlar	165
Tablo 4.15. YTB’nin Bilimsel ve Toplumsal Faaliyetleri	166

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Enstitünün Yıl-Yıl Açmış Olduğu Kültür Merkezleri ve Sayısı	71
Şekil 2.2. Kıtalar Göre Kültür Merkezleri Dağılımı	72
Şekil 2.3. Kıtalar Göre Kültür Merkezlerinin Yüzdelik Dağılımı	73
Şekil 2.4. Yıllara Göre Protokol ve Ülke Sayısı	74
Şekil 2.5. Bölgelere Göre Türkoloji Protokolü İmzalanan Üniversitelerin Yüzdelik Dağılımı	74
Şekil 2.6. Enstitüde Çalışan Personel Sayısı ve Dağılımı	82
Şekil 2.7. Enstitünün Yurt İçi ve Dışında Çalışan Personellerin Kadro Dağılımı	82
Şekil 2.8. Yunus Emre Enstitüsü'nün Yayınları	85
Şekil 2.9. Yunus Emre Vakfı 2020 Yılı Gelir Grafiği	86
Şekil 2.10. Yunus Emre Vakfı 2020 Yılı Gider Grafiği	87
Şekil 2.11. TMV'nin Dünya Haritası Üzerinde Dağılım Alanları	95
Şekil 2.12. TMV'nin Personel Sayısı ve Dağılımı	100
Şekil 2.13. TMV'nin Çeşitli Yayınları	102
Şekil 2.14. YTB Teşkilat Yapısı ve Alt Birimler	110
Şekil 2.15. YTB Çalışanlarının Eğitim Durumuna göre Dağılımı	110
Şekil 2.16. YTB 2021 Yılı Gelir Tablosu Dağılımı	111
Şekil 2.17. YTB'nin Çeşitli Yayınları	112
Şekil 4.1. Kültür Merkezlerinin Türkçe Kurslarındaki Yıllara göre Öğrenci Sayısı	122
Şekil 4.2. Tercihim Türkçe Projesi Kapsamında Yıllara göre Öğrenci ve Okul Sayısı	123
Şekil 4.3. Türkoloji Projesi Yıllara Göre Protokol ve Ülke Sayısı	124
Şekil 4.4. TMV Eğitimde Dijital Dönüşüm	139
Şekil 4.5. TMV Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı Kademelere Göre Kur Seviyeleri ve Saati	142

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simgesi	Tanım
AA	Anadolu Ajansı
AB	Avrupa Birliği
ABAP	Akademik ve Bilimsel Araştırmalar
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ALTE	Avrupa Dil Test Uzmanları Derneği
BMGK	Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
GPDNet	Küresel Kamu Diplomasisi Ağı
İKÖ	İslam Konferansı Örgütü
KATİP	Kamu Görevlisi ve Akademisyenlere Türkçe ve Kültür Programı
KEİ	Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
SETA	Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
SOGİL	Sosyal Girişimcilik ve İletişim Eğitimleri
STİP	Sivil Toplum ve İletişim Programı
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TABİP	Türkiye Bilimsel ve Akademik İşbirliği Projesi
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TMV	Türkiye Maarif Vakfı
TÜBA	Türkiye Bilimler Akademisi
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜRKSOY	Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı
TYS	Türkçe Yeterlilik Sınavı
Uİ	Uluslararası İlişkiler
UNHRC	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri
YEE	Yunus Emre Enstitüsü
YETKM	Yunus Emre Türk Kültür Merkezi
YTB	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
YÖS	Yabancı Öğrenci Sınavı
YÖTÖ	Yabancılarla Türkçe Öğretimi

1. GİRİŞ

“Dilin rüzgâr olsun, dört bir diyarı dolaşsın oğul
Dilin ırmak olsun, su olsun, hep aksın oğul
Dilin şeker olsun, bal olsun, gönül yapsın oğul
Ağaç olsun, yıldız olsun, güneş ve ay olsun oğul
Doğu’da, Batı’da, uzakta ve yakında yankılansın oğul
Duaya dursun dilin oğul, şiir olsun dilin oğul
Yoksullara güç olsun, zenginlere rehber oğul
Dağlarda yankılansın dilin oğul, çöller aşsın
Zalim korksun, dost gönensin dilinle oğul
Salkın salkım tan yelleri estiğinde
Cümle çiçek ve çimen cümle başak ve dal selamlasın oğul
Hak söylesin dilin oğul, aşk söylesin
Dün değil, bugün değil, gelecekte değil
Zaman durdukça yaşasın senin dilin oğul
Evvel olsun, ebed kalsın senin dilin oğul
Şehir kursun, gönül yapsın kılavuz olsun oğul
Türkçe Allah’tan gelen bir köktür sana
Böyle bil, böyle yaşa, böyle konuş oğul”
(YEE 1000 Yılın Sesi Türkçe Bayramı).

1.1. Problem Tanımı

Türkiye, küresel dünya düzeninde kendisine daha çok yer bulabilme, söz sahibi olma ve hacmini arttırma yolunda birçok politika izlemektedir. Bu politikalarından birisi de dilini ve kültür birikimini diğer topluluklarla paylaşma ve bu sayede bir iletişim köprüsü kurma stratejisidir. Bu noktada Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi büyük önem arz etmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilme taleplerini ortaya çıkaran gerekçeler bakımından değerlendirildiğinde Türkiye’nin ve Türkçenin özellikle kendi coğrafyası ve de dünyada potansiyeli yüksek, çeşitli durumlarda çekim merkezi olarak algılandığı görülmektedir. Bu yükseliş dile olan ilgi ve alakayı da beraberinde getirmektedir. Durmuş’a (2013:209) göre gördüğü ilgi bakımından anadil olarak konuşulduğu ülkenin sınırlarını aşabilen dillerin sayısı, mevcut konuşulan dillere oranla çok azdır. Bu anlamda Türkçenin dünya dilleri arasında çok önemli bir yere sahip olduğunu belirtiyor. Çiftçi ve Coşkun (2017: 206) ise, “İki dilliliğin geride bırakılıp çok dilliliğe geçişin hızlandığı bir dünyada yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi de bu süreç içerisinde önemli bir mevzi kazanmak için çaba harcamaktadır. Eğitim alanında olduğu gibi ticari, siyasi, kültürel, askerî vb. alanlarda da dünya ülkeleri ile bir etkileşim yaşanmakta ve bu hızlı etkileşimin sonucu olarak çok dilliliğin kaçınılmaz bir ihtiyaç olduğu gerçekliğini korumaktadır” şeklinde durumu ifade etmiştir.

Yukarıdaki görüşlerden de hareketle önemli bir nokta olarak Türkçenin akıbetine baktığımızda yabancı dil olarak öğretimi konusunda son yıllarda gözle görülür bir biçimde girişim söz konusudur. Türkçe artık kendi ülkesinin sınırlarını aşan, yurt dışı alanlarda büyük ilgi gören bir dil konumundadır. Bu bakımdan dünyada en çok konuşulan diller arasındadır ve gerek yurt içinde gerekse yurt dışında Türkçe öğrenimi talebi giderek artmaktadır. Tam da bu noktada, tezin araştırma konusu olarak, yurt dışında Türkçe öğretim faaliyetleri yapan kurumlar hangileridir? Bu kurumların organizasyon yapısı nasıl işlemektedir? Türkçe öğretim faaliyetlerine ne tür katkılar vermektedir? Bu faaliyetler yumuşak gücün unsurları olan “Kamu Diplomasisi” ve “Kültürel Diplomasi” açısından nasıl yorumlanmalıdır gibi birçok soruya cevap aranmaktadır.

Özü itibarıyla disiplinler arası olan bu araştırmanın uluslararası ilişkiler disiplini ortak bir noktası bulunmaktadır. “Disiplinler arası çalışmalarda belirli bir kavram (ya da problem, konu) temel alınarak, bu kavrama değişik yönlerden ışık tutabilecek bilgi ve beceriler ilgili alanlardan alınarak bütünleştirilir” (Yıldırım,1996:89). Disiplinler arası çalışmaların bilim dünyasında son dönemlerde öne çıkmasında ve araştırmalarda sıkça bu yöntemle başvurulmasındaki en önemli nedenlerden birisi, üzerinde çalışılan problem durumlarının karmaşıklığı ve mevcut disiplinlerin bu sorunlara tek başlarına çözüm getirmesi noktasında yetersiz kalması veya çok boyutlu yorum getirememesidir. Sorunların farklı bir bilgi düzleminde ele alınması ve tanımlanması gerekmektedir. Çevik (2019), bu konuda; Değişimin hızlı ve kaçınılmaz olduğu bu dünyada sorunlar ve bu sorunlarla baş etme yöntemlerinin de farklılaştığını, bu çok boyutluluk arasında gündeme gelen problemlerin sadece tek bir disipline bağlı kalarak çözülmesini beklemenin gerçekçi olmadığını belirtmektedir. Disiplinler arası çalışmalar söz konusu araştırmalarda farklı disipline ait bilgi ve becerileri anlamlı bir şekilde bir araya getirme gibi stratejik olanaklar sağlamaktadır. Yani disiplinler arası organizasyonlar aracılığıyla birbirinden farklı çalışma alanları, ilgi sahaları ve araştırma yöntemleri olan disiplinlerin, bir araya gelmesiyle mevcut durumlara farklı pencereler aralama fırsatı doğmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi bu hususta, devletlerin birbirleri ile ilişkilerini ele alan sosyal bir bilim olan, Uluslararası İlişkilerle disiplinler arası çalışması bu işin diğer boyutunu oluşturmaktadır. İşin ilişkiler boyutunu incelerken ilişkilerin sadece devletlerle sınırlı kalmadığını bilmek gerekir. Bu alanda etki alanı geniş olan ülkelere bakıldığında yumuşak gücü meydana getiren unsurlardan kültürel kaynakları ve kültürel diplomasiyi oldukça etkili kullandıkları bilinen bir gerçektir. Bu bakımdan ilişkileri toplum seviyesinde ele alacak kamu diplomasi kültürel diplomasi gibi kavramların da içini açma gerekliliği doğmuştur.

Tezin kavramsal çerçevesi noktasında ise ilk olarak Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine tarihsel bir çerçeveden yaklaşılmış olup öğretildiği ilk dönemlerden günümüze kadar olan kısmında verilen eserler ve dil öğretme ihtiyacı uluslararası ilişkiler boyutunda ele alınacaktır.

Bu nokta günümüze ışık tutması açısından önemli görülmüştür. Daha sonra Cumhuriyet Döneminden günümüze yabancı dil olarak Türkçe öğretim çalışmalarının güncel durumu bir alt başlıkta ele alınması planlanmıştır. Kavramsal çerçevenin belirlenmesi noktasında, disiplinler arası ve ortak bir çalışma alanı olarak: Uluslararası İlişkiler başlığı açılarak bu kavramları tezin konusu ile ilişkisini ortaya koymak bakımından detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Uluslararası ilişkiler başlığında kavramsal çerçeve verilirken “Yumuşak Güç”, “Kültürel Diplomasi” ve “Kamu Diplomasisi” kavramları irdelenecektir. Bu kavramların irdelenmesi kurumların çalışmalarını değerlendirme noktasında okuyucular için aydınlatıcı olacaktır. Bu noktadan sonra yurt dışında uygulayıcı 3 kurum, kurum yapısı ve genel bilgilendirme noktasında ele alınarak kuramsal ve kavramsal çerçeve bölümü noktalanacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkçeyi uluslararası alanda öğreten resmî kurumların dil öğretim stratejilerini ele almak ve bu alanda yapılan faaliyetlerini ortaya koyarak sınıflandırmaktır. Bu amaç doğrultusunda yurt dışında Türkçe öğretim faaliyeti gösteren 3 kurum; Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Maarif Vakfı ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı belirlenmiştir. Bu kurumların Türkçe öğretiminin; Eğitim Alanındaki Faaliyetleri, Kültürel ve Sanatsal Faaliyetleri ve Bilimsel ve Toplumsal Alandaki Faaliyetleri araştırma alanı olarak ele alınacaktır.

Ana amacının yanında ise alana disiplinler arası bir farkındalık oluşturmak açısından uluslararası disiplininin penceresinden bahsi geçen kurumların faaliyetlerine bir yumuşak güç unsuru olan kültürel diplomasi ve kamu diplomasine etkisi bakımından yorumlamak bir diğer amacıdır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye dünyada küresel dünya düzeninde kendisine daha çok yer bulabilme ve hacmini arttırma anlamında birçok politika izlemektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilme taleplerini ortaya çıkaran alanlar bakımından değerlendirildiğinde Türkiye’nin ve Türkçenin özellikle bölgesinde ve de dünyada yükselen değer olarak kendisini gösterdiği görülmektedir. Bu politikalardan birisi olarak Anadolu medeniyetinin tanıtıcısı dili ve kültürünü dünya üzerinde daha bilinir, kullanılır, saygın bir noktaya getirmektir. Bu bağlamda talepler doğrultusunda çalışmalar son yıllarda hızlanmaktadır. Netice olarak bu yükselen değer konusunda biz ülke olarak neyi, nasıl, ne yöntemlerle, ne kadar yapıyoruz sorusu önem kazanmaktadır.

Bu çalışma;

- 1) Yurt dışında Türkçe dil öğretimi çalışmaları yapan Türkiye’deki resmî oluşumların çalışmaları hakkında genel bir çerçeve çizmesi ve bu kurumların işleyiş yapısı; eğitim,

kültür, sanat, bilimsel ve toplumsal alandaki faaliyetleri hakkında bilgi vermesi ve bu faaliyetlerin kendi kültürüne ve faaliyet gösterdiği ülkelerdeki kültüre katkısı,

- 2) Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi disiplini bu alana dair çalışmalara daha önce uluslararası ilişkiler boyutunun önemine bir tez düzeyinde bakılmamış olması ve bu bakımdan ufuk açıcı bir çalışma olması,
- 3) Dil öğretiminde yumuşak güç kavramı ve bu kavramın öneminin kültürel diplomasi ve kamu diplomasisi çalışmalarına etkisinin yeterince kavranamaması ve bu konuda yüksek bir bilincin oluşmamasına dikkat çekmesi,

Bakımından alana özgün değerler katması beklenen, yukarıda bahsedilen maddeler açısından literatürdeki boşluğa ışık tutması ve farkındalık oluşturmaya planlanan bir çalışmadır.

1.4. Problem Cümlesi

“Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi çalışmalarında Türkiye’deki resmî kurumların organizasyon yapısını ortaya koyarak ve söz konusu kurumların dil öğretim stratejilerini inceleyerek yapılan faaliyetleri sınıflandırmak; bununla birlikte bu çalışmaların uluslararası ilişkilere katkısını ne düzeyde etkilediğini değerlendirmek” bu çalışmanın problem cümlesini ortaya koymaktadır.

1.5. Alt Problemler

Araştırmada problem cümlesi üzerinden incelenen alt problemler şunlardır:

- ❖ Eğitim alanındaki faaliyetlerin incelenmesi
 - 1) Yunus Emre Enstitüsü’nün eğitim alanındaki faaliyetleri nelerdir?
 - 2) Türkiye Maarif Vakfının eğitim alanındaki faaliyetleri nelerdir?
 - 3) Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının eğitim alanındaki faaliyetleri nelerdir?
- ❖ Kültürel ve sanatsal faaliyetlerin incelenmesi
 - 4) Yunus Emre Enstitüsü’nün kültürel ve sanatsal faaliyetleri nelerdir?
 - 5) Türkiye Maarif Vakfının kültürel ve sanatsal faaliyetleri nelerdir?
 - 6) Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının kültürel ve sanatsal faaliyetleri nelerdir?
- ❖ Bilimsel ve toplumsal faaliyetlerin incelenmesi
 - 7) Yunus Emre Enstitüsü’nün bilimsel ve toplumsal faaliyetleri nelerdir?
 - 8) Türkiye Maarif Vakfının bilimsel ve toplumsal faaliyetleri nelerdir?
 - 9) Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının bilimsel ve toplumsal faaliyetleri nelerdir?

1.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırma, Türkçeyi uluslararası alanda öğreten resmî 3 kurum ile sınırlandırılmıştır. Bu kurumlar:

- Yunus Emre Enstitüsü (YEE)
- Türkiye Maarif Vakfı(TMV)
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)'dır.

Bu kurumların çalışmaları ve etkinlikleri ise:

- 1)Eğitim alanındaki faaliyetleri
- 2)Kültürel ve sanatsal faaliyetleri
- 3)Bilimsel ve toplumsal faaliyetleri

Olmak üzere 3 başlık altında yorumlanarak sınırlandırılmıştır.

Bunun yanında başka bir sınırlılık unsuru ise kurumların faaliyetleri bazı noktalarda birbirinden kesin olarak ayıramamaktadır. Bir eğitim faaliyeti bazen kültür veya bilimsel faaliyetlere de katkı sağlamaktadır. Bu durumda bahsi geçen örneklerde genel bir fikir üzerinden hareket edilmiştir.

1.7. Tanımlar

Bu çalışmanın temelinde yer alan kavramlar, aşağıda tanımlanmıştır. Söz konusu kavramlar, çalışma süresince aşağıdaki tanımlar çerçevesinde ele alınmıştır.

Uluslararası İlişkiler: Kardaş (2016) Uluslararası ilişkileri en genel tanımıyla, "Aktörlerin aktörler ile olan ilişkilerini inceleyen sosyal bir bilim dalıdır. Aktörler, uluslararası arenadaki ilişki uzmanlarının incelediği her türlü yapıdır. Aktör tanımı, geçmişten günümüze genel literatürde devletler" olarak tanımlanmıştır (Kardaş, 2016). Başka bir söylemle ifade etmek gerekirse her devletin uluslararası ilişkilerdeki önceliği, kendi ulusal çıkarlarını hayata geçirmek ve mevcut çıkarlarını korumaktır.

Disiplin: Öğretim konusu olan veya olabilecek bilgilerin bütünü, bilim dalı (TDK, 2019). Uzmanlaştığı alan, kullandığı teknik, araç yöntem ve terminoloji bakımından diğerlerinden ayrılan alt bilimdir (Demir ve Acar, 1993: 96).

Disiplinler Arasılık: Bir kavramın, konunun, problemin ya da tecrübenin incelenmesi için birden fazla disiplinin yöntem ve bilgisini bilinçli bir biçimde işe koşan program anlayışı (Jacobs, 1989).

Diplomasi: TDK (2019), diplomasiyi; uluslararası ilişkileri düzenleyen antlaşmalar bütünü; yabancı bir ülkede ve uluslararası toplantılarda ülkesini temsil etme işi ve sanatı; bu işte çalışan kimsenin görevi, mesleği; bu görevlilerin oluşturduğu topluluk olarak; Kürkçüoğlu (1980) ise diplomasiyi, devletlerarası ilişkilerde sorunların barışçıl yöntemlerle ve müzakere yoluyla

çözölmeye çalışılması veya en genel tanımıyla dış ilişkilerin yürütölme biçimine ilişkin bileşenlerin bütünü olarak tanımlamaktadır (Kürkçüöğlu, 1980).

Yumuşak Güç: İstenilen bir şeyi karşı tarafı etkileyerek elde etmek veya maddi olmayan etkilerle istenilen davranış sonucuna güç kullanmadan ulaşmaktır. (Nye, 2004: 5-13). Yumuşak güç fiili müdahaleyle ve zorla değil, iş birliğine gidiş olup, gündemin belirlenmesinde aktörlerin önceliklerinin dikkate alınması ve iknadan daha öteye aktörlerin etkilenmek suretiyle sunulan seçeneklere çekilmesi olarak tanımlanabilir.

Kamu Diplomasisi: Kamu diplomasisi, Yılmaz ve Kılıçoğlu'na (2017) göre bir ulusun düşünce ve hedeflerini, kurumlarını, kültürünü ve ulusal hedeflerini yabancı halklara anlatma hedefi taşıyan bir hükümetin iletişim süreci olarak ifade edilmektedir. Lakin bu tanım, genellikle propaganda ile karıştırılmaktadır. Literatürde kamu diplomasisi kavramına atfedilen anlam çoğunlukla bir hükümetin alenen yabancı kamuoyu oluşturma, ulusal hedeflere ve çıkarlara ulaşmak için yapılandırılmış doğru bilgiyi yayma çalışmalarıdır. (Yılmaz ve Kılıçoğlu, 2017: 118).

Kamu diplomasisi; süregelen, bilindik, klasik diplomasinin dışında kalan, hükümetlerin başka ölkelerde kamuoyu oluşturma girişimlerini, ölkeler arasında sivil toplum örgütlerinin etkileşim halinde olmasını ve kültürel etkileşim süreçlerini ifade etmektedir. Geleneksel diplomasi yöntemlerinden farklı olarak diğer ölkelerin hükümetlerini değil, hükümet dışı aktörlerini ve kamuoylarını etkilemeyi amaçlamaktadır. Ölkeler, kamu diplomasisi aracılığıyla kendi vatandaşları ve kurumları ile yabancı ölkeler vatandaşları arasındaki diyalogu yaygınlaştırma imkânına sahiptir (Doğan, 2012, s. 13).

Kültürel Diplomasi: Sosyal bilim araştırmacıları kültürel diplomasi kavramını tanımlarken birçok farklı yaklaşımlar ve yorum üretmişlerdir. Örnek verecek olursak M. Cummings, kültürel diplomasiyi değişik milletler arasında fikirlerin enformasyonu ve sanatın paylaşımı şeklinde yorumlamıştır. L. Belanger ise kültürel diplomasiyi tanımlarken, dış politikanın kültür, eğitim ve bilim vd. benzer olguların ilişkisi şeklinde tanımlar. Günümüzde ise kültürel diplomasi kavramı, millî hükümetlerden farklı olarak iş insanları, göçmenler, sanatçılar ve daha birçok sivil faktörlerin kompleks bir alana katılımı ve bu grupların düşüncelerinin resmi kültür politikaları ile paralel bir şekilde hareket etmesidir. Hükümet politikalarının ölkeler kültürünü oluşturan unsurlarla birleşimi, kültürel diplomasinin genel hatlarını oluşturmaktadır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ALAN YAZIN

Bu bölümde, ilk olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihsel gelişimi ve günümüzdeki güncel durumu hakkında bilgiler verilmiştir. Daha sonrasında disiplinler arası nitelikte olan bu çalışmada, disiplinler arasılığın önemi ve sosyal bilimlerdeki gerekliliği üzerinde durularak diğer bir disiplin olan Uluslararası İlişkiler ile bağlantısı kurulmaya çalışılmıştır. Özellikle Uluslararası İlişkiler disiplininin duruma yaklaşım yöntemi ve ele aldığı kavramların, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin hedefleri doğrultusunda bağlantı kurulması hedeflenmiştir. Ardından Yurt dışında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi veren Türkiye'deki resmî kurum ve uygulayıcılar ele alınmış ve bu kurumların yapısı, yurt dışında icraatları ve varlıkları hakkında bilgiler ortaya konularak çalışmanın alan yazındaki yeri belirginleştirilmeye çalışılmıştır.

2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi

Bir dilin, ilk kez ne zaman yabancı dil olarak öğretildiğine dair net bir bilgi olmasa da ne zaman ki bir ulus, başka bir ulusla herhangi bir amaçla (ticari, dini, savaş v.b) etkileşime geçmişse ve ilişki kurmuşsa bu noktada bir dilsel iletişimden ve öğrenmeden söz etmek mümkündür.

İnsanların; ekonomik, sosyal, siyasi veya gündelik hayata dair gerekçelerle başka topluluklarla iletişim kurmak maksadıyla çoğu zaman planlı ve bilimsel olmayan bir eğitim yoluyla, doğal ortamda yabancı dil öğrendikleri bilinmektedir. Bu bakımından tarihin eski dönemlerinde sistematik bir dil öğretinden söz etmek mümkün değildir. Dil öğrenme faaliyetleri hayatın doğal akışı içerisinde halk arasında bireysel çabalarla ve doğal yöntemlerle gerçekleştiğini söyleyebiliriz.

Türkçe, tarih olarak çok eskilere dayanan köklü bir dildir. Zorbaz'a (2013) göre "Yabancılar Türkçe öğretiminin tarihi, Türklerin tarih sahnesine çıkışı ile başlatılabilir." Bu bölümde, ulaşılabilen en eski tarihteki vesikalardan, Cumhuriyet dönemine kadar olan zaman aralığındaki Türkçenin yabancı dil olarak öğretilme çalışmaları sınıflandırılmıştır. Var olan bilgi, belge ve araştırmalar ışığında dönemlere ayrılmış bir şekilde Türklerin diğer milletlerle olan etkileşimi ve dil öğrenme ihtiyacı doğuran ilişkileri ele alınmıştır.

2.1.1. (Kök)Türk Dönemi ve Öncesine Ait Yabancılar Türkçe Öğretimi

Türkçe, uzun ve köklü bir tarihiyle Tuna'nın (1994: 289) araştırmalarına göre geçmişi en pinti hesaplara göre 8500 yıl öncesine kadar gitmektedir. Tuna'nın diğer bir iddiasına göre Türkçe, Ana Doğu ve Batı Türkçesine kadar geçen zaman da hesaba katıldığında bu tarih günümüzden 11.000 yıl öncesine kadar gidebileceğini belirtmiştir.

Tarihi vesikalar araştırılıp incelendiğinde Türkçeye dair en eski kaynaklar bizi Sümerliler dönemine kadar götürmektedir. Türk dilinin yaşı meselesi üzerine yurt içinde ve dışında uzun

yıllar birçok bilim insanı ile çalışan Tuna, Türk dilinin Sümer dili ile bağlantısı olduğu ve ortak birçok kelimeye sahip olduğunu belirtmiştir. “Sümerlerle Türkler arasında dil bakımından tarihi bir ilgi bulunduğu hususu bu 168 kelime ve gerekli açıklamalarla ispatlanmıştır” (Tuna, 1994: 288-289). Bu noktada Tuna araştırmasını yazısında birçok argümanla desteklemiştir. Aşağıdaki tabloda Türkçeden Sümer diline geçmiş bazı kelime örneklerini görebiliriz.

Tablo 2.1.

Türkçeden Sümerceye Geçen Bazı Kelimeler

Sümerce	Eski Türkçe	Günümüz Türkçesi
Gud	Ud	Sığır, öküz
Sig	Yün (Nazal “n”)	Yün, Pamuk
Nammu	Neme	Ne kadar?
Kurum	Azık	Yiyecek
Taga	Yagı	Düşman
Di	Ti	Demek, Söylemek
Kid	Kıd	Öldürmek
Ki	Kıl	Yapmak, Kılmak
Tuku	Toku	Vurmak

(Tuna, 1994).

Yapılan araştırmaların sonucundan ve verilen tablodaki bazı kelimelerdeki benzerlik unsurundan hareketle Türkler tarihin çok eski bir döneminde Sümer topluluğu ile etkileşimde bulunarak birbirini yaşayış tarzı, kültür ve dil bakımından etkilediği yorumu yapılabilir. Özellikle hayvancılıktan ticarete, günlük yaşama dair eylemlerden unvanlara ve dini inanışlara dair birçok ortak kelimelere rastlamak mümkündür. Bu veriler bize gösteriyor ki Türkçe sanıldığı gibi aksine çok daha eski dönemlerden itibaren etkileşimde bulunan topluluklar ve millet tarafından kullanılmıştır. Sümercede yer alan Türkçe kelimelerin varlığına bakarak tarihin eski dönemlerinde Sümerlilerin Türklerle dilsel etkileşimde bulunduklarından söz edebiliriz.

Ağar'a (2004) göre Hun İmparatorluğu (M.Ö. 3. yy.-M.S. 1. yy.) döneminden beri bilinen, Kök-Türkler (M.S. 6.-8.yy) döneminden beri yazılı metinlerle izlenebilen Türkçe, öğretimi konusunda aynı şansa maalesef sahip olamamıştır. Bu duruma göre İlk ve Ortaçağ boyunca Türkçenin planlı ve sistematik bir biçimde öğretilmesi konusunda elde kesin bilgiler bulunmamaktadır. “Uygurlar ve İslamlık dönemlerinde birçok çeviri çalışmalarına tanık oluyorsak da, aile ve çevre dışında bir dil öğretimi yapıldığı noktasında bizi aydınlatıcı haberlere bu çalışmalarda rastlamıyoruz”(Ağar, 2004: 1).

Hunlar döneminde Çinlilerle gerek savaşlar gerek ticari anlamda birçok alanda temas olduğu bilinmektedir. İnayet, (2008) araştırmasında, Çincenin çeşitli dillerden aldığı 10.00 kelimenin toplanmış olduğu *HANYU WAILAICI CIDIAN (HWC)* adlı kitapta Türkçeden Çinceye geçmiş dolaylı ve dolaysız 349 tane Türkçe kökenli kelimenin varlığına işaret etmiştir. Bu 349 kelimedenden 28 tanesinin Hunca’dan, 83 tanesinin Uygurcadan olmak üzere Türkçenin birçok lehçelerinden Çinceye kelimelerin geçmiş olduğunu çalışmada göstermiştir. Bu bilgidenden

hareketle Çince, Hunlar döneminde Türkçenin etkisinden söz etmek mümkünse de Türkçe öğretiminin çalışmalarıyla ilgili kesin bilgiler bulunmamaktadır.

Sistemantik bir dil öğretiminin henüz yapılmadığı bu dönemlerde toplumlar arasında bireysel dil öğrenme ihtiyacının doğduğu bazı kaynaklarda geçmektedir. Çifçi (2006) yazısında MS. 4. yy. dolaylarında Çinli bir kadının Türk sınırında sürgün edilmiş kocasına Türk dilinde bir aşk mektubu yazmış olabileceğini belirtmektedir. Bu durumda Çinli kadının Türkçe yazabiliyor olması onun dışında başka Çinlilerin veya belki de diğer uluslardan ilgili kişilerin Türkçe biliyor olma düşüncesini güçlendirmiştir. Bu durumda (Kök)Türklerden önce amaçlı ve ciddi bir Türkçe öğretim çalışmalarının olabileceği düşünülmektedir (Çifçi, 2006: 81 akt. Biçer, 2011: 6-7).

“Göktürkler doğuda ve batıda bulunan komşuları ile siyasal, ekonomik ve ticari birtakım ilişkilerde bulunup alışveriş yaptıklarından, zaman zaman çeşitli etkiler altında kalmışlardır” (M. Özkan, 2005). Bu etkiler dini ve diplomatik alanda da kendini göstermiştir. Dönemin kağanları Mukan ve Tapo (Taspar) Kağan Budizm dinine ilgi duyulmuştur. Hatta Budizm’i kabul eden ve bu yönde birçok gelişmelerin yolunu açan Tapo (Taspar) Kağan döneminde (Kök)Türk toplumunda bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Tapo Kağan bu dönemde Budizm’e olan ilgisi dolayısıyla çevresinde Budist rahipler edinmiş, Nirvanasutra gibi dinin kutsal kitaplarını tercüme ettirmiş, “Pagoda” adında yüksek Budist tapınağı yaptırmıştır. Uygulamalardan da anlaşılacağı üzere o dönemde Budist rahiplerin Türk toplumunda Budizm’i halka öğretme çabaları çeviri faaliyeti yapma gibi konularda etkin görev alması, bunu yaparken Türkçe öğrendiğine işaret etmektedir.

Eker (2010) bu dönemde dikilen Bugut Yazıtı’nın Budizm’in Türkler üzerindeki etkisini gösteren belge niteliğinde olduğunu ve yazıtları kaleme alan kişinin, Türk toplumunun yapısını ve devlet örgütlenmesini yakından tanıyan, çok iyi Soğdca bilen bir Türk veya çok iyi Türkçe bilen bir Soğd olduğunu belirtmektedir. Bu durumu Uluslararası ilişkiler bakımından da yorumlamak mümkündür. Bu tür ilişkilerde üst kültür alt kültürü daima yönlendirici konumdadır. Yazıtların farklı dilde yazılması da bunun bir sonucudur. Biçer’in (2011) çalışması da bu durumu destekler niteliktedir. “(Kök)Türklerin Soğdlarla kurdukları yakın ilişkiler neticesinde Soğdlar devlet sınırları içerisinde ticari faaliyetlerde üstün konuma gelip ekonomiyi yönlendiren kesim olmuştur. (Kök)Türk devletinin bürokrasisinde Soğd etkisi hayli baskın olduğu için (Kök)Türklerin kullandığı resmî yazışma dili Soğdca olmuştur” (Biçer, 2011: 9). Bu diplomatik gelişmelere ek olarak Orhun Yazıtları vasıtasıyla da dil ve kültür etkileşiminden söz edilebilir:

“Orhun yazıtlarında da Türkçenin yabancılar tarafından öğrenildiğine dair izlere rastlanmaktadır. Başta Çinliler olmak üzere Tibet, Soğd ve Bizans gibi Türklerin ilişkide bulunduğu milletler arasında Türkçeyi öğrenen kimselerin olduğu muhakkaktır. (Kök)Türkler kendi döneminde birçok devletle diplomatik ilişkilerde bulunduğu için Türkçeyi öğrenen kişilerin olması da doğaldır. Nitekim Orhun

yazıtlarında Çinli elçilerin sık sık (Kök)Türk ülkesine gelmesi ve Çin'in (Kök)Türklerle kurduğu yakın siyasi, ticari ve ekonomik ilişkiler, Çin'de Türkçe bilen kişilerin olabileceğini göstermektedir”(Biçer, 2011).¹

2.1.2. Uygurlar Dönemi Yabancılar Türkçe Öğretimi

“X. yüzyılda Türk âleminin en kültürlü kavmi Uygurlardı”(Sümer, 1962). Uygurların matbaayı kullanan ilk Türk topluğu olması ve kendine özgü bir alfabe kullanması bilimsel ve kültürel çalışmalara vermiş oldukları önemin bir göstergesidir. Yerleşik hayata geçen ilk Türk topluğu olarak bilinen Uygurlular, kültür ve medeniyet anlamında da bulundukları bölgede en gelişmiş devlet niteliğindedir. Özkan' göre (2005: 143) Uygurlar, (Kök)Türk devletine kıyasla daha fazla kavim ve dinle temasa geçmişler ve onlarla kurdukları kültür ilişkileri dolayısıyla da dillerini bu topluluklardan gelen kültür etkilerine de açık tutmuşlardır. Bu sebeple Uygur Türkleri, başta Budizm olmak üzere Manihaizm, Brahmanizm ve Nesturîlik gibi birçok dini benimsemiş, bu dinlere ait yazı ve terminolojiyi alıp kullanmışlardır.

İçerik olarak, Buda ve bodisatvaların hayat hikâyeleri, vaazları içeren sutralar, tövbe duaları, ilahi ve büyü yazıları gibi dini içerikli metinler Uygur toplumu tarafından anlaşılması için çevirileri yapılmıştır. “Uygur yazılı metinleri arasında Budizm ve Manihaizm ile ilgili olanlar önemli bir yer tutar. Bu metinlerin büyük bir kısmı Çince Tibetçe, Sanskritçe, Toharca, Soğotçadan yapılmış tercümelerdir. Bu dini metinlerin özenli bir biçimde Türkçeye çevrilmiş olması Uygurlarda dil çalışmalarının önemli ölçüde geliştiğini ortaya koymaktadır”(Özkan, 2005: 145).

Bayraktar'a (2003) göre Uygur Türkçesi, “çok fazla dinsel inancın toplum tarafından benimsenmesi gerekçesiyle çok kültürün bir arada harmanlandığı kozmopolit bir dönemdir”(Bayraktar, 2003: 59). Uygurların dini anlamda diğer milletle etkileşimi dil öğretimi konusunda birtakım gelişmelerin önünü açmış olabilir. Biçer (2012: 113), Manihaizm dinini yaymaya gelen rahiplerin Türkçe konuşmaları gerektiğini, bir dini halka öğretebilmenin en önemli yolunun o halkın diliyle konuşmayı gerektirdiğini ve Türk ülkesine gelen rahiplerin de Türkçeyi kullandıkları ve öğrendikleri düşüncesi üzerinde durmaktadır. Biçer burada çok önemli bir noktaya temas etmektedir. Bir toplum ile kurulacak en sağlıklı ilişki dil üzerinden inşa edilmelidir. Bu ilişki dinsel etkileşimlerde dahi dil üzerinden gerçekleşmektedir.

Yine aynı çalışmasında (Biçer, 2012) Moğol hükümdarlarından Cengiz Han döneminde Uygur yazıcılarının devlet yönetiminde görev aldıkları ve resmî yazışmalarda etkin olduklarını, bu dönemde Moğolların kendi alfabeleri olmadığı için yazıyı Uygur yazıcılarından öğrenmiş olabileceklerini belirtmiştir. Bu durumdan hareketle üst kültürün alt kültürü etkilemesi ve cazip gelme durumu bu hadisede de kendini göstermektedir. Uygurlar kültürel anlamda Moğollara

¹ Orhun yazıtlarındaki diplomatik, ticari ve toplumsal ilişkilerin devamı için bkz. (Biçer, 2012)

baskın gelerek onları etkilemiştir. Moğollar tarafından Türk alfabesinin kullanılması ve üst düzey yazı işlerinde Uyurlu yazıcıların görevlendirilmesi bunun açık bir sonucudur.

Uygurların diğer milletlerle dile dair etkileşimi genel manada dini kanallardan olmak üzere diplomatik ve toplumsal olaylarla da kendini göstermiştir. Dini etkileşimin sağlanması için dilin olanakları kullanılarak kutsal kitapları çevirme ve halka anlatma amacı ön plandadır. Diplomatik bakımdan dile dair etkileşim ise kendini alt kültür üst kültür kavramında göstermiştir. Moğollara göre kültürel bakımdan daha zengin olan Uygurlar, gerek devlet kademesinde işlerin görülmesi gerekse toplumsal ilişkiler bakımından Moğollarla etkileşim halinde olduklarından söz edilebilir. Tüm bu etkileşimlere rağmen dilin bu dönemde de (Kök)Türk dönemi ve öncesine ait dönemlerde olduğu gibi planlı ve sistematik bir biçimde öğretiminin yapılmadığı görülmektedir.

2.1.3.Karahanlı Dönemi Yabancılar Türkçe Öğretimi

Topluluklar halinde İslamiyet ile tanışmasının ardından Türk dünyasının devlet düzeyinde İslamiyet'i kabul etmesi Karahanlı Devleti döneminde gerçekleşmiştir. 10. Yüzyılda gerçekleşen İslamiyet'i kabul ediş Orta Asya'dan beri Gök Tanrı inancına sahip Türkler için yeni bir kültür, yeni bir hayat anlamına geliyordu. Bu sayede Türklerin kadim kültürü ve İslam kültürü etkileşim içine girerek yeni bir sentez olan "Türk-İslam Kültürü" ortaya çıkmıştır.

Geçmiş dönemlerde başlayan Türkçeyi işleme ve yüceltme bilinci bu dönemde kendini daha somut bir biçimde göstermiştir. Özellikle bu dönemde yapılan dini metinler olan Kuran çevirileri sonucunda Arapça birçok kelimeye Türkçe karşılık bulma çabaları Türk dilinin sınırlarını genişlettiği söylenebilir. Devlet dili olarak Karahanlı hanedanlığı Türkçeyi ve Uygur alfabesini kullanmışlardır. Bu hanedanlık döneminde Türk dili ve kültürünün yüksek bir mertebeye ulaştığı ve korunduğu söylenebilir. Hatta öyle ki, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ulaşılabilen ilk yazılı eser olan "Divanü Lügati't-Türk" Kaşgarlı Mahmut tarafından 1074 yılında bu dönemde yazılmıştır. Bu eser Türk dil ve kültürüne ışık tutması bakımından oldukça mühim bir eserdir. Bu konuda Melanlioğlu da (2008) eserin ilk ve özgün olduğunu "Divanü Lügati't-Türk sözlük niteliği taşımasının yanında günümüze ulaşan /tespit edilebilen yabancılar Türkçe öğretimiyle ilgili ilk eser olması bakımından da ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Yabancı dil öğretimine yönelik Türk kaynakları arasında Divanü Lügati't-Türk'ten daha önce Türkçenin öğretimine yönelik bağımsız bir eser olmadığı görülmektedir"(Melanlioğlu, 2008: 475), sözleriyle vurgulamıştır.

Divanü Lügati't-Türk birçok bakımdan dünyaca önemli bir eser konumundadır. Bu eseri sadece bir sözlük veya dil öğretim kitabı olarak ele almak eksik bir yaklaşım olacaktır. "Kaşgarlı, eserini oluştururken; Türklerin yaşadığı şehirleri ve bozkırları dolaştığını ve Türk, Türkmen-Oğuz, Çiğil, Yağma, Kırgız lehçelerini mükemmelce öğrendiğini ve topladığı malzemeyi güzelce

sıralanmış bir düzen içerisinde kapsamlı olarak sunduğunu belirtmiştir”(Zorbaz, 2013: 172). Yazıldığı dönemin kültürü, yaşayış biçimi, coğrafyası ve diğer milletlerle ilişkiler gibi pek çok konuda bilgi verici olan bu eser Türk dünyasının bir dönemine aydınlatma anlamında kıymetli bir başyapıttır.

Yazılış amacı bakımından eserin Araplara Türkçe öğretmek olduğu görüşü araştırmacılar literatüründe hâkim olsa da (Ercilasun,2004:323; Akar,2005:145; Arslan, 2012:170; Zorbaz, 2013:171; Özdemir, 2018:60), bu konuda farklı düşünen araştırmacılar da vardır. Kaya (2009) bu konuda DLT'nin bir dil öğretim kitabı değil, bir sözlük olduğunu, sözlükten dil öğrenilmeyeceğini ve geçmişte de bu kaynaktan dil öğretim faaliyetleri yapıldığına dair bir belge ya da kayıt olmadığını dile getirmiştir. Kaya (2009) ise bu eserin yazılış amacını şu şekilde açıklamıştır: “Parçalanmış ve siyasi rekabet içine girmiş İslam dünyasında sadece askeri değil, siyasi anlamda da güç kazanmış olan Türklerin kültürel olarak da üstünlüklerini Abbasi halifeliğine göstermektir. Yüksek kültürün nişanesi dildir. Gelişmiş dışın en önemli ölçütlerinden biri kavram zenginliğidir. Kavram zenginliği ise sözlükte ortaya çıkar” (Kaya, 2009: 147).

DLT'nin yazılış amacı olarak siyasi bir yanının da olduğunu es geçmemek lazım. Bayraktar'a (2002) göre, “Bir başka yazılış amacı da Türklerin Bağdat'taki yönetimi ve halife sarayını ele geçirmesi nedeniyle siyasal işler için Türkçe öğrenmek isteyen Araplara Türkçe öğretmektir”(Bayraktar, 2002: 62). Kaşgarlı Mahmut'un, dönemin siyasi durumunu ve konjonktürünü düşünerek Türk Kültürünün İslam dünyasında yani Abbasi Halifeliği üzerinde daha etkin bir konuma gelmesini düşünerek bu eseri ele aldığı hiç de uzak bir seçenek olarak düşünülmemelidir. Tüm akademik tartışma ve araştırmalara ek olarak Divanü Lügati't-Türk eserinin Karahanlı döneminde ve önceki dönemlere ait Türk dilinin söz varlığını, lehçe farklılıklarını ayrıntılarıyla açıklayan, atasözleri ve deyimleri barındıran, inanç ve geleneklerin anlatıldığı, Türkçe şiir ve çeşitli anlatım türlerinin bulunduğu Türkçe için ilk ve öncü ansiklopedik bir sözlüktür.

Birçok alanda araştırma konusu olan bu eserin uluslararası ilişkiler boyutunu ele almak önemli olacaktır. Yazıldığı dönem düşünüldüğünde ilgili bölge ve uluslar hakkında başvurulacak bir kaynak olması bakımından bu eser devletler ve topluluklar arası ilişkilere de ışık tutacak bir rehber niteliğinde olduğunu söyleyebiliriz. Divanü Lügati't-Türk'ün uluslararası ilişkiler boyutunu problem edinen Özdemir (2008) dil çalışmaları ve ulusların birbiri ile ilişkisini şöyle açıklamıştır:

“Milletlerarası ilişkilerin gerçekleşme sürecinde, esas itibarıyla yabancı dil bilgisi, yabancı dil bilgisinde de sözlükler, büyük önem taşımaktadır. Farklı dillerle ilgili olarak hazırlanan sözlükler, ilgili milletlerarasındaki ilişkinin temel göstergesi olarak gösterilir. Nitekim milletlerin tarihi incelendiğinde yabancı dil sözcüklerinin yayımlanma ve dolayısıyla etkin bir şekilde kullanılma dönemleri ile uluslararası süreçlerin yoğunlaşma süreci genelde eş zamanlı olarak gerçekleşmektedir. Diğer bir ifadeyle ülkelerarası

ilişkilerin boyutları ve bağlamları yabancı dil sözcükleri incelenerek belirlenebilmektedir” (Özdemir, 2008: 573).

Kaşgarlı Mahmut’un eserini diplomatik/ Uluslararası ilişkiler bakımından inceleyen Özdemir (2008) sözlüğün içerisinde; Yönetim, devlet, danışmanlık, elçilik, protokol, savaş, hukuk, coğrafya ve siyasi tarih konularını örneklerle birlikte özgün verilerle açıklamıştır.¹ Dil-Kültür ve diplomasi çalışmalarının birbirinden uzak olmadığını vurgulayan Özdemir çalışmasıyla da DLT’nin uluslararası ilişkiler boyutunu literatüre kazandırmıştır.

İlgili ülkeler arası dil çalışmalarının yoğunluğu o ülkeler arasındaki ilişkinin arttığına veya azaldığına işarettir. Bu anlamda Karahanlı döneminde yazılmış olan DLT, Türk ve Arap kültürleri arasında halk düzeyinde ve yöneticiler konumunda yoğun bir etkileşimi ve bu etkileşim sonucunda dil çalışmalarının gerekliliğini bize göstermektedir. Kaşgarlı Mahmut ise öngörüsüyle bu etkileşimin farkına vararak kendi öz kültürünün gücünü göstermek amacıyla sözlük yazarak bu etkileşime katkı sağlamıştır.

2.1.4. Harezmi Dönemi Yabancılar Türkçe Öğretimi

Tarih boyunca Türk boylarının batıya doğru göç halinde olması sonucunda büyük insan toplulukları bölünerek farklı bölgelerde yaşamışlardır. Bu göçler toplumların dillerinde de kültürlerinde de değişimler ve gelişimler meydana getirmiştir. Harezmi bölgesi günümüzde Özbekistan ve Türkmenistan bölgeleri arasında kalmaktadır. Karahanlı Türkçesinden Çağatay Türkçesine geçiş dili olarak nitelendirilen Harezmi Türkçesi, Orta Türkçe döneminin Kuzeydoğu Türkçesi içerisinde değerlendirilmektedir. 13. ve 15. yüzyıllar arasını kaplayan bu Orta Türkçe döneminde Türk dili daha çok Farsça ve Arapça etkisinde gelişmiştir.

Dönemde yazılan eserlerin çoğu dini ve siyasi içeriklere sahip metinlerdir. “Dönemin dil bilgisiyle ilgili tek eseri, Zemahşeri’nin Mukaddimetü’l-Edeb’idir. Ancak Zemahşerî eserinin ön sözünde, kitabını, dönemin hükümdarı Atsız’ın dillerden Arapçayı seçmesi nedeniyle Arapça bilmeyen Türk ve Farslara Arapça öğretmek için yazdığını belirtir” (Bayraktar, 2003). Arapça cümlelerin altına Türkçe karşılıklarının verildiği bu eserde Özdemir’e (2018: 61) göre Türklere ve Farslara Arapça öğretmenin dışında Arapçanın bu diller karşısında üstünlüğünü ortaya koyma amacı da vardır. Dönemin tek dil bilgisi kitabının Arapça yazılması ve Arapçanın üstünlüğünü muadil diğer dillere kanıtlama iddiası olması bu dönemde Türkçe üzerinde bir tahakküm olduğunun işaretidir.

Karahanlı ve Çağatay Türkçesi arasında geçiş dönemi olarak bilinen bu dönemden her ne kadar Mukaddimetü’l-Edep, Nehcü’l-Feradis, Kısasü’l-Enbiya gibi günümüze birçok değerli eserler kalmış olsa da dönemde Türk dilini işleme ve hak ettiği değeri verme konusunda yeterince üzerinde durulmadığı söylenebilir.

¹ Verilen başlıkların ayrıntılı incelemesi ve örnekleri için bkz. (Özdemir, 2008)

2.1.5. Çağatay Dönemi Yabancılar Türkçe Öğretimi

Doğu Türkçesi olarak bilinen ve Orta Türkçenin son dönemini temsil eden Çağatay Türkçesi, 15. yüzyıldan 19. yüzyılın sonlarına kadar süregelen bir yazdı dilidir. “Çağatay Türkçesi, Yusuf Has Hacıp tarafından işlenmiş edebî dilin yani Karahanlı Türkçesinin ve daha sonraki birkaç asır boyunca Orta Asya Türkleri için ortak yazı dili ve edebî dil olarak kullanılmış olan Harezmi Türkçesinin mirası üzerinde şekillenmiştir” (Caferoğlu, 1984: 210-211).

M. Fuad Köprülü Çağatay ismini en geniş manasıyla, “Moğol istilasından sonra Cengiz’in çocukları tarafından kurulan Çağatay, İlhanlı ve Altın Orda devletlerinin medenî merkezlerinde XIII-XV. yüzyıllarda inkişaf eden ve Timurlular devrinde zengin bir edebiyat meydana getiren Orta Asya edebî lehçesi” şeklinde tarif eder.¹

Türkçe adına önemli eserler kaleme alınsa da edebiyat dili Farsça olan bu dönem, genel manasıyla Arapça ve Farsça etkisinde geçen bir dönemdir. Özellikle Ali Şir Nevai zamanında büyük bir edebi atılım içinde olan bu dönemde dil çalışmalarında önemli eserler verilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, DLT’den sonra ulaşabildiğimiz en eski eser olan Muhâkemetü’l- Lûgateyn, Nevai tarafından bu dönemde kaleme alınmıştır. “İki dilin mukayese edilmesi ya da karşılaştırılması manasını içeren, Mir Ali Şir Nevaî’nin 1499 senesinde yazdığı yapıtın amacı; Türk dilinin söz varlığının ve dil bilgisinin Farsçadan üstünlüğünü göstermektir. Nevai, eserinde Türk dilinin, Fars dilinden güçlü olduğunu kendisi söyler. Fars diliyle Türk dilinin mukayese edilerek açıklamaların yapıldığı yapıt, Türk dilinin ilk isim ve mana bilimi yapıtı özelliğini kazanmıştır” (Özdemir, 2018: 61). Bu eserinde Nevai, Farsçanın Türkçe karşısında fiil çeşitliliği kadar zengin olmadığı, sesler bakımından özellikle ünlü sesler konusunda Türkçenin zenginliklerine, imkânlarına erişemeyeceğini belirtmiştir. Türkçede her varlığın farklı bir ismi olduğunu, cinsiyetlerine ve dönemlerine göre değiştiğini Farsçanın bundan yoksun olduğunu belirtmiştir. Bu sözlerini şöyle örneklendirir:

"Kuşta en önemli olan şey *ilbasun* yani ördektir. Fars bunu bilmez. Türk, ördeğin erkeğine *suna*, dişisine *burçin* der. Fars bunlara ad koymamıştır; erkek olsun dişi olsun hepsine birden *mürgab* der. Ördek cinsinden kuşları iyi bilen kuşçular katında *çörke*, *irkesoktur*, *almabaş*, *çakırkanat*, *temürkanat*, *alaladga*, *alapeke*, *bağçal* gibi yetmiş çeşidi bulunanların topuna da Farslar gene *mürgab* derler; eğer birbirlerinden ayırmak isterlerse Türkçesini söylerler" (Dizdaroğlu, 1966:293).

Ali Şir Nevai yaşadığı döneminin büyük bir ismidir. Hatta öyle ki, yaşadığı döneme araştırmacılar tarafından “Nevai Dönemi” olarak adlandırılacak kadar önemli eserler bırakmış bir şahsiyettir. O sadece 15. yüzyılda yaşamış bir Türk şairi değil, aynı zamanda bütün Türk dünyasında millî birlik beraberlik ruhunu oluşturan, yaşadığı dönemde dil bilincini aşıl原因 ve yaptığı çalışmalarla Türkçeye hareket kazandıran, hak ettiği değeri veren önemli bir kişidir.

¹ Fuat Köprülü, “Çağatay Edebiyatı” mad., İslam Ansiklopedisi, c. 3, s. 270.

“Nevâî’nin uzun yıllar hor görülen Türkçenin Farsçadan üstünlüğünü birçok örnekle göstermesinden sonra edebî eserlerde de Türkçe sözcükler ağırlıklı olarak kullanılmaya başlamıştır”(Bayraktar, 2002: 60). Kendisinden sonra da bu milli dil bilincini aşıl原因an Nevai, Türkçenin Farsçadan geride olmadığı daha zengin ve işlenebilir olduğu fikri konusunda dönemine ve sonrasına heyecan getirmiş, cesaret vermiş ve öncü olmuştur.

2.1.6. Kıpçak Dönemi Yabancılar Türkçe Öğretimi

Kıpçak (kuman) Türkçesi 13. ve 15. yüzyıllar arasında iki bölgede olmak üzere; ilki Karadeniz’in kuzey kesimi, Altın Orda Devleti himayesinde bugünkü Rusya, Ukrayna ve Kafkaslarda, diğeri ise güneyde Mısır ve Suriye bölgesinde yazı dili olarak kullanılmıştır. Bu dönemin öne çıkan özelliği ise, o güne kadar yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin üzerine en fazla düşüldüğü, kafa yorulduğu ve değer kazandığı dönem olarak bilinmektedir. Bu dönemde Türkçe, bölgesinde siyasi ve dini sebepler başta olmak üzere, ilgili milletler tarafından öğrenilme ihtiyacı hissedilmiştir. “Kıpçak döneminde yabancılar Türkçe öğretimi konusunda büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Belirli bir sistematığa dayanan, nitelikli Türkçe öğretim kitapları bu dönemde hazırlanmıştır”(Biçer, 2011:14).

Dönemde kaleme alınan yabancı dil olarak Türkçenin Öğretimi üzerine yazılmış eserlere baktığımızda: Kuzeyde, Deşt-i Kıpçak bölgesinde yazılmış olan *Codex Cumanicus* ve *Thatarisch Pater Noster*; güneyde ise, Memluk Kıpçakçası ile yazılmış olan *Kitâb -ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî, El-Kavânînü’l-Küllîyye li-Zabtî’l-Lügati’t-Türkiyye, Et-Tuhfetü’z-Zekiyye fî’l-Lügati’t-Türkiyye, Kitâbü’l-İdrâk li-Lisâni’l-Etrâk, Bulgatü’l-Müşâtâk fî Lûgati’t-Türk ve’l-Kıfçak, Ed-Dürretü’l-Mudiyye fî’l-Lügati’t-Türkiyye* adlı eserlerdir.

Bu eserlerden *Codex Cumanicus*, dini ve toplumsal gerekçelerle yazılmıştır. “Kuzey-Batı Türk lehçeleri araştırmaları açısından son derece önemli bir kaynak olan *Codex Cumanicus*, XIV. yüzyılda İtalyan ve Alman misyoner rahipleri tarafından hazırlanmış, Karadeniz’in kuzeyinde yaşamakta olan çeşitli Türk boyları ile birlikte farklı dillerde konuşan bazı milletlerin ortak anlaşma ve ticaret dili olan Kıpçak (Kuman) Türkçesinin bir sözlüğünü ve Hristiyanlığa ait dinî metinleri ihtiva eden mühim bir eserdir” (Tavkul, 2003:1).

“*Codex Cumanicus*, birçok farklı amaçta Türkçe öğretiminde kullanılabilecek bir eser olarak yazılmıştır. Eserde yer alan Hristiyanlıkla ilgili metinler din eğitimi amaçlı Türkçe öğretimine, ticaretle ilgili bölümler ticari Türkçe öğretimine, günlük yaşamla ilgili sözcüklerin yer aldığı bölümler pratik Türkçe öğretimine örnek sayılabilecek niteliktedir. Bu bağlamda kitabın özel amaçlı Türkçe öğretimine yönelik olduğu söylenebilir” (Bayraktar, 2002:66).

Kıpçak Türklerini Hristiyanlaştırma maksadıyla yazılan bu eser, Almanca ve İtalyanca olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Eserin yazılış amacını misyonerlik faaliyetini yürüten kişilerin, halkın yerel dili olan Kıpçak Türkçesini öğrenmek için yazıldığı bilinmektedir. Bayraktar’ın (2002) belirttiği üzere eserin genelinde tümevarım yöntemi hâkim olmakla beraber

İtalyanca bölümde bazı ifadelerin Latince, Farsça ve Kıpçakça verilerek dil bilgisi-çeviri yönteminin de kullanıldığı ifade edilmektedir. Kıpçak Türkçesine ait günümüze ulaşan en derli toplu olan bu eserin tek nüshası İtalya'nın Venedik Saint –Marcus manastırı kütüphanesinde bulunmaktadır.

Yazıldığı dönemde en bilinen eser Codex Cumanicus olmakla birlikte Arslan, (2012) bu dönemde yazılmış *Thatarisch Pater Noster* adlı esere de dikkat çekmektedir. “Codex Cumanicus ve Thatarisch Pater Noster Batılıların Türk dilini öğrendiklerine dair ilk yazılı belgelerdir” (Arslan, 2012: 180). Bu eser, Türk topraklarını dolaşan Schiltberger tarafından Latin harfleriyle yazılmış dua metinlerinin Kıpçak Türkçesi çevirilerini içeren, misyoner faaliyetler için yazılmış metin olarak belirtilmektedir.

Memluk Kıpçakçasıyla yazılan eserlere gelecek olursak öncelikle bu eserlerin yazılma gerekçeleri üzerinde durmak gerekir. Kıpçak Türkleri savaşçı özelliklerinin gelişmiş olması dolayısıyla Kafkaslar'dan getirilerek Abbasi ordusunda görevlendirilmiştir. Daha sonra ise güçlenerek Abbasîler'den iktidarı devralmış ve uzun süre o bölgede egemenlik sürdürmüşlerdir. Osmanlı o bölgeye hâkim olana kadar bölgede kültürel ve siyasi olarak birçok gelişme yaşamıştır,

Yönetenlerin Türk halkın ise Arap olduğu Memlukler döneminde Türkçe adeta altın dönemini yaşadığı söylenebilir. Türk dilinin giderek artan bu önemi bölge insanı tarafından öğrenilme gerekliliğini de doğurmuştur. Türklerin bölgeye hâkimiyet kurmasıyla gerek sosyal yaşamda, gerekse eğitim, ticari, politik birçok sebepten dolayı Araplar, Türklerle ilişki kurabilmek adına Türkçeye ilgi duymuşlardır. Bu durum üst kültür-alt kültür tartışmasına yine kapı aralamaktadır. Görüldüğü üzere erki elinde bulunduran, güçlü bir kültüre sahip olan devlet veya toplumlar diğer unsurlar tarafından cazibe merkezi olarak algılanmaktadır.

Bu dönemin eserlerine baktığımızda yabancı dil olarak Türkçe Öğretimine hizmet edecek birçok gramer ve sözlük kitabı yazılmıştır. Arslan, (2012: 17)'a göre Araplara ve Acemlere Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış kitaplar genel olarak sözlük formunda hazırlanmış, yabancı dil öğretim yaklaşımlarından dilbilgisi çeviri metodunun uygulandığı, tümevarım yaklaşımının kullanıldığı ve dilbilgisi konularının da ele alındığı Türkçe öğretim kitaplarıdır (Arslan, 2012: 172). Bir kısmı Türk bir kısmı Arap dilbilimciler tarafından yazılmış olup Arap dil bilgisi kurallarına göre standart Kıpçak yazı dili yazılmıştır. Bu eserler:

- “Kitabü'l-İdrak Li Lisânü'l-Etrak” (Türklerin Dilini Anlama Kitabı)
- “El-Kavaninü'l-Külliyeye Li Zabtü'l-Lügati't-Türkiyye” (Türk Dilinin Öğrenilmesi İçin Bütün Kurallar)
- “Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-lugâti't-Türkiyye” (Yeni ve Arı Türkçenin Sözlüğü)
- “Kitabü Bulgati'l-Müştak Fi Lugâti't-Türk ve'l-Kıfçak “ (Türk ve Kıpçak Sözcüklerinin Türevlerinin Kitabı),

- “Kitâb-ı Mecmû-i Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mongolî” (Türkçe, Farsça ve Moğolcanın Bütün Çevirmenlerinin Kitabı)
- Ed-Durret’ü’l-Mudiyye fi’l-Lugati’t-Türkiyye (Türk Dilinin Parlayan İncisi)
Olarak bilinmektedir (Bayraktar,2002; Erdem, 2009; Biçer, 2011; Arslan, 2012; Zorbaz, 2013; Çakmak,2014).

2.1.7. Selçuklu Dönemi ve Beylikler Devri Yabancılar Türkçe Öğretimi

Türkçe, ilk ortaya çıktığı dönemlerde Orta Asya’da sınırlı bir bölgede konuşulan saf bir dil niteliğindeydi. Türklüğün Orta Asya’ya sığmayıp dünyaya yayılması kendi öz dilinin de sınırlarının genişlemesine ve büyümesini sağladı. “Türklerin tarihte çok farklı sahalarda yaşadığı ve birçok toplumla ilişki içinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu duruma paralel olarak Türk dili de büyük bir coğrafyaya yayılmış Asya, Avrupa, Afrika olmak üzere üç kıtada konuşulan ve yazılan bir dil olmuştur”(Ergin, 2007:60). Yayılmanın sonucunda Türk dilinin birçok kola ayrıldı ve bu kollar yayıldığı bölgelerle etkileşime girerek bir sentez oluşturdular. Bu durum Türk dilinin farklılaşması ve hayliyle dağılmasını da meydana getirdi.

Bu kollardan biriye Batı Türkçesi ve onun bir dönemini oluşturan Eski Anadolu Türkçesidir. Anadolu coğrafyasında meydana gelen toplumsal ve siyasî gelişmeleri göz önünde aldığımızda Eski Anadolu Türkçesini, tarihî dönemleri bakımından Selçuklular dönemi, Beylikler Dönemi ve Osmanlılar Dönemi olmak üzere üç alt döneme ayırmak mümkündür. Bu bölümde ise üç dönemden ikisi olan Selçuklular ve Beylikler döneminin yabancılar Türkçe çalışmalarına bakacağız.

Cihan devleti olma şiarını benimsemiş olan Selçuklular döneminde Türkçenin kıymetinin azaldığı ve durgunluk dönemine girdiğini dönemin nabzından anlamak mümkündür. Bu durum önce Büyük Selçuklu daha sonra Anadolu Selçuklu devleti için de geçerlidir. Arapçanın din ve bilim dili, Farsçanın da edebiyat ve saray dili olarak kullanıldığı bu dönemde Türkçe kendisine sadece halk arasında konuşulma imkânı bulmuştur. Bu durumu, dönemin politik gerekçelerini göz önüne alarak yorumlamak gerekir. “Selçuk sultanlarının Türkçeye karşı yüz çevirmeleri, Saray’ın gölgesinde yaşayan din bilginlerini de Türkçeyi hafif görmeye itmiştir. Bu şekilde hareket edilmiş olmasını, yalnızca Farsçanın işlenmiş bir edebiyat dili olmasına bağlamamak gerek. Bunda, İranlıları hâkimiyetleri altında bulundurmak ve bu şekilde onları daha kolay yönetmek gibi siyasî bir düşüncenin varlığını da kabul etmek lazımdır (Kara,2017:22). Kara, durumun bir sebebinin de İran bölgesinde hâkimiyet kurmuş olan Selçuklu yönetiminin toplum ile ayrı düşmemek ve ilişkileri güçlendirmek adına olduğunu belirtmiştir.

Türkçenin değer kaybetmesine paralel olarak bu dönemde yabancılar Türkçe Öğretimi hususunda da herhangi bir eser kaydedilmemiştir. Fakat unutulmamalıdır ki, bu dönemde Türk dili, öz kültüründen uzak düşmesine rağmen kendini var edebilmek için Farsça ve Arapçaya karşı

çetin mücadeleler vermiştir. Nitekim siyasî ve politik çekişmelerin kültür hayatını etkiledikleri de hesaba katılırsa, 11-13. yüzyıllar arasını bir mücadele ve geçiş dönemi olarak değerlendirmek isabetli olacaktır.

Beylikler dönemine gelecek olursak; 13. yüzyılın sonlarına doğru Moğolların artan baskısı karşısında Anadolu Selçuklu devletinin zayıfladığının farkına varan Türkmen beyleri, süreç içinde kendi kaderlerini tayin etme kararı alarak beyliklerini birer birer ilan etmişlerdir. Ortaya çıkan bu otorite boşluğuna rağmen Anadolu'da 14-15. yüzyılda ilim, irfan ve edebi anlamda önemli gelişmeler kaydedilmiş, büyük fikir insanları yetişmiş ve bu fikir insanları değerli eserler üretmişlerdir.

Selçuklular döneminde geri planda kalan Türkçe, beylikler döneminde tekrardan milli bir şuurla işlenmeye başlandı ve yazı dili olması yolunda büyük gelişmeler kaydedildi. Bu durumun nedenlerinin başında özellikle her beyliğin kendi bölgesini bilim, kültür ve sanatta merkez haline getirerek Anadolu'ya hâkim olma düşüncesi yatıyordu. Böylesine bir düşüncenin de milli bir kimlikten doğacağı aşikârdı. Bu etkenin yanında, özellikle Moğol tehdidi sebebiyle göç ederek Anadolu'yu kendine yurt tutan Oğuz Türkleri, Anadolu'da Türk nüfusunu arttırarak kültürümüzü etkileyen Fars ve Arap etkisini kırarak milli bilincin tekrardan güçlenmesine katkı sağlamıştır. Türkçe artık beyliklerin sarayı ve çevrelerinde daha itibarlı hale gelmiştir.

Türkçenin tekrardan itibar kazanma mücadelesinde hiç kuşku yok ki Karamanoğlu Mehmet Bey'in rolü çok önemliydi. Karamanoğlu Mehmet Bey Türkmendi ve halkın devlet işlerinde Türkçe konuşmasını şu fermanla dile getirdi: "*Hiç kes ba'de'l-yevm der divân u dergâh u bârgâh u meclis ü meydân cüz be- zebân-ı Türkî sühan ne gûyed.*" "Bu günden sonra hiç kimse dergâhta, bârgâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanmayacaktır." Dile gelen bu buyruk Türkçenin devlet dili olarak kullanmasının da başlangıcı olarak kabul edilebilir.

İlan edilen buyruk hiç kuşkusuz dönemin yazar şair ve bilginlerine de cesaret olmuştur. O zamana kadar, Türkçenin sanat dilinde Türkçenin yetersiz oluşu, aruza uyarlanmasının zor, tatsız, tuzsuz bir dil olduğunu iddia eden ve hatta Türkçe yazdığı için özür dileyen şairler, kusuru kendilerinde değil dilde bulmuşlardır. Hiç şüphesiz ki, buna en güzel cevabı 12.000 beyitlik Garibnameyi Türkçe yazan *Aşık Paşa* ve 4.300 beyitlik Mantıkuttayr'ı kaleme alan, kendi eserinin Farsça Mantıkuttayr'dan hiç de aşağı olmadığını söyleyen *Gülşehri* vermiştir.

"Eski Anadolu Türkçesi kapsamına girebilecek yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili tek eser İbnü Mühennâ Lûgati olarak da bilinen Hilyetü'l-İnsân ve Heybetü'l- Lisân'dır" (Bayraktar, 2002:60). İnsanın güzel sıfatları ve dilin büyüklüğü anlamına gelen, Cemâlü'd-Din İbni Mühennâ tarafından kaleme alınan bu metin, Farsça, Türkçe ve Moğolca kelimelerin Arapça karşılıklarıyla yer aldığı sözlük niteliğinde bir eserdir.

Bayraktar'a (2002: 68) göre "Sözlük, günlük yaşamla ilgili sözcükleri içermesi açısından pratik amaçlı Türkçe öğretimini amaçlamakla birlikte birçok sanat terimi içermesiyle de edebî

Türkçe öğretimine yöneliktir. Dil öğretim yöntemi olarak dil bilgisi çeviri yöntemi ağırlıklı olarak göze çarpmaktadır.”

2.1.8. Osmanlı Dönemi Yabancılar Türkçe Öğretimi

Erdem’e (2009) göre yabancı milletlerin, bilhassa Avrupalıların, Türkçeyi öğrenme talepleri, Osmanlı Devleti döneminde artmıştır. Bu taleplerin temelinde bilimsel amaçlar olduğu gibi bazen de siyasi ve toplumsal amaçların da olduğu söylenebilir (Erdem, 2009:890). 3 kitada 600 yılı aşkın hüküm sürmüş Osmanlı Devletinde yabancı dil olarak Türkçe çalışmalarına 17. ve 18. yüzyıl itibarıyla yoğunlaştığını söylemek mümkündür. Yapılan araştırmaların tarihi de göz önünde bulundurulduğunda öncesine dair elde çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Osmanlı’da Yabancı dil eğitimi çalışmaları, Avrupa ve diğer ilişkide olduğu devletlerle diplomatik münasebetlerin kurulmasıyla, özellikle de “Lale Devri” ile birlikte hız kazanmıştır.

“Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, kökü uzun geçmişe dayanan bir disiplindir. Türk tarihinin önemli bir halkası olan Osmanlı Devleti’nin hüküm sürdüğü zamanlarda sınırların genişlemesiyle çeşitli devletlerle askerî, siyasi ve ticari açıdan ilişkilere girilmiştir. XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti en güçlü dönemini yaşadığı için Türkiye’ye ve Türk diline karşı duyulan ilgi daha da artmıştır” (Deniz ve Karagöl, 2018: 184).

“XVII. yy.’dan itibaren Batılı devletler Osmanlı İmparatorluğu’nu sadece uluslararası ve ticari anlamda bir güç olarak görmeyip, Türk dilinin ve kültürünün zenginliği ve çeşitliliğine yoğun ilgi duymuşlardır”(Ağıldere, 2010:702). Bu ilginin sonucunda oluşan diplomatik ihtiyaçlara cevap olarak “*Dil Oğlanları Okulu*” kurulmuştur. Ağıldere, (2010) dil oğlanları okullarının kurulmasının amacını, Osmanlı İmparatorluğunda görev yapacak ilgili devletlerin görevlilerinin Türkçe öğrenimini küçük yaşlardan itibaren devlet eliyle sağlamak olduğunu belirtmiştir. Böylece kendi uyruğundan olan söz konusu kişilerin başka milletlerin tercümanlarına gereksinim duymadan Osmanlı devletinin en üst makamlarıyla aracısız olarak iletişime geçebileceklerdi.

Bu hususta ilk 1551 yılında kurulan Venedik Dil Okulları örneğini 1669 yılında Fransa, 1754 yılında Avusturya, 1766 yılında Polonya ve en son 1814 yılında İngiltere uygulamıştır (Ağıldere, 2010:695). Ağıldere’ye göre söz konusu okullarda eğitim alan öğrenciler ilerleyen yıllarda uluslararası ilişkilerde diplomat ve çevirmen olarak önemli görevler almış ve Osmanlı kültürü ile Avrupa kültürü arasında bir köprü oluşturmuşlardır.

Osmanlı’da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bunlarla sınırlı kalmamıştır. “Avrupalıların Türkçe öğrenmesi, Osmanlı Devleti’yle kurdukları ticari ve siyasi münasebetlerin artmasına sebep olmuş ve bunun tabii neticesi olarak birçok üniversitede Türkoloji bölümleri açılmıştır. 19. asrın sonlarında ve 20. asrın başlarında gerçekleşen bazı önemli buluşlar ise, Türkoloji’nin müstakil bir ilim dalı olarak doğmasını sağlamıştır”(Ercilasun, 1983:43).

Ruslarla aramızdaki dil münasebetine baktığımızda, Arslan'a (2012) göre, Türk ve Slav halkları arasındaki ilişkiler bu dönemde yoğun ve zor olsa da karşılıklı olarak dillerini öğrendiklerine dair bir kısım yazılı kaynağa ulaşmak mümkündür. Rusya'da Türk dili üzerine çalışmalar Çar I. Petro'nun siyasi ve askeri politikaları arasında önemli bir yer tutmaktaydı. Arslan, Rusya'nın, Türk toprakları üzerindeki yayılmacı politikasının bir sonucu olarak Türkçe, Rusya'da en çok konuşulan dillerden biri olmuştur. "Çarlık Rusya'sının hedefleri gereği yabancı dil olarak Türkçe öğretilmesine yönelik çalışmalar teşvik edilmiştir. Bunun neticesinde ulaşılan bilgilere dayanarak ifade etmek gerekirse Çarlık Rusya'sında Türk dili Ruslar tarafından aktif olarak öğrenilen ve konuşulan bir dil olduğu görülmektedir" (Arslan, 2012:174-175).

Devam eden süreçte ise, "St. Petersburg üniversitesinde 1 Eylül 1855'te "Doğu Dilleri Fakültesi'nin" açılmasıyla Rusya'da "Şarkiyat" çok hızla ve başarılı bir şekilde genişlemeye başladı. 19.yüzyılın ikinci yarısında Rusya'da Türkoloji'nin gelişmesiyle derinlemesine Türkçe öğrenimi de yaygınlaşmaya başladı" (Genç, b.t; akt. Doğan, 2011: 32-33). Böylelikle Rusya'da Türkçe öğrenimi faaliyetleri Sosyalist dönem ve sonrasında da devam etmiştir.

19. yy ile birlikte dönemin siyasi ve diplomatik koşulları göz önüne alındığında, Türkçe'nin diğer uluslar tarafından öğrenilme arzusu bir gereklilik haline gelmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak yazılan eserler bakımından da artış dikkat çekmiştir. Bu eserler, Fransızcadan, Rusçaya kadar birçok dilde yazılmış genellikle gramer ve sözlük kitap şeklindedir. İçerik olarak dil bilgisi ve kelime öğretiminin ağırlıklı olduğu çalışmalarda daha çok günlük kullanıma yönelik pratik Türkçe öğretimi hedeflendiği söylenebilir. 19. yüzyılda yazılan eserlerin neredeyse tamamı yurt dışında ve yabancılar tarafından kaleme alınmıştır.¹ Kitaplar ve hakkındaki kısa bilgiler şu şekildedir.

Tablo 2.2.

19. Yüzyılda Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Amacıyla Yazılan Eserler

Almanca Eserler	Türkçesi	Bilgiler
- "Theoretisch- Practische Turkische Sprachlere"	"Teorik ve Pratikte Türk Anadili"	1829'da A. Hindoglou tarafından Viyana'da yazıldı.
- "Practisches Handbuchder Osmanische – Turkischen Sprache"	"Osmanlı – Türk Dilinin Pratik Elkitabı"	1869'da A. Wahrmond'a ait olan kitap Gissen'de yazıldı.
- "Grammatik der Turkisch – Osmanische Umgansprache"	"Türk dilbilgisi – Osmanlı Konuşması-Şivesi"	Viyana'da 1870 'de yazılmıştır. Yazarı P.J. Piquere.
- "Türkischer Dragoman"	"Türk Mütercim"	L. Fink'in kaleme aldığı kitap ilk olarak 1872'de Leipzig'te basılmıştır.
- "Phonetik der Nördlichen Türksprachen"	"Kuzey Türk Dilleri Fonetigi"	Wilhelm Radloff'a aittir. 1882'de Leipzig'te yayınlanmıştır

¹ Geniş ve kapsamlı olan bu araştırma, başka bir çalışmanın konusu olacağından, odaktan kopmamak adına temel hatlarıyla verilmiştir. 19.yüzyıla ait eserler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. (Doğan, 2011)

- "Türkische Grammatik mit Paradigmen, Literatur, Chrestomathia und Glossar"	"Örnek-çekim, Edebiyat, Krestomati ve Sözlük Bölümüyle Türkçe Dilbilgisi"	1889'da Berlin'de yazılmış olan eserin müellifi A. Müller'dir.
- "Lehrbuch der modernen Osmanisches Sprache"	"Modern Osmanlı Dili Ders Kitabı "	1893'te Stuttgart şehrinde J. J. Manissadjiman yazmıştır.
- "Türkisches Konversations – Grammatik"	"Türkçe Diyaloglar-dilbilgisi"	H. Jehlitschka tarafından Heidelberg şehrinde 1895'te yazılmıştır.
- "Versuch Eines Wörterbuches der Türk Dialecte"	"Türk Lehçelerinde Bir sözlük Denemesi"	W. Radloff tarafından 4 cilt halinde yazılmıştır.

Fransızca Eserler

- "Elements de la Grammaire Turque"	"Türk Dilbilgisinin Öğeleri"	1823'te A. Jaubert tarafından Paris'te yazılmıştır,
- "Abrege de la Grammaire Turque et un Petit Vocabulaire en Français, Turc en Hongrois"	"Fransızca, Türkçe ve Macarca Kelime Bölümüyle Türkçe Dilbilgisi Özeti"	1829 yılında J. K. Besse tarafından yazılan eser Budapeşte'de yayınlanmıştır.
- "Grammaire Theorique et Pratique de la Langue Turque"	"Türk Dilinin Teorik ve Pratik Dilbilgisi"	1834 'te A. Hindoglou tarafından Paris'te yazılmıştır.
- "Grammaire Turque"	"Türk Dilbilgisi"	A. L. Davids tarafından 1832'de Londra'da İngilizce yazılmış olan "A Grammar of the Turkish Language" kitabının 1836'da Fransızcaya çevrilmiş halidir.
- "Le Guide de la Conversation en Français et en Turc"	"Fransızca ve Türkçe Diyalog Rehberi"	1839'da Paris'te T.X. Bianchi tarafından yazılmıştır.
- Grammaire Raisonnee de la language Ottomane	"Osmanlı Dilinin Açıklamalı Dilbilgisi"	1846'da Paris'te yayımlanan eserin yazarı Sir J. Redhouse'tur.
- "Grammaire Turque"	"Türkçe Dilbilgisi"	A. Pfizmaier tarafından 1847'de Viyana'da yazılmıştır.
- "Chrestomathie Ottomane"	"Osmanlı Kristomatisi"	1854'te Berlin'de F. Dietrici tarafından yazmıştır.
- "Elements de la Grammaire Turque"	"Türk Dilbilgisi Unsurları"	1856'ta yazılan eser L. Dubeux'a aittir.
- "Methode Theorique et Pratique Pour L'enseignementsde la Langue Turque"	"Türk Dilinin Öğretimi İçin Teorik Ve Pratik Yöntemler"	1885-1888 yılları arasında M. M. Dal (Moise Bey) tarafından İstanbul'da yazılmıştır
- "Grammaire Complete de la Langue Ottomane"	"Osmanlı dilinin Komple – Tüm Dilbilgisi"	J. R. Youssouf'in yazdığı eser 1892'de İstanbul'da yayımlanmıştır.

İngilizce Eserler

- "A Grammar of the Turkish Language"	"Türk Dili Grameri"	A. D. Davids tarafından 1832'de Londra yazılmıştır.
- "The Turkish Interpreter or A New Grammar of the Turkish Language"	"Türk Tercüman yahut Yeni Türk Dili Grameri"	Kitap 1842'de Londra'da C. Boyd tarafından kaleme alınmıştır.
- "A practical Grammar of the Turkish Language with Dialogues and Vocabulary"	"Diyalog ve Kelime bölümüyle Türk Dilinin Pratik Grameri"	1854'te W. Burck Barker tarafından Londra'da yazılmıştır.

- "A Practical Grammar of the Turkish Language"	"Türk Dili Pratik Dilbilgisi"	H. C. Wells'in kaleminden çıkan eser 1880'de yayımlanmıştır.
- "A Simple Transliterated Grammar of the Turkish Language With Dialogues and Vocabulary"	"Diyaloglar ve Kelime Bölümüyle Türk Dilinin Basit Çeviri Dilbilgisi"	1891 yılında E. Arnold tarafından Londra'da yazılmıştır.
- "A Turkish Grammar"	"Türk Dilbilgisi"	1896'da yazılan eserin yazarı A. Tien'dir.
Rusça Eserler		
- "Hüdavendigar ve Karaman'daki Türk Dialektleri Araştırmaları"	1867'de St. Petersburg'da V.A. Maksimov tarafından Türkçenin Anadolu diyalektlerini öğretmek amacıyla yazılmıştır.	
- "Türk, Fars, Kırgız ve Özbek Dili Grameri"	1875-76'da St. Petersburg'da M.A. Terentyev tarafından "Askeri Sözlük" amacıyla yazılmıştır.	
- "Rusça-Fransızca-Türkçe-Farsça Askeri ve Teknik Terimler Sözlüğü"	1887'de St. Petersburg'da, doğu dillerine ait ilk sözlük olarak kabul edilen eser, V. Smirnov tarafından yazılmıştır.	
- "Osmanlı Edebiyatından Seçme Eserler"	V.D. Smirnov'un 1891'de St. Petersburg'da çıkan eser en önemli derleme kaynak sayılmaktadır.	

(Doğan, 2011).

Deniz ve Karagöl'e (2018: 185) göre "XVIII. ve XIX. yüzyıllarda İngilizlere Türkçe öğretmek amacıyla yazılan kitapların sayısı 16'yı bulmaktadır." Yukarıdaki tasnifte yer almayan İngilizce yazılmış eserlerden birisi de Sir James William Redhouse'un yazmış olduğu *The Turkish Campaigner's Vade-Mecum of Ottoman Colloquial Language (Türk Seferine Giden Askerlere Osmanlı Türkçesinin Konuşma Dili Cep Kılavuzu)* kitabıdır. "Eser hem biçimsel hem de içerik olarak pratik yoldan Türkçeyi öğretimini amaçlamaktadır. "Eserin hedef kitlesi İngiliz subaylardır. Eserde dil-bilgisi çeviri yönteminin özellikleri görülmektedir. Diyalog bölümünde ise doğal yaklaşım yönteminin özellikleri görülmektedir"(Deniz & Karagöl, 2018).

Yazılmış yapıtlara ek olarak (Barın, 2010), başka çalışmaların da varlığından bahseder: "Bunlardan en önemlisi ise, 1612 yılında H. Megiser tarafından Leipzig'de yayımlanan *Institutionum Linguae Turcicae Libri Quator* adlı eserdir"(Barın, 2010:124). Bunun yanında Barın, (2010) Osmanlı Devleti içinde, Selim Gürcü tarafından 1892'de yazılan "*Ecnebilere Mahsus Elifbâ*" adlı kitaba işaret eder:

"Selim Gürcü, ilkokuma ve yazmaya başlayan yabancılar için hazırladığı (Ecnebilere Mahsus) Elifbâ-yı Osmanî adlı alfabe kitabı ile ve bu kitabın giriş kısmı dâhil, 49'u Osmanlı Türkçesi 15'i Arapça olmak üzere toplam 64 ünite veya ders etkinliği diyebileceğimiz çeşitli çalışmaların yer aldığı 38 sayfalık eserle yabancılar Türkçe öğretmeyi (ilkokuma- yazma öğretimini) hedeflemiştir"(Barın, 2010: 124). Beyazıt Devlet Kütüphanesinde bulunan bu kitap, iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Osmanlı Türkçesinin genel özellikleri, İkinci bölümde ise Arapçanın genel özellikleri ile Osmanlı Türkçesinde kullanılan ibarelerin dil bilgisi kurallarının açıklamalarına yer verilmiştir.

Osmanlı dönemindeki yabancılar dil öğretim çalışmalarının takibi diğer dönemlere göre daha zor bir dönem olmuştur. Bu durumun gerekçesi olarak, yazılan eserlerin artışına rağmen yapılan araştırmaların sınırlı olması ve bu araştırmaların belirli bir sınıflandırmaya tabii olmadan

dağınık ele alınması gösterilebilir. Uzun bir zaman diliminde, geniş bir coğrafyada, çok fazla ülke ile olan ilişkiler de bu karmaşıklığın diğer bir nedeni olarak görülebilir. Köse ve Özsoy'a (2020) göre, "yüzlerce yıllık sürelerle yayılmış zaman içinden bu küçük örnekler yanında araştırmacıların makaleleri ve diğer incelemeler göstermektedir ki bu alan kazıldıkça yeni eserler vermeye müsait bir arkeolojik saha görünümündedir" (Köse ve Özsoy, 2020: 30).

Görünen o ki Osmanlı döneminde, Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesi daha çok siyasi, askeri ve diplomatik alandaki ihtiyaçların giderilmesi üzerine işlemektedir. Ülkeler arası ilişkilerde 17. yy. itibarıyla diplomatik kanalların ön plana çıkması, etkin bir iletişim gerekliliğini beraberinde getirmiştir. Bu hususta, söz konusu ülkeler birbirinin dillerini öğrenmek ve öğretmek adına girişimlerde bulunmuşlardır. Özellikle son 19. yy. ile birlikte yabancılar tarafından yazılmış eserler ve açılmış kurumlar bunun bir kanıtı şeklindedir.

2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Güncel Durumu

Yabancı Dil olarak Türkçe öğretiminin Güncel durumu hakkında bilgi sahibi olmak için öncelikle Cumhuriyetten günümüze kadar yaşanan süreçleri bilmek ve dönemin şartlarını anlamak gereklidir. "Bugünlere kıyaslandığında 1980'li yıllara kadar yurt dışına kapalı bir Türkiye vardı. Ancak değişen yaşam şartları ve teknolojik vasıtaların dünyayı küçük bir köy haline getirmesi Türkiye'nin ve Türkçenin kendi sınırları dışına çıkmasını zorunlu kılmıştır"(Arslan, 2012: 180). Yüzüncü yılına yaklaşan Cumhuriyetin kazanımlarıyla Türkiye, ayakları yere daha sağlam basan bir ülke durumundadır. Sürekli gelişen ve küreselleşen dünya karşısında kendine yer bulmaya çalışan ve pastadan daha fazla pay alabilmek adına daha proaktif bir siyaset izlemesi Türkçenin de durumuna olumlu bir ivme kazandırmıştır.

"Cumhuriyet döneminde yabancılar Türkçe öğretimi çeşitli üniversitelerin önderliğinde gelişmiştir. Boğaziçi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi bu faaliyetlerin öncüleridir. Yabancılar Türkçe öğretimine öncülük eden bu kurumlar yabancılar Türkçe öğretimi ile ilgili ilk kaynakların yazılmasına öncülük eden kurumlardır. Boğaziçi Üniversitesi'nde Hikmet Sebüktekin ve Ankara Üniversitesi'nden Kenan Akyüz bu işe öncülük eden araştırmacılarıdır" (Erdem, 2009).

"1984 yılına kadar Türkçe öğretimi az sayıda kuruluş tarafından ya da çeşitli kişiler tarafından yapılmaktaydı, bu amaçla çalışan bir kurum bulunmuyordu. Ankara Üniversitesi TÖMER'in hayata geçmesi kurumsallaşma konusundaki ilk adımdır. Bu yıllarda Türkçenin yabancılar öğretimi konusunda az sayıda ders kitabı vardı ve konuyla ilgili akademik düzeyde yazılmış bir makale neredeyse bulunmuyordu"(Köse ve Özsoy, 2020: 30).

Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulan TÖMER, fikir olarak Mehmet Hengirmen tarafından doktora eğitimi sırasında Goethe Enstitüsü'nün çalışmaları incelenip örnek alınarak bir benzeri yapının Türkiye'de kurulması üzerine şekillenmiştir(Köse & Özsoy, 2020: 31). Misyon olarak kendisine yurt içinde ve yurt dışında Türkçeyi ve yabancı dilleri öğretmek, dil öğretme faaliyetlerine destek olmak üzere Türkiye'yi ve Türk kültürünü tanıtmak ve bu amaçla ilgili

mevzuat hükümlerine göre şubeler açmayı hedeflemiştir. Bu hedefleri doğrultusunda da Türkiye’de ve başka ülkelerde birçok şube açarak bu işin öncüsü olmuştur.

“1990’lı yıllardan sonra yabancılara Türkçe öğretimi akademik çalışmaların da konusu olmaya başlamıştır”(Erdem, 2009: 890). Ulusal Tez Merkezindeki veriler incelendiğinde göre bu alandaki ilk tez Erol Barın tarafından 1992 yılında hazırlanmış, *Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Bir Metod Denemesi* adlı çalışmadır. Daha sonra bu çalışmayı “Yabancı Dil Olarak Türkçe” başlığı adı altında yapılan taramada 3 tane tez takip etmektedir. Bunlar: Dilek (1995), Dilidüzgün(1995) ve Zengin’e (1995) ait tez çalışmalarıdır. “Bugün Türkçe’nin yabancılara öğretimi dünyadaki gelişmelere paralel olarak üniversitelerimiz ve ilgili kurum-kuruluşlar tarafından bilimsel-akademik seviyede ele alınıp araştırılmakta; konuyla ilgili tezler, makaleler, kitaplar, bildiriler hazırlanmaktadır”(Büyükkız, 2014: 204). 1990’lı yıllardan itibaren artarak devam eden akademik çalışmalara günümüzde baktığımızda “Yabancı Dil Olarak Türkçe” terimi ile yapılan taramada 331, “Yabancılara Türkçe” terimi ile 135, “Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi” terimi ile 80, “Yabancılar İçin Türkçe” terimi ile ilgili 15 tez çalışmasına erişmek mümkündür.¹

1992 yılı, yabancı dil olarak Türkçe adına önemli bir yıl olmuştur. O sene, Sovyetler Birliğinin dağılması sonucunda bağımsızlığını kazanan Türki Cumhuriyetler ile bağlarını kuvvetlendirmek adına Türkiye tarafından “*Büyük Öğrenci Projesi*” hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında Türkiye aynı soydan geldiği Türk Cumhuriyetlerinden 10.000 öğrenci kabul etmiştir. “Süleyman Demirel’in başlattığı bu proje kapsamında Türkiye Türkçesi öğrenmek ve bitiminde bir yükseköğretime yerleşmek için gelen binlerce öğrencinin Türkçe öğretimini Ankara Üniversitesi TÖMER üstlenmiş ve bu amaçla birçok şehirde TÖMER şubeleri açılmıştı”(Köse & Özsoy, 2020). Türkçe öğretim merkezlerinin üzerine büyük sorumlulukların düştüğü bu karar sonrasında birçok kentte TÖMER merkezleri açılmış ve kısa bir zaman diliminde yoğun uğraşlar sonucunda büyük bir sorumluluğun altından başarı ile kalkılmıştır. Mehmet Hengirmen öncülüğünde kurumsallaşan TÖMER fikrinin, başarılı sonuçlar vermesi ve yabancılara Türkçe öğretimine yeni bir vizyon katması sonucunda Ankara Üniversitesinin ardından 1994’te Gazi Üniversitesi ve Ege Üniversitesi tarafından Türkçe öğretim merkezleri açılarak alanın yaygınlaşmasına katkı sağlamışlardır. Gazi ve Ege’den sonra özellikle 2010’dan itibaren birçok üniversite kendi bünyesinde Türkçe Öğretim merkezleri açarak çalışmalara başlamışlardır.

Günümüzde giderek artan dil öğretim merkezlerinin sayısına baktığımızda, Erdil (2018) tarafından 209 üniversitede yapılan araştırmada 89 devlet 36 vakıf üniversitesinde olmak üzere 125 Üniversitede Türkçe öğretim merkezinin varlığına ulaşılmaktadır (Erdil, 2018: 94). Son araştırmadan bu yana 3 yıl geçtiğini göz önüne alırsak günümüzde bu sayısının çok daha fazla

¹ Verilere <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden 18.10.2021 tarihinde erişilmiştir.

olduğu uzak bir varsayım olmayacaktır. Özellikle yükseköğretimin uluslararasılaştırılması çalışmaları sonucunda ülkemize kabul edilen yabancı öğrenci sayısındaki artış Türkçe öğretim merkezlerinin ifa ettiği görevin önemini ortaya koymaktadır. Geçtiğimiz 8 yılda 48 bin rakamlarından 200 bin dolaylarına ulaşması dil öğretim merkezlerindeki hızlı artışın gerekçesi olarak görülebilir.

İzlenilen politikalarla birlikte artık ayrı bir disiplin kabul edilen Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesi talebinin hızlı bir şekilde artması, alanda gereksinim duyulacak materyal ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Duruma binaen birçok dil öğretim merkezi kendi ders kaynaklarını geliştirmişlerdir. Ankara Üniversitesi'nin "*Hitit Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti*", Gazi Üniversitesi'nin "*Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti*", İstanbul Üniversitesi'nin "*İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti*", Ege Üniversitesi'nin "*Yabancılar İçin Türkçe Metinler Okuyorum Öğreniyorum Öğretim Seti*" bunlara birkaç örnek olarak verilebilir. İleride ele alınacak kurum olan Yunus Emre Enstitüsü'nün de hazırlamış olduğu "*Yedi İklim Türkçe*" dil öğretim setleri birçok üniversite tarafından güncel olarak kullanılmaktadır.

Bu kitap setlerinin dışında 2000'li yıllar itibarıyla yazılmış, bu işin ilk kaynakları sayılabilecek fakat güncel olmayan Türkçe öğretim setleri de mevcuttur. Bunlar: Hikmet Sebüktekin'in *Yabancılar İçin Türkçe 1-2*, Mehmet Hengirmen'in *Türkçe Öğreniyoruz*, Nurettin Koç'un, *Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi*, *Güzel Türkçeyi Öğreniyorum I-II- III*. gibi örnekleri arttırılabilecek birçok Türkçe öğretim seti mevcuttur. Bir dönem "Büyük Öğrenci Projesi'nin" getirdiği sorumlulukla birlikte, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının(TİKA) yabancılara Türkçe öğretimi alanında elini taşın altına koymasıyla ortaya çıkardığı kitap setleri de mevcuttur. Bu kitap setleri, "*Türkçe Öğreniyoruz-ORHUN*" dil öğretim seti ve "*GÜNEŞ-Türkçe Öğreniyoruz*" dil öğretim Setleridir. Fahri Temizyürek ve Murat Özbay tarafından yazılmış bu kitaplar da bir dönem yurt içi ve yurt dışında Türkçe öğretmek amacıyla kullanılmıştır.

Neredeyse artık her üniversitenin bünyesinde bulunan dil öğretim merkezlerinin genel olarak çalışma prensiplerine baktığımızda aralarında birçok farklılık mevcuttur. Bu konuda Boylu ve Başar, (2016) Türkçe öğretim merkezlerindeki farklılığa ve belirli bir standartın olmamasından kaynaklanan sorunlara değinmiştir. Verilen eğitim saatlerinden kullanılan materyallerin farklılığına, merkezlerdeki okutman yeterliğinden ortak bir ölçme-değerlendirme kriterinin olmamasına, kurs ücretlerinin farklılaşmasından akredite verebilecek üst bir kurumun yokluğuna dair birçok probleme işaret etmiştir. Bu farklılıklar eğitimin kalitesi ile ilgili birtakım problemleri beraberinde getirmektedir. Boylu ve Başar, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda istenilen seviyeye ulaşamamasının en önemli sebeplerinden biri yukarıda işaret edildiği üzere Türkçe öğretim merkezlerinde uygulanan dil öğretim sürecinde pek çok bakımdan herhangi bir standardın olmaması olarak görmektedirler (Boylu ve Başar, 2016: 322).

Araştırmanın devamında ise standartlaşamamadan kaynaklanan problemlere çözüm önerileri sunmuşlardır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında gerekli kalifiye eleman ihtiyacının karşılanması ve uzman kişilerin yetiştirilmesi için birtakım girişimlerde bulunulmuştur. İlk olarak 2009-2010 eğitim-öğretim yılından başlamak üzere yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, YÖK tarafından eğitim fakültelerinin Türkçe öğretmenliği bölümünün eğitim programına eklenmiştir. “Türkçenin *Yabancı Dil Olarak Öğretimi I ve II*” adı altında iki dönemde verilmek üzere 3. veya 4. sınıfın ders programına eklenen bu dersin amacı, yetişen Türkçe öğretmeni adaylarının, Türkçenin yabancılara öğretilmesi konusunda temel bilgileri edinmesi, alana dair ilgi duyması, farkındalık kazanması ve bu alanda ilerlemek isteyenlere yol göstermektir. İlerleyen dönemlerde ise birtakım üniversitelerin bünyesinde yüksek lisans ve doktora programları da açılmış ve akademide eleman ihtiyacına cevap verilmeye çalışılmıştır. Akademik olarak olumlu görülebilecek bu adımlar günümüzde artarak devam etmektedir. Yine bu çalışmalara ek olarak bazı üniversitelerin düzenli olarak açtığı yabancı dil olarak Türkçe sertifika programları da buna örnek olarak verilebilir. Yapılan bu girişimler sonucunda ise alanın akademik kaynak ihtiyaçlarının giderilmesi adına başvuru kaynağı olarak birçok editörlü veya bireysel akademik kitaplar yazılmış, faydalanmak isteyenlerin hizmetine sunulmuştur.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi hususunda üniversitelerin bünyesindeki Türkçe öğretim merkezleri yurt içinde ülkenin dört bir yanında kurumlaşarak üstlerine düşen sorumluluğu özveriyle yerine getirmektedirler. Fakat bu işin bir de yurt dışında icra boyutu mevcuttur. Sınırlara sığmayan bir dil olan Türkçeye talebin gün geçtikçe artması, Türkiye Cumhuriyeti’ni bu konuda yeni politikalara yöneltmiştir. Türk kültürü ve dilinin temsil edilmesi adına bu işi sistematik olarak yapacak kurumların ihtiyacı günden güne hissedilmiştir.

Yurt dışında Türkçenin öğrenilmesi ve yayılması faaliyetlerini temsil eden kurumların başında Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Türkiye Maarif Vakfı (TMV) ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) gelmektedir. Bu devlet kurumlarının dışında daha önce kurulmuş ve geçmişte yabancılara Türkçe öğretimi konusunda sorumluluk almış TİKA’dan da bahsedebiliriz. Bir dönem üniversitelerin Türkoloji bölümleriyle işbirliği yapması, alandaki ders materyali ve öğretim görevlisi eksikliğini gidermek adına TİKA’nın da birtakım çalışmalar yaptığı bilinmektedir (Arslan, 2012: 181). Fakat daha sonra özellikle YEE, YTB ve TMV’nin de kurulmasıyla TİKA, Türk dili ve kültürüne hizmet ettiği faaliyetlerini esas kuruluş gayesi bu olan kurumlara devrederek geri plana çekilmiştir. Bu sebeple, günümüzde yurt dışında Türk dili ve kültürünü temsil eden ve bu uğurda faaliyet gösteren kurumların başında YEE, TMV ve YTB’nin varlığından söz edebiliriz. Kurumların yanı sıra yurt dışında bazı üniversitelerin bünyesinde açılmış olan Türkoloji bölümlerinin de münferit olarak çalışmalarını sürdürerek katkı sağladığı da bilinmektedir.

Yurt dışında faaliyet gösteren kurumlar ve amaçlarına kısaca değinecek olursak: Yunus Emre Vakfı, 5 Mayıs 2007 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde 5653 sayılı kanunla bir kamu vakfı olarak kurulmuştur. 2009 yılında ise vakfa bağlı bir kuruluş olarak Yunus Emre Enstitüsü hayata geçirilerek kültürel diplomasi yarışına diğer ülkeler gibi kurumsal düzeyde katılım sağlanmıştır. Enstitü, kuruluş amacı olarak; “Türkiye’yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye’nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini artırıp dostluğunu geliştirmek” gibi büyük hedefler koymuştur. Vizyon olarak kendisine “Dünyanın her yerinde Türkiye ile bağ kuran ve Türkiye’ye dost insan sayısını artırmak”; misyon olarak ise, “Türkiye’nin uluslararası alanda bilinirliğini, güvenilirliğini ve itibarını artırmak” olan enstitünün dünya genelinde 63’ten fazla kültür merkezi bulunmaktadır. Kültür merkezlerinde verilen Türkçe eğitiminin yanında, farklı ülkelerdeki eğitim kurumlarıyla yapılan iş birlikleri ile Türkoloji bölümleri ve Türkçe öğretimi desteklenmektedir. Kültür merkezleri aracılığıyla Türk kültür ve sanatını tanıtmak amacıyla birçok etkinlik düzenlenmekte, ulusal veya uluslararası etkinliklerde ülkemizi temsil etmektedirler(Yunus Emre Enstitüsü: 2021).

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 6 Nisan 2010 tarihinde 5978 sayılı yasa ile kurulmuş olup 15 Temmuz 2018’de alınan Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kurum yapısı yeniden düzenlenmiştir. Türkiye’nin uluslararası ilişkiler vizyonuna katkı sağlayacak politikaları üretmek olan kurum yurtdışındaki vatandaşlarımız, kardeş topluluklar ve Türkiye Bursları kapsamında Türkiye’de öğrenim gören uluslararası burslu öğrencilere yönelik çalışmaları koordine etme, bu alanlarda verilen hizmetleri ve yapılan faaliyetleri geliştirme görevini üstlenmiştir. Başkanlık sitesindeki tanıtım yazısında çalışmalarıyla, gerek yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızla gerekse kardeş topluluklarla ilişkileri güçlendirilmek, ekonomik, sosyal ve kültürel olarak daha yakın ilişkiler tesis etmek olduğunu belirtmiştir.(YTB: t.y). Ülkemize yurt dışından eğitim amacıyla gelen yabancı öğrencilerin başta Türkçe eğitimi olmak üzere yükseköğretim aşamasındaki bütün süreçleri koordine eden kurum, yükseköğretimimizin uluslararası bir nitelik kazanması konusunda stratejik bir görev üstlenmiştir.

Türkiye Maarif Vakfı, 17 Haziran 2016 tarihinde 6721 sayılı kanun ile kar amacı gütmeyen, kamunun yararına çalışan bir vakıf statüsünde kurulmuştur. Yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti adına Milli Eğitim Bakanlığı dışında doğrudan eğitim kurumu açma yetkisine sahip tek kuruluştur. Vakıf, kendisini “*kültür ve medeniyet etkileşimini ‘ortak iyi’ye ulaştıracak bir yol olarak gören Türkiye’nin uluslararası eğitimde dünyaya açılan kapısı*” olarak tanıtmaktadır(Türkiye Maarif Vakfı: t.y). Vakıf, her ülkede okul öncesinden yükseköğretime eğitimin her aşamasında etkin faaliyet yürütmek amacıyla kurulmuştur. Öğrencilerine burs, barınma, sosyal faaliyetler gibi hizmetler de sunan vakıf, eğitim programı ve içerikleri geliştirme,

bilimsel AR-GE çalışmaları yapma, Süreli ve süresiz yayınlar yapma, sempozyum, konferans ve çalıştaylar düzenleme ve bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapma gibi eğitime katkı sağlayacak birçok sorumluluk üstlenmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe Öğretiminde son yıllarda önemli atılımlar yapan kurum, 47 ülkede 393 eğitim kurumuyla 44 binin üstünde öğrenciye dokunarak onları Türkiye'yle, Türk dili ve kültürüyle tanıştırmaktadır. Özellikle FETÖ yapılanmasının Türkiye karşıtı eylemlerinin yoğun olduğu Afrika ve Ortadoğu coğrafyalarında öncelik ve ağırlık veren kurum dış politikada kültürel bağlamda Türkiye'nin kendini tanıtması ve ifade etmesinde önemli rol almaktadır.

Türkiye'nin ve Türkçenin dünyaya açılan kapısı olan bu kurumlar ülkemizin, dilimizin ve kültürümüzün tanıtılmasında önemli bir kültürel diplomasi faaliyetleri arz etmektedirler. Zengin kültürel değerlerimizin planlanmış, sistemli ve kararlı bir şekilde işleyen kültür politikaları doğrultusunda uluslararası sahada ülkemizi tanıtma da kullanılması, bir an önce hayata geçirilmesi gereken önemli bir olgudur. Ülke olarak her ne kadar kültürel diplomasi faaliyetlerinin öneminin farkına geç varılmış olsa da son yıllarda özellikle kurumlar düzeyinde yapılan atılımlar yerinde ve kıymetlidir. Bu durum ülkemize uluslararası ilişkiler sahnesinde de hareket ve ivme kazandırmıştır. Türkiye'nin yüzünü dışarıya çevirmiş, "Türkiye, Türkiye'den büyüktür", sloganıyla hareket eden proaktif politikalarına da uygulama sahaları açılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi disiplinin sade bir dil öğretimi faaliyeti olmadığı ve dil öğretiminden daha büyük bir amaca hizmet ettiğinin farkına varılmalıdır. Dilsel etkileşimin ulusları birbirine toplum zemininde yaklaştırdığı, yapay sınırların zihinde bitirildiği, kalpten kalbe giden yolun dille inşa edildiği bilinmelidir. Bu sayede yabancı dil olarak Türkçe öğretimini tek ve özgül bir alan olarak değerlendirmek duruma eksik yaklaşmak ve onu sınırlamak olacaktır.

2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Disiplinler Arası Bir Yaklaşım

Globalleşen dünyada hayatın her alanında olduğu gibi eğitim alanında da hızlı bir değişim ve gelişim görülmektedir. Bunun bir sonucu olarak insanlar, kendini küresel etkileşim çemberinin içinde bulmaktadır. Bu küreselliğin bir sonucu olarak ise dünya, sınırları artık daha ulaşılabilir olan küçük bir köy haline gelmiştir. İletişim kurma pratiğinin yolları değişmiş ve dünyanın dört bir köşesine çok rahat bir şekilde ulaşılabilmenin imkânları oluşmuştur. Bu durum, insanların dünyaya açılarak kendi dillerinin yanında yabancı bir dil öğrenme ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. "Bilgi teknolojileri ile dünyadaki farklı kültürleri tanıma ve söz konusu kültürün dilini öğrenmeye yönelik ilgi ve ihtiyaç, her zamankinden daha da yoğun hâle gelmiştir. Bu ilgi ve ihtiyaç da insanları dil öğrenmeye yöneltmektedir"(Demirekin, 2016, s. 43). Bu küresel etkinin içinde dünyada söz sahibi olan ulusların dilleri ve kültürleri de doğal olarak önem kazanmıştır. Diğer uluslar tarafından cazibe merkezi olarak görülüp öğrenilmek istenmiştir.

Son yıllarda, Türkiye'nin diğer ülkelerle ilişkilerinin gelişmesiyle birlikte yabancılara Türkçe öğretiminin önemi artmıştır. Dünyada iki dillilikten çok dilliliğe geçiş süreci yaşanmaktadır. Bu bağlamda, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi hız kazanmakta ve çok dillilik de bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır (Çiftçi ve Coşkun, 2017:206). Durmuş'a (2013: 208) göre insanların anadillerinden başka bir dili öğrenme isteğinin ardında toplumsal, uluslararası gelişmelerden etkilenen bireysel tercihler bulunmaktadır. Bu tercihler siyasal, ekonomik ve siyasi faktörlerden etkilenmektedir. Türkçe de özellikle son dönemde artan bir şekilde insanlar tarafından tercih edilen, öğrenme arzusu duyulan bir dil konumundadır. Türkçenin dünya dilleri arasında görmüş olduğu bu ilgi Türkiye'nin politik, jeopolitik durumu ile ekonomik ve kültürel alandaki girişimleri ile doğrudan ilgilidir. Durmuş (2013), Türkiye'nin, uluslararası literatürü fazlasıyla meşgul eden petrol, doğalgaz ve bunların dünya pazarlarına ulaştırılmasındaki transit ülke konumu; terör veya tehdit unsuru olarak öne çıkan savaşlar ve kültürel alandaki etkileşimleri gibi meselelerde sık sık dünya gündeminde kendine yer bulmakta olduğunu belirtmiştir. (Durmuş, 2013: 210).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilme çalışmaları yurt içinde ve yurt dışında olmak üzere iki koldan ilerlemektedir. Türkiye'deki süreci etkin bir şekilde yöneten üniversitelerin bünyesindeki TÖMER'lerin yurt içindeki çalışmaları olumlu ve başarılı görülmele birlikte uluslararası rekabet bakımından bu kurumların, İngilizce Almanca, İspanyolca, gibi dillerin yüzyıllardır kökleşmiş kurumları karşısında ne derece güçlü oldukları ve rekabet edebileceğinin analizi büyük önem arz eder. Türkiye dışında da dil öğretim faaliyetlerini yürütme konusunda benzer başarıları ne ölçüde elde edebileceklerini değerlendirmek ve planları bu doğrultuda yapmak önemlidir. Çalışmanın asıl konusu olan yurt dışında yabancılara Türkçe çalışmaları ise önceki yıllarda sadece Türkoloji geleneğine sahip üniversiteler ve bu üniversitede akademik faaliyetler yürüten öğretim elemanlarının kişisel ilgi ve çabalarıyla yürütülmeye çalışılmaktaydı. Fakat özellikle son yıllarda bu işin daha sistematik ve kurumlar düzeyinde yapılması gerekliliği anlaşıncı bu konuda girişimlere başlandı. Özellikle büyük bir atılım hamlesi olarak ise son yıllarda üzerinde yoğunlaşılan, bakanlık destekli Yunus Emre Enstitüsü ve Türkiye Maarif Vakfı gibi kuruluşlar tarafından yurt dışı sahasında yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi çalışmaları yapılmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçenin Öğretiminde yapılan çalışmalara ve ülkesinin sınırlarını aşmış diğer dillerin durumunu objektif bir bakış açısıyla değerlendirdiğimizde Türkçe öğretimi faaliyetlerinin uluslararası alanda yeterli seviyede olduğunu söylemek mümkün değildir. Yetersizliklerin sebebi olarak; gerek akademik birikiminin ve yetkinliğin henüz yeterli olgunluğa erişmemiş olması ve eğitim programlarının uygulanmasındaki zayıflıklar, gerek alana yönelik ihtiyaçlarının geç fark edilmesi veya yeterli alt yapının henüz oluşmamış olması gibi gerekçeler dilimizin diğer dillerle rekabet karşısında elini zayıflatan unsurlar olmaktadır. Belirtilenlerin

dışında ekonomik desteğin zayıf kalması ve ülkelerin birbirleri ile politik ilişkilerin işi zorlaştırması gibi çalışmanın ilerleyen bölümlerinde daha geniş ele alacağımız olumsuzluklardan söz etmek mümkündür. Geçmişte yapılan araştırmaların yüzeysel kalması, geneli kapsayacak ayrıntılı bir çalışmaya rastlanmaması yeterli devlet desteğinin sağlanmaması hatta bir devlet politikası olması gerektiğinin çok geç anlaşılması ve bu problemlerin giderilmesi üzerine gerekli adımların atılmaması veya yeterli olmaması konu üzerinde kafa yorulması gerekliliğini doğurmuştur. Bu noktada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda diğer bir disiplin olan uluslararası ilişkiler alanının penceresinden bu duruma disiplinler arası bir gözle bakmak konuyu daha somut adımlarla ele almak bakımından önemlidir. Bir başka disiplinin metodolojisinden bakmak, konuya farklı bir bakış sunmak, durumu birden çok boyutuyla yorumlamak gibi zenginlikleri de beraberinde getirecektir. Bu noktada öncelikle disiplinler arası kavramına açıklık getirmek yerinde olacaktır.

Disiplinler arası terimin sözlük manası, iki veya daha fazla akademik disiplinin ya da inceleme alanının birleştirilmesi ya da kapsanmasıdır. Dolayısıyla, disiplinler arası, geleneksel akademik disiplinlere göre yapılandırılmış *a priori* bir bilgi düzenlemesinin kullanımını varsayar. Kısa bir tanım yapmak gerekirse, disiplinler arası kavram olarak, bir veya daha fazla disiplini birleştirmek ve kapsamak anlamına gelir (Kline,1995 akt. Aktan, 2007: 27).

Globalleşen dünya, sürekli artan nüfus, sosyal medyanın gelişimi vd. kavramlar birtakım sorun ve sonuçları peşinden getirmiştir. Değişimin hızlı ve sürekli olduğu dünyada, karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlarla başa çıkma yolları da farklılık göstermektedir. Bu çok boyutlu karmaşıklık içinde gün yüzüne çıkan problemlerin tek bir disiplinin penceresinden çözülmesini beklemek pek doğru bir yaklaşım görülmeyecektir. Bu noktada modern çağın söz konusu problemlerini çözüme kavuşturma iddiası taşıyan disiplinler arası, gerek bilim gerekse eğitim dünyasında etkili olmaktadır. Bilgi çağı olarak adlandırılan bu yüzyıl, çok boyutluluktan ve hızlı değişimden kaynaklanan sorunlarla karşı karşıyadır. Bu problemlerin çözümü olarak ise bilginin bütüncüllüğü ön plana çıkmaktadır. Bilgiye çok açılı bakışı önceleyen disiplinler arası yaklaşım, eğitim ortamlarına da görüş zenginliği sunmaktadır (Çevik, 2019: 9).

Yukarıdaki tanımda da belirtilmeye çalışıldığı gibi, her disiplin bir problem durumunu kendi bakış açılarını, entelektüel birikimlerini, yöntemlerini ve terminolojilerini kullanarak yorum getirirler. Hâlbuki karmaşık ve geniş boyutlu problemlerde ekonomik problem, fiziki problem, sosyolojik problem diye bir şey yoktur; ekonomik yönü, fiziki yönü, sosyolojik yönü olan problemler vardır. Bu problem boyutlarında ise her disiplin ancak kendi disiplininin bilgi birikim alanında konuya profesyonel bakış açıları sunabilmektedir. Ancak bir konunun veya problemin birden çok boyutu olması ancak disiplinler arası bir uzlaşma veya işbirliğiyle çözülmesi duruma en doğru yaklaşım biçimi olacaktır.

Arslantaş, (2013) ise bu durumu şöyle ifade eder: “Disiplinler arası çalışmalar, disiplin temelli çalışmaların eksikliklerini tamamlayarak, uzmanlaşmanın yarattığı bazı olumsuz denebilecek durumları olumluya dönüştürmesi yönünden alternatif oluşturur”(Arslantaş, 2013:2). Uzun zaman sonra farkına varılan bu imkânlar, özellikle sosyal bilimlerde olmak üzere disiplinler arası bir dayanışma arayışını zorunlu kılmıştır. Dayanışmanın sonucu olarak bilginin derinlik boyutuna genişlik boyutu da eklenmiş ve bilimin sınırları ve imkânları genişlemiştir.

Kanatlı ve Çekici (2013) ise disiplin ve disiplinler arası kavramını eğitim üzerinden yorumlarken durumu şu şekilde ifade etmiştir: “Disiplin temelli eğitim, tıpkı diyalektikte vurgulandığı gibi, kendi karşıtı olan disiplinler arası eğitimi kendi özünden türetmiştir. Yine diyalektikte vurgulandığı gibi disiplinler arası eğitim, onu tamamıyla yadsımamış, onun temelleri üzerinde filizlenmiştir” (Kanatlı ve Çekici, 2013: 3). Burada disiplinler arası ve disiplin kavramlarına eğitim temelinde yaklaşmıştır. Bu noktada disiplin temelli eğitimi disiplinler arası yaklaşımın bütününe genellemek mümkündür. Yani disiplinler arası herhangi bir disiplini yadsımamış, birden fazlasının üzerine filizlenmiştir yorumunu yapmak yerinde olacaktır.

Disiplinler arası bir çalışma sayesinde hem söz konusu disiplinlere ait bilgi ve becerilerin öğrenilmesi, hem de bunların anlamlı bir şekilde bütünleştirilmesi mümkün olmuştur. Bu sayede var olan durum başka pencerelerden bakılarak farklı perspektifler alınarak zenginleştirilebilir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusu da geniş kapsamlı bir çalışma alanı olması dolayısıyla birden fazla yönü olan bir konudur. Bu yönlerden biri ise, muhtemel ki bu işin asıl yapılış amacı olan dil öğretim faaliyetlerinin uluslararası ilişkilere etki boyutudur. Milletlerin birbirinin dilini öğrenme isteğinin birden çok faktöre bağlı olduğu bilinmektedir. Bu faktörlerin karşılıklı ilişkiler içinde hangi amaçla, ne ölçüde gerçekleştiği gibi birçok soru üzerinde durulması gereken bir problem durumudur. Bu anlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ve uluslararası ilişkiler disiplinlerinin birbirleri ile anlamlı şekilde bütünleşme imkânları, ortak hedefe hizmet etme olanakları, kendi alanlarına has yöntem ve uygulamaların birleştirme noktalarına değinilecektir.

2.4. Ortak Bir Çalışma Alanı Olarak: Uluslararası İlişkiler

En genel manasıyla, Uluslararası ilişkiler disiplininin genel olarak, devletler ile diğer uluslararası paydaşların davranışlarının anlaşılması, tanımlanması yorumlanması ve analizi ile uğraştığı söylenebilir. Fakat oldukça makul görünen bu tanım günümüz için yeterli değildir. Pamment, (2012, 27) bu duruma şu şekilde açıklık getirmektedir: “Uluslararası düzeydeki etki artık geleneksel diplomasinin sınırlarını, ayrımlarını ve dayattığı belli davranış biçimlerini değiştirmeyi sürdüren çok sayıda yeni aktör, ve daha spesifik olarak da devlet dışı aktörler artık çok yönlü bir fenomen olarak kabul edilmektedir” (akt. Savaş, 2020: 31). Bu duruma yapılacak yorum, diplomatik ilişkilerin artık devletler düzeyinde ve diplomatlar aracılığıyla yapılan siyasal temaslardan daha fazlası olduğu, sadece devletlerin tekelinde olmadığı yönündedir. Özellikle

Uluslararası ilişkiler (Uİ) alanının sınırlarının hala tartışma konusu olması, aktörlerinin zaman içinde değişmesi ve diğer disiplinlerle yakın temas içinde olması bu disiplin için tam ve kapsayıcı bir tanım yapmayı zorlaştırmaktadır. Bu noktada kapsamlı bir tanım olarak: “Uluslararası ilişkiler, tek tek devletlerin etki alanlarının ötesindeki bütün insani ilişkiler ve etkileşimler ile bunları belirleyen faktörleri anlama çabasıdır” (Aydın,1996: 73). Tüm aktörleri ve geniş bir görev tanımı içermesiyle bu yorum kapsamlı bir yaklaşım olarak görülebilir.

Uluslararası ilişkiler kavramının doğuşu ise sanıldan çok daha eskilere dayanmaktadır. Alanın otoriteleri, 1648 yılında Avrupa devletleri arasında 30 yıl savaşları sonunda imzalanan Vestfalya Antlaşmasını, ulus-devlet temelli uluslararası ilişkilerin başlangıcı kabul edilmektedir. “Vestfalya Barışı’nın getirdiği siyasi paradigma değişimi, 17’nci yüzyıldaki siyasi çevreyi etkilediği kadar günümüz Uluslararası İlişkiler anlayışının da kökenini oluşturur”(Dumankaya, 2019: 4). Bu anlaşma Avrupa’nın orta çağdan modern çağa geçiş sürecini başlatmıştır. Bu durumun yönetimler açısından sonucu olarak; ulusların birbirinin toprak bütünlüğüne saygı, egemenliklerinin tanınması, diplomasi kanallarının devreye sokulması, elçiliklerin önem kazanması ve iç işlerine karışılmaması gibi kazanımları beraberinde getirmiştir.

Uİ alanına disiplin özerkliği kazandıran ilk temaslar Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra dünya siyasetinde uygulanan idealist girişimlerden geldiği söylenmektedir (Ateş, 2009: 14). Bu durum Aydın’a (1996) göre de Milletler Cemiyetinin kuruluşuyla aynı zamana rastlamaktadır. Disiplin hüviyetine kavuşması konusunda ilk adım olarak, 1919 yılında Aberystwyth’te Galler Üniversitesi bünyesinde Woodrow Wilson adına Uluslararası Politika Kürsüsü’nün kurulması olmuştur. Uİ disiplinine kurumsal bir kimlik kazandırma yönündeki bu ilk adımı 1923 yılında London Schools of Economics çatısı altında ikinci kürsünün kurulması ile belirginleşmiş ve bu gibi örnekler izleyen yıllarda artmıştır (akt. Dumankaya, 2019: 3). Kısacası, Uİ disiplininin oluşumu bir sürecin sonucudur. Disiplini yalnız tek bir tarihe veya net bir başlangıç noktası sayılabilecek bir dönüm noktasına dayandırmak doğru bir tespit olmayacaktır. Zira Sosyal bilimler, belirli bir kültür ve entelektüel birikim çerçevesinde yoğrularak sürekli bir gelişim ve evrim durumundadırlar. Zamanla disiplinin alanı sadece devletlerarası münasebetlerle sınırlı kalmayarak uluslararası örgütler, uluslararası şirketler, ulus devlet altı örgütler ve sivil toplum örgütleri gibi diğer aktörler arasındaki ilişkileri kapsayacak biçimde genişlemiş ve “Uluslararası İlişkiler” kavramıyla ifade edilmiştir.

Daban, (2017: 23)’a göre Uluslararası İlişkiler diğer disiplinlerle yakın temas halinde olması, disiplinlerarası bir disiplin olması münasebetiyle birçok alanda etkisi görülmektedir. Bilhassa siyaset bilimi başta olmak üzere, uluslararası hukuk, uluslararası politika, felsefe, antropoloji, sosyoloji, siyasi tarih, dil ve kültürel çalışmalar gibi birçok alandan faydalanmakta ve katkı sunmaktadır. Ancak dil ve kültür alanıyla ilgili farklı bir bağa sahip olduğu söylenebilir. Çünkü adında belirtildiği üzere uluslararası ilişkiler; devletlerin ve devlet dışı aktörlerin

birbirleriyle diplomatik, siyasi, ekonomik, askeri, sosyokültürel vb. birçok ilişkilerde etkileşim sağlamasını öngörmektedir. Bu anlamda, adında uluslararası ve ilişkiler geçen bir disiplin için iletişim ve etkileşim kavramları daha farklı bir önem arz etmektedir. Disiplinin sağlanmasını öngördüğü, aktörlerin birbirleriyle siyasi, iktisadi, askeri, sosyokültürel vb. tüm insani ilişkilerde etkileşim, en önemli iletişim aracı olan dil sayesinde gerçekleşmektedir. Bu bakımdan Türkiye'nin kendini uluslararası sahada en etkili şekilde ifade etmesi tanıtması iletişim ve etkileşimin aracı olan dil aracını en güçlü ve verimli bir şekilde kullanmasıyla mümkün olacaktır.

"Sosyal bilimlerde öteki disiplinlerde olduğu gibi Uİ'in inceleme birimi de nihayetinde insandır. İnsanın içinde bulunduğu ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel çerçeve yapısallık arz ettiğinden, her sosyal bilim dalı insanın bir yönünü incelerken aynı zamanda bütünsel (holistic) yaklaşıma da sahiptir. Hukuk, tarih, sosyoloji, siyaset bilimi, iktisat, psikoloji ve daha birçok sosyal bilim arasında disipline ayrı bir alan açan insan ürünü örgüt ulus devlettir. Uİ devletin dışarıya dönük yüzünü öteki devletlerle ilişkisini ve bu çerçevede dışyüzün içinde bulunduğu ortamı inceleyen sosyal bir disiplindir. Genel hatlarıyla bakıldığında disiplinin inceleme biriminin öteki sosyal bilimlerden tamamen yalıtılması söz konusu değildir" (Hobson, 2000: 13 akt. Ateş, 2009:12).

Genel yapısı itibarıyla, Uluslararası ilişkilerin devletler arasında ve öncelikli olarak güvenlik temelli ayrıca ulusal çıkar odaklı işleyen bir süreç olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Başka bir ifadeyle her devletin uluslararası ilişkilerdeki önceliği kendi milletinin faydasına olacak ulusal fikirlerini hayata geçirmektir (Kanat, 2016: 530). Bu noktada bir konunun uluslararası ilişkiler alanının ilgisine dâhil olmasında gözetilen husus, ilgili konunun aktörlerin çıkarlarını ne oranda etkilediğidir. Bu çerçevede her aktör öncelikli olarak kendi çıkarlarını etkileyen ya da etkileme potansiyeli olan konuları ele almakta ve bu alana dair kendi faydasına olan politikaları hayata geçirmeye çalışmaktadır. Bu bakımdan bakıldığında Uİ pragmatist (faydacı) bir düşünce ilkesiyle hareket etmektedir.

"Dünya genelinde uluslararası diyalogların temelinde kültür ilişkileri önemli bir yer tutmaktadır. Ulusların birbirlerini yakından tanımaları arzusu çerçevesinde soruna bakıldığında kültürel değerlerin özellikle halk kültürünün ön plana çıktığı görülmektedir"(Artun, 2008). 21. yüzyılın başında diplomasi'nin başat bir unsuru olarak kültüre ve kültürün uluslararası ilişkiler alanında oynadığı role baktığımızda, neredeyse her devletin uluslararası düzlemde bir kültürel politika geliştirdiğine ve kültürel unsurları bu çerçevede kullandığına tanık olmaktadır (Lombard, 2003, 13 akt. Savaş, 2020: 28). Dünyanın her bir yanında birçok farklı kültür cazibe merkezi potansiyeline sahiptir. Kongar'ın (1997) yorumuyla, halk kültürü ürünlerini tanıtarak uluslararası platformlara taşıyan devletler uluslararası ilişkilerde başarılı olmuşlardır. Dünyanın her toplumundaki bireyler kendi özgün kültürlerinde bulamadıkları ve göremediklerini dünya kültüründe bulmakta ve kendilerini bu kültürle özdeşleştirmektedir. (Kongar,1997:3) Dünyada güç algısının değişmesiyle birlikte son 150 yılda dünyada söz sahibi ülkelerin kültürel diplomasi politikalarına ağırlık verdiği ve dış politikalarını bu noktaya yönlendirdiklerini görmekteyiz.

Kültürel diplomasi faaliyetlerinde ise bir ulusun kendi dilini tanıtmaya ve yayma çalışmaları, kilit bir öneme sahiptir.

Türkiye, özellikle son yıllarda bir devlet politikası olarak tarihten ve bulunduğu coğrafyadan aldığı kültürel gücünü politik bir enstrüman olarak kullanarak Türkçenin sınırlarımızın dışında da öğretilmesi yolunda çaba göstererek bir dünya dili haline gelmesinin hedeflemektedir. Durmuş'a (2013) göre "Türkiye ile ilgili mevcut siyasi, ekonomik, kültürel, bilimsel algıyı olumlu yönde daha yukarıya çekerken, diğer yandan bu noktada Türkçe öğrenmeye yönelik oluşacak her türlü talebi karşılama adına donanımlı ve hazır olması gerekmektedir"(Durmuş, 2013: 215). Bu hedeflerin içinde büyük bir potansiyel yatmaktadır. Türkiye'de süreç içinde bu potansiyeli değerlendirebilecek kurum ve argümanları kullanabilecek durumda olmalıdır. Her ne kadar rakip muadil diller karşısında bu potansiyel geç fark edilmiş ve geride kalınmış olsa da özellikle son dönemlerde yapılan çalışmalarla bu eksikliği gidermek için kararlılıkla adımlar atılmaktadır. Ve bu rekabet piyasasını içinde kendisine alan açmaya ve söz sahibi olmaya çalışmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, ülkemizin dünyada itibarını arttırmak, diğer ülkelerle dostluk köprüleri kurmak, var olan ilişkileri daha da güçlendirmek, kan bağı olan kardeş ülkelerle kenetlenmemize imkân yaratmak ve komşu ülkelerle dostluk hacmini attırmak gibi dil öğretiminin yanında daha büyük bir potansiyeli ifade etmektedir. Bu anlamda pragmatist bir politikayı barındıran bu hedefler, Uluslararası ilişkiler disiplini ile ortak bir amaca hizmet etmektedir. Türk kültürünün ve dilinin dünyada saygın bir durumuna gelmesi diğer ülkeler ile olan birçok ilişkinin ve dostluğun da kapısını aralayacaktır. Bu anlamda yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi uluslararası ilişkilerin ve bu alanda çalışan bakanlıkların, kurumların ve bürokratların göz ardı edebileceği bir durum değildir. Bu konu söz konusu kurum ve kişilerin özel olarak ilgilenmesi gerekliliğini doğuran bir durum halini almıştır.

Disiplinler arası yaklaşım bu noktada yaratıcı ve eleştirel düşünmeyi beraberinde getirmektedir. Bu iki disiplinin ortak hedeflerinde birlikte çalışma sahası yaratması Türkçenin uluslararası sahada öğretilmesine büyük hizmet edecektir. Kendine has yöntem, üslup ve uygulamaları olan bu disiplinlerin birlikteliği, farklı imkânları, yürünecek yeni yolları ve bugüne kadar atılmış ve atılması öngörülen adımların sorgulanması için bir zemin hazırlayacaktır. Bu ortak çalışmaların sonucu ise iki alanın amaçlarına ulaşmasında atılmış büyük adımlar olacaktır. Bu noktada yazının devamında bu birlikteliğin ortak zeminde buluşma yollarına ışık tutulmuş ve bu imkânların mantıklı bir gerekçeyle buluşması sağlanmıştır. Yapılan çalışmalar ve atılan adımlardan hareketle Türkçenin dünya dili olmasına katkı sağlayacak yolların tespit edilmesi hedeflenmiştir. Birtakım kavramlar ve yöntemlerin zihinlerde aydınlatılması konunun daha net anlaşılması ve devamı için gerekli olacaktır. İlk olarak iletişim, ilişki ve müzakerenin büyük önem arz ettiği diplomasi kavramını ele almak konunun başlangıcı bakımından yerinde olacaktır.

2.4.1. Diploması

Diploması kavramı, tarihin süregelen döneminden beri birçok diplomat, siyaset felsefecisi ve yazar tarafından farklı şekilde yorumlanmıştır. Diploması; Machiavelli'ye göre bir devletin karşı tarafı aldatmak için kullandığı bir araç ve amaca ulaşmak için her hamleyi meşru kılan bir yol, Satow'a göre modern devletin en gerekli unsuru olan kendi kural ve ilkeleri barındıran ileri derecede uzmanlaşmış pragmatist bir faaliyet, Nicolson'a göre egemen devletler arasındaki müzakere sitemi, Kissenger'a göre devletlerin birbiri ile güç kullanmak yerine anlaşma yoluyla ilişkilerde bulunma sanatıdır.

Kürkçüoğlu'nun (1980) tanımıyla ise diploması, devletlerarası ilişkilerde sorunların barışçıl yöntemlerle ve müzakere yoluyla çözülmeye çalışılması veya en genel tanımıyla dış ilişkilerin yürütülme biçimine ilişkin bileşenlerin bütününe denilmektedir (Kürkçüoğlu, 1980:314).

"Diploması, uzun yıllar dış politika ve uluslararası ilişkiler kavramları ile karıştırılmış olup zaman zaman aynı anlamda da kullanılmıştır. Ancak dış politika ve diploması arasındaki fark oldukça açık ve net bir şekilde görülmektedir: Bir devletin uluslararası ilişkilerdeki amaçlarını dış politika belirlemekte olup diploması ise bu hedefleri gerçekleştiren araçları ortaya koymaktadır"(Sak, 2019: 26).

Devletler arasındaki en iyi iletişim yöntemi şüphesiz diplomasıdır. Diploması, askeri güce dayandırılmadan ılımlı/barışçıl söylemler doğrultusunda gerekli tüm çabanın gösterilmesiyle ikili ilişkilerin sağlanmasını öngörmektedir. Dünyada yeni devletlerin artması ile diploması ağında da geniş bir alan söz konusu olmuştur. Nitekim diploması trafiği ülkeler arasındaki kargaşayı artırmaktan çok azaltmaya ve bir savaşın çıkmasından çok barışın sağlanmasına yönelik adımlarla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Başka bir söylemle diplomasıdaki temel amaç devletlerarasındaki anlaşmazlıkların giderilmesine yönelik olmuştur. Bundan dolayı diploması; ortaya çıkan yeni devletlerle başka devletlerarasındaki düzeni oluşturma, güçler dengesini sağlama, askeri güçten uzaklaşma ve ulus-devlet arasındaki anlaşmazlıkların müzakereler yoluyla masaya yatırılmasını öngörmesidir (Daban, 2018: 45).

Yukarıda verilen tanımlardan hareketle diplomasının temel aktörlerinin devlet olduğu görülmektedir. Fakat özellikle diploması gündemlerinin çeşitlenmesi, küreselleşmenin etkisiyle sınırların pek bir öneminin kalmadığı günümüz dünyasında diploması, günümüzde sadece devletlerin ve diplomatların dış politikada istediği sonuca ulaşabilmesi için yürüttüğü resmî bir görev olmaktan çıkarak, halkların ve sivil yapıya sahip örgütlerin aktör olarak dâhil oldukları bir sürece dönüştüğünden söz edilebilir. "Süratle gelişen bilişim ve iletişim teknolojilerinin kullanılması, uluslararası ilişkileri saydamlaştırarak diploması ortamlarının değişmesine yol açmaktadır" (İskit, 2018: 357). Bu durum kamuoyunun diplomasıde ağırlık koymasını sağlamıştır. Sivil unsurların diplomasıdaki rolünün artması, halkların kültürel niteliklerinin de bu alanda etkinlik kazanmasına imkân sağlamıştır.

“Ulus ötesi kanallar toplumlar arasında bağlar kurulmasında giderek daha fazla rol oynamaktadır. Çeşitli sivil toplum kuruluşları, hükümet dışı kuruluşlar, çok uluslu şirketler, hükümet dışı elitler, hatta dini kuruluşlar ülke sınırlarının ötesinde karşılıklı ilişki içindedir. Bu kuruluşlar uluslararası kuruluşlar toplantısında ve uluslararası konferanslarda uluslararası olayları etkilemeye çalışmaktadır. Uluslararası ilişkilere yön vermekte başrol kuşkusuz hükümetlere ait olmakla beraber bu ulus ötesi kuruluşlar da faal aktörler haline gelmiştir. O kadar ki bazı hükümetler bazı politika amaçlarını gerçekleştirmek için bu tür kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır”(İskit, 2018: 354).

Günümüz diplomasisinin sadece devletler arasında ilişki ve etkileşimleri değil, artık daha da fazlaşan devletler ve uluslar üstü ilişkileri kapsamı gerekmektedir. Bu durum, bir ulusa ait olan her vatandaşın diplomasi uygulamalarında önemini arttırmasını beraberinde getirmektedir. “Güncel küresel sistemde birbiri içine giren, hibrit ve karmaşık aktörlere koşut olarak diplomasi kurumu, alt dalları ve buna yön veren aktörler de karmaşık bir tablo ortaya koymaktadır” (Savaş, 2020). Yumuşak gücün uygulama alanlarından olan kamu diplomasisi ve kültürel diplomasiyi de diplomasinin alt alanları olarak kabul edildiğini görmekteyiz. Buna farklı yaklaşım olarak kültürel diplomasiyi kamu diplomasisinin bir aracı kabul edilmesi de literatürde yaygın bir kanıdır.

Neticede kamu diplomasisi ve onun bir aracı olarak konumlandırılan kültürel diplomasi, 19. yy. ile beraber devletler açısından kurumsal düzeyde önem kazanmıştır. Toplumlara ve kültürlerine ait değerlere bir ülkenin sınırları dışında etkinlik kazandırılması da bahsedilen diplomasi yöntemlerinin görev alanı hâline gelmiştir. Yeni diplomasi yöntemlerini ciddiye alan devletler, Ünalmış’ın (2019) da belirttiği üzere bu alanda güçlenmek ve devlet politikalarını senkronize biçimde devam ettirmek için çeşitli enstitüler kurarak varlık gösterme çabası içine girmiştir. Bu sayede ülkelerini, kültürlerini ve dillerinin dünyada tanıtmak adına kendilerine verimli bir alan yaratmışlardır. “1980’lerin sonuna doğru gelindiğinde kültürel diplomasi de dâhil olmak üzere tüm kamu diplomasisi faaliyetlerinin, devletlere uluslararası sahada istediğini elde etmeye yönelik kazandırdığı güç, Joseph Nye tarafından *soft power* (yumuşak güç) olarak isimlendirilmiştir” (Ünalmış 2019: 138).

Bu açıdan bakıldığında devletler arasındaki barışçıl ve ılımlı ilişkinin anahtarı olan diplomasi sanatının yurt dışında yürütülen kültür ve dil eğitimi faaliyetlerinde aktif bir biçimde rol alması gerektiği aşikârdır. Diplomasinin aktörleri ve alt alanları buna imkân ve hareket kabiliyeti vermektedir. Fişekçioğlu (2021) da konu hakkında, dil öğretimi çalışmalarının son derece önemli bir kültürel diplomasi etkinliği olduğu ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunun kültürel diplomasi boyutuna daha fazla eğilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır (Fişekçioğlu, 2021). Bu yüzden ikili ilişkilerde her iki tarafın da çıkarını gözetecek diplomatik temaslar ve temasların yönetilme süreci her iki taraf için de büyük önem arz etmektedir. Bu temaslar sadece aktör olan devletler arasında kalmayarak toplumların birbirleri ile temas kurmasını da sağlayarak kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi uygulamalarını da beraberinde

getirecektir. Bu bakımdan ilk olarak, Josep Nye'in ortaya atmış olduğu "Yumuşak Güç" kavramını ve daha sonra bu kavramı meydana getiren unsurlardan *kamu diplomasisini* ve onun bir yöntemi olarak *kültürel diplomasinin* teorik boyutunu ve uygulama alanlarını incelemek yerinde olacaktır.

2.4.2. Uluslararası İlişkiler Disiplininde Yumuşak Güç Kavramının Yeri

"Güç hava gibidir, herkes ona bağlıdır, onunla ilgili konuşur fakat çok azı anlar. Aynı zamanda güç aşk gibidir, onu denemek, açıklamaktan ve ölçmekten daha basittir fakat bu onun gerçekliğini azaltmaz."

Joseph Nye

2.4.2.1. Güç Nedir?

Güç kavramı, tanımlanması ve üzerinde fikir birliği sağlanması zor olan çok değişkenli ve heterojen bir kavramdır. Bunun temelinde yatan sebep ise her koşul, kişi, olgu, durum veya tarihsel zamanın, niteliksel veya niceliksel olarak ona birbirinden farklı anlamlar atfetmesidir. Kısacası güç bağlamdan bağımsız değerlendirilemez. Bu yüzden güç kavramına evrensel bir tanım arama çabası doğru olmayacaktır. Joseph Nye da gücün karmaşık yapısına değinerek onun, *hava* ve *aşk* gibi derin metaforik benzetmelerle önemini vurgulamıştır. Herkesin ona bağlı ve ilgili olsa dahi çok azının onu anlayacağı ve açıklayabileceğini belirtmiştir. Fakat tüm bunların, gücün gerçekliğini azaltmayacağını da ekleyerek...

Sözlükteki manasıyla güç, bir şeyi yapabilme kapasitesini ifade eder. En genel anlamıyla güç, kişinin arzuladığı sonuçlara ulaşma becerisi demektir. Yine sözlüğe göre güç, bu amaca ulaşmak için başkalarının davranışlarını yönlendirme becerisine hâkim olma anlamına da gelmektedir. Nye'in bireysel gerçekliğine göre daha da genişletmek gerekirse uluslararası sistemde güç, istenilen sonuçları elde etmek için başkalarının davranışlarını etkileme becerisine denir. Fakat insanların davranış dizilerini etkilemenin farklı yolları vardır. Tehdit aracılığıyla zorlamaya tabii tutulabilir, bedelini ödeyerek tehdit edebilir veya cezbetme yoluyla olumlu imajın altyapısını yaparak istediklerinizi istemeye gönüllü kılabilirsiniz(Nye, 2005: 20).

Bu tanımlara ilaveten güç kavramına uluslararası ilişkiler alanındaki araştırmacılar tarafından da katkı sağlanmıştır. Lukes'a göre, A'nın B üzerinde güç kullanması, B'nin A'nın çıkarlarına ters hareket etmesi sonucunda A'nın etkilenmesi ve A'nın, B üzerinde güç kullanabilmesidir (akt. Er, 2018: 16). Weber ise gücü, bir aktörün kapasitesi olarak tanımlamakta ve gücün, aktörler arasındaki ilişkilerden doğduğunu belirtmektedir. Tartışmalı ve muğlak olan bu kavram üzerine daha birçok tanım sıralanabilir. Özellikle Uİ disiplinde yer alan idealist, realist, liberal/neoliberal, konstrüktivist gibi teorik anlayışlar gücü kendi görüşleri üzerinden yorumlamaktadır. Ekşi'ye (2018) göre bir disiplin olarak Uİ gücü temel kavram olarak kabul etmesine rağmen bu alanda da güçle ilgili net bir tanım bulmak çok zordur ve bu durum kavramın çok boyutlu niteliği bakımından gayet doğaldır (Ekşi, 2018, s. 43). Tanımlardan hareketle bir

ortak nokta var ise o da güç denen kavramın bir başkası üzerinde denenen bir unsur olarak kabul edilmesidir.

2.4.2.2. Gücün Çeşitleri

Uluslararası ilişkilerde güç kavramı kullanılan araçlara göre üçe ayrılmaktadır (Nye, 2013: 20). Bunlar:

- Sert Güç
- Yumuşak Güç
- Akıllı Güç

olarak ayrılmaktadır.

Sert güç, bir ülkenin askeri güç, ekonomik güç ve teknolojik gücünü kapsayan egemen bir güçtür. Askeri müdahaleyi, baskı ve dayatmayı içerir. Yani silahlı güç o ülkenin sert gücü kabul edilir. Bu güçler kullanılmak suretiyle karşı taraftaki devletlerin eylemlerini ve düşüncelerini değiştirmeye ve arzu edilen sonuçları elde etmeye çalışmaktadır. Bu güç, bir aktörün askeri ve ekonomik olanaklarını devreye sokarak başka bir aktör veya aktörlerin davranışları üzerinde değişiklik yapabilme veya nüfuz sağlayabilme beceri olarak kabul edilir. Pallaver'e (2011) göre sert gücün hedefe ulaşması için üç aşaması bulunmaktadır. Birincisi, yeterli miktarda sert güç kaynağının varlığı, İkincisi bu kaynakların istenilen noktaya gelinmediği takdirde kullanılabileceğinin gösterilmesi, üçüncü aşama ise, sert gücün uygulanmasıdır. Sert gücün uygulanması, ikna ile zorlayıcılık arasında olduğunu ve hangi tarafa gideceği konusunda uygulayıcının niyeti ve uygulananın tercihi belirleyicidir. Sert gücün üstünlüğüne inananlara göre, sert güç uluslararası ilişkilerde belirleyicidir ve diğer güç türlerinin sert güç kadar etkisi bulunmamaktadır (Pallaver, 2011: 85; akt. Yatağan, 2018: 72).

Yumuşak güç, en genel haliyle istediklerinizi zorlama veya karşılığını ödeme yerine cazibe yoluyla elde etme becerisidir. Gücün ikinci yüzü olarak da adlandırılan kavram, bir ülkenin kültürünün, siyasi ideallerinin, politikalarının cazibesinden ortaya çıkar (Nye, 2020: 12). İkinci dünya savaşındaki kıyımla birlikte zirve noktalarını yaşayan sert güç unsurunun uluslararası ilişkilerde problemleri çözümle sonuçlandıramadığının farkına varılmasıyla birlikte yeni uluslararası sistemde yerini yumuşak güce bırakmıştır. Ülkeler artık sahip oldukları yumuşak güç potansiyeli ile (kültür, sanat, eğitim, spor, markalar vb.) başka ülkeleri etkilemekte, onlar için cazip bir ülke konumuna gelmekte ve bu süreçte kendi politikalarını başka ülkelere kabul ettirmektedir. Bu sürecin temelini ise iletişim, etkileşim, ikna ve işbirliği oluşturmaktadır (Özkan, 2013: 12).

Diğer bir güç çeşidi olan akıllı güç ise tam anlamıyla ne sert güçtür ne de yumuşak güçtür. Akıllı güç, hedeflere ulaşmak için her iki gücün de olanakları dâhilinde birlikte kullanma

stratejisidir. “Akıllı güç; entegre bir strateji geliştirme, kaynak tabanı ve amaçlarına ulaşmak için araç kitlelerin bulunduğu hem sert hem de yumuşak gücün çizimidir. Güçlü bir askeri gerekliliğe dikkat çeken akıllı güç, nüfuz genişletmek ve eylemlere meşruiyet kazandırmak adına ittifaklara, ortaklıklara ve kurumlara da önem atfetmektedir” (Bekfelavi, 2017: 43). Akıllı gücü araçları kullanım açısından değerlendirilecek olursak; ekonomik, kültürel, askeri, sosyolojik diplomatik, politik ilişki unsurların tümünü içermekte ve gerekli görülen durumlarda kullanılabilir.

Güç çeşitlerinin bir sınıflandırması da Joseph Nye tarafından yapılmıştır.

Tablo 2.3.

Joseph Nye’a göre Gücün Üç Biçimi

	Davranışlar	Temel Araçlar	Hükümet Politikaları
Askeri Güç	*Zorlama *Caydırma *Koruma	*Tehdit *Kuvvet	*Zorlayıcı Diplomasi *Savaş *İttifak
Ekonomik Güç	*Teşvik *Zorlama	*Para Verme *Yatırım	*Yardım *Rüşvet
Yumuşak Güç	*Hayranlık Uyandırma *Gündem Yaratma	*Değerler *Kültür *Politikalar *Kurumlar	*Kamu Diplomasisi *İki Taraflı ve Çok Taraflı Diplomasi

(Nye, 2020: 57)

Yukarıdaki tabloya göre güç çeşitlerini kısaca özetlemek gerekirse, aktörler, iç ve dış unsurlara karşı kendi güvenliğini sağlamak, gözdağı vermek veya istediği sonuçları elde edebilmek uğruna zorlama yoluyla askerî güçlerini gösterebilirler. Bunun yanında ekonomik gücünü devreye sokarak karşısındaki aktöre teşvik, yatırım yapma/durdurma veya rüşvet gibi yollara başvurarak istedikleri noktaya getirmeyi deneyebilirler. Fakat bunlara hiç gerek kalmadan, karşı tarafın hoşuna gitmeyecek, kabullenmesi zor olan askeri ve ekonomik gücü devreye sokmak yerine, kendi kültürel kaynakları ve değerlerini kullanarak hayranlık uyandırma ve gündemi belirleme yoluyla yumuşak güç olanakları kullanarak, istedikleri sonuçları elde etmeyi yoluna başvurabilirler. Unutulmamalıdır ki her ülkenin güç kaynakları ve kullanma kararlılıkları birbirlerinden farklılık göstermektedir.

2.4.2.3. Yumuşak Güç

Güç çeşitlerinden konumuz olan yumuşak güç kavramının literatürdeki yerini ve sınırlarını daha kapsamlı görmek verilmek, istenenin anlaşılması bakımından yerinde olacaktır. “Bir ülke, değerlerine hayran olan, kendisini örnek alan, refah seviyesine ve her şeyine açık olmasına özenen diğer ülkeler kendisini takip etmek istediğinde de dünya siyasetinde istediğini elde edebilir” (Nye, 2020: 24). Ülkenin yumuşak gücü, dost edinme ve insanları etkileyebilme

yeteneğidir. Sert güç Nye'in benzetimiyle, teşvik (havuç) ve tehdide (sopa) dayanır. Fakat uluslararası siyasette istediklerini elde etmenin tek yolu bu değildir. Hatta ilk ve en iyi yolu da olmamalıdır. Zamanla Lennon, Lenin'i gölgede bırakmıştır derken bunun önemine değinmektedir.

Yumuşak Güç kavramı ilk kez 1990 yılında Nye tarafından *Bound to Lead* (Önderlik Etmeye Mecbur) adlı kitabında kullanılmıştır. O tarihten itibaren akademik ve kamusal söyleme girmiş, uluslararası siyasette üzerinde fazlaca düşünülmüş ve yazılıp çizilmiştir. Aktörlerin güç uygulamadaki amaçları istediklerini elde etmektir. Diğer aktörlerin tercihlerini etkileme ve şekillendirme becerisine dayanan yumuşak güç kavramı için, dünya siyasetinde nüfuz oluşturmak ve dünya kamuoyu için cazibe noktası haline gelmek önemli bir unsurdur. Söz konusu aktör, kendine yarayacak arzu ettiği sonuçları elde etmek adına diğer aktörleri veya kamuoyunu baskılamak yerine hayranlık uyandırarak kendi isteklerinin onlar tarafından da istenmesini sağlayabilir. Özetle, bir durumda açık tehdit, baskı, rüşvet, yaptırım veya zorlama olmadan karşı taraf sizin hedeflerinizi desteklemeye ikna oluyorsa yani davranışları gözlemlenebilir soyut bir cazibe belirliyorsa burada yumuşak gücün varlığından söz edilebilir.

British Council'in yumuşak güç üzerine yayınladığı raporda İngiliz diplomat A. Parsons yumuşak gücün önemini vurgulamak için şu ifadeleri kullanmıştır¹: "Eğer bir ülkenin diline ve edebiyatına hâkimseniz, o ülkenin şehirlerini, sanat eserlerini, halkını tanıyor ve seviyorsanız, içgüdüsel olarak aktif bir şekilde o ülkenin desteklenmesinde istekli olursunuz ve yanlış bir şey yaptığında bile şiddetli yaptırımlar uygulanmasını istemezsiniz."

Nancy Snow'a göre ülkeler, diğer ülkeler üzerinde yumuşak güç kaynaklarını başarılı bir şekilde kullanarak aşağıdaki sonuçların kazanılabileceğini vurgulamıştır.

1. Ülkenin kültürü ve fikirleri bir zaman sonra dünyada hâkim normlar olacaktır.
2. Dünyadaki çoklu iletişim kanallarına sahip olarak gelişmeleri yayınlayan ve yönlendiren küresel basın ve medyaya sahip konumda olacaktır.
3. İçerideki ve dışarıdaki davranışlar tarafından geliştirilmiş ülke itibarını elde edecektir (Snow, 2009: 4 akt; Akçay, 2014: 13).

Yumuşak güç ile sert güç bir temel noktada birbiriyle benzerlik gösterir. Çünkü ikisi de yöntem olarak başkalarını etkilemek adına hedefe ulaşmayı içerir. Fakat burada birçok farklılık mevcuttur. Yumuşak güç kaynakları davranış olarak ikna etmeye meyilliyken, sert gücün kaynakları komut verme davranışıyla ilişkilendirilebilir (Nye, 2020: 25). Sert güç, (Askeri, ekonomik) kullanılarak hedeflenen sonuçlara ulaşmak daha kısa vadede gerçekleşir. Fakat ölçülebilir ve somut olan bu gücün etkisi kullanıldığı süreyle sınırlı kalabilir ve uzun vadede

¹ **Select Committee on Soft Power and the UK's Influence.** British Council
https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/13-09-18_british_council_formal_evidence_final_2.pdf

hedefleri karşılamayabilir. Hatta taraflardan biri, şartlar gereği anlaşmalara uymayabilir, geri çekilebilir. Oysa ortak dostane değerler oluşmasını sağlayan yumuşak güç etkisi ile kazanılan sonuçların kalıcılığı daha uzun süreli ve güvene dayalı olacaktır. Çünkü etki, karşılıklı dostluk ve memnuniyet ilişkisiyle daha sıkı bir bağla sağlanmıştır. Bu noktada iki gücün birbirinden farklı yönlerini anlamak yerinde olacaktır.

Bir ülkenin yumuşak güç kaynakları Nye'a göre üç başlıca kaynağa dayanmaktadır. Bu kaynaklar:

- ✓Kültür
- ✓Siyasi Değerler
- ✓Dış Politikalarıdır.

Bu kaynaklardan hareketle kültür başkalarına çekici geldiği sürece, siyasi değerler yurt içinde ve dışında bu değerlere bağlı kalındığı sürece, dış politikalar ise meşru ve ahlaki otoriteye uygun bir nitelik taşıdığı sürece yumuşak güce katkı sağlar (Nye, 2020: 32).

2.4.2.4. Yumuşak güç kaynağı olarak kültür

Konumuz gereği kültür ve yumuşak güç ilişkisinin ayrı başlıkta incelenmesi yerinde olacaktır. Bilimsel kapsamda kültür kavramının tanımı ilk kez 1871 yılında antropolojinin kurucusu kabul edilen Edward B. Tylor tarafından yapılmıştır. Tylor kültürü, "kişinin, toplumun bir üyesi olarak kazandığı bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlak, adet, gelenek, alışkanlık ve yeteneklerin karmaşık bütünü" olarak tanımlamaktadır (Tylor, 1871: 23 akt. Atıcı, 2019:44). Uluslararası ilişkiler penceresinde ise Nye kültürü "bir toplum için anlam yaratan değerler ve uygulamalar bütünü" olarak yorumlamakta ve kültürü seçkinlere hitap eden edebiyat, sanat ve eğitim gibi üst kültür ve kitlesel eğlenceye dayalı popüler kültür olarak ikiye ayırmaktadır (Nye, 2020: 32).

Nye, kültürün uluslararası ilişkileri etkileme ve yönlendirme boyutu üzerinde önemle durmaktadır. Kültür üzerinden ilişkiler kurulabileceği ve sonuç alınabileceği görüşündedir. "Bir ülkenin kültürü evrensel değerler içerdiğinde ve politikaları, diğer ülkelerle ortak değerleri ve çıkarları desteklediğinde, yarattığı sorumluluk ve cazibe ilişkileri nedeniyle istenilen sonuçları elde etme olasılığını arttırır" (Nye, 2020: 32). Bu yargıdan şunu çıkarabiliriz ki bir ülkenin kültürü, uluslararası ilişkiler söz konusu olunca istenilen hedeflere ulaşmayı etkileyebilme gücüne sahiptir. Ülke, evrensel kültür değerlerine sahipse ve bunu kullanabilecek potansiyeli varsa yumuşak gücünün etkisini olumlu bir şekilde görecektir. Sınırlı kültür olanaklarına sahip ülkelerin ise yumuşak güç üretme ihtimalleri zayıf olacaktır.

"Nye, soğuk savaş sonrası uluslararası sistemin değişmekte olduğunu ve artık ABD'nin sistemdeki süper güç konumunu sadece askeri güç ve ekonomik yaptırımlara dayanan sert güçle sürdürmesinin yeterli olmayacağını ve bunun yerine Amerikan hegemonyasının maliyeti daha az

olan yumuşak güçle sürdürülebileceği tezini öne sürmüştür” (Ekşi, 2018: 56). Ülkelerin kültürel zenginliklerini yumuşak güç kaynakları arasında gören Nye’a göre ABD’nin sahip olduğu üst kültür ve popüler kültür, ülke için ciddi bir yumuşak güç kaynağıdır. Örnek olarak akademik değişim programlarının yumuşak gücün artmasında önemli bir rol oynadığı üzerinde durmuştur. Buna gerekçe olarak ise, “yabancı öğrenciler ülkelere genellikle, Amerikan değerlerine ve kurumlarına duydukları hayranlıkla dönerler” olarak belirtmektedir (Nye, 2020: 74). Akademik değişim programlarının sunduğu fırsatlardan yararlanan öğrenciler, ilerleyen yıllarda ABD için potansiyel birer iyi niyet rezervi olarak görülmektedir.

Kültürel zenginlikler akademik değişim programları dışında da pek çok kanalla diğer ülke toplumlarına kolayca aktarılabilmektedir. Öte yandan Nye’a göre ABD’nin popüler spor organizasyonu olan NBA dünyada milyonlarca kişi tarafından ilgi ile takip edilmektedir. Ülkenin sinema endüstrisi başta olmak üzere herkesçe bilinen müzik grupları, kaliteli eğitim kurumları, sanatsal organizasyonları, yemek sektöründe ünlü markalardan oluşan “franchising” şirketleri veya ülkenin bilinen teknolojik, tekstil, gıda, kozmetik markaları da tüm dünyada ilgi ile takip edilmekte ve tüketilmektedir. Tüm bu seçenekler söz konusu ülkenin başka ülkedeki bireyler tarafından hayranlıkla takip edilmesine, hep göz önünde olmasına, arzu edilmesine ve hayallerini süslemesine katkı sağlayan unsurlar olarak görülmektedir.

Nitekim tüm bu popüler kültürel yumuşak güç unsurları Nye’a göre “ABD’nin dış politikada ulaşmak istediği önemli hedefleri elde etmesine yardımcı olmuştur” (Nye, 2020: 78). Bunlar; ikinci dünya savaşından sonra Avrupa’nın demokratik saiklerle yeniden yapılandırılması, Sovyetler Birliği’nin zayıflatılması, soğuk savaşın kazanılması, Latin Amerika ve Doğu Asya’da bazı bölgelerdeki demokratik hükümetlerin sayısının artması, Sırbistan’daki otokrat lider Miloşević’in devrilmesi, İran’ın liberalleşmesi gibi makro veya mikro daha birçok dış politikanın başarılı olmasında önemli roller oynamıştır.

Çağımızda devletler kendini daha çok var edebilmek, görünür olmak ve gücünü arttırmak için çeşitli kanallarla diplomatik ilişkiler, ekonomik işbirlikleri, kültürel temaslar kurmak ve rekabet ortamında kendisinin de var olduğunu diğerlerine göstermek zorundadır. Bu anlamda çeşitli ve zengin yumuşak güç potansiyeline sahip olduğu varsayılan Türkiye Cumhuriyeti de gerekli doğru hamleleri yaparak küresel pastadan hakkı olan payı almak isteyen bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.4.2.5. Türkiye’nin Yumuşak Güç Potansiyeli

Her ülkenin zengin ya da sınırlı mevcut yumuşak güç potansiyelleri vardır. Mevcut potansiyeli işleyerek ülkenin menfaatleri için değerlendirmek ya da bu imkânlardan faydalanamamak devletlerin politikasına ve devleti yöneten kadroların öngörüsüne bağlıdır. Arzu edilen sonuçlara ulaşmak amacıyla kaynakları somut bir güce dönüştürmek için iyi

tasarlanmış stratejiler ve ulusal menfaatleri gözetken kapsayıcı politikalar gereklidir. Türkiye, yumuşak güç kaynakları olarak geçmişten gelen sahip olduğu birikimli kültürü ve diğer milletlerle olan ortak tarihi, bulunduğu kilit coğrafyası, evrensel, demokratik, laik değerleri, serbest ekonomisi ve genç insan gücü ile zengin bir potansiyeli ifade etmektedir.

Yumuşak güç kaynaklarının tespit edilmesinde herkes tarafından kabul gören ortak bir kabulün olmayışı ve kesin rakamlarla ifade edilmesinin tam olarak gerçekliği yansıtmaması bu gücün kaynaklarını ortaya çıkarmada belirsizlikler meydana getirmektedir. Bu anlamda Hava, (2016) yüksek lisans tezinde Türkiye'nin yumuşak güç kaynaklarını ortaya koyarken kuşatıcı ve olmazsa olmaz denilen unsurları göz önüne alarak ülkenin mevcut yumuşak gücünü *sabit kaynaklar* ve *potansiyel kaynaklar* olarak iki başlıkta ele almıştır. Sabit kaynaklar olarak yakın zamanda değişmesi güç olan tarih, coğrafya ve kültürü; potansiyel kaynaklar olarak ise yakın zamanda değiştirilmesi daha mümkün olan; İç politika ve değerler, ekonomik kapasite, askeri kapasite, dış politika, kurumsal kaynaklar başlığında incelemiştir.

Sabit kaynaklar olarak Türkiye'nin yumuşak güç unsurları; kültürü, tarihi ve coğrafyasıdır. Bu kavramlar süregelen zaman akışı içinde birbiri ile yakın ilişkilidir. Bir milletin tarihini göz önüne alırken coğrafyasından ve kültüründen bağımsız düşünmek eksik bir yaklaşım olacağı gibi bir ülkenin kültürünü de tarihi zaman içinde çeşitli milletlerle ilişkisinden ve bulunduğu coğrafyasından arınmış bir şekilde yorumlamak mümkün değildir.

Tarih, bir ülkenin ihmal edilemez yumuşak güç kaynaklarından. Türkiye, Anadolu'da Orta Asya'dan uzun mücadeleler ve fetihler sonucunda kurulmuş Türk devletlerinden biridir. Tarihte 16 imparatorluk kurduğu vurgulanan Türklerin tarihi Avarlar topluluğu ve Büyük Hun İmparatorluğuna kadar dayanmaktadır. Osmanlı Devleti ile birlikte coğrafyada temellerini sağlamlaştıran bu millet, genişleyerek Balkanlar, Afrika, Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Kafkasya olmak üzere 3 kıtanın topraklarına hükmetmiştir. Bu topraklarda yaşayan birçok toplulukla tarihi ve kültürel ilişkilerimiz halen devam etmektedir.

Dönemin eski Dış İşleri Bakanı ve Başbakanı Ahmet Davutoğlu ise Türkiye'nin tarihsel gücünü şu şekilde yorumlamaktadır:

"Tarihi birikim açısından bakıldığında, Türkiye gerek bölge-içi gerekse bölge-dışı ülkelerden çok farklı ve kendisine has özelliklere sahiptir. Bu da Türkiye'nin uluslararası yapının hâkim sistemik unsurları ile tarih boyu sürdürdüğü ilişkilerin farklılığından kaynaklanmaktadır. Türkiye ne bu sistemik unsurları ortaya çıkaran tarihi sürecin parçasıdır, ne de bu sürecin sömürgeleştirdiği ülkeler grubuna dâhildir. Türkiye konjonktürel gerekçelerle ortaya çıkmış herhangi bir ulus-devlet de değildir. Aksine, uluslararası sistemi oluşturan hâkim medeniyet ile asırlar süren çok yoğun bir hesaplaşma sürecinin oluşturduğu bir tarihi mirasın eseridir"(Davutoğlu,2008: 65) .

Hava'ya (2016) göre Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş sınırlara hükmetmesi, çok farklı kültürlerle, etnik gruplara ev sahipliği yapmış olması, farklı unsurların bir arada yaşama tecrübesi,

bu milletlerle ortak hafızamızı oluşturmaktadır. Bu bakımdan Türkiye'nin, tarihi kaynakları değerlendirildiğinde fırsatlar yaratabilmesi muhtemeldir. Osmanlı İmparatorluğu'nun mirası, Arapları, Balkan halklarını, Afrika milletlerini, Türkî Cumhuriyetleri kapsamakta ve ortak tarihi ve kültürel geçmişi nedeniyle iyi ilişkiler geliştirmeyi, halklar arasında arabuluculuk yapma imkânını ve bu milletlerin yaşadıkları coğrafyalarda politika üretebilme fırsatını da sunmaktadır. (Hava, 2016:35).

Nye, (2020:33) herhangi yumuşak güç kaynağının etkinliğinin bağlama göre değiştiğini belirtmektedir. Unutulmamalıdır ki Osmanlının tarihsel mirasına Türkiye Cumhuriyeti'nin sahip çıkması bazı çevreler tarafından Neo-Osmanlılık fikriyle nitelendirilip emperyalist eylemler olarak değerlendirilmesi ülkenin yumuşak güç algısına ciddi zararlar da verebilir. Sonuç olarak Türkiye'nin tarihi kaynakları değerlendirildiğinde uluslararası sahada imkânlar yaratması mümkündür. Tarihte geniş coğrafyalarda hüküm sürmesi ve çeşitli etnik topluluklarla ilişki içinde olması, bu topluluklarla ortak bir tarihin bulunması Türkiye için potansiyel bir yumuşak güç kaynağı olarak görülebilir.

Coğrafi bakımdan ise Türkiye, sürekli kullanılan bir ifade olarak Asya ve Avrupa arasında köprü vaziyeti görmektedir. "Topraklarının %96'sı Asya, %4'ü Avrupa'dan oluşmasının bir sonucu olarak homojen bir yapıya sahip, hem Asya hem Avrupa ile yakın ilişkiler içinde bulunan ve değer taşıyan, jeopolitik ve jeokültürel bir öneme sahiptir" (Çavuş, 2012:30). Bu bakımdan Türkiye kıtalararası öneme sahip bir kavşak geçiş ülkesi sayılır.

Yaşanılan coğrafya her ne kadar "kader" de olsa Hava'ya (2016) göre uluslararası politikada, stratejik planlarla ve konjonktürel şartlarla bu durum avantaja dönüştürülebilir. "Coğrafya, hem avantaja dönüştürülebilecek unsurları içerisinde barındırmakta hem de şartların değişmesiyle milletlerin kaderlerini etkileyen tehlikelere ve güvenlik zafiyetlerine yol açmaktadır. Türkiye bu açıdan bakıldığında komşuları ve sınırları açısından zor ancak ehemmiyetli bir coğrafyaya sahiptir" (Hava, 2016: 34).

Türkiye Cumhuriyeti bulunduğu konum olan Anadolu coğrafyası, tarihin ilk zamanlarından günümüze kadar birçok millet ve medeniyete ev sahipliği yapmıştır. İlk uygarlıklar olan Hititler, Akadlar, Asurlar olmak üzere; Bizans İmparatorluğu, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde yaşamış Rum, Musevi, Süryani, Arap, Türk, Kürt, Çerkez gibi daha onlarca etnik grupların yaşadığı ve miraslarının barındırıldığı bir coğrafya olmuştur. Bu açıdan bakıldığında Anadolu sahasının tüm bu milletlerin tarihi, kültürel ve felsefi miraslarını barındırması önemli bir zenginlik kaynağıdır. Unesco Dünya Mirası listesinde olan Şanlıurfa'daki Göbeklitepe, geçmişi 12.000 yıla kadar uzanan ve tarihteki yerleşik hayata dair tüm varsayımların yeniden gözden geçirilmesine sebep olan kalıntılar, tüm dünya tarafından dikkatle takip edilmekte ve gizemini korumaktadır. Bulunduğu coğrafya açısından bu durum Türkiye adına önemli bir gelişmedir.

Türkiye'nin bulunduğu coğrafya, jeopolitik olarak dünyadaki lojistik faaliyetleri açısından da eşsiz bir konumdadır. Üç tarafının denizlerle çevrili olması, Avrupa ve Orta Doğu'yu birbirine bağlayan kanal durumunda bulunması ve boğazlar yoluyla kuzeydeki Rusya'ya bağlantı sağlaması bölgeler arası lojistik faaliyetlerinde kilit duruma getirmektedir. Doğudan batıya petrol ve doğalgaz geçişini sağlayan TANAP, Türk Akımı, Mavi Akım, NABUCCO ve Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı gibi projelerin ülkemizden geçmesi bu projeleri kapsayan enerji konularında da Türkiye'ye söz hakkı vermiş ve masada bir sandalyesinin olmasını sağlamıştır. Bunun yanında Türkiye, NATO'nun doğuda ve güneyde en uçtaki üyesi olması, AB'ye sınır ve aday ülke olması, birçok Arap İslam ülkeleriyle etkileşimli konumda olması Uluslararası politika bakımından Türkiye'yi muhatap ve es geçilemez bir aktör konumda olmasını sağlamıştır.

Kültür, Türkiye'nin sahip olduğu diğer yumuşak güç unsurlarına göre uygulama alanı en geniş olan potansiyeli en fazla olduğu varsayılan bir kaynağıdır. Elbette ki bunda en önemli unsur ülkenin tarihi, yaşadığı topraklar ve dinamik toplumdur. Türk politikasında önemli görevlerde bulunan bürokrat ve diplomat kimliğiyle İbrahim Kalın da kitabında bu görüşü desteklemiştir. "Türkiye'nin ince güç potansiyeli, askeri yahut teknolojik üstünlükten ziyade, tevarüs ettiği tarih ve kültür derinliğinden kaynaklanmaktadır" (Kalın, 2011: 149).

"Toplumların sahip olduğu kültürün yumuşak güce dönüşmesi için söz konusu kültürün başka toplumlar için çekicilik arz etmesi, vazgeçilmez koşullar arasında yer almaktadır" (Önal, 2018: 49). Bu noktada Türkiye'nin, kültür ögesini yumuşak güce dönüştürme hususunda yeterli olanaklarının olduğu söylenebilir. Yukarıda bahsedilen Türkiye'nin sahip olduğu tarihi ve coğrafi olgular Türkiye'nin kültürel kimliğinin oluşmasında temel dinamiklerdir. Cumhuriyet tarihi ile birlikte ülkenin laik demokratik bir anlayışla yönetilmesi ve buna sahip çıkması bulunduğu coğrafya açısından bakıldığında önemli bir toplumsal kazanımdır. Bunun yanında seküler bir yaşam tarzının yanında toplumun büyük çoğunluğunun Müslüman olması, doğu ile batı arasında sentez bir ülke algısı yaratması, serbest piyasa ekonomisi ile yönetilmesi, dışarıya açık bir etkileşimli bir toplum yapısına sahip olunması diğer uluslar tarafından cazip görülen bir yumuşak güç unsuru olarak kabul edilebilir. Fuat Keyman'a göre "Türk dış politikasının proaktif bir seyir izlemesinin, Türkiye'nin dünyada sahip olduğu pozitif imajın en önemli sebebi, dünyada gösterilebilecek seküler demokrasiye sahip Müslüman topluma en başarılı örnek olmasıdır" (Keyman, 2010: 10 akt. Çavuş, 2012: 29). Bu konuda Davutoğlu da (2008) Türkiye'nin en güçlü yumuşak güç kaynağının, demokrasisi olduğu görüşünü savunmaktadır (Davutoğlu, 2008).

Türk halkının misafirperverliği, yardımseverliği ve her daim ihtiyaç sahibinin yanında olması geçmişten gelen hem toplumsal hem de bir devlet kültürüdür. Halkının bu yardımseverliği de günümüzde birçok ülke tarafından bilinmekte takdir edilmektedir. 2013 yılında yayımlanan

küresel insani yardım raporunda¹ Türkiye, Amerika ve İngiltere'nin ardından dünyada en çok uluslararası yardım yapan 3. ülke olarak gösterilmiştir (Development Initiatives, 2014). Yine bu raporda Türkiye'nin milli gelirine oranla en çok yardım yapan 1. ülke olması dünyada uluslararası yardımı destekleyen ülke olarak olumlu bir imaj çizmesini sağlamıştır. Günümüzde de Suriye ve Afganistan'daki iç savaşların devam etmesiyle, Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü'ne (UNHCR) göre Türkiye, dünyada en çok mülteci barındıran ülke konumundadır. Her ne kadar ülke için ağır şartlar içerse de tüm bunlar Türkiye'yi, her daim yardıma ihtiyaç duyan insanlara umut olan, bu konuda saygı duyulması gereken güçlü ülke durumuna getirmiştir.

"İletişim araçlarının yaygınlaşması, teknolojik gelişmelerin ilerlemesi sonucu, dizi, film ve müzik sektörlerinin gelişmesiyle de Türkiye kültürünü kolay bir şekilde dünyaya tanıtmaya ve ihraç etme imkânı bulmaktadır" (Hava, 2016: 37). Özellikle başka toplumların birbirleriyle kolayca etkileşime geçebilecek imkânlarla sahip olmasıyla diğer topluluklara ilgi duyan, merak eden insanlar özellikle dizi ve film gibi yapıtlarla onların hakkında yaşayış tarzlarını öğrenmekte ve kültürlerine dair fikir sahibi olmaktadır. Türk yapımı dizi ve filmler sayesinde Türkçeye de ilgi bir hayli artış göstermiştir. Bu konudaki çeşitli araştırma ve makaleler yurt dışında yaşayan insanlar Türk yapımı dizi ve filmler sayesinde doğal yöntemlerle Türkçelerini geliştirmekte olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Katar'da yer alan Northwestern Üniversitesi'nde M. Berg tarafından 18-50 yaş aralığındaki grupta 300 kişi ile yapılan araştırma önemli bulgular içermektedir. Araştırmanın sonucuna göre Arap medya kuruluşlarının Türk sinema yapımlarına getirdiği yasaklamalara rağmen Araplar Türkçe dizileri takip edebilmek adına Türk TV kanallarının internet sitelerine girerek dizileri Türkçe izlemekte ve bunun sonucunda Türkçe öğrenmek istemektedirler. Arap toplumunun Türk TV yapımlarına bu denli ilgi gösterme nedeninin modern liberal ve muhafazakâr bir ülke düşüncesinin hoşlarına gitmesi ve bu durumun toplumda bir karşılığının olduğunu belirtmektedir. Berg, yapmış olduğu araştırmayla ilgili şu ifadeleri de dile getirmiştir: "Araplar hâlâ Türkiye hakkında çok olumlu düşüncelere sahip. Aslına bakarsanız düşünceleri olumludan, çok olumluya döndü. Öyle ki Türk dizilerine yasağın adaletsiz olduğunu, eğlenceyle siyasetin birbirine karıştırılmaması gerektiğini düşünüyorlar. Diziler Türk kültürüne karşı öyle bir aşinalık yarattı ki hiçbir diplomatik çaba bunu başaramazdı" (Sputnik, 2019).

Türk dizi ve filmleri özellikle Pakistan başta olmak üzere Ortadoğu coğrafyasında, Balkanlar, Arap yarımadası ve Afrika kıtasında yaşayan insanlar tarafından büyük bir ilgiyle takip edilmektedir. Şüphesiz bunda, orada yaşayan halkların Türk toplumunun kültürüne ve yaşayış biçimine duyulan ilgi ve merak en önemli etkidir. Son yıllarda dijital yayıncılıkta görülen büyük gelişme üzerine sektörün Latin Amerika sahasına yayıldığı bilinmektedir.. Brezilya, Arjantin İspanya ve Venezuela başta olmak üzere neredeyse bütün Latin Amerika'da da bu yapıtlar geniş

¹ **Global Humanitarian Assistance Report 2014** bkz. <http://devinit.org/wp-content/uploads/2014/09/Global-Humanitarian-Assistance-Report-2014.pdf>

bir tüketici topluluğuna ulaşmıştır. 2018’de Sputnik haber ajansı ile yaptığı röportajda Madd Entertainment Genel Müdürü Ateş İnce, Türk dizilerini Türkiye’nin ürettiği en iyi şey olarak değerlendirmiş ve dünyada 400 milyon seyircisi olduğunu belirtmiştir.¹ Tüm bu sevindirici verilere ek olarak TDK Başkanı Prof. Dr. Gürer Gülsevin, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Türk Dünyası Kültür Topluluğu tarafından düzenlenen söyleşide konuyla ilgili olarak şu sözleri dile getirmiştir: "Dizi filmlerin dünyaya ihraç edilişi sıralamasında Amerika'dan sonra Türk dizileri 2. sırada yer almakta olup, dünya dizi film pastasının yüzde 25'i Türkiye'ye ait. İşte bu diziler sayesinde dünyaya Türkçeyi öğretiyoruz" (Gülsevin, 2019). Popüler kültürün araçlarıyla dilimizin ve kültürümüzün diğer topluluklar tarafından merak edilmesi, öğrenilmesi yumuşak güç kaynaklarımız konusunda ülkemiz adına üzerinde durulması gereken önemli bir gelişme olarak görülebilir.

Türkiye, Cumhuriyet dönemiyle birlikte yaşadığı devrimsel değişimler ve özellikle cumhuriyetinin son 30 yılında izlediği dünyaya açılmacı politikasıyla birlikte yumuşak gücünün potansiyel kaynaklarında ciddi değişim ve gelişmeler göstermiştir. Kısa vadede değişmesi sabit kaynaklara göre daha mümkün olan **Potansiyel kaynaklar** Hava'nın (2016) araştırmasında: İç politika ve değerler, Ekonomik Kapasite, Askeri Güç, Dış Politika ve Kurumlar olarak farklı alt başlıklar halinde sınıflandırılmıştır. Yazının devamında sadece ana hatlarına değinilecek alt başlıkların gerekli görülen kısımları kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi başlıklarında hayata geçirilmiş uygulamaları örnekler halinde verilecektir.

Dış politika, bir ülkenin yumuşak gücü tesis etmesinde ve bu gücün kullanılabilmesine olanak sağlayan en önemli potansiyel kaynaklardan biridir. Nye’a göre hükümetler tarafından izlenen iç ve dış politika uluslararası arenada meşru görüldüğü müddetçe yumuşak güce katkı sağlar (Nye, 2020). “Barışa ve insan haklarının gelişmesine katkıda bulunan, meşru politikalar izleyen devletler, dış politika ilkeleri ve pratikleriyle dünyada örnek alınan, sevilen, değer verilen bir ülke görüntüsüne sahip olabilmekte, bunun tam aksine bir dış politika yürüten devletler ise dünya ülkeleri ve milletleri tarafından genellikle kınanmakta ve dışlanmaktadır”(Hava, 2016: 50). Türkiye, Cumhuriyetin kuruluş yıllarından soğuk savaşın bitimine kadar “Yurtta sulh, cihanda sulh” ilkesiyle hareket ederek hayali hedeflerin peşine düşmeden var olan gerçekçi adımlarla mevcut durumu koruyarak dış politikada meşru adımlarla hareket etme politikasını izlemiştir. Soğuk savaşın bitmesi ve özellikle Türki Cumhuriyetlerin bağımsızlığını birer birer birer kazanmasıyla, dış politika yaklaşımları da güncel dünya düzenine göre tekrar oluşturulmuştur. Böylelikle Türkiye, dünyaya açılmacı politikalar izlenmiş ve dış politikada olayların daha merkezinde yer alan bir ülke olmuştur. Özellikle Ortadoğu, Kafkaslar, Balkanlar ve Afrika gibi

¹ **Türk dizilerinin dünyada 400 milyon seyircisi var.** Bkz. <https://tr.sputniknews.com/20181213/turk-dizilerinin-dunyada-dort-yuz-milyon-seyircisi-var-1036623010.html> adresinden 29.11.2021 tarihinde erişildi.

bölgelerde etkinliğini arttırarak ilişkiler geliştirilmiştir. Uzun zaman Dış İşleri Bakanlığı görevinde bulunmuş olan Uİ uzmanı Davutoğlu, (2012) "Stratejik Derinlik" isimli kitabında Türkiye'nin dış politikadaki olması gereken ideallerini şu ifadelerle vermiştir:

- ✓ Güvenlik ve özgürlük arasında denge
- ✓ Komşularla sıfır sorun politikası
- ✓ Komşu bölgeler ve diğer ülkeler ile ilişkilerin geliştirilmesi
- ✓ Çok boyutlu dış politika(Küresel aktörler ile uyum içinde hareket etmek)
- ✓ Ritmik diplomasi (Uluslararası örgütlerde daha etkin temsil, küresel imajın düzeltilmesi, aktif dış politika).

Bu ilke ve ideallerle birlikte, girişimci sorumluluk alan bir dış politika izleneceği ve değer odaklı insani diplomasi üzerinde durulmuş "Akil Ülke" sloganıyla uluslararası sorunlarda arabulucu olmak, sorunlara kayıtsız kalmamak, evrensel değerlere saygılı ve destekleyici olmak gibi değerler vurgulanmıştır(Hava, 2016: 64).

Nye, bir ülkenin iç ve dış hükümet politikalarını potansiyel yumuşak güç kaynağı olarak değerlendirmekte ve şartlara göre ülkenin gücünü arttıracaklarını ya da tüketebileceğini belirtmektedir (Nye, 2020: 35). Bir ülkenin hukuk sistemi, siyasi yapısı, demokrasi anlayışı ve özgürlükleri iç politika ve değerleri hususunda yumuşak güç kaynağı olarak değerlendirilebilir. Türkiye'nin iç politikasında almış olduğu kararlar, yaptığı reformlar ve gelişmeler yumuşak gücünü etkilemektedir. Türkiye yapısı gereği demokrasi ile yönetilen toplumun çoğunluğu Müslüman olan laik değerlere sahip bir devlettir. Bu nitelikler, bulunduğu coğrafyada çekiciliğini arttıran olumlu imaj oluşturmalarını sağlayan önemli unsurlardır. İnsan haklarına değer veren, özgürlüklerin kısıtlanmadığı, çoğunlukçu değil çoğulcu değerlere sahip çıkan ülkeler diğer ülkelerin gözünde cazibesi yüksek konumdadır. Türkiye'nin bu konuda zaman zaman dalgalanma yaşadığı söylenebilir. Geçmişteki darbeler, baskıcı yönetimler ve hukukun bağımsızlığının suiistimal edildiği durumlar ülkenin yumuşak gücünü zedelediği gelişmelerdir. İbrahim Kalın bu hususta, Türkiye'de açık bir şekilde tartışılması ve gelişme sağlanması gereken: insan hakları, eşitlik, kimlik sorunu, demokrasi, din, devlet, gayrimüslim vatandaşlar, birey, öteki, şeffaflık gibi konular ve sorunlar da bulunduğunu belirtmektedir (Kalın, 2011). Her ne kadar gelişmeler sağlansa dahi Kalın'ın da belirttiği üzere bu problemlerin açık bir şekilde tartışılması ve kararlılıkla yol kat edilmesi Türkiye'nin iç politika ve değerle konusunda yumuşak gücünü olumlu katkıları olacaktır.

Bir diğer potansiyel yumuşak güç unsuru ise ülkenin ekonomik durumudur. Ekonomik güç, her ne kadar üç çeşitlerinde farklı bir güç türü olsa da bir ülkenin ekonomik büyüklüğü ve imkânları başka devletler ve toplumlar açısından önemli bir arzu edilebilirlik kaynağı olabilir. Ekonomik olarak iyi noktada bulunan, refah yaşam standartlarında kabul edilen ülkeler, dünyanın dört bir yanından beyin göçü kabul etmektedir. "Yumuşak güç kapsamında, ekonomik

kapasite en çok dış yardımlar ve yabancı yatırımcının ülkeye çekilmesi, diğer ülkelerle kurulan ticari ilişkiler ayrıca iç politikadaki istikrarı sağlamak gibi konularda önemli rol oynayarak yumuşak gücü besleyen unsurlar arasında sayılabilmektedir” (Hava, 2016: 43). Türkiye, günümüzde ekonomide dünyanın gelişmiş ilk 20 ülkesi arasındadır. Covid-19 pandemi koşullarında kapanmalarla birlikte tüm dünyada ekonomik bir durgunluk yaşansa da Türkiye, yıldan yıla sürekli dış ticaret hacmini arttırmıştır. Buradan, dış ülkelerle ekonomik işbirliğinin geliştiği sonucu çıkarılabilir. “Türkiye, aldığı yabancı yatırımlarla ve ticari ilişkileriyle, büyüyen serbest piyasa ekonomisiyle eski yıllara nazaran, yumuşak gücünü artırabilecek ve kullanabilecek iktisadi duruma sahiptir ancak dünya ekonomisiyle doğru orantıda olması ve spekülasyonlara açık kırılgan yapısı dikkat edilmesi gereken önemli unsurlardır” (Hava, 2016: 48).

Askeri güç de ekonomik güç gibi ayrı bir güç çeşidi olsa da yumuşak gücü etkileyebilecek imkânlar ve argümanlara sahiptir. Toplumların kültürü, tarihi, coğrafi konumları, ekonomik büyüklükleri nasıl ki yumuşak gücüne kaynaklık edebiliyorsa savunma alanındaki askeri kaynakları, teşkilatlanmaları, yatırımları ve projeleri de diğer ülkeler ve toplumlar tarafından cazibe unsuru olarak değerlendirilebilmektedir. Türkiye bulunduğu coğrafya itibarıyla askeri ve diplomatik etkileşimlerin yoğun olduğu bölgededir. Tarakçı (2003) bu durumu, “Türkiye’nin bulunduğu coğrafyada zayıf toplumların yaşama şanslarının olmadığı” şeklinde analiz etmiştir (Tarakçı, 2003: 146). Bu durumda Türkiye’nin askeri güç bakımından savunma sanayisinde kendini koruyacak gerekli donanımlara sahip olması, etkin bir istihbarat sistemi kurması ve güçlü müttefiki ilişkiler içinde olması askeri anlamda caydırıcı bir güç olacaktır. Bu da dolaylı yollardan yumuşak güç unsuru oluşturabilir. Askeri gücün yumuşak güce örnek oluşturduğu durumlara örnek olarak; teknolojik alanda kendi geliştirmiş olduğu İHA, SİHA, ATAK, ALTAY gibi birçok yerli projeler sayesinde silah ithal eden bir ülkeden ihraç eden ülke konumuna geçmesi dikkat çekmiştir. Müttefikler arası dayanışma olarak ise, BM ve NATO’nun bünyesinde barış gücü göreviyle Afganistan Somali, Kosova, Bosna Hersek, Arnavutluk, Lübnan gibi ülkelerde bulunması ve Katar’da askeri üsse sahip olması bulunduğu ülkelere güvence vermiş ve itibarını arttırmıştır. Son gelişmelere örnek olarak ise Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki Karabağ sorununa da dolaylı olarak dahil olarak müttefiki olan Azerbaycan’a psikolojik, diplomatik ve silahlı envanter anlamında önemli destekler sunmuştur. Bu durum başta Azerbaycan olmak üzere tüm Türk, Cumhuriyetler arasında olumlu bir dayanışma örneği olarak görülebilir.

Yumuşak güce kaynaklık edecek bir diğer unsur ise bir ülkenin kurumlarıdır. Nye, bir ülkeye ait olan şirketlerin, vakıfların, üniversitelerin, dini kurumların ve sivil toplum örgütlerinin kendine ait özgül bir yumuşak güç geliştirdiklerini ve bu gücün dış politikada ülkenin amaçlarını gerçekleştirebileceği ya da yanlış kullanılması durumunda baltalayabileceğini öne sürmektedir (Nye, 2020: 40). Özellikle yeni diplomasi modelleriyle diplomasi anlayışının değişmesi ülkeler arası iletişimde kurum ve kuruluşları ön plana çıkarmıştır. Bu kuruluşlar ülkenin imajını ve

itibarını yansıtma bakımından büyük önem arz etmektedir. “Her ülke dış politika aracı olarak kurduğu kurumlar ile ülkelerinin dış dünyada tanıtımını yapmakta ve olumlu imaj üretmek için çabalamaktadır. Türkiye bu çerçevede, gücün doğasının değiştiği çağımızda yurtdışında faaliyetler yürüten çeşitli kurumlara sahiptir” (Hava, 2016: 67). Özellikle dil, kültür ve eğitim alanında son yıllarda kurulan kurumsal yapılar, uluslararası ilişkilerde ülkemiz adına diğer ülkelerle temaslarda bulunan önemli yumuşak güç kaynaklarıdır. Araştırmamızın asıl konusu olan yurt dışında eğitim faaliyetlerinde bulunan YEE TMV ve YTB ülkemize ait yumuşak güç potansiyeli olan önemli kurum ve kuruluşlardır. Bu kurumların yurt dışında planlı ve sistematik olarak faaliyette bulunacağı kültür ve dil çalışmaları, özellikle Türkçeye olan katkıları, ülke adına değerlerini yansıtması, tanıtım ve markalaşma bakımından sevindirici gelişmeler olacaktır. Yumuşak güce kaynaklık edebilecek diğer kurumlar arasında: TİKA, Kızılay, AFAD, TRT, Anadolu Ajansı, THY ve sivil toplum ve düşünce kuruluşları gibi birçok kurum ve yapı gösterilebilir. Bu kurumların artması ve faaliyetlerinde sürdürülebilir, kalıcı olması yumuşak güç potansiyelini de toplum bazında çeşitlendirmiş ve geliştirmiş olacaktır.

Yumuşak güç kavramının özellikle son dönemlerde uluslararası ilişkiler sahasında önem kazanması dolayısıyla devletlerin yumuşak güç imkânlarının tespit edilmesi, karşılaştırılması, sıralaması ve analiz edilmesi gerekliliğini doğurmuştur. Yumuşak gücün kaynaklarının ölçülmesi ve tespit edilmesi zor olduğundan herkes tarafından kabul gören bir araştırma yönteminin olmaması birbirinden farklı çalışmalara zemin hazırlamıştır. Konu üzerine birçok kuruluş devletlerin yumuşak güç indekslerinin değişimini inceleyen çeşitli araştırmalar ve analizler yapmıştır. Bu çalışmalardan birini de Londra merkezli küresel bir danışmanlık şirketi olan Brand Finance ‘Küresel Yumuşak Güç İndeksi’ adıyla yapmıştır. Şirket dünyadaki 105 ülkenin yumuşak güç imkânlarına dair kapsamlı bir şekilde hazırladığı en son raporu 2020 yılında yayımladı. Rapor, geçtiğimiz yılda, devletlerin yumuşak güç imkânlarını ve bir önceki yıla göre yumuşak güç etkisindeki değişim ve farkları ortaya koyuyor. 105 ülkede 75 bin kişi üzerinde yapılan bu çalışmada yumuşak gücün tespit edilmesinde 11 parametre kullanılmıştır (Haigh, 2021). Bu araştırmada ülkelerin diplomatik altyapısı, kültür alanında hacmi, eğitim olanakları, düşünce kuruluşlarının sayısı, internet kullanıcılarının sayısı, spor ve sanat etkinliklerinde kazandıkları başarılar, medyanın gücü gibi daha birçok alan incelenerek bir sıralama yapılmıştır. Dolayısıyla sıralamadaki yükseliş, Türkiye’nin tüm bu alanlarda gelişimi ve ilerlemesi anlamındadır. Yayımlanan bu raporda Almanya ilk sırada Türkiye ise kendisine 27. Sırada yer bulabilmiştir. Önceki sene yapılan araştırmaya göre bu sene 3 sıra ilerleyen Türkiye’nin bu yapılan araştırmada önündeki üç ülke Suudi Arabistan, İsrail ve Katar, arkasında sıralanan üç ülkeyse Portekiz, İrlanda ve İzlanda olarak kaydedilmiştir. Diğer taraftan, 11 parametreden oluşan bu çalışmada Türkiye’nin en az puan aldığı parametre, eğitim ve bilim parametresi olarak göze çarpmaktadır.

Bu anlamda diğer toplumların nazarında Türkiye'nin eğitim ve bilim parametresinde daha az cazip bulunduğu söylenebilir.

Yumuşak gücün ölçülmesi konusunda araştırma yapan bir diğer önemli kuruluş ise küresel danışmalık şirketi olan Portlanddır. *Soft Power 30* adıyla yapılan kültür, eğitim, girişim, dijital gibi 7 parametre kullanılan araştırmada Türkiye listede kendisine 2015 yılında 28. sırada 2017'de 30. ve 2019'da ise 29. sırada yer bulmuştur. Kuruluş; güçlü yönleri olarak ülkenin dijital varlıkları ve güçlü dijital diplomatik ağı olduğu yönünde tespitte bulunurken, zayıf yönler olarak ise ülkenin eğitim alt endekslerine, dış politikasına ve hükümetin uluslararası anketlerde kötü bir performans sergilediği yönünde tespitlerde bulunmuştur. Stratejik iletişim danışmanlığı yapan şirket, raporun sonuçlarına öneri olarak: Türkiye'nin zengin mirası, kültürü, doğal güzelliği ve dünya haritasındaki konumunun daha fazla kullanılması gereken bir kaynak olarak belirtmiştir (The Soft Power 30: 2019).

2.4.3. Kamu Diplomasisi

Küreselleşme, iletişimin sınırsızlığı, internet devrimi gibi faktörler dünya siyasetinde kamuoyu ve devlet dışı organizasyonların önemini arttırarak diplomasiyi dönüştürmekte ve yeni diplomasi kanallarını meydana getirdiğini belirtmiştik. Değişen bu değerler dizisi doğrultusunda yeni diplomasi kanallarından en önemlisi "Kamu Diplomasisi" olarak görülmektedir. Öyle ki, Riordan (2004), 21. yy. diplomasisinin kamu diplomasisi olacağı tespitinde bulunmuştur.

Kamu diplomasisi, Ekşi'ye (2018) göre kısaca "yumuşak güce dayanan olan sivil toplum temelli, kamuoyu odaklı yeni bir diplomasi sanatıdır" (Ekşi, 2018: 21). Modern anlamda ilk kez 1965 yılında Edmund A. Gullion tarafından kullanılan bu kavram geniş bir çerçevede tanımlanmaktadır. Konu üzerinde önemli çalışmalar yapan araştırmacıların tanımına bakıldığında ise kamu diplomasisi, "uluslararası bir aktörün yabancı bir halkla ilişkiye geçerek uluslararası ortamı yönetme girişimidir" (Cull, 2009: 12). H. Tuch, daha açıklayıcı bir tanım olarak; kamu diplomasisini bir toplumun ideallerini, kurumsal yapısını, kültürünü, hedeflerini ve politikalarını, dış toplumlara anlatmaya yönelik iletişim süreci olarak tanımlamıştır (Tuch, 1990: 3). Hans Tuch'un literatüre bir başka katkısı ise kamu diplomasisini ifade eden bir terim olarak "Enstrüman" terimini kullanmıştır. Ona göre kamu diplomasisi hedef devlet, toplum ve kamuoyunu yumuşak güç kullanarak karar alma sürecini kendi lehine çeviren bir enstrümandır. Diğer bir tanım olarak ise, B. Gregory, kamu diplomasisini "devletler tarafından başka devletler, devletler içerisinde ve devlet dışı bazı aktörler ile işbirliği içinde, kültürleri, davranışları ve tavırları anlamak, ilişki kurmak ve yönetmek, düşünceleri etkilemek ve çıkarları ile değerlerini iletirmek amacıyla seferber olurken kullanılan bir enstrüman" olarak tanımlamaktadır. (Gregory, 2011 akt. Eren, 2017: 40) Nye'a (2020) göre kamu diplomasisi yalnızca halkla ilişkiler anlamına gelmez. Bilginin iletilmesi ve olumlu imajın satılması kamu diplomasisinin bir parçası

olsa da bunun yanında devlet politikaları için uygun ortam sağlayan uzun vadeli ilişkiler kurulmasını da beraberinde getirir (Nye, 2020: 154).

Kamu diplomasisi, temelinde sınır aşırı bir kamuoyu oluşturma çabasıdır. Açıkse ve Ağır (2020), uluslararası toplumları etki altına almanın ve yönlendirmenin bir aracı olarak kamu diplomasisini: “olumlu ülke imajı sağlamak suretiyle bir ülkenin yabancı ülke halkları nezdinde kabulünü mümkün kılan politikalar üreten bir diplomasi faaliyeti” olarak nitelendirmektedir (Açıkse ve Ağır, 2020:213).

Devletler, kamu diplomasisi faaliyetlerinde bulunurken hedef toplumlarla iletişim kurma, onların hassasiyetini gözetme ve ortak noktalar yaratma yoluyla ikna amacındadır. Geleneksel diplomasiden farkı ise bu faaliyetlerin bir devletten diğer devlete gerçekleşen diplomasinin dışında kamuoyunun ve devlet dışı aktörlerin sürece dâhil olduğu diplomasıdır. Bu noktada kamu diplomasisi ve yumuşak güç kavramlarını karıştırmamak ve doğru konumlandırmak yerinde olacaktır. “Nye’a göre yumuşak güç olarak kamu diplomasisi, yumuşak güç kaynakları olan kültür ve değerleri, değişim programları, kültürel ve enformasyonel faaliyetler düzenleyerek politikaya dönüştürülmesi ve yürütülmesidir” (Ekşi,2018: 60). Aralarındaki ortak nokta kamuoyudur. Yumuşak güç bir güç türüdür. Kamu diplomasisi ise uygulama alanı olan bir diplomasi tarzıdır. Nasıl ki sert güç ile ordu aynı şeyler değilse bu durum yumuşak güç ile kamu diplomasisi için de geçerlidir. Ekşi’ye (2018) göre bu iki kavramın birbiri yerine kullanılması doğru değildir. Kamu diplomasisinin yumuşak gücün kaynaklarını kullanması iki kavramı aynı şey yapmamaktadır. Bu yüzden iki kavramın birbirinin yerine kullanılması da doğru olmayacaktır.

Eren, (2017) çalışmasında kamu diplomasisi ile ilgili temel tanımları incelediğinde şu tespitlere varmıştır. Dış politikada uygulanan kamu diplomasisi:

- Hükümetlerin, devlet kurum ve kuruluşların yanında hükümet dışı organizasyonlar ve toplumla da doğrudan iletişim kurma girişimidir.
- Çıkar ve tehdit gibi durumlarda diğer ülkelerin hükümetleri ile kamuoylarının desteğini almak amacıyla yapılan faaliyetler bütünüdür.
- Bir devletin hedeflerini ideallerini, kültürünü kısaca hikâyesini diğer topluluklara anlatma çabasıdır.
- Devletlerin, devletin içindeki veya dışındaki aktörlerle ortaklık kurarak başka kültürleri ve politikaları anlamak, fikirleri etkilemek ve çıkarları arttırmak hedefiyle kullanılan faydacı bir enstrümandır.
- Hedef ülkedeki toplumları ikna etme ve toplumların hassasiyetlerine özen göstererek ön plana çıkarma girişimidir. (Eren, 2017: 47).

Yukarıda, tanımlar üzerinden analiz edilen kamu diplomasisinin uygulama süreçlerinde devreye soktuğu belli başlı birtakım aktörleri ve araçları vardır.

2.4.3.1.Kamu Diplomasisinin Aktörleri

Sancak, (2016) kamu diplomasisini “Bir devletin ulusal çıkar ve imajını korumak ve geliştirmek amacı ile klasik diplomatik faaliyetlerine destek olacak nitelikte, yabancı ülkelerin kamuoylarını, hükümetlerini, toplumsal yaşama katılan tüm kişi ve kuruluşlarını doğru içerikli enformasyon, kültür, bilim ve akla gelebilecek her türlü meşru yolla etkileme ve böylece barışı, dostlukları ve ülkeler arasındaki ilişkileri kurmaya katkıda bulunma faaliyetleri” olarak tanımlamıştır(Sancak, 2016: 121). Devlet, karşı tarafın kamuoyunu etkilemeye çalıştığı bu diplomasi türünde kendi varlığı dışında diğer aktörlere ihtiyaç duymuş ve onların etki gücünü kullanmak istemiştir. Bu aktörler bazen devlet ile birlikte çalışırken bazen de tamamen bağımsız şekilde faaliyet yürütebilmektedir.

Kamu diplomasisinin aktörlerine baktığımızda bu konuda farklı yaklaşım ve düşüncelerin varlığı söz konusudur. Tüm bu yaklaşımların ortak noktasında ise aktör olarak ilk başta sivil toplum örgütleri olmak üzere; üniversiteler ve okullar, medya ve haber ajansları, kanaat önderleri, iç hedef kitle, küresel işletmeler ve özel sektör kuruluşları, baskı grupları ile devlet üstü kuruluşlar kamu diplomasisinin başlıca aktörleri olarak görülmektedir (Özkan, 2013: 8).

Bu aktörlerden üniversite, enstitü ve okullar, eğitim sürecine verilen destek, toplumsal ve bilimsel araştırmaların desteklenmesi ve kültürel çalışmalarına sağladığı katkı bakımından önemli bir konumdadır. Özellikle ülke dışında yapılan eğitim faaliyetleri kamu diplomasisinde etki alanını genişletmek adına yapılan önemli girişimlerdir. Okullar sayesinde yerel halk ile kurulan bu temas iki taraf için de değerli olan kalıcı dostluk ilişkilerini beraberinde getirir. Yurt dışında açılan okullar sayesinde ülkenin marka tanıtımıyla birlikte eğitim faaliyetleriyle, yabancı dil dersleriyle ve sosyal etkinlikler yoluyla ülkenin dili ve kültürü de hedef ülkede öğretilmektedir. Bu sayede hedef ülkede, faaliyette bulunan ülkenin diline, kültürüne ve değerlerine aşina dost bireyler yetişmektedir. Uzun süreçte büyük kazanımları beraberinde getiren bu girişimler kamu diplomasisi faaliyetleri için önemli bir kaynaktır. Türkiye’nin yabancı ülkelere kültür ve eğitim faaliyetlerinde bulunabilecek kurumları mevcuttur. Kamu diplomasisi vizyonu bu hedefler arttırılarak devam etmelidir.

Diğer aktörler olarak: örgütlü hareket etmenin gücüne sahip olan sivil toplum örgütleri, kamuoyu oluşturma ve algıyı yönetmede güçlü bir rol oynayan medya kuruluşları, kitleleri etkileme gücüne sahip olan kanaat önderleri, elinde baskı gücü olan sendika ve odalar, çok uluslu şirketler ve BM, NATO gibi küresel örgütler de kamu diplomasisinin birer aktörleridir. Sonuç olarak yeni diplomasi türü, beraberinde birçok aktörü de diplomasi çemberine dâhil etmiştir. Burada önemli olan ise tüm bu aktörleri ortak hedef doğrultusunda sistematik bir organizasyonla ortak amaca yöneltebilmektir.

2.4.3.2. Kamu Diplomasinin Araçları

Kamu diplomasisi, ülkelerin sahip oldukları bilgi birikimini, entelektüel değeri, yumuşak güç unsurlarını, kültürel öğeleri başka ülkelere/toplumlara aktarmada çeşitli araçlar kullanmaktadır (Sancar, 2012, 185). Günümüzde bu araçların en başında kitle iletişim araçları gelmektedir. Daha önce belirtildiği üzere yumuşak gücü etkili kullanan aktörler gündem belirleyebilme kabiliyetine sahiptir. Gündem belirleme konusunda ise uluslararası medya çok önemlidir. Küresel çağda toplumları etkileyebilmenin onların dikkatini çekebilmenin en etkili yolu güçlü kitle iletişim olanaklarına sahip olmaktır. Başta televizyon yayınları olmak üzere gazete ve radyo önemli kitle iletişim araçlarıdır. Özellikle uluslararası televizyon yayıncılığı kamu diplomasisi faaliyetleri yapmak için önemli bir alandır. “Günümüzde kamu diplomasisi politikalarını üst düzeyde yürütme iddiasında olan tüm ülkelerin uluslararası kanalları mevcuttur” (Akçay, 2014: 29). İngiltere’nin BBC kanalı Fransa’nın TLC, Amerika’nın CNN kanalı bunun önemli örnekleridir. Türkiye’de Bu anlamda TRT WORLD kanalı ile kamu diplomasi faaliyetlerinde bulunmaktadır. “Modern bilgi çağında özellikle internet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte etkili kamu diplomasisi araçlarına bir yenisi eklenmiştir; Bu araç uluslararası kitleler arasında her türlü bilgi paylaşımına imkân sağlayan sosyal medyadır” (Akçay, 2014:30). Sosyal medyaya ilgilin son yıllarda bir hali artması, insanların bu sanal ortamlarda uzunca vakit geçirmesi ve sosyal medyanın kitleleri kısa bir zamanda örgütlü bir şekilde etkileyebilme potansiyeli kamu diplomasisi faaliyetleri için değerlendirilmesi gereken kritik bir araçtır.

Bu araçların yanında kamu diplomasisi yönetimi; bilimi, sanatı, sporu, eğitimi, kültürü de hedeflerine ulaşmak, amaçlarını gerçekleştirmek için araç olarak kullanabilir. Tüm bu unsurların içinde ülkelerin sahip olduğu yumuşak güç potansiyeli yer almakta, başka ülkeleri/toplumları etkileyebilecek bu potansiyelin ortaya çıkartılması onun nasıl kullanıldığı ile yakından ilgili bulunmaktadır (Özkan, 2013: 12).

2.4.3.3. Kamu Diplomasisi ve Türkiye

Geleneksel diplomasi kanallarının uzun yıllar dış politikasını şekillendirdiğini düşünürsek kamu diplomasisi, Türkiye açısından yeni bir alan sayılmaktadır. Türkiye’nin kamu diplomasisi imkânları ve girişimlerinin ele alınacağı bu bölümde, ilk olarak değişen dış politika anlayışıyla yumuşak güç uygulamalarının artması ve 2000- 2011 yılları arasındaki dış politikaya bakışı irdelenecektir. “Türk dış politikasında 2002-2011 dönemlendirmesi, ağırlıklı olarak bu dönemde yumuşak güç araçlarının kullanılmasına ve dış politikanın diplomasiye indirgenmesine dayanmaktadır” (Ekşi, 2018:239). Yine Ekşi’ye göre 2011 yılında Suriye savaşıyla birlikte dış politikaya bakış tekrar değişerek güvenlikçi politikalarla askeri gücün devreye girmesine evrilmiştir.

Türkiye sahip olduğu tarihi birikimi, medeniyet değerleri, jeostratejik konumu ve insan kaynağı ile dünya genelinde önemli bir ülke konumundadır. Türkiye böylesine önemli bir ülke olmasına karşın dış dünyadaki algısı ne yazık ki önemi ile paralellik taşımamaktadır. (Özkan, 2013: 9). Türkiye, 2001 yılında koalisyon döneminin bitmesiyle gelen iktidar değişikliğinin sonuçlarını, dış politikada da görmüştür. Dış politikaya yaklaşımın büyük ölçüde farklılaştığı yeni hükümetle birlikte, uzun yıllar sürecektir yeni bir politika izlenmiştir. Bu dış politikanın retorikleri: Merkez ülke, Stratejik derinlik, komşularla sıfır sorun, vizyoner dış politika, proaktif diplomasi, çok boyutlu politika, model ülke, donör ülke bölgesel güç, küresel aktör şeklindedir. Dönemin hükümeti Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde teorik ve ideolojik temelleri atılan bu dış politikanın mimarı Ahmet Davutoğlu olarak görülmektedir. (Ekşi,2018: 241) Davutoğlu, Türkiye'nin dış politikada izleyeceği teori ve yaklaşımları 2001 yılında yazmış olduğu "Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu" adlı kitabında yukarıdaki retorikler üzerine şekillendirmiştir.

2002-2011 dönemi aralığındaki dış politika güvenlik odaklı anlayıştan uzak, daha çok kazan-kazan stratejisiyle yumuşak gücün kullanımı esasıyla birtakım ilkeler kurulmuştur.

Öncelikle "**komşularla sıfır sorun**" ilkesi gözetilerek uluslararası sahnede müttefik ilişkileri kurmak hedeflenmiştir. Komşularla sıfır sorun ilkesiyle, komşularla sorunlu ilişkileri normalleştirerek yakın dönemde azami işbirliği hedeflenmiştir. Davutoğlu'nun kitabında belirttiği üzere, bölgede düzen kurucu rol işleviyle bölgenin hamisi olmak amaçlanmıştır. Bu dönemde yaşanan, Suriye-İsrail ve İsrail-Hamas arasındaki görüşmelere Türkiye'nin arabuluculuk etmesi, 2009'da Türkiye-Afganistan-Pakistan, 2011'de Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan arasında üçlü ilişkiler kurması, ABD'nin Irak'ı işgal etmek üzere meclise getirilen 2003 tezkeresinin iptali, İsrail'in Filistin politikalarına getirilen sert eleştiri ve Mavi Marmara gibi olaylara Türkiye'nin vermiş olduğu tepki yaşadığı coğrafyada özellikle Müslüman kesimler tarafından olumlu karşılanmıştır. Arabuluculuk faaliyetlerinde sınır ülke olgusunu da aşarak Afrika'da Sudan ve Güney Sudan; Balkanlardaysa Bosna Hersek, Hırvatistan ve Sırbistan arasında sorunlara diyalog girişimleri başlatarak çözümün bir parçası olmuştur. Türkiye'nin dünyadaki sorunlara müdahil olarak arabuluculuk görevlerini üstlenmesi o dönemde dünyada da ilgi görmüştür. *The Economist* dergisi Türkiye'nin diyalog girişimlerini "Büyük Arabulucu" başlığıyla köşesine taşıyarak tüm dünyaya başarı hikâyesi olarak sunmuştur(Ekşi, 2018:279).

Türkiye'nin yumuşak güç politikaları neticesinde gerçekleştirdiği bir diğer kamu diplomasisi uygulaması ise "**ritmik diplomasi**dir." Ritmik diplomasi ilkesiyle kastedilen, "proaktif diplomasi çerçevesinde yoğun diplomatik girişimlerde bulunmak, uluslararası örgütlerde aktif diplomasi yürütmek ve bu örgütlerin toplantısına ev sahipliği yapmaktır(Ekşi, 2018:269). Bu kamu diplomasisi faaliyetiyle amaç uluslararası sahnede Türkiye'yi daha görünür

kılmak ve saygınlığını arttırmaktır. Ritmik diplomasi, uluslararası örgütlerde Türkiye'nin etkinliğini arttırarak küresel aktör konumuna erişmesini hedefleyen bir ilkedir.

Ritmik diplomasi ilkesiyle yapılan ilk girişim, 2003 yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) geçici üyeliğine başvurmak olmuştur. Türkiye, BMGK geçici üyeliğine seçildikten sonra konsey toplantılarına başkanlık yaparak, barışın korunması adına türlü etkinlikler organize ederek ilişki ağını genişletmiştir. Türkiye, yukarıda bahsedilen girişimlere ek olarak BM Kalkınma Programı, BM Kadın Örgütü, BM Nüfus Fonu olmak üzere birçok BM kuruluşunun merkezinin İstanbul olarak seçilmesini sağlamıştır. Türkiye'nin bu yıllarda (2002-2011) BM'de etkin politika yürütmesi bir dış politika haline gelmiştir. Burada Türkiye'nin amacı, BM'nin bölgesel merkezi olmak istemesidir.

BM'deki izlenen aktif diplomasi kendini Ortadoğu'da da göstermiştir. Türkiye, 1969 yılındaki kuruluşundan itibaren üye olduğu İslam Konferansı Örgütü'nde de (İKÖ) etkin diplomasi yürütmüştür. Ortadoğu ve Körfez ülkeleriyle yürüttüğü olumlu ilişkiler sonucunda 2005 yılında ilk kez bir Türk vatandaşı, Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu, İKÖ Genel Sekreterliğine seçilmiştir. İhsanoğlu'nun İKÖ Genel Sekreterliğine seçilmesi Tıpkı BM'de olduğu gibi İKÖ'ye bağlı olan; İSEDAC, SESRIC ve İCYF-DC gibi komite ve alt kuruluşların İstanbul'da merkez açmasını ve görünür olmasının yolunu açmıştır.

Ritmik diplomasi gereği 2002 sonrasında dönemin hükümetinin izlemiş olduğu politika, Türkiye'nin yeni uluslararası örgütlere üye olmasını, hatta bu örgütlerin bizzat kurucu üye olmasını beraberinde getirmiştir. Bu aktif politika, Türkiye'nin dünyanın dört bir köşesinde birçok bölgede ve ülkede ilişkileri geliştirmesi, yeni diplomasi yolları açması, istişare ve işbirliği mekanizması oluşturması ve stratejik ortaklıklar kurmasının da yolunu açmıştır. Ekşi'(2018)ye göre "Türkiye'nin bu ülkelerle ortak politikalar geliştirmesine imkân tanıyan çok boyutlu ve derin işbirliğini amaçlayan bu konseyler, ülkeler arasında kurumsal yapı inşa eden enstrüman işlevi de görmektedir" (Ekşi, 2018: 274). Bu uluslararası örgüt, ortaklık ve yapılara örnek olarak: 2007'de Türk -Arap İşbirliği Forumu, 2008'de Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi (KİK), Afrika ile ilişkilerin geliştirilmesi adına kurulan Afrika Birliği. 2010'da Latin Amerika'da kurulan istişare ve işbirliği kuruluşu (MERCOSUR), yine 2010'da Asya'da kurulan Güneydoğu Asya Ülkeler Birliği (ASEAN) ve Karayipler Topluluğu (CARICOM) gibi daha birçok istişare ve işbirliği mekanizmaları kurulmuştur. Bu kuruluşların yanında Türkiye, 2012 yılında üye olmayı hedeflediği Şangay İşbirliği Örgütü ile diyalog ortaklığı kurmuştur.

Kurulan işbirliği ve ortaklıklar sonucunda dünyada üretken politika izlediği kabul edilen Türkiye, birçok önemli organizasyon olan uluslararası toplantı, zirve ve etkinliklere ev sahipliği yapmış, önemli uluslararası örgütlerin dönem başkanlığını izlemiştir. Bunlar; 2014 D-8 Liderler Zirvesi, 2014 BM Uluslararası Caz Zirvesi. 2015 G-20 Zirvesi, 2016'da İKÖ'nün 13. İslam Zirve Toplantısı, 2017 Dünya petrol Kongresi, gibi birçok organizasyonlara ev sahipliği yapmıştır. 2012

yılında OECD ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ), 2010-2014 yılları arasında AİGK-CİCA gibi organizasyonların dönem başkanlığını üstlenmiştir. (Ekşi, 2018: 273-274). Görüldüğü üzere Türkiye, kamu diplomasisi çerçevesinde yürüttüğü ritmik diplomasi uygulamalarıyla dünyada önemli kuruluş, zirve ve organizyonlarda kritik görev ve sorumluluklar alarak küresel aktör olma yolunda ilişkilerini genişletmiştir.

Yukarıdaki girişimlerin elle tutulur, somut sonuçları olmuştur. Türk dış politikasına hareket ve etkinlik alanı kazandıran ritmik diplomasi girişimleri sonrasında Dışişleri Bakanlığı'nın yurt dışındaki temsilcilikleri 163'ten 235'e çıkmış ve Türkiye dünyada en çok temsilcisi olan 6. Ülke konumuna yükselmiştir. Dönemin hükümeti AKP zamanında Afrika kıtasındaki yoğunlaşan ilişkiler sonucunda kıtada 25 yeni temsilcilik açılmıştır. Bu durum gelecekte Afrika olan ikili diyalogun gelişmesi bakımından önemli gelişme olarak görülebilir. Ülkeye artan ilginin sonucunda, Türkiye'de bulunan yabancı temsilciliklerin sayısı 2002'de 163'ten 2013 yılında 237'ye çıkmıştır. Başka bir sayısal veri olarak İstanbul, 64 başkonsoloslukla New York'tan sonra en çok başkonsolosluğa ev sahipliği yapan şehir olmuştur. Ekşi, (2018) yabancı temsilcilik konusunda süper güç olan ABD'den sonra Türkiye'nin gelmesini, ülkenin yükselen imajı, artan ilgi ve küresel diplomasideki dinamizm ve aktiflikle açıklanabileceğini belirtmiştir. (Ekşi,2018: 276). Kamu diplomasisinin bir sonucu olarak, halklar arasındaki etkileşim ve yakınlaşma paralelinde o ülkeler arası vize muafiyetleri de değişmiştir. Yine sayısal verilerden hareketle 2002 yılında vize muafiyeti olan ülke sayısı 24 iken, 2013 itibarıyla bu sayı 74 ülkeye çıkmıştır.

O dönem aralığındaki Türk dış politikasında diğer retorikler ise, *merkez ülke, bölgesel güç* ve *çok boyutlu dış politika* söylemleri; *akıl ülke* ve *donör ülke* markalamasıdır. Bu retorikler dönemin hükümeti tarafından dış politika hedefleri arasında yer almaktadır.

Merkez ülke söylemi ile kastedilen; Türkiye'nin Ortadoğu, Kuzey Afrika, Batı Asya ve Doğu Avrupa arasında bulunan medeniyet havası olduğu ve bunun merkez ülke olarak tarihi sorumluluğu bulunduğunun belirtilmesidir. Kamu diplomasisi açısından merkez ülke söylemi, Türkiye'yi sadece dış politika konusunda değil eğitimden turizme birçok alanda Türkiye'yi cazibe noktası haline getirerek merkez ülke yapma hedefinin mottosu olmuştur.

Çok boyutlu dış politika söylemini ise, bu dönemde yaşanan çeşitli dış politika gündemleri, dış politika alanında devreye giren sivil aktörler ve Yunus Emre Enstitüsü, TİKA, TMV, YTB, KDK, Türkiye İletişim Başkanlığı gibi birçok kurum ve kuruluşun kurularak yumuşak güç- kamu diplomasisi faaliyetlerini hayata geçirmesi alanında görebiliriz. Ekşi 'ye (2018) göre dönemin hükümeti olan Ak Parti'nin dış politikada çok boyutluluğu kamu diplomasisi çalışmalarıyla sağlanmıştır. Dış politikada özgün ve başarılı çalışmalar, diplomasiye dahil edilen sivil aktörler, kamu diplomasisi ve yumuşak güç kurumları sayesinde olmuştur (Ekşi, 2018; 249).

Akil Ülke ve Donör Ülke Markalaması retoriğiyle yürütülen dış politikasında ise Akil Ülke Markalaması, Dışişleri Bakanı Davutoğlu'nun 2011'deki konuşmasında, Türkiye'nin küresel olayları önceden gören, çözüm üreten, sözü dinlenen bir ülke şeklinde tanımlanmıştır.¹ Donör Ülke Markalaması ile Türkiye, Küresel aktör olma iddiasıyla dış yardımları önemli bir kamu diplomasisi uygulaması olarak kullanmıştır. Bir yumuşak güç uygulaması olan dış yardımlar, ülkeler arası yakınlaşma, dayanışma ve işbirliğinin temelini atan önemli faaliyet olarak görülür. Bu uygulamanın diğer toplumlar nazarında çok olumlu bir algı yarattığı söylenebilir. Daha önce belirtildiği üzere Türkiye, dış yardımlar konusunda etkin bir diplomasi yürüttüğü bilinmekte ve başarılı sayılmaktadır. Ekşi, (2018) donör ülke olma hedefinin hükümetin en başarılı yumuşak güç uygulama alanı olduğunu belirtmekle birlikte, akıl ülke olma yolunda iddiasını ise hedeflere ulaşılamayan, başarısız ve kabiliyetlerinin üzerinde hedef koyma imajı yarattığı şeklinde değerlendirmiştir (Ekşi, 2018:251-252).

Türk dış politikasının Turgut Özal dönemiyle birlikte proaktif bir seyir izlediği bilinen bir gerçektir. Bununla birlikte özellikle 2002 sonrası Ak Parti hükümetlerinin yumuşak gücün kazanımlarına inanması ve kamu diplomasisini etkin bir enstrüman olarak kullanması dış politikada birçok siyasi, ekonomik ve toplumsal kazançları beraberinde getirmiştir. Türkiye, dünyada hareket alanı geniş, nüfuzu artan, küresel sorunlarda söz sahibi, arabulucu, diyalogdan taraf olan ülke konuma gelmiştir. Fakat ilerleyen süreçte küreseldeki siyasi gelişmeler demokratik, anti-demokratik girişimler veya savaş durumları dünyadaki konjonktürün değişimini beraberinde getirmiştir. Ülkeler yaşanan olaylara göre yeniden konum almıştır. Bu süreçte, Türkiye'nin özellikle Arap Baharı ve devamındaki olaylarla birlikte dış politikada yumuşak gücünün zarar gördüğü düşünülebilir Ekşi, (2018) konuyu çalışmasında Arap Baharı süreciyle yumuşak gücün düşüşünü, **Model Ülke Retoriğinin Çöküşü** başlığıyla ele almıştır. Ekşi'ye göre 2003'ten 2013'e kadar sürdürdüğü model ülke olma iddiası Arap Baharı süreciyle hem bu iddiasının çöküşüne hem de yumuşak güç iddiasının zedelenmesine yol açmıştır. Özellikle 2011 yılında Suriye savaşı sonrası Türkiye'nin yaşanan krize taraf olması ve mecburi olarak askeri araçları devreye sokması merkez ülke olmaktan ziyade cephe ülke durumuna getirmiştir. Sonucunda ise Türkiye küresel problemlerle uğraşan bir ülke konumundan sınırlarını muhafaza etmeye çalışan bir ülke konuma gelmiştir. Bu politika, Türk dış politikasının yumuşak güçten sert güce yönelişinin ilk adımı olmuştur (Ekşi, 2018: 295-296).

Bunun yanında Ortadoğu ülkeleri ve grupları arasında hakem olarak görülen Türkiye, ilerleyen süreçlerde taraf haline gelmiş, hatta yalnızlaşmıştır. Akil ülke gibi metaforu yerini

¹ Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun 3. Büyükelçiler Konferansı'nın Açılışında Yaptığı Konuşma, 03 Ocak 2011
https://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-ahmet-davutoglu_nun-3_buyukelciler-konferansi_nin-acilisinda-yaptigi-konusma_-03-ocak-2011.tr.mfa_adresinden_19.12.2021 tarihinde erişildi.

İbrahim Kalın'ın deyimiyle "Değerli Yalnızlığa" bırakmıştır. Yaşanan tüm bu süreçlerin yanında ilerleyen dönemde AB ile yaşanan gerginlikler sonucu yapılan müzakere ve reformların durması, mülteci sorunları gibi sosyolojik faktörler de Türkiye'nin yumuşak güç algısına zarar vermiş ve dış politikada diplomasinin elini zayıflatmıştır.

"Türkiye'nin kamu diplomasisinin sunduğu imkân ve fırsatlardan yararlanmaya, kendisini doğru anlatmaya, algılatmaya ve "ülke markasını" inşa etmeye ihtiyacı vardır. Kendi markasını inşa ederken kullanacağı en değerli araç kamu diplomasisi yönetimi ve stratejileridir (Özkan, 2013: 17). Bu konuda Türkiye'nin çok önemli ve stratejik kamu diplomasisi kurumlarına sahiptir. Özellikle 2002'den sonra yeni diplomasie kanalların devreye sokulmasıyla önemli kamu diplomasie kurumları kurulmuş ya da var olan kurumlar revize edilip işler hale getirilmiştir. Sahip olunan bu kurumlar; kültürel değerleri, tarihi birikimi, coğrafi avantajı ile eğitim, spor, sanat, bilim, üniversite, sivil toplum örgütü ve medya gibi alanlardaki güçlü imkânlarıyla küresel çapta bir marka inşa etmeye muktedir düzeydedir. Yeter ki bu kurumlarda, ülkenin dış politikasıyla paralel hareket edecek, birbirleriyle koordineli, hedefine odaklanmış bir şekilde çalışabilecek, liyakatli kadroların yer aldığı, günlük siyasetten ziyade devlet geleneğinin yansıtıldığı sistematik yapı oluşturulsun.

Bu anlamda dış politikanın sivil boyutunu icra eden bu kurumlar, geleneksel diplomasinin dışında toplumsal alandaki faaliyetleriyle insanlara birebir temas eden uygulamalarla yumuşak güç üreterek kamu diplomasie yürütmektedir. Ekşi'ye (2018) göre Türkiye'nin kamu diplomasie kurumları, Dışişleri Bakanlığının yeniden yapılandırılmasının bir ürünüdür ve alt kuruluşu olarak görev almakta, faaliyet yürütmektedir. Ekşi, (2018) çalışmasında Türkiye'nin kamu diplomasie kurumları ve yumuşak güç aktörleri olarak aşağıdaki kurumları göstermiştir:

- Başbakanlık Kamu Diplomasie Koordinatörlüğü (KDK), (2017 referandumuyla yerini Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığına bırakmıştır.),
- Yunus Emre Enstitüsü,
- Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB),
- Başbakanlık Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA),
- Türkiye Radyo ve Televizyonu (TRT)

Markalaşma sürecinde bağlamında kamu diplomasie faaliyetleri yürüten kurumlar yukarıdaki şekilde alınmış olsa da verilen kurumların yanında daha geç faaliyete başlayan Türkiye'nin eğitimde dünyaya açılan kapısı sloganıyla yola çıkan Türkiye Maarif Vakfı da (TMV) önemli bir kamu diplomasie kurumudur. Bunlara ek olarak kamu diplomasie faaliyetleri yürüten resmi, yarı resmi ve özerk kurum kuruluşlarda mevcuttur. Bu kuruluşlara örnek olarak:

- Başbakanlık Afet ve Acil Durum Başkanlığı (AFAD),
- TÜRKSOY,
- Türk Hava Yolları (THY)

- Diyanet İşleri Başkanlığı,
- Kızılay,
- Sivil toplum kuruluşları (Araştırma Merkezleri, Vakıflar, Dernekler, Federasyonlar, vb.)
- Odalar
- Üniversiteler,
- Valilik ve belediyeler, gösterilebilir.

(Eren, 2017) çalışmasında kamu diplomasisi kuruluşlarının genel faaliyet alanları şu şekilde sıralamıştır:

- ❖ Türkiye'nin, dili ve kültürünün tanıtılması ve yaygınlaştırılması,
- ❖ Yurt dışında yaşayan din, dil ve soy olarak akraba olan topluluklarla köprü kurulması,
- ❖ Osmanlı ve İslam eserlerinin restore edilmesi ve yeniden inşa edilmesi,
- ❖ Yurt dışında yaşayan din, dil ve soy olarak akraba olan topluluklara yönelik dini, ekonomik, sosyo-kültürel, eğitimsel ve tarihi çalışmaların gerçekleştirilmesi,
- ❖ Yurt dışında yaşayan din, dil ve soy olarak akraba olan topluluklara yönelik yardım faaliyetlerinin düzenlenmesi (Eren, 2017: 42).

Yukarıda verilen faaliyetlere ek olarak, bir ülkenin hikâyesinin dünyaya anlatılması faaliyetlerini içeren kamu diplomasisi, yalnızca dil, din ve soy olarak akraba topluluklara yönelik değil toplumsal tabanda iletişim ve ilişki kurulmak istenen tüm ulusların arasında gerçekleşen bir faaliyettir. Bu bakımdan kamu diplomasisi uygulamalarını sadece dil, din ve soy akrabalığı temelinde göstermek eksik bir yaklaşımdır. Türkiye, kendi hikâyesini anlatırken geniş kapsamlı bir katılım öngörmeli ve dil, din ve ırk kardeşliğini bağlamında sınırlı kalmayarak hikâyesini anlatırken dünyanın bütün coğrafyalarını hedefleyen marka ve imaj çalışması yürütmelidir.

Kamu diplomasisinin birtakım bileşenleri vardır. Atcı'nın (2019) da çalışmasında belirttiği üzere literatürde genel olarak bu bileşenler: *Kültürel Diplomasi*, *İnanç Diplomasisi*, *Yurttaş Diplomasisi* ve *Lobicilik* olarak toplanmaktadır. Konu gereği üzerinde durulacak başlık ise, Kamu diplomasisi faaliyetlerinde tüm bu türler içerisinde kendisine en geniş faaliyet alanı bulunduğu alan ise şüphesiz kültürel diplomasıdır.

2.4.4. Kültürel Diplomasi

Kültürel diplomasinin çerçevesini çizmeden ve uygulama alanlarını ele almadan önce kamu diplomasisi ile ilişkisini ortaya koymak ve diplomasi başlığında konumunu belirginleştirmek önemli olacaktır.

Terminolojik olarak düşünüldüğünde kültürel diplomasi kavramı kamu diplomasisinin eş anlamlısı değildir; fakat amaç, uygulamalar ve tanımların paralelliği noktasında bu iki kavram literatürde birbirinin yerine sık sık kullanıldığı görülmektedir. Ekşi'ye (2018:199) göre “ ülke kültürünün dünyaya tanıtılması olarak kültür diplomasisi, ülkenin hikâyesinin dünyaya

anlatılması olan kamu diplomasisi ile örtüşmektedir”. Zaharna (2012: 7) bu iki kavramın iç içe geçmişliğini, kültürün hemen hemen bütün kamu diplomasisi faaliyetlerinde yer alması şeklinde yorumlamıştır. Bu konuda alan otoriteleri tarafından farklı görüşler mevcuttur. Schneider, (2006: 191) Kültür diplomasisini kamu diplomasisini de kapsayan bir faaliyet olarak görürken, Bound(2007: 23) ise iki kavramın birbirinden farkı olmadığını ileri sürmüştür. Cull (2009) ve Melissen (2005) ise kültürel diplomasiyi kamu diplomasisinin bir alt bileşeni olarak kabul etmektedir. Literatürde ise genel bir kabul olarak ise kültürel diplomasinin kamu diplomasisinin bir alt bileşeni veya alt türü olduğu şeklindedir (Ekşi, 2018: 199-200). Kültür kavramını kamu diplomasisinde önemli bir araç olarak gören Nye’nin de bu sınıflandırmaya katıldığı söylenebilir.

Kültürel diplomasi ile kamu diplomasisi kavramları arasında ayırım yapmak, söz konusu kavramlar temelde uyumlu görünseler de her zaman birbirlerini tamamlayıcı olmadıklarından (Feigenbaum 2001: 38) ve bunları eş anlamlı kullanma yanlışlığına düşüldüğünden gerekli görünmektedir. Kültürel diplomasiyi daha geniş çerçevedeki kamu diplomasisinin bir alt kümesi olarak tanımlamak yanıltıcı olabilir, çünkü bu kültürel diplomasi kapsamının sadece sanat diplomasisi ve değişim programları ile sınırlanması anlamına gelebilecektir. Bundan da önemlisi, kültürel diplomasi için böyle bir hudut çizme, uluslararası ilişkiler ve modern küresel ekonomi politikalarındaki karmaşık kültürel imaları da zayıflatacaktır (Kang 2013: 2). Bu görüşün aksine, kültürel diplomasiyi kamu diplomasisinin bir alt dalı olarak gören farklı yaklaşımlar da mevcuttur; hatta 2000’li yıllarda bu görüşün daha fazla taraftar bulduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Topic ve Sciortino 2012: 9). Zira Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı da 2005’te hazırladığı Cultural Diplomacy: The Linchpin of Public Diplomacy adlı çalışmada kültürel diplomasi kamu diplomasisinin altında gösterilmektedir (akt. Aral, 2014: 12).

Bu anlamda kültürel diplomasi, ülkelerin çeşitli stratejik planlarını hayata geçirirken, ulusal marka ve imajını inşa ederken kullandığı yöntemlerin bütünü olan kamu diplomasisinin bir aracı olarak kabul edilebilir. Büyük bir kesim tarafından kamu diplomasisi geniş bir uygulama alanını ifade ederken, kültürel diplomasi onun bir alt bileşeni olarak değerlendirilmektedir. Fakat her ne kadar kültürel diplomasi, kamu diplomasinin bir alt alanı olarak kabul görse de gün geçtikçe başlı başına özerk bir diplomasi türü olma yolunda alan yazında kendisine yer açmaktadır.

Kültürel diplomasinin, diplomasi alanındaki konumlandırılışı üzerindeki görüş farklılıkları kavramın tanımlaması problemini de önemli hale getirmiştir. Kültürel diplomasi, literatürde en fazla atıf alan siyaset bilimci Cummings’e (2003) göre “fikirlerin, bilgi, sanat ve diğer kültür öğelerinin karşılıklı anlayış ilişkisi içinde değiş tokuşu” olarak tanımlamaktadır (Cummings, 2003: 1). Bir diğer önemli siyaset bilimci Cull (2009)’a göre ise bir aktörün kültürel kaynakları ve başarılarının yabancı ülkelerde bilinmesini sağlaması ya da dışarıya kültür aktarımını sağlaması yoluyla uluslararası ortamı yönetme girişimi olarak tanımlanmaktadır (Cull, 2009:19). Jacquie L’Etang, ise bu kavramı, yabancı toplumlar tarafından tanımak ve sempatisini kazanmak için duygusal bağlar kurmayı amaçlayan kafaları ve kalpleri kazanmaya yönelik uzun

soluklu kampanyalar gerçekleştirmek olarak anlatmaktadır (L'Etang 2009: 610). Kendi yerel alan yazınıımızdaysa Yağmurlu, (2019: 1189) kültürel diplomasinin temel amacının “kültürel öğeler aracılığıyla ulusların birbirlerini tanımasını sağlamak ve bu sayede kurulabilecek işbirliği ve ortaklıklarla barışa katkı yaratabilmek olduğunu” Purtaş (2013) ise kültürel diplomasinin insana dokunan ve insandan insana yürütülen bir diplomasi faaliyeti olduğunu, devletin bu diplomasi yöntemindeki rolünün ön açma, yönlendirme ve gerekli imkânları yaratmayla sınırlı olduğunu belirtmiştir.

Kavram adı olarak kültürel diplomasi yakın bir geçmişte kullanılmaya başlansa da ulusların birbiriyle ilişkilerinde uygulamalarını çok daha geçmiş dönemlerde görmekteyiz. “Kültürel diplomasi devletler tarafından gerçekleştirilen bir etkinlik olarak ele alınırsa hediye verme kültürel diplomasi açısından başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir (Scott-Smith 2016: 178 akt. Yağmurlu, 2019). Aral'ın (2014) atıf yaptığı üzere, Kaşgarlı Mahmud'un müellifi olduğu Divanü Lugati't Türk adlı eseri, medeniyet ve kültür etkileşimi açısından yüzyıllar önce uygulanmış bir kültürel diplomasi ürünüdür (Aral, 2014:11). Tarihi süreçte yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi başlığında değinilen Prof. Dr. Nebi Özdemir'in Divanü Lugati't Türk adlı başyapıtın uluslararası ilişkiler boyutuna değindiği çalışmasında bir milletin kültürüne ait olan giyim-kuşam, yemek kültürü, protokol, yönetim, hukuk, statü gibi konularda devletler arası ilişkilerde kültürel diplomasinin izleri görülmektedir (Özdemir, 2009). Bu anlamda kültürel diplomasi uygulama alanında kamu diplomasisinden önce gelmektedir.

Kültürel diplomasinin aktörleri kimdir sorusuna gelecek olursak; kültürel diplomasi ülkeler arasındaki kültür-sanat, değer ve fikir öğelerinin karşılıklı alışverişi olması nedeniyle toplumsal temellidir. Klasik diplomasinin aksine devletten-devlete yürütülen bir faaliyet değil, devletten-sivil toplum aktörleri arasında ya da direkt sivil toplum aktörlerinin kendi arasında gerçekleştirdiği diplomatik diyalogdur. Bunun sebebi olarak kültürel diplomasi faaliyetlerinin propaganda, kültürel hegemonya, asimilasyon veya sömürgecilik vb. kavramlarına çağrışım yapması, kültürel diplomasinin faaliyet ve uygulamalarının devlet eliyle yürütülmesinden ziyade sivil aktörler tarafından yürütülmesi yolunu açmıştır. Bu gerekçeyle devletler kültürel diplomasi faaliyetlerini daha çok sivil aktörler olan enstitü, vakıf, dernek, üniversite, belediye veya STK'lar yoluyla yapılmasını gerekli görmüş ve desteklemişlerdir.

Kültürel diplomasi, devletlerin dış politikalarında yumuşak gücünü arttırmaya yönelik bir diplomasi tarzı olarak değerlendirilebilir. ABD Dışişleri Bakanlığına bağlı Kültürel Diplomasi Danışma Kurulu'nun 2005 yılında kültürel diplomasi raporunda bu diplomasi türünün bir ülke için sağladığı faydaları şunlar olarak sunmuştur:

- ✓ “Karar mercilerinin, siyasi, ekonomik ve askeri anlaşmalar üzerinden diğer insanlarla/ülkelerle aralarında bir ‘güven temini’ oluşturmalarına yardımcı olur.
- ✓ İnsan insana iletişim için tarafsız ortamlar yaratır.

- ✓ Politika farklılıklara rağmen işbirliği için olumlu bir ortam sağlar.
- ✓ Geleneksel temsilciler aracılığıyla ulaşılamayan diğer toplumlardaki etkili üyelere ulaşılabilir.
- ✓ Diplomatik ilişkilerin seyrek ya da gergin olduğu ülkelerde yakınlaşma için esnek, evrensel kabul gören bir araç olarak uzlaşma için görev üstlenirler.
- ✓ Dil engelini minimum düzeye indirerek geniş bir kitleye ulaşabilme imkânı sağlamaktadır.
- ✓ Sivil toplumun gelişmesini teşvik eder.
- ✓ Yanlış anlaşımaları, kin ve düşmanlığı karşılıklı olarak dengeler” (Advisory Committee on Cultural Diplomacy, 2005: 1-2 akt. Er, 2018:23).

“Kültürel diplomasinin faydalarından birincisi, ülkenin insanlarına, kültürüne ve politikalarına olumlu bakış açısı sağlar. İkincisi, iki ülke arasındaki işbirliğinin artmasına neden olur. Üçüncüsü, hedef ülkenin politikalarını veya siyasi ortamını değiştirmeye yardım eder. Son olarak, yabancı ülkelerle olan çatışmayı önlemeye yardımcı olur. Kısaca, kültürel diplomasi yabancı ülkelerle karşılıklı anlayışın geliştirilmesine yardımcı olur” (Lenczowski, 2008 akt. Er, 2018:23).

Özetle kültürel diplomasi bir diplomasi yöntemi olarak; diğer uluslarla diyalog geliştirmek, kültürel olarak tanınmak, bu sayede değerlere, ideolojilere ve inançlara saygı oluşturmak, ön yargıları ortadan kaldırmak, karşılıklı güven inşa etmek, ekonomik olarak fayda sağlamak, ileride gerçekleşecek ortaklık ve işbirlikleri için zemin oluşturmak gibi daha birçok olumlu sonucu beraberinde getirdiği otoritelerce kabul edilen, faydası uzun vadede görülen fakat kalıcı ilişkilerin temelini atan bir diplomasi yöntemidir. Fakat tüm bu hedefler doğrultusunda uygulamalar hayata geçirilirken özellikle ekonomik ve siyasi temelli çıkarların örtük bir şekilde ve sivil aktörler tarafından icra edilmesi kültürel diplomasinin gerekliliği olarak kabul edilmektedir.

Bir ülke, **kültürel diplomasinin araçları** sayesinde hikâyesini anlatabilir, kültürel öğelerini diğer yabancı toplumlara yansıtabilir ve yukarıda belirtilen hedeflere ulaşabilir. “Kültürel diplomasi araçlarını; sanat, sergiler, eğitim programları, edebiyat, uluslararası yayıncılık, hediyeler, din/inanç diplomasisi ve ulus markalama faaliyetleri olarak sayabiliriz (Lenczowski, 2008: 82-88 akt Er, 2018: 24). Kültür-sanat faaliyetleri ile toplumların etkilenmesini sağlamak ve beğenisini kazanarak ülkenin cazibesini arttırmak hedeflenmektedir. Bu sayede devletler yumuşak gücünü arttırarak nüfus elde etmeye çalışırlar. Kültürel diplomasi teorik bilgiden ziyade pratiğe odaklanan bir diplomasi yöntemidir. Yukarıda verilen araçların her biri uygulamalı olarak toplumlar arası ilişkilerin geliştirilmesinde ve etkileşime girmesinde önemli rol oynamaktadır.

Kültürel diplomasinin **sanat organizasyonlarında** sergi faaliyetleri, edebiyat günleri, film gösterileri, tiyatro dans, müzik, opera, bale, resim, moda ve heykel gibi çeşitli etkinlikler geliştirilebilir. Sanat organizasyonları toplumların karşılıklı olarak değerlere saygı, anlayış ve kabul göstermeleri bakımından önemli faaliyetlerdir. Özellikle müziğin evrensel olması farklı dil, din ve ırktan inşaları bir araya getirmesi bakımından önemlidir. Yine konferans ve film

gecelelerinin mesaj taşıyıcı nitelikte olması, ülkenin markalamasını yapmak ve değerlerini anlatmak bakımından önemlidir. Türkiye'nin kültürel diplomasi kurumu olan Yunus Emre Enstitüsünün yurt dışındaki kültür merkezlerinde yapmış olduğu: Türk Sineması Haftası, Kütüphane Sohbetleri, Müzik Geceleri, Uluslararası Kitap Fuarı gibi birçok faaliyeti başarılı birer sanat organizasyonları olarak görülebilir. Bunun yanında yapılan Tarihi Konferanslar, Şiir Geceleri, Türk Yemekleri Kursu, Üç Boyutlu Nakış kursları gibi değişik etkinlikler hedef toplum bakımından ilgi çekici bulunmakta ve cazibe yaratmaktadır. Ek olarak, Anadolu Ateşi grubunun uluslararası arenalarda etkinlikler düzenlemesi, TÜRKSOY'un Eurovision'dan esinlenerek 2013'te başlattığı "Türkvizyon" adlı şarkı yarışması da Türkiye açısından önemli kültür sanat etkinlikleri olarak görülebilir. Bu anlamda, dünyada olumlu bir Türkiye imajı yaratmak ve hikâyesini kendi ağzından anlatması bakımından kültür-sanat etkinliklerinin arttırılması ve tüm dünyaya yayılması için özellikle Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumların desteklenmesi gerekmektedir.

Kültürel diplomasinin çalışma kollarından bir diğeri de çalışma **eğitim ve akademik** alanındaki faaliyetlerdir. Eğitim faaliyetleri olarak bir ülke: yurt dışında okullar açabilir, dil eğitimi verebilir, kültür merkezleri kurabilir, bu merkezler için materyal ve içerik üretebilir, eğitim bursları verebilir, bilimsel projeler hayata geçirilebilir ve öğrenci değişim programları başlatma gibi farklı girişimlerde bulunarak kültürel diplomasi faaliyetleri başlatabilir. Bu sayede ülke kendi eğitim ekollerini dilini, kültürünü ve toplumsal değerlerini yayma fırsatı bulabilir. Kültürel diplomasi alanında en geniş ve en etkili faaliyet alanının eğitim kolunda yapıldığı söylenebilir.

"Kültürel diplomasinin en temel unsuru dildir. Kültürün en önemli parçası olan dil, aynı zamanda bir milletin en temel özelliğidir. Bir kültürü, bir toplumu, bir insanı tanımanın en doğrudan en kısa yolu onun dilini öğrenmek suretiyle mümkündür" (Purtaş, 2013: 5). Düşüncenin temelinde dil vardır. İletişime geçme, anlaşma ve düşünceleri aktarabilmenin temelinde ortak dilde anlaşmak ön koşuldur. Bu yüzden modern diplomaside dil eğitim faaliyetleri bir ülke için çok önemlidir. Sancar'a (2012:) göre eğitim ve dil ulusların arasında tanışıklık, ortaklık ve sempati yaratmaya yönelik ortak bir zemin hazırlamak önemli diplomasi girişimleridir (Sancar,2012: 170). Yukarıdaki kazanımlar göz önüne alındığında, Türkiye Maarif Vakfının Yurt dışında açmış olduğu Türk okulları ve bu okullarda Türkçe derslerin verilmesi Türk eğitim sistemini yansıtmaları bakımından son yıllarda en önemli kültür ve kamu diplomasisi adımı olarak görülebilir. Yine, Yunus Emre Enstitüsünün yurt dışındaki Türkçe öğretim faaliyetleri yürüten kültür merkezleri ve YTB'nin yurt dışında hayata geçirdiği Türk diline dair birçok projeleri, değişim programları ve burs imkânları hedef topluma ulaşma yönündeki büyük adımlardır. Bu anlamda Türk dili ve kültürünün kültürel diplomasi faaliyetlerinde eğitim alanında bir enstrüman olarak kullanılması değerli imkân ve fırsatlar yaratmaktadır.

Eğitim kolundaki diğer çalışmalardan birisi de değişim projeleridir. Değişim projeleri genel olarak kamu diplomasisi faaliyetleri arasında gösterilse de kültürel etkileşimin yoğun ve karşılıklı olduğu bu projeleri kültürel diplomasının alanına da girmektedir. Değişim programlarının muhatabı genellikle üniversiteler, okullar ve eğitim merkezlerindeki öğrenciler ve genç akademisyenlerdir. Değişim programları, ülkelere karşılıklı fayda sağlayarak farklı kültürler arasında karşılıklı anlayış, hoşgörü ve sempati oluşmasına katkı sağlar. “değişim programları vasıtasıyla özellikle genç kuşaklar arasında sivil diyalogun geliştirilmesi, kamu diplomasisi çerçevesinde devletler arasında ilişkilerin bireysel düzeyde yönetimi olarak değerlendirilebilir” (Ekşi, 2018:185). Değişim programları sayesinde programa katılan kişiler gittiği yerlerin yaşam tarzlarını, kültürünü, dilini ve güzellikleri olmak üzere birçok şeyi yerinde görmüş olacaktır. Bu sayede kamu diplomasisinin ana hedefi olan bir ülkenin hikâyesinin anlatılması amacı yerine gelmektedir.

Ülkeler arası kalıcı dostluk köprülerinin kurulmasına olanak sağlayan bu projeler uygulayıcılar açısından uzun süreçte büyük getirileri olabilmektedir. Fulbright, Erasmus, Erasmus+, Comenius, Leonardo Da Vinci gibi daha birçok proje, devletler ve organizasyonlar tarafından desteklenmektedir. Projeler sayesinde hem ülkesine hem de ziyarette bulunduğu ülkeye fayda sağlayabilecek iki ülke arasında ilişkiler inşa edebilme potansiyeline sahip mevkilere gelebilecek dost bireyler yetişebilmektedir. Bu programdan faydalanmış başarılı örnek olarak: İngiltere Başbakanı M. Thatcher, T. Blair, Almanya Şansölyesi G. Schroeder, Afganistan’ın eski lideri Hamid Karzai gibi isimler gösterilebilir (Ekşi,2018, 185). Ülkemizde de bu öğrenci değişim programından yararlanarak devletin üst kademelerinde yetkili bürokrat ve siyasetçi yer almaktadır.

Türkiye’de ise diğer yeni diplomasi uygulamalarında olduğu gibi öğrenci değişim programlarında da geç kalmışlık söz konusudur. Fakat günümüzde çeşitli kurumlar tarafından öğrenci değişim projeleri desteklenmekte ve teşvik edilmektedir. Hatta öyle ki, ülkemizde 2000’li yıllarda 15-20 bin civarında olan yabancı öğrenci sayısı günümüzde 200.000 öğrenciyi aşmış ve dünyada ilk 10 ülke arasına girmiş bulunmaktadır.¹ Türkiye’nin eğitimde uluslararasılaşma süreci günümüzde de kararlılıkla devam etmektedir. İlk önemli adım olarak TİKA’nın başlattığı “Büyük Öğrenci Projesi” ile öğrenci değişim programları günümüze kadar sürekli artış göstermiştir. Sonrasında ise TÜBİTAK’ın aracılığıyla yabancı öğrencilere verilen burs programı olmak üzere YEE’nin 2010’dan beri düzenlediği “Türkçe Yaz Okulu” uygulaması, YÖK’ün bünyesindeki “Mevlana Değişim Programı”, “ICEP Burs Vakfı”, “Holiday in Turkey” gibi program ve uygulamalar öğrenci değişimlerini desteklemektedir. Son yıllarda ise uluslararası öğrenci hareketliliği ve değişim programları özellikle Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

¹ Uluslararası öğrenci sayısı 200 bini aştı. <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/uluslararasi-ogrenci-sayisi-200-bini-asti-41806787>

(YTB) tarafından sistemli ve planlı bir şekilde yürütülmektedir. Kurum, “Türkiye Bursları” projesiyle dünyanın dört bir tarafından Türkiye’de yükseköğrenim görmek isteyen öğrencilere üniversite eğitimi, burs, dil eğitimi, barınma ve genel sağlık olmak üzere birçok imkân sağlamaktadır. Dünyada’ da yükselen imajıyla Türkiye Bursları’na 178 ülkeden 165 bin 511 başvuru ile rekor başvuru gerçekleşmiştir.¹

Sonuç olarak değişim programlarıyla bir yandan ülkenin kültürü, tarihi, değerleri, toplumsal yaşamı öğretilirken bir yandan da genç bireylere yatırım yapılarak ülkeye dost nesillerin yetiştirilmesine olanak sağlanmaktadır. “Bu anlamda değişim programlarına iştirak edenler, birer kültür elçisi olmanın yanında geldikleri ülkenin imajını yansıtmakta ve fikirlerin ihracatını yaparak kültürler arası etkileşimi gerçekleştirmektedirler”(Ekşi, 2018: 189). Uluslararası ilişkilere hizmet edecek herhangi bir eğitim faaliyeti; bu okul veya kültür merkezi açmak olabilir, değişim programları veya burs imkânları gibi eğitime dair birçok uygulama, hedeflenen ülkenin toplumlarıyla doğrudan aracısız iletişime geçmek olacağından yumuşak gücü artırma ve ülkenin imajı açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu noktada ülke olarak amacımız, ülkemizdeki eğitim imkânlarından faydalananacak genç zeki beyinlere ulaşmak, onları çeşitli fırsat ve imkânlarla ülkemize çekmek ve ileriye yönelik dostluk ilişkileri kurmak olmalıdır.

Yeni diplomasi anlayışıyla birlikte dünyada ülkeler arasında siyasi, ekonomik ve toplumsal temeldeki ilişkiler artık farklı yöntem ve düzlemlerde ele alınmıştır. Klasik diplomasi artık geri planda kalarak yerini yumuşak gücün egemen olduğu pratik diplomatik girişimlere bırakmıştır. Devletler, artık geçici olduğu ve şartlara göre çabuk kırılganlık gösterdiği kabul edilen sert (askeri) güç ve ekonomik güçten ziyade, uzun vadede gerçekleşen ve sağlam temeller üzerine inşa edilen kültürel anlamda güçlenme yarışına girerek ülkelerinin yumuşak gücünü arttırmaya yönelik girişimlerde bulunmaktadır. “Bugünün enformasyon çağında, zafer kimin ordusunun kazanacağına değil, kimin hikâyesinin kazanacağına bağlıdır” (The Soft Power 30: 2019). Bu anlamda **kamu diplomasisi** ve **kültürel diplomasi**, bir ülkenin hikâyesini başarılı bir şekilde sunabilecek yumuşak gücü artırma uygulamalarına sahip diplomasi yollarıdır. Yazının buraya kadar olan bölümünde kamu ve kültür diplomasisinin çeşitli tanımlarına, ülke için kazanımlarına, aktörlerine, uygulama araçları ve alanlarına dair bir takım bilgiler verildi. Türkiye bu anlamda zengin kültür ve kamu diplomasisi yürütecek imkân ve şeraitlere sahip olduğu söylenebilir. Özellikle 2000’li yıllarla birlikte Türkiye, yeni diplomasi kanallarının öneminin farkına varmış, söylem ve eylemleriyle bu yeni diplomasi uygulamalarını hayata geçirmeye gayret göstererek yumuşak gücünü arttırmaya çalışmıştır.

Bir ülkenin kültürünü anlamanın, içselleştirmenin yolu şüphesiz ki o ülkenin dilini bilmeyi gerektirir. Akçay (2014), başarılı sayılabilecek kamu diplomasisi stratejisi yürüten

¹ Türkiye Bursları <https://www.ytb.gov.tr/uluslararasi-ogrenciler/turkiye-burslari>

ülkelerin; hedef kitlelerine, ya bizzat hedef ülkede dilini öğretecek imkânları sağladığını ya da çeşitli değişim programlarıyla kendi ülkesinde kendi dilini öğretecek imkânları yarattığını belirtmektedir. Bunun gerekçesi olarak ise bir devletin, dışardaki hedef kitlenin gönüllerini ve zihinlerini kazanmanın, ülkesini ve kültürünü tanıtmanın en etkili yolu olarak kendi dilini hedef kitlelere öğretmekten geçtiğini savunmaktadır. Yine, kitleleri sert güce ve dayatmalara başvurmadan belirli konularda ikna etme gücünün, kaynağını dilden aldığını belirtmektedir (Akçay, 2014: 45). Genel olarak dünyadaki dengelere baktığımızda ise dünyadaki en güçlü devletlerin, yumuşak güç olanaklarını son derece etkili kullanarak dilini ve kültürünü kendi sınırlarının dışına götürebilen markalamasını başarılı bir şekilde yapan ülkelerin olduğu aşikârdır. İngiltere ve ABD ve Fransa gibi devletlerin dış politikada bu denli etkili olması ve cazibe ülke konumunda olması da bu sebepten dolayıdır.

Araştırmanın konusu olan Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Türkiye Maarif Vakfı (TMV) ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, (YTB) uluslararası arenada Türkiye'nin elini güçlendirecek, diğer toplum ve uluslarla ilişki köprüleri kurmasına olanak sağlayacak, en önemlisi yumuşak gücüne katkı sağlayarak diğer toplumların gözünde ülkenin cazibesini arttıracak değerli kamu ve kültürel diplomasi kurumlarıdır. Araştırmanın devamında Türkiye'nin stratejik olarak önemli yumuşak güç enstrümanı olan bu 3 kurum çeşitli yönleriyle tanıtılıp özellikle Türk dilinin sınırlarının dışına yayılması konusunda verdiği ve vereceği katkılar göz önünde bulundurularak; eğitim, kültür-sanat ve bilimsel-toplumsal alandaki çalışmalarının bir incelemesi ve analizi yapılacaktır.

2.5. Yurt Dışında Türkçe Öğretimi Faaliyetlerinde Bulunan Resmî Kurumlar

Araştırmanın çerçevesi dâhilinde, Türkiye'nin yumuşak gücünü arttıracak kamu ve kültürel diplomasinin yöntemleriyle yurt dışında Türkçe öğretimi faaliyeti veren kurumlar olarak YEE, TMV ve YTB, birçok yönüyle ele alınacaktır. Kurumların kuruluş amaçları başta olmak üzere yönetim yapısı, misyon ve vizyonları, yayılım gösterdiği bölgeler, mali tabloları ve faaliyet alanları hakkında edinilecek bilgiler araştırmanın seyri açısından gerekli olacaktır.

2.5.1. Yunus Emre Enstitüsü

2.5.1.1. Enstitünün Kuruluş Süreci ve Hakkında Genel Bilgiler

Yunus Emre Enstitüsü, Yunus Emre Vakfına bağlı olarak kurulmuş Türkiye'nin başat kültürel diplomasi kurumudur. Yunus Emre Vakfı, 5 Mayıs 2007 tarihinde 5653 sayılı kanunla kurulmuş toplum yararına çalışan bir kamu vakfıdır.¹ Vakıf, kuruluş amacı olarak "Türkiye'yi, dilini, kültürünü, sanatını ve tarihini tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın

¹ **5653 sayılı kanun** hakkında detaylı bilgi için:
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5653.pdf>

istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini arttırıp dostluğunu geliştirmek" şeklinde özetlenmiştir.

Vakfın kanunda belirtilen diğer amaçları ise şunlardır:

- a)** Türkiye'yi, kültürel mirasını, Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak, Türkiye'nin diğer ülkeler ile dostluğunu geliştirmek, kültürel alışverişini arttırmak için yurt dışında kültür merkezleri kurulmasını ve işletilmesini sağlamak.
- b)** Türkiye, kültürel mirası, Türk dili, kültürü ve sanatı konularında yurt dışında ücretli veya ücretsiz eğitim vermek veya verdirmek, bu alanlarda sertifika vermek, verilmesini sağlamak.
- c)** Türkiye, kültürel miras, Türk dili, kültürü ve sanatına ilişkin yurt içi ve yurt dışındaki bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak için araştırmalar, etkinlikler yapmak veya yaptırmak, yurt içinde ve yurt dışındaki üniversite ve sivil toplum örgütleri, ilgili diğer gerçek ve tüzel kişiler ile ortak projeler yürütmek ve yazılı ve görsel medyada süreli veya süresiz yayınlar yapmak veya yaptırmak.
- ç)** Yurt dışında benzer kuruluşlar ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak.
- d)** Yurt içi ve yurt dışında bu Kanunun amacını gerçekleştirmek için araştırma-geliştirme ile ilgili kurum ve kuruluşlarla ve bilgi bankalarıyla işbirliği yapmak, toplanan bilgileri dünyanın istifadesine sunmak, tanıtma büroları, enstitü ve dokümantasyon merkezleri kurmak.
- e)** Türkiye'yi, kültürel mirasını, Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmaya ilişkin etkinlikler hakkında yurt içinde kişi ve kuruluşların bilgilendirilmesi, katılımın sağlanması ve yönlendirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak.
- f)** Bu Kanunun amaçlarını gerçekleştirmek için; Vakfa ve kuruluşlarına sivil toplum örgütlerinin ve üniversitelerin katılımını sağlamak, kültür, sanat, eğitim alanlarında kurulmuş vakıflarla veya derneklerle işbirliği yapmak, bu alandaki akademik çalışmalara aynî veya malî destek sağlamak.
- g)** Türk dilinin, kültürünün ve sanatının tanıtımına ilişkin yarışmalar düzenlemek ve ödüller vermek.
- ğ)** Kültür Merkezlerinin kurulmadığı yerlerde bu Kanunun amaçlarının gerçekleşmesi için yurt dışında faaliyet gösteren diğer kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte çalışmalar yürütmek (Yunus Emre Vakfı Kanunu, 2007).

Yunus Emre Enstitüsü (YEE) ise yukarıda bahsi geçen vakfa bağlı bir kuruluş olarak 2009 yılında 5653 sayılı kanunun mevzuatlarını gerçekleştirmek üzere; yurt dışında kurmuş olduğu merkezlerde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi çalışmaları yapmakta, ülkemizin tanıtımı amacıyla kültür ve sanat faaliyetleri yürütmekte, bunun yanında bilimsel ve toplumsal çalışmalara da destek vermektedir.

YEE, **misyon** olarak kendisine "Türkiye'nin uluslararası alanda bilinirliğini, güvenilirliğini ve itibarını arttırmak", **vizyonunu** ise "dünyanın her yerinde Türkiye ile bağ kuran ve Türkiye'ye dost insan sayısını arttırmak" olarak belirtmiştir (YEE,2021).

Enstitü ismini 13. ve 14. yüzyılda yaşamış bir Anadolu mutasavvufu olan Yunus Emre'den almıştır. Bu isim kurum için aleladede seçilmiş bir isim değildir. Evrensel insani değerleri savunması, sözün gücüne olan inancı ve sevgi öğretisiyle Yunus, yaşadığı dönemi ve toplumu da aşarak tüm insanlığın ortak değeri olmuştur. Evrensel mesajları dolayısıyla UNESCO tarafından 1971 ve 1991 yıllarında tüm dünyada "Yunus Emre Yılı" ilan edilmiştir. Yunus Emre'nin saf bir dille yazmış olduğu şiirlerinin Türk diline katkısı, insani değerler, barış ve sevgi üzerine inşa etmiş olduğu felsefe ile adının kültürel diplomasi faaliyetleri yürüten bir kurumunda yaşatılması oldukça manidardır. Bu sayede Enstitü, en başta adıyla dünyaya bir mesaj vermek istemiştir.

Türkçe öğretiminden kültür-sanata, bilimsel çalışmalardan toplumsal girişimler olmak üzere, dünyadaki Türkoloji çalışmaları, geleneksel sporlar, küresel salgınla mücadele etkinlikleri gibi birçok alanda faaliyet gösteren enstitü, Türkiye'nin dünyadaki itibarı başta olmak üzere bilinirliğini ve güvenilirliğini arttırmayı misyon edinmişlerdir. Bu hususta Enstitüsü dünyanın her yerinde Türkiye ile bağ kuran ve Türkiye'ye dost insan sayısını artırmayı hedeflemektedir. 2009 yılında faaliyetlerine başlayan YEE'nin yurt dışında güncel olarak 60 kültür merkezi bulunmaktadır. Kültür merkezlerinde verilen Türkçe eğitiminin yanı sıra, farklı ülkelerdeki eğitim kurumlarıyla yapılan işbirlikleriyle Türkoloji bölümleri ve Türkçe öğretimi desteklenmektedir. Özellikle yurt dışındaki üniversitelerle Türkiye'deki üniversiteleri birbiriyle etkileşimli hale getirmektedir. Bunların yanı sıra ülkenin kültür ve sanatını tanıtmak amacıyla birçok etkinlik düzenlenmekte, ulusal ve uluslararası etkinliklerde Türkiye'yi temsil etmektedir. Raporlarda yer alan rakamlara göre 70'in üzerinde ülkeden 500'ü aşkın kuruluş ile aktif iş birliği içerisinde çalışan Enstitü, sadece kültür alanında değil bilim, sanat, ticaret gibi birçok alanda ülkemiz kurum ve kuruluşlarının yurt dışına açılan kapılarından biri olma yolunda ilerlemektedir. Enstitü bu çalışmalarında öncelikli olarak uluslararası alanda Türkiye'ye karşı olan yanlış algı ve önyargıları kırarak olumlu bir Türkiye imajı yaratmayı hedeflemektedir (YEE Faaliyet Raporu,2020:9).

Çalışmanın önceki bölümlerinde bahsedildiği üzere devletler, çekicilik yaratmak ve dünya siyasetinde daha etkili olabilmek adına kültürel diplomasinin imkânlarından yararlanmanın olanaklarını aramışlardır. Bu hususta Fransa tarafından kurulan Alliance Francaise, İngiltere tarafından kurulan British Council ve Cambridge Esassment, Almanya tarafından kurulan Goethe, İspanya tarafından kurulan Cervantes, Çin tarafından kurulan Konfüçyüs ve Japonya tarafından kurulan çeşitli enstitüler, kamu diplomasisinin önemli bir kısmını teşkil eden kültürel diplomasi aktörleri olarak faaliyet göstermektedir. Dünyada yumuşak güç enstrümanlarının farkına vararak kültürel diplomasi alanında sistematik olarak kurumsallaşmaya başlayan ilk ülke Fransa'dır. Alliance Française adıyla 1883 yılında Fransız dili ve kültürünü tanıtmak, yayma amacıyla açılmış olan bu kurum, Fransa kültürünü dünyaya tanıtmak amacıyla kurulan ilk sistematik olarak faaliyete geçen kültür enstitüsü olarak değerlendirilebilir. Fransızları takiben

daha sonra 1934 yılında İngilizler tarafından kurulan British Council gösterilmektedir. İngiliz dili ve kültürünü yaymak amacıyla hayata geçirilen bu kurum, İngiltere Dışişleri Bakanlığından özerk bir kamu kurumu olmanın verdiği rahatlıkla bürokrasiye takılmadan hızlı karar alabilme kabiliyetiyle 100'den fazla ülkede 200'ün üzerinde şubesiyle faaliyet göstermektedir. 1951 yılında Almanya tarafından kurulan Goethe Enstitüsü ve İspanya tarafından 1991 yılında kurulan Instituto Cervantes, bu iki ülkenin kültürel diplomasi alanında faaliyet gösteren organizasyonları arasında yer almıştır.

Kültürel rekabete 2007 yılında Yunus Emre Vakfının kurulması dâhil olan Türkiye, diğer ülkelere nazaran bu rekabete çok geç dâhil olmuştur. 2009 yılında birçok üst düzey devlet görevlisinin katıldığı Enstitünün Ankara Ulus'taki merkez binasının açılış töreninde dönemin Başbakanı Erdoğan şu sözleri sarf etmiştir:

"Türkiye, böyle bir vakfın kurulması noktasında çok geç kalmıştır. Yıllar öncesinde kurulması gereken, faaliyet göstermesi gereken, buna ciddi şekilde ihtiyaç duyulan bu vakfın bu dönemde kurulmasından ve bugün açılışının yapılıyor olmasından ayrıca büyük bir bahtiyarlık duyuyoruz... Dünyada birçok ülke, özellikle de gelişmiş ülkeler, yüzyıllar öncesinden bu tür vakıfları kurdular ve kurmakla kalmadılar, bu hususta çok büyük destekler verdiler... Umuyor ve inanıyorum ki, Vakfımız kısa süre içerisinde o yılların gecikmişliğini telâfi edecek ve Türkiye'nin yurt dışındaki vitrini hâline gelecektir... Özellikle Türkçe eğitimi verme noktasında, kültürümüzü dışarıya tanıtmada ve taşımada burası önemli bir merkez olacaktır. Bundan dolayı, atılan bu adımı çok çok önemsiyorum... Yunus Emre Vakfı ve Yunus Emre Enstitüsünün ülkemiz adına, ülkemizin tanıtımı noktasında bir sıçrama teşkil edeceğine inanıyorum" (Yunus Emre Bülteni, 2009: 3).

Ülke olarak kültürel diplomasi çalışmalarına ne kadar geç dâhil olsak da Enstitü, kuruluşundan 5 ay sonra ilk enstitüsünü Bosna Hersek'in Saraybosna kentinde aktif hale getirmiştir. Günümüzde ise 50 ülkede 60 aktif kültür merkezi ile faaliyet gösteren Enstitü, 2023 vizyonuna 100 kültür enstitüsünün açılması hedefini koyarak bu açığı kapatma noktasında gayret göstermektedir(YEE 2023 Vizyonu,2015:1).

2.5.1.2. Enstitünün Yurt Dışı Yapılanması

Yunus Emre Enstitüsü'nün yurt dışında yapılanması kültür merkezleri ve Türkoloji bölümleri olmak üzere iki koldan ilerlemektedir. Kültür merkezlerinde; Türkçe öğretiminden kültür-sanat faaliyetleri, kültürel diplomasi etkinlikleri, akademik projeler ve bilimsel işbirliklerine kadar çeşitli çalışmalar yapılırken Türkoloji bölümlerinde; Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri, kürsüleri veya derslerini destekleyerek ve bu üniversitelere öğretim elemanları, ders materyalleri ve müfredat desteği vermektedir.

I. YEE Kültür Merkezleri

İlk kültür merkezini 2009 yılında Bosna Hersek'in Saraybosna şehrinde açan Enstitü devam eden süreçte dünyanın farklı kıtalarında birçok irtibat noktası kurarak kültür merkezleri

açmıştır. Son yayınlanan YEE Faaliyet Raporu'na (2020) göre YEE'nin 70'ten fazla irtibat noktası ile aktif olarak çalışan 60 kültür merkezi bulunmaktadır. Son yayımlanan raporun dışında 2021 yılında Nijerya ve Ruanda'da¹ merkezlerin açılmasıyla Enstitünün resmi sayfasında duyurulan habere göre merkez sayısı 64'e çıkmış bulunmaktadır.² Kültür merkezlerinde Türkçe öğretiminden kültür-sanat faaliyetleri, kültürel diplomasi etkinlikleri, akademik projeler ve bilimsel işbirliklerine geniş bir yelpazede faaliyetler icra edilmektedir. Bu kültür merkezlerinin açıldığı kentler ve açılış yılları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saraybosna	Astana	Berlin	Amman	Bakü	Cezayir	Belgrad	Karaçi	Dakar	Madrid	Dublin	Azez
Tiran	Brüksel	Bükreş	Amsterdam	Budapeşte	Köln	Doha	Lahor	Kiev	Manama	Seul	Pekin
	Kahire	Foynitsa	Beyrut	Johannesburg	Lefkoşa	Hartum	Mogadişu	Moskova	Meksiko		
	Londra	Köstence	İpek	Kabil	Mostar	Komrat	Vaşington	Tunus	Melburn		
	Üsküp	Priştine	İşkodra	Kudüs	Podgoritsa	Kuala Lumpur			Ramallah		
		Prizren	Kazan	Rabat	Roma	Zagreb					
		Tokyo	Paris	Varşova	Viyana						
			Tahran								
			Tiflis								
2	5	7	9	7	7	6	4	4	5	2	2

Şekil 2.1. Enstitünün Yıl-Yıl Açmış Olduğu Kültür Merkezleri Ve Sayısı (YEE Faaliyet Raporu, 2020:15)

2020 yılında Çin'in Pekin ve Suriye'nin Azez kentindeki kültür merkezinin açılmasıyla Enstitünün aktif kültür merkezlerinin sayısı yukarıdaki görselde görüldüğü üzere 60'a çıkmıştır. Görselden hareketle 9 kültür merkeziyle en çok merkezinin açıldığı yılın 2012 olduğu görülmektedir. 2023 yılında 100 kültür merkezi açma hedefi koyan enstitünün özellikle 2015 yılından sonra yıllık açılan merkez sayıları göz önünde bulundurulduğunda bu hedefin uzağında kaldığından söz edilebilir. Bu süreçte 2010'da Şam'da, 2013'te İskenderiye'de, 2015'te Nyala'da ve 2016 yılında Sao Paolo kentinde açılan kültür merkezleri birtakım sebeplerden dolayı kapatılmış veya aktif durumda bulunmamaktadır.

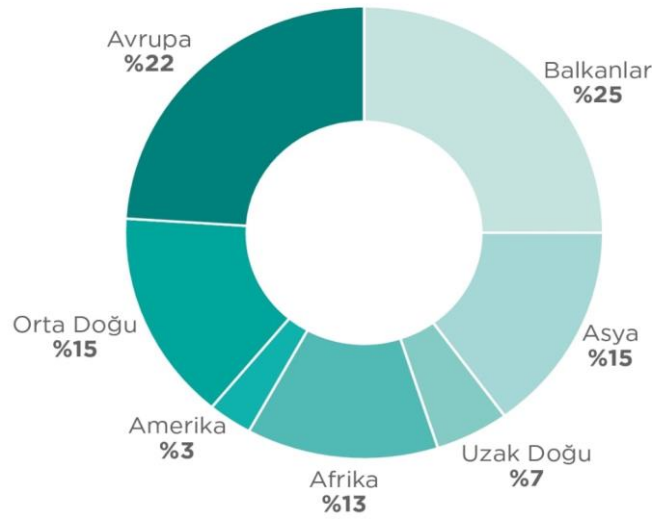
¹ Yunus Emre Enstitüsü, Afrika'da İki Yeni Merkez Açtı. 21.01.2022 tarihinde <https://www.yee.org.tr/tr/haber/yunus-emre-enstitusu-afrikada-iki-yeni-merkez-acti> adresinden erişildi.

² Enstitünün yayımlanan verilerine göre aktif kültür merkezi sayılarında bir değişiklik olduğu görülmektedir. 21.01.2022 erişim tarihi itibarıyla Enstitünün tanıtım yazısında aktif kültür merkezi sayısı 63 olarak verilirken 29 Eylül 2021 tarihli resmi sitede yayımlanan habere göre yeni açılanlarla birlikte kültür merkezi sayısı 64 olarak belirtilmiştir. Henüz 2021 raporunun yayınlanmamış olması dolayısıyla son faaliyet raporunda (2020) ise bu sayısı 60 olarak verilmiştir. Bu hususta okuyucunun kafasında karışıklık yaratmaması adına bilgilendirmenin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Avrupa	Balkanlar	Orta Doğu	Afrika	Asya	Uzak Doğu	Amerika
Amsterdam	Belgrad	Amman	Cezayir	Astana	Kuala Lumpur	Meksiko
Berlin	Bükreş	Azez	Dakar	Bakü	Melburn	Washington
Brüksel	Foyritsa	Beyrut	Hartum	Kabil	Seul	
Budapeşte	İpek	Doha	Johannesburg	Karaçi	Tokyo	
Dublin	İşkodra	Kudüs	Kahire	Kazan		
Kiev	Komrat	Lefkoşa	Mogadişu	Lahor		
Köln	Köstence	Manama	Rabat	Moskova		
Londra	Mostar	Ramallah	Tunus	Pekin		
Madrid	Podgoritsa	Tahrân		Tiflis		
Paris	Priştine					
Roma	Prizren					
Varşova	Saraybosna					
Viyana	Tiran					
	Üsküp					
	Zagreb					
13	15	10	8	10	4	2

Şekil 2.2. Kıtalaraya göre Kültür Merkezleri Dağılımı (YEE Faaliyet Raporu,2020:14).

Yukarıdaki görselden hareketle Enstitünün kıtalara göre dağılışını görmekteyiz. Bu durumda en fazla yoğunlaşılan bölgenin Balkanlar ve Avrupa bölgesi olduğu görülmektedir. Özellikle 15 kültür merkeziyle en fazla merkezin yer aldığı bölge olan balkanlar Yunus Emre Enstitüsü için özel bir önem arz etmektedir. Osmanlı döneminde temeli atılan dostluk köprüleri ve akrabalık ilişkilerinin günümüzde de hala devam etmesi münasebetiyle Balkanlar bizim için bir gönül coğrafyası kabul edilmektedir. YEE de bu hassasiyeti gözeterek balkan coğrafyasına yoğunlaşmış ve bu bölgedeki etkililiğini arttırmayı hedeflemiştir. Sonrasında gelen Avrupa coğrafyasında ise özellikle kültürel diplomasi alanında yoğun çalışmalar yürütülerek özellikle Türkiye'nin hikâyesinin dünyada anlatılması ve Batı dünyasında Türkiye'ye karşı olan önyargıları kırarak olumlu ilişkilerin temelini atılması hedeflenmiştir. Enstitünün, Avrupa coğrafyasından sonra ise Orta Doğu, Asya ve Afrika ve Afrika kıtalarına yoğunlaştığı görülmektedir. Aşağıdaki şekilde ise kültür merkezlerinin bölgelere göre dağılım yüzdesi verilmiştir.

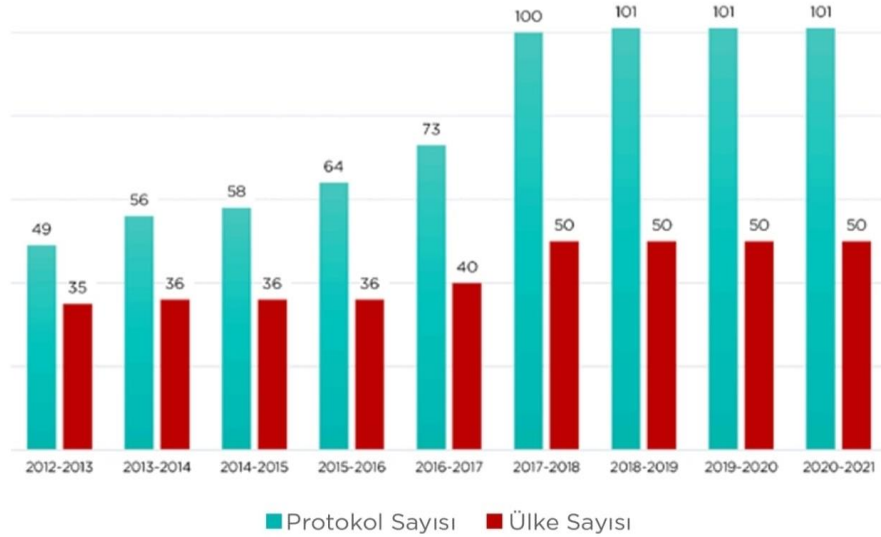

Şekil 2.3. Kıtalarla göre Kültür Merkezlerinin Yüzdelik Dağılımı (YEE Faaliyet Raporu,2020:14)

Yukarıda sunulan veriler ışığında bakıldığında Enstitünün birçok önemli ülke ve şehirde bulunduğunu ve bu ülkelerde faaliyet gösterdiğini görmekteyiz. Veriler analiz edildiğinde Enstitü, stratejik olarak önemli olan dünyanın en gelişmiş yedi ekonomisi olan G-7 ülkelerinin altısında varlık göstermektedir. Enstitünün bu yedi ülkeden sadece Kanada’da merkezi bulunmamaktadır. G-20 ülkeleri arasındaki duruma bakıldığında ise Enstitü, bu birlikte yer alan ülkelerin %65’ine denk gelen 14 ülkede faaliyet gösterirken, %35 oranına denk gelen 6 ülkede (Arjantin, Brezilya, Endonezya, Hindistan, Kanada, Suudi Arabistan) herhangi bir varlık göstermemektedir. Avrupa birliğindeki duruma bakıldığında ise birbirine yakın bir oran gözlemlenmektedir. YEE, Avrupa birliğine üye olan 27 ülkenin 12’sinde bulunmaktadır (YEE Faaliyet Raporu,2020).

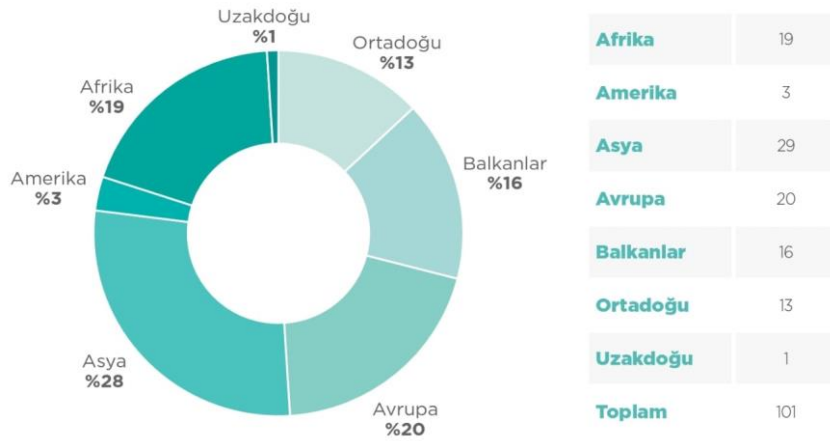
II. Türkoloji Bölümleri

Yunus Emre Enstitüsü Türkoloji Müdürlüğü, Türkoloji projesi sayesinde Türk dilini, kültürünü, sanatını ve edebiyatını tanıtmak ve bu konuda eğitim almak isteyen bireyler için 50 ülkede 101 üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri, kürsüleri veya derslerini desteklemek ve bu üniversitelere akademisyen, ders kitabı, fiziki altyapı ve müfredat desteği vermektedir. Yakın işbirliği içinde çalışılan bu ülkeler Enstitü için bir nevi irtibat noktası vazifesi görmektedir (YEE Faaliyet Raporu,2018).

Şekil 2.4. Yıllara göre protokol ve ülke sayısı (YEE Faaliyet Raporu, 2020:149)

2011 yılında TİKA'dan Yunus Emre Enstitüsü'ne devredilen Türkoloji projesi, bu tarihten itibaren Enstitünün elinde hızlı bir gelişme göstererek dünyanın dört bir yanındaki 50 ülkede 100 ü aşkın üniversitede yürütülmektedir. 2013'te 35 ülkede 49 protokolü bulunan Enstitü, 2018'e kadar bu sayısı 50 ülke ve 101 protokole çıkararak hızlı bir ivme yakalamıştır. Verilere göre Enstitünün 2018'den sonra ülke ve protokol sayısında herhangi bir değişiklik görülmemektedir.

Şekil 2.5. Bölgelere göre Türkoloji Protokolü İmzalanan Üniversitelerin Yüzdelik dağılımı (YEE Faaliyet Raporu, 2020:149)

Yukarıdaki grafikte Türkoloji bölümleri bulunan üniversitelerin bölgelere göre dağılımı verilmiştir. Bu grafikte öne çıkan ayrıntı olarak ise %28'lik oranıyla 29 Türkoloji bölümü bulunan Asya en fazla Türkoloji bölümü bulunan bölge durumundadır. Bu durum, Türkiye'nin ata toprakları olan Asya coğrafyasında yaşayan Türk dilleri içinde yer alan diğer lehçeleriyle olan akademik ve bilimsel münasebeti geliştirmesi yönünde atılmış adımlar olarak görülebilir.

2.5.1.3. Enstitünün Yönetim Yapısı

Yunus Emre Vakfı Kanunu'nun (2007) 4. Madde a, b, c ve ç bentlerine göre Enstitünün yönetim organları 4 kurultan olmaktadır. Bunlar: Mütevelli Heyeti, Yönetim Kurulu, Danışma Kurulu ve Denetleme Kurulu'ndan meydana gelmektedir.

Mütevelli Heyeti

Mütevelli Heyeti, Vakfın karar organıdır. Bu heyet, 10 üye ve 1 başkandan oluşmakta ve tabii üyeleri bulunmaktadır. "Kültür ve Turizm Bakanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı, Maliye Bakanlığı Müsteşarı ve Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı heyetin tabii üyeleridir. Heyetin tabii üyeleri dışında; Cumhurbaşkanı tarafından seçilen beş kişi ve Türkiye Maarif Vakfı tarafından kendi Mütevelli Heyeti üyeleri arasından seçilen bir kişi üç yıl süreyle Mütevelli Heyet üyeliğini yürütür" (Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2017). Yeni sistemde müsteşarlık makamı kalktığı için kanunun bazı maddelerinde değişiklik yapılarak bu görev bakan yardımcılara devredilmiştir. Mütevelli Heyetinin başkanlığını 2017'ye kadar Dışişleri bakanı yürütmekteydi. 2017 yılında Resmi Gazete bazı kanunlar üzerine kanun değişikliği yapılması dolayısıyla bu tarihten itibaren Kültür ve Turizm Bakanı Mütevelli Heyetinin doğal başkanı; Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı ise başkan vekili olarak görev almaktadır.¹ Heyet, başkanın ya da başkan vekilinin daveti üzerine üye tamsayısının yarısından bir fazlasının katılımlarıyla yılda en az iki defa toplanarak Enstitü adına karar alırlar. Aşağıdaki tabloda son dönem Mütevelli Heyeti üyeleri yer almaktadır.

Tablo 2.4.

Yunus Emre Vakfı Mütevelli Heyeti Üyeleri

Başkan	
Mehmet Nuri ERSOY	Kültür ve Turizm Bakanı
Üyeler	
Dr. Serdar ÇAM	Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı
Yavuz Selim KIRAN	Dışişleri Bakan Yardımcısı
Dr. Sadri ŞENSOY	Millî Eğitim Bakan Yardımcısı
Dr. Cengiz YAVILIOĞLU	Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı
Prof. Dr. Birol AKGÜN	Türkiye Maarif Vakfı Başkanı
Prof. Dr. M. Fatih ANDI	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ali Osman KURT	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Rektör Yardımcısı
Prof. Dr. Ahmet S. AÇIKGÖZOĞLU	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Musa DUMAN	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Emel TOPÇU	Hasan Kalyoncu Üniversitesi Öğretim Üyesi

¹ "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", (6 Aralık 2017). Resmi Gazete (Sayı: 30276). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171220.htm>.

(Yunus Emre Vakfı Yönetimi, 2022).

Yönetim Kurulu

Yönetim Kurulu, Vakfın icra organıdır. Mütevelli Heyeti tarafından alınan kararların yürütülmesi ve uygulamaya geçirilmesi bu organın görevidir. Kurulun tabii üyeleri ise YEE Başkanı, TİKA Başkanı, YTB Başkanı ve Dışişleri Bakanlığı Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürü'nden oluşmaktadır. Bunlara ek olarak, üniversitelerin Türkçe dil öğretim merkezleri başkanları arasından Mütevelli Heyetinin seçeceği bir kişi, eğitim, kültür ve sanat alanında faaliyette bulunan ve Bakanlar Kurulunca kamu yararına faaliyet gösterdiği kabul edilmiş dernek veya vergi muafiyeti tanınmış vakıfların üyeleri arasından Mütevelli Heyetinin seçeceği bir kişi, uluslararası ilişkiler, iletişim, kültür, sanat ve Türk dili alanında çalışmalarıyla tanınmış kişiler arasından Mütevelli Heyetinin seçeceği bir kişi üç yıl süreyle Yönetim Kurulu üyeliğini yürütür. YEE Başkanı Yönetim Kurulunun doğal başkanıdır. Kurul, başkanın daveti üzerine üye tamsayısının yarısından bir fazlasının katılımıyla ayda en az bir defa olmak üzere toplanarak yürütülen faaliyetler üzerine değerlendirme yapar ve ilerleyen dönemde atılacak adımlar üzerine istişare ederler. Aşağıdaki tabloda son dönem Yönetim Kurulu üyeleri yer almaktadır.

Tablo 2.5.

Yunus Emre Vakfı Yönetim Kurulu Üyeleri

Başkan	
Prof. Dr. Şeref ATEŞ	Yunus Emre Enstitüsü Başkanı
Üyeler	
Serkan KAYALAR	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanı
Abdullah EREN	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı
Büyükelçi Deniz ÇAKAR	Dışişleri Bakanlığı Yurtdışı Tanıtım ve Kültür İşleri Genel Müdürü
Batuhan MUMCU	Kültür ve Turizm Bakanlığı Özel Kalem Müdürü
Prof. Dr. Ahmet KARADOĞAN	Kırıkkale Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Hikmet YAMAN	Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi

(Yunus Emre Vakfı Yönetimi, 2022).

Danışma Kurulu

Vakfın karar alma sürecinde rol alan bir de Danışma Kurulu bulunmaktadır. Bu kurul Vakfın değerlendirme ve öneride bulunma organı olarak kabul edilebilir. Yılda bir kez toplanarak Vakfın geçmiş yıl yaptıklarını değerlendirir ve bir sonraki yıl için önerilerde bulunur. Vakfın geniş ve birçok paydaşı içine alan zengin bir danışma kurulu mevcuttur. Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı, Mütevelli Heyeti ve Yönetim Kurulunun seçilmiş üyeleri, Başbakanlık Tanıtma Fonu Genel Sekreteri, TRT Genel Müdürü, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürü, Diyanet İşleri

Başkanlığı temsilcisi, Danışma Kurulunun tabii üyeleridir. Tabii üyelere ek olarak Türk dili ve edebiyatı alanında görev yapan öğretim üyeleri arasından Vakıf Yönetim Kurulunca seçilecek on kişi, kültür, sanat, Türk dili, kültürü ve sanatı alanındaki yazar ve düşünürler arasından Vakıf Yönetim Kurulunun seçeceği beş kişi İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının seçeceği birer kişi, İşveren Sendikaları Konfederasyonunun seçeceği üç kişi üç yıl süre ile Danışma Kurulu üyeliğini yürütür. Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Danışma Kurulunun başkanıdır. Son veriler ışığında Vakfın Danışma Kurulu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.6.

Yunus Emre Vakfı Danışma Kurulu Üyeleri

Başkan	
Dr. Serdar ÇAM	Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı
Üyeler	
Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN	TDK Başkanı
Prof. Dr. Emel TOPÇU	Hasan Kalyoncu Üniv. Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Mehmet Zahid SOBACI	TRT Genel Müdürü
Prof. Dr. Leyla KARAHAN	Türk Dil Kurumu Bilim Kurulu Üyesi
Prof. Dr. Ali Osman KURT	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Rektör Yardımcısı
Prof. Dr. Musa DUMAN	Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. M. Fatih ANDI,	Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Rektörü
Batuhan MUMCU	Kültür ve Turizm Bakanlığı Özel Kalem Müdürü
Prof. Dr. Ahmet KARADOĞAN	Kırıkkale Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Hikmet YAMAN	Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi
Mustafa MALKOÇ	Cumhurbaşkanlığı İletişim Bşk. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanı
Prof. Dr. Ahmet Sacit AÇIKGÖZOĞLU	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Öğretim Üyesi
Dr. Burhan İŞLİYEN	Diyanet İşleri Başkanlığı Temsilcisi
Prof. Erol PARLAK	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Alev ALATLI	Yazar
Nevin ER	Hak İşçi Sendikaları Konf. Temsilcisi
Eda GÜNER	Hak İşçi Sendikaları Konf. Temsilcisi
Mehmet ÇETİN	TİSK Genel Sekreter Yard.
Levent KOCAGÜL	TİSK İcra Kurulu ve Yönetim Kurulu Üyesi, KİPLAS Yönetim Kurulu Başkanı
Metin DEMİR	TİSK İcra Kurulu ve YK Üyesi
Prof. Dr. Muhammet HEKİMOĞLU	Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı
Prof. Dr. Öcal OĞUZ	UNESCO Milli Komisyonu Başkanı
Prof. Dr. Nurhan ATASOY	Sanat Tarihçisi, Yazar
Günseli KATO	Sanatçı
Devrim ERBİL	Sanatçı
Prof. Dr. Melek ÖZYETGİN	Yıldız Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi

Rasim Özdenören	Yazar
Dr. Nazan ÖLÇER	Sabancı Müzesi Müdürü
Görgün TANER	İKSV Genel Müdürü
Derviş ZAIM	Sinema Yönetmeni

(Yunus Emre Vakfı Yönetimi, 2022).

Denetleme Kurulu

Vakfın, yapılan faaliyetlerinin denetlenmesi ve hesap verilebilirliği adına bir denetleme organı bulunmaktadır. Kurul, Dışişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı tarafından görevlendirilecek birer üye ile iktidar ve ana muhalefet partisi tarafından seçilecek birer üye olmak üzere 4 üyeden oluşmaktadır. Bu üyelerin görev süresi 3 yıl ile sınırlıdır. Maliye Bakanlığı temsilcisi Denetleme Kurulunun başkanıdır.

Vakıf yukarıda verildiği üzere 4 heyet ve kuruldan oluşmaktadır. Bu organlar değerlendirildiğinde özellikle Mütevelli Heyetinde ilgili bakanlıklardan temsilcileri ve Türkiye Maarif Vakfı başkanının karar verici mercide bulunması önemlidir. Yönetim Kurulunda ise YTB ve TİKA gibi diğer kamu diplomasisi kurumlarının Vakfın kararları yürütücü organında bulunması Kamu ve kültür diplomasisine verilen önemi göstermektedir. TMV, YTB ve TİKA gibi ortak bir amaca hizmet eden paydaşların vakfın karar ve uygulayıcı kurullarında üyelerinin olması faaliyetlerde koordinasyonun sağlanması, kaynakların verimli ve birbirinin ayağına basmayacak şekilde farklı dallara yoğunlaşarak kullanılması adına doğru bir karar olmuştur. Vakfın Danışma Kuruluna baktığımızda ise geniş bir üye kitlesi görülmektedir. Tabii üyelerin dışında Türk dili ve edebiyatı alanı başta olmak üzere kültür, sanat, sinema ve akademi gibi alanlarda kendini kabul ettirmiş önemli bilim adamı, yazar, sanatçı bürokrat ve sendika yöneticilerinin olması, vakfın faaliyetlerini değerlendiren ve önerilerde bulunan yapı adına bir zenginliktir. Farklı otorite, paydaş ve görüşlerin bu kurullarda kendine yer bulması her kesimin sesinin dikkate alınması ve hassasiyet gösterilmesi vakıf adına önemli olacaktır. Bu durum Enstitünün yurt dışındaki faaliyetlerinde başarıya ulaşma imkânını da arttıracaktır.

2.5.1.4. Enstitünün Faaliyet Alanları

Yunus Emre Enstitüsü faaliyet alanlarını 4 ana başlıkta toplamaktadır. Bu başlıklar: Türkçe Öğretim Faaliyetleri, Kültür-Sanat Faaliyetleri, Bilim ve Akademi Faaliyetleri ve Kültürel Diplomasi Faaliyetleri'dir. Çalışmanın bu bölümünde Enstitünün 4 ana faaliyet alanındaki alt proje ve çalışmaları yalnızca başlıklar olarak verilmiştir. Araştırmanın bulgular kısmında proje ve çalışmalar detaylı olarak ele alınacağından bu bölümde sadece faaliyet alanlarını tanıtmak amaçlı bilgilendirme yapılmıştır.

2.5.1.4.1. Türkçe Öğretimi Faaliyetleri

YEE, Türkçenin dünyada bilinirliğini, itibarını ve saygınlığını arttırmak adına bütün dünyada Türkçe öğretmeyi enstitünün en önemli çalışma alanlarından biri saymıştır. Türkçe öğretim faaliyetleri düzenleyerek diğer ülke insanların Türkiye'yi dillini ve kültürünü öğretmek doğrudan tanımlarını sağlamayı hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda Enstitü, kültür merkezleri ve diğer çeşitli kurumlar aracılığıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerinde bulunmakta ve bu faaliyetleri desteklemektedir. Bu faaliyetler Enstitü raporları temel alınarak aşağıdaki gibi derlenmiştir:

- “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Faaliyetleri”
 - “Merkez Kurslarında Türkçe Öğretimi”
 - “Türkçenin Seçmeli Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi (Tercihim Türkçe Projesi)”
- “Türkçe Öğretimi Materyalleri ve Setlerinin Hazırlanması”
- “Türkoloji Projesi”
- “Türkçe Yaz- Kış Okulu Projesi”
- “Türkçe Öğretim Portalı”
- “Türkçenin Sesi Radyosu”
- “Ölçme-Değerlendirme ve Sınav Faaliyetleri”
 - “Türkçe Yeterlilik Sınavı (TYS)”
 - “Kur ve Sertifika Sınavı”
 - “Yabancı Öğrenci Sınavı(YÖS)”
 - “Web Tabanlı Sınav”
- “Eğitimcilerin Eğitimi Programları (Hizmet İçi Eğitimleri ve Sertifika Programları)”
- “Bilimsel Çalışmalar (Sempozyum, Konferans ve Yayınlar)”
- “Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Gerçekleştirilen Türkçe Öğretim Faaliyetleri”
- “1000 Yılın Sesi Türkçe Bayramı”
- “Yerinde Türkçe Projesi”

(YEE Faaliyet Raporu, 2020, 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, YEE 2017-2018 Stratejik Planı).

2.5.1.4.2. Kültür Sanat Faaliyetleri

Kültür ve sanat faaliyetleri, Yunus Emre Enstitüsünün faaliyet gösterdiği diğer bir önemli alandır. “Enstitüsü, kültür sanat faaliyetleriyle Türkiye'nin kültür-sanatını dünyaya tanıtmayı, farklı ülke ve toplumlar arasında kültürel etkileşime aracı olmayı ve Türkiye'deki sığınmacıların kültürel entegrasyonuna katkı sağlamayı amaç olarak benimsemektedir” (YEE Faaliyet Raporu, 2020:21). Bu sayede dünyada olumlu bir Türkiye algısı yaratmak faaliyet alanının başlıca amaç olarak belirlenmiştir. Kültürel diplomasi çalışmaları için de verimli bir uygulama alanı yaratmaktadır. Kültür- sanat faaliyetlerinin temel hareket noktası Türkiye'nin tarihi, kültürel ve sanatsal zenginlikleri olmakla birlikte, karşılıklı kültür etkileşimi ve anlayışı yaratmak adına faaliyet gösterilen ülkelerin tarihi, kültürel ve sanatsal değerleriyle birlikte milli hassasiyetleri de Enstitünün kültür ve sanat faaliyetlerinin konusu olmaktadır. Enstitü, kültürel etkileşim

yaratabilmek ve Türkiye'nin tanınırlığını arttırmaya yönelik aşağıda verilen alanlarda çalışmalar yapmaktadır.

- Dünya Kültür Mirasını Koruma ve Tanıtma Çalışmaları
- Sanatın Her Dalında Etkinlikler
- Kültür Sanat Alanında Üretim ve Tanıtım Çalışmalarının Desteklenmesi
- Dünya Üzerinde Sanatçıların Hareketliliğine İmkân Sağlanması
(YEE Faaliyet Raporu, 2020, 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, YEE 2017-2018 Stratejik Planı).

Yukarıdaki çalışma alanları doğrultusunda Enstitünün proje ve etkinliklerinden bazıları şunlardır:

- "Covidoscope Projesi"
- "Covid-19 Hub Projesi"
- "Yeniden Düşünmek Programları" (YEE Faaliyet Raporu, 2020).
- "Kemankeş Projesi"
- "Çocuk Festivali"
- "Arkeoloji Yaz Okulu"
- "Türk Mutfağı Etkinlikleri"
- "Türkiye Haftaları (Etkinlikler dizisi)"
- "Göbeklitepe Etkinlikleri" (YEE Faaliyet Raporu, 2019).
- "Misafir Olun Projesi"
- "Türk Sineması Yaz Okulu"
- "Türk Filmleri Haftası" (YEE Faaliyet Raporu, 2018).
- "Anadolu'nun Renkleri"
- "Yunus Emre İle Aşka Yolculuk"
- "Osmanlı Tiyatrosu"
- "Hüsn-ü Hat Sergisi"
- "Altaylardan Tuna'ya Türk Dili Dünyası"
- "Türk Caz Haftası"
- "Çağdaş Türk Filmleri Haftası" (YEE Faaliyet Raporu, 2017).
- "Türk Masalları Saati"
- "Gelin Tanış Olalım (Kahve Etkinliği)"
- "Halı Dokuma ve Tel Kırma Kursları"
- "Gölge Oyunu Festivalleri"
- "Hayalimdeki İstanbul Resim Yarışması"
- "El Sanatları Fuarı"
- "Türk Kültür Günleri" (YEE Faaliyet Raporu, 2016).
- "7 Bölge 7 İklim 'Türkiye Günleri' Etkinliği"
- "Edebiyat Köprüleri Projesi"
- "Yerinde Tarih Projesi"
- "Osmanlı ve Rumeli Paralarının Tetkiki Projesi"
- "100 Yıllık Barış Projesi"
- "AB-Türkiye Kültürlerarası Diyalog Projesi"
- "Balkanlarda Geleneksel El Sanatlarının İhyası Projesi"
- "Balkanlarda Kültürel Mirasın Yeniden İnşası Projesi"
- "100 Türkiye Kütüphanesi" (YEE Faaliyet Raporu, 2015).

2.5.1.4.3. Bilim ve Akademi Faaliyetleri

Yunus Emre Enstitüsü kamu ve kültürel Diplomasi faaliyetlerinin yanında Türkiye ile ilgili bilimsel-akademik çalışmaları desteklemek ve Türkiye'nin ulaşmış olduğu zengin entelektüel birikimini dünyaya tanıtmak üzere de aşağıdaki çalışmalar yürütmektedir.

- “TABİP (Türkiye Akademik ve Bilimsel İşbirliği projesi)”
- “Dünya Üniversitelerinde Türkoloji / Türkiye Çalışmaları”
- “Türkiye'nin Bilimsel ve Akademik Birikimini Tanıtmak”
- “Bilimsel İçerikli Eğitim Programları” (YEE Faaliyet Raporu, 2019).

2.5.1.4.4. Kültürel Diplomasi

“Kültürel diplomasının pratiği konusunda dünya genelinde başarılı uygulamalar geliştiren Yunus Emre Enstitüsü, bu konuda teorik çalışmalar yapmak üzere kültürel diplomasi akademisi kurmuştur” (YEE Faaliyet Raporu, 2019).

- “Kültürel Diplomasi Akademisi”
- “GPDNET (Global Public Diplomacy Network-GPDNet)”
- “Kültürel Diplomasi Üzerine Yayınlar”
- “AB-Türkiye Kültürlerarası Diyalog Programı”
- “15 Temmuz Kapsamında Yapılan Faaliyetler”
- “Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Faaliyetler”
- “Ağırlanan Heyetler”

(YEE Faaliyet Raporu, 2020, 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, YEE 2017-2018 Stratejik Planı).

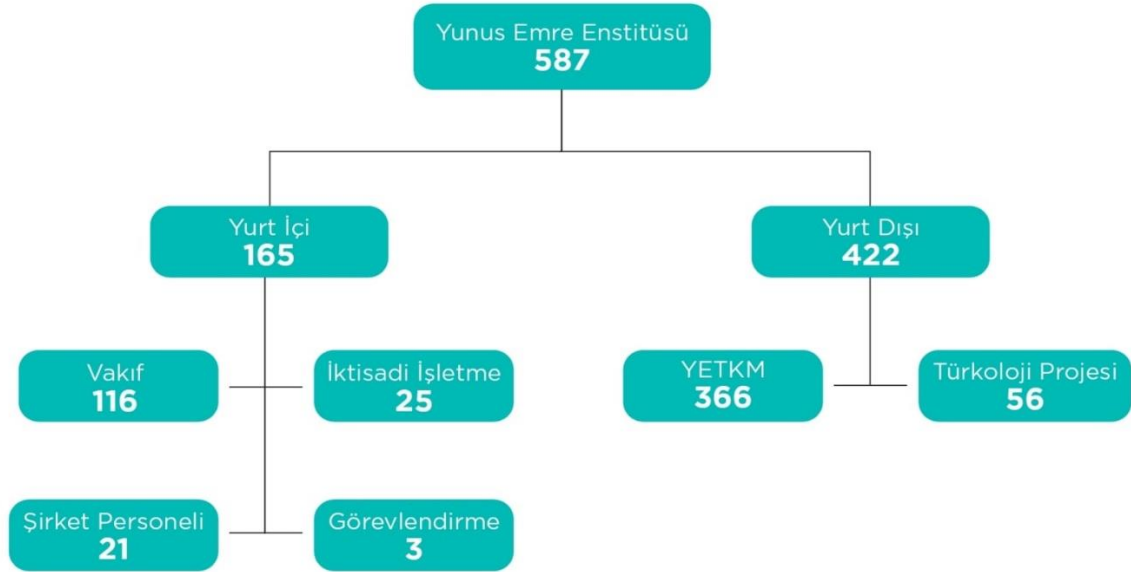
2.5.1.5. Enstitünün Kurumsal Yeterlilikleri

Enstitü, Kurumsal olarak Yurt dışında Türkiye'nin kültürel ve tarihi mirasını tanıtmak, Türk dilini dünya dili haline getirmek, sanatını diğer toplumların istifadesine sunmak, Türkiye'nin diğer ülkelerle dostluğunu geliştirmek ve kültürel etkileşimini arttırmak adına belirlenen bütçeler dâhilinde görevini ifa edecek nitelikli insan kaynağı oluşturmakta, iç-dış paydaş ve destekçilerle işbirliği yapmakta, protokoller imzalamakta ve yayınlar hazırlamaktadır. Enstitünün kurumsal yeterliliklerine dair gerekli veriler aşağıda verilmektedir.

A. İnsan Kaynağı Kapasitesi

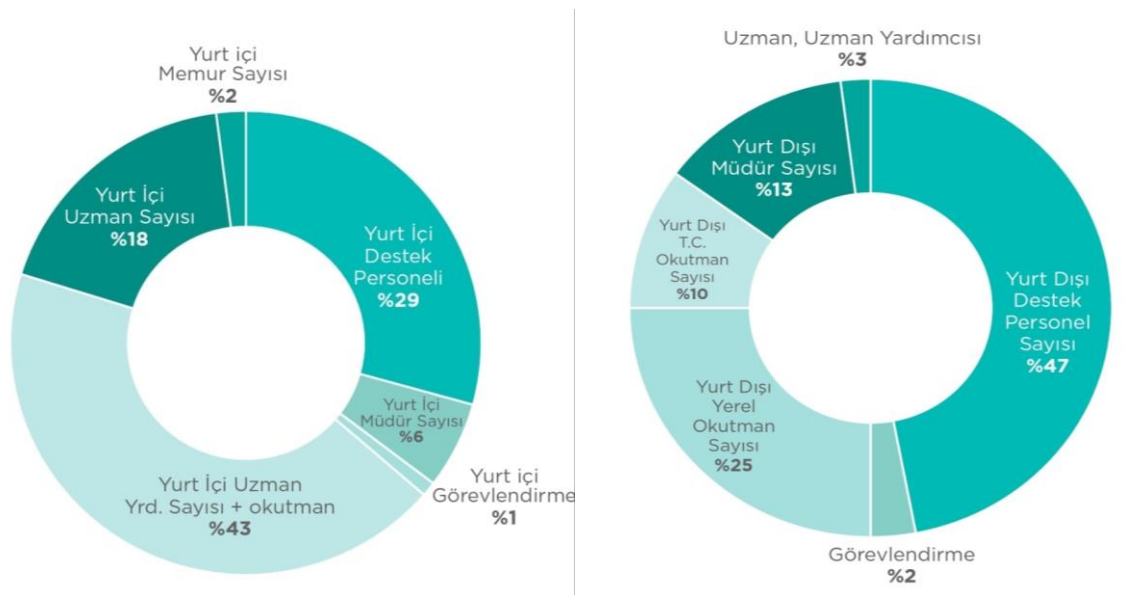
Yunus Emre Enstitüsü'nün yayınlanan son raporundaki verilere göre kurumda yurt içi ve yurt dışı olmak üzere 587 personel çalışmaktadır. Bu personellerden 422'si yurt dışında, 165'i ise yurt içinde görev almaktadır. Yurt dışında çalışan 422 personelden 366'sı Kültür Merkezlerinde

(YETKM) diğer 56 personel ise Türkoloji Projesi kapsamında anlaşmalı üniversitelerde görev almaktadır. Aşağıdaki grafikte diğer dağılımlar görülmektedir.

Şekil 2.6. Enstitüde Çalışan Personel Sayısı ve Dağılımı (YEE Faaliyet Raporu, 2020:192).

YEE Faaliyet Raporu, (2020) analizlerine göre çalışan personellerin cinsiyet dağılımı %52 erkek, %48 kadın personelden oluşmaktadır. Personel çalışanları arasındaki cinsiyet eşitliği bakımından burada bir denge görülmektedir. Mezuniyet durumlarına bakıldığında ise personellerin %4'ü doktora, %23 yüksek lisans ve % 57'si lisans düzeyinde olmak üzere geri kalanlar daha alt eğitim seviyesindedir. Aşağıdaki grafikte ise kurumun yurt içinde ve dışında çalışan personellerin görev dağılımları verilmiştir.

Şekil 2.7. Enstitünün Yurt İçi ve Dışında Çalışan Personellerin Kadro Dağılımı (YEE Faaliyet Raporu, 2020:193)

B. İşbirliği Kapasitesi

Enstitü faaliyet alanları kapsamında Yurt içinde 68 üniversite ile işbirliği ve tanıtım protokolü, yurt dışında 56 üniversite ile işbirliği protokolü Yurt içinde 8 üniversite ile YÖS protokolü, Yurt dışında 91 üniversite ile Türkoloji yapmıştır (YEE Faaliyet Raporu, 2020:195). Enstitü, yurt dışındaki üniversiteler ile imzalanan iş birliği anlaşmaları kapsamında öncelikli olarak Türkçe öğretimi, kültürel ve sanatsal etkileşim ve faaliyetlerde bulunmaktadır. Ayrıca bu üniversitelerin bazıları ile imzalanan iş birliği protokolleri vasıtasıyla üniversite bünyesinde “Yunus Emre Enstitüsü İrtibat Ofisleri” açılabilir. Bu işbirlikleri ve protokollerin yıldan yıla sayılarında ve içeriklerinde değişiklikler görülebilmektedir.

I. Yurt İçi İşbirlikleri

Bakanlıklar

Aşağıda verilen kurumlar; Enstitünün kamu vakfı kimliği nedeniyle zorunlu olarak yürüttüğü kamu işleri dışında faaliyetleri kapsamında iş birliği yürüttüğü Bakanlıklardır.

1-T.C. Cumhurbaşkanlığı 2- Kültür ve Turizm Bakanlığı 3- Milli Eğitim Bakanlığı 4- Maliye Bakanlığı 5- Dışişleri Bakanlığı. 6- Gençlik Ve Spor Bakanlığı 7- Avrupa Birliği Bakanlığı 8- Başbakanlık Yurtdışı Türkler Ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 9- TİKA 10- Kalkınma Bakanlığı (YEE Faaliyet Raporu, 2019:189).

Yurt İçi Üniversiteler

Enstitü, yurt içindeki 36 tane üniversite ile “İşbirliği ve Tanıtım Protokolü” kapsamında, üniversitenin yurt dışında tanıtılması ve çeşitli iş birliği yapmaktadır. Özellikle eğitim ve kültür alanında üniversiteler ile iş birliğinde “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programı” düzenlenmesi, “Türkçe Yaz Okulu Programı”nın düzenlenmesi ve “Yabancı Öğrenci Sınav” (YÖS) başlıca işbirliği alanı olarak belirtilmiştir. Bu üniversiteler YEE Faaliyet Raporu’nda (2019) verilmiştir.

Belediyeler

Enstitü tarafından gerçekleştirilen eğitim, kültür ve sanat etkinlikleri ile özellikle Türkçe Yaz Okulu Programı kapsamında 49 tane belediye ile iş birliği yapılmıştır. 2020 faaliyet raporunda yer almamakla birlikte YEE Faaliyet Raporu (2019)’da bu belediyeler listelenmiştir.

Diğer Kamu Kurumları

Enstitü tarafından hayata geçirilen eğitim, kültür, sanat, bilim ve diplomasi faaliyetleri kapsamında Türkiye Maarif Vakfı, YTB Anadolu Ajansı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türkiye Diyanet Vakfı AFAD, SETA, TRT, TÜBİTAK, TÜBA, TBMM, TÜRKSOY ve Yüksek Öğretim Kurulu gibi birçok resmi kurumla işbirliği yapmaktadır (YEE Faaliyet Raporu, 2019:192).

Sivil Toplum Kuruluşları

Eğitim kültür, sanat, bilim ve akademik alanda gerçekleştirilecek faaliyetler kapsamında iş birliği yapılan bazı STK'lar şu şekilde verilmiştir: "1-Bilim-Sanat Vakfı 2-Birlik Vakfı 3- Yetim Vakfı 4- Okçular Vakfı 5-İznik Vakfı 6- İnsan Ve Medeniyet Hareketi 7-Türkiye Yazarlar Birliği 8-Dokuz Tıp Mizaç Modeli Derneği"(YEE Faaliyet Raporu, 2019:192).

II. Yurt Dışı İşbirlikleri

Uluslararası Kuruluşlar

YEE'nin faaliyetleri kapsamında iş birliği ve protokol yaptığı uluslararası kuruluşlardan bazıları şu şekilde verilmiştir. 1- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) 2- Dünya Etnospor Konfederasyonu 3- İslam İşbirliği Teşkilatı Örgütü (SESRIC) 4- The Ret Organisation 5- Türk-Japon Vakfı 6- UNESCO Türkiye Milli Komisyonu " (YEE Faaliyet Raporu, 2019:193).

Yabancı Kültür Kurumları

Yunus Emre Enstitüsünün eğitim, kültür, sanat, bilim ve akademik alanda gerçekleştirilecek faaliyetler kapsamında İngiltere, Polonya, Macaristan, Portekiz, Tayvan, Fransa, Güney Kore, Filipinler, Nijerya, Singapur ve İsveç'teki kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve projelerde ortaklık yapmıştır (YEE Faaliyet Raporu, 2019:193).

Türkiye'deki Faaliyet İşbirlikleri

YEE Faaliyet Raporu'nda (2019) yer alan verilere göre yukarıda verilen kurum ve kuruluşlara ilaveten Enstitünün, Türkiye'deki 925 farklı ve bu kurumlara ait temsilciliklerle herhangi bir protokol olmaksızın çeşitli faaliyetler gerçekleştirdiği belirtilmiştir.

Yurt Dışındaki Yunus Emre Kültür Merkezlerinin İşbirlikleri

Yurt dışında faaliyet gösteren Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri faaliyet gösterdikleri ülkelerde önceliği kamu kurumları olmak üzere birçok kurum ve kuruluşla işbirliği anlaşmaları imzalayarak ortak etkinlikler düzenlemiştir. Rapordaki verilere göre YETKM 2018-2020 döneminde 1777 kurum/kuruluş ile işbirliği yapmıştır. Bu kuruluşlar arasında kooperatif, diplomatik temsilcilik, basın/medya kuruluşları, ticari işletme ve yerel yönetim olmak üzere birçok farklı çalışma kollarıyla anlaşmalar yapılmıştır (YEE Faaliyet Raporu, 2019:195).

C. Yayınları

Şekil 2.8. Yunus Emre Enstitüsünün yayınları (YEE Faaliyet Raporu, 2020)

Yunus Emre Enstitüsü Bülteni, Enstitünün ve kültür merkezlerinin yurt içi ve yurt dışındaki faaliyetlerini duyurmak amacıyla iki ayda bir Türkçe, Arapça ve İngilizce olarak çıkartılmaktadır.

Tr. Dergisi, YEE'nin kültür ve sanat konularının ağırlıklı olduğu iki ayda bir Türkçe - İngilizce, Türkçe - Arapça yayımlanan bir kültürel bir dergi niteliğindedir. Dergi Türkiye'de yaşanan uluslararası sanat etkinlikleri, sanat olayları, sinema, konser ve sergi gibi faaliyetlerden haber vermekle birlikte çağdaş Türk edebiyatını ve kültür tarihini de yansıtmaktadır (YEE Faaliyet Raporu, 2015:185).

Türk Dünyası Dergisi, Türk dilini konuşan toplumlar arasında, kültürel, sanatsal, bilimsel vd. bağların geliştirilmesi ve bir farkındalık oluşturulmak maksadıyla Türkçe Öğretimi ve Türkoloji Müdürlüğünce hazırlanmış bir dergidir. Dergi; Türk Dünyası coğrafyasında ortak bir okuyucu kitlesi oluşturmak, Türk boylarının kültürel değerlerini birbirine tanıtmak, ortak metinler aracılığıyla diller arasındaki ortaklıkların farkındalığını arttırmak ve gelecek nesillerin soy birliği düşüncesini pekiştirmesine katkı sağlamayı hedeflenmiştir. YEE Türk Dünyası çok dilli olarak (Türkiye Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Azeri Türkçesi, Başkurd Türkçesi, Kırgız Türkçesi, Kazak Türkçesi, Tatar Türkçesi, Uygur Türkçesi, Özbek Türkçesi) bir elektronik dergi olarak, altı aylık periyotlarla yayın hayatını sürdürmektedir (YEE Faaliyet Raporu, 2020:172).

D. Bütçe Kapasitesi

YEE'nin son yayınlanan raporunda 2020 yılındaki geliri 172. 6 milyondur. Aşağıdaki tabloda Enstitünün yıllar bazında yıllık gelir rakamları verilmiştir. Son verilere göre 2014'ten 2020'ye kadar rakamlara bakıldığında sürekli bir artış görülmektedir. Her ne kadar gelirleri sürekli artmış olsa da Yunus Emre Enstitüsünün gelirleri dünyadaki muadillerine bakıldığında gelir rakamları çok daha alt düzeydedir. Bu noktada da Enstitünün harcama ve yatırımlar noktasında rakiplerine göre eli daha zayıf kalmaktadır.

Tablo 2.7.

Yunus Emre Vakfının Yıllık Gelir-Gider Tablosu

	Gelir	Gider
2014:	79.126.799,63 ₺	60.197.723,28 ₺
2015:	98.562.063,01 ₺	92.239.994,89 ₺
2016:	94.231.649,61 ₺	90.835.107,89 ₺
2017:	115.464.190,82 ₺	117.897.731,50 ₺
2018:	164.048.876,36 ₺	160.669.144,00 ₺
2019:	165.908.675,54 ₺	158.500.304,00 ₺
2020:	172.653.393,14 ₺	158.700.956,34 ₺

(YEE Faaliyet Raporu, 2020, 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, YEE 2017).

172 milyonluk bütçeye sahip olan Enstitünün gelir kalemlerine bakıldığında hazine yardımları, 160 milyon ₺ ile bütçenin büyük bir çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bunun yanında kitap ve yayın satış gelirleri, sınav kayıt gelirleri, eğitim, seminer gelirleri ve bağış gelirleri gibi başka gelir kalemleri de bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda Enstitünün gelirlerine dair detaylı rakamlar verilmiştir.

YUNUS EMRE VAKFI GELİRLERİ	2019	2020
Hazine Yardımları	₺149.496.000,00	₺160.991.000,00
Kitap,Yayın vb. Satış Gelirleri	₺950.385,13	₺887.744,34
Kurs,Toplantı,Seminer,Eğitim vb. Faaliyet Gelirleri	₺5.884.744,29	₺4.958.121,57
KDV - SGK İadeleri	₺2.165.580,00	₺2.578.127,00
Sınav, Kayıt ve Bunlara İlişkin Diğer Hizmet Gelirleri	₺1.071.190,19	₺317.172,14
Kurumlardan Alınan Bağış Ve Yardımlar	₺2.855.629,31	₺594.150,53
Mevduat Faiz ve Kar Payları	₺1.818.432,62	₺252.202,95
Diğer Çeşitli Gelirler (Kira, Para Farkları, Diğer Mal Satış)	₺1.666.714,00	₺2.074.874,63
Toplam	₺165.908.675,54	₺172.653.393,16

Şekil 2.5.1.5.4. Yunus Emre Vakfı 2020 Yılı Gelir Grafiği (YEE Faaliyet Raporu, 2020:196).

Aşağıdaki tabloda bakıldığında Enstitünün 2020 yılındaki toplam gideri 158.7 milyon TL'dir. Harcamaların dağılımına bakıldığında Kültür ve sanat koordinasyon giderleri 36 milyon TL ile en yüksek gider kalemini oluşturmaktadır. Eğitim giderlerine 28, kültür-sanat faaliyetlerine 5, projelere ise 5.9 milyon TL harcanmıştır. Önceki yıllara karşılaştırıldığında kültür-sanat faaliyetleri giderlerinde ciddi bir düşüş görülmektedir. Bunun sebebi olarak pandemi koşullarında yapılan etkinliklerin çoğunun online ortamlarda gerçekleştirilmesi olarak değerlendirilebilir. Harcamalar üzerine detaylı rakamlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

YUNUS EMRE VAKFI HARCAMALARI	2019	2020
A- Eğitim Giderleri (Okutman Ücretleri ve YETEM, Sınav Merkezi Harcamaları)	₺26.337.403,47	₺28.984.118,27
B- Kültür-Sanat Koordinasyon Giderleri (Okutman harici yerel ve T.C. kültür merkezi personel giderleri)	₺32.955.722,29	₺36.378.286,77
C- Türkoloji Projesi Giderleri	₺6.109.233,80	₺8.623.737,66
D- Kültür-Sanat Faaliyetleri	₺18.934.451,76	₺5.824.504,33
E- Yaz Okulları Harcamaları	₺4.712.278,09	₺41.225,87
F- Projeler (AB Kültürlerarası Diyalog Hibe Projesi, Kemankes Projesi, Tabip Projesi, Uzaktan Türkçe Öğretim Projesi)	₺4.068.723,40	₺5.956.141,23
G- Kültür Merkezi Cari Harcamaları	₺13.551.263,87	₺20.381.593,46
H- Kültür Merkezi Kira Giderleri	₺22.594.963,22	₺27.128.509,78
I- Merkez Cari Giderleri (Birim harcamaları, Başkanlık personel giderleri)	₺29.236.264,10	₺25.382.838,97
Toplam	₺158.500.304,00	₺158.700.956,34

Şekil 2.10. Yunus Emre Vakfı 2020 Yılı Gider Grafiği (YEE Faaliyet Raporu, 2020:197).

E. Basın ve Medya Görünürlüğü

YEE 2020, yılında düzenlemiş olduğu etkinlik, faaliyet ve organizasyonlarla Türkiye basınında; 1461 gazete haberine, 785 TV programına, 21211 internet haberine konu olmuştur. (YEE Faaliyet Raporu, 2020).

2.5.2. Türkiye Maarif Vakfı

2.5.2.1. Vakfın Kuruluş Süreci ve Genel Bilgiler

Türkiye Maarif Vakfı, (TMV) 17 Haziran 2016 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen 6721 sayılı “Türkiye Maarif Vakfı Kanunu”¹ ile kurulmuş, kâr amacı gütmeyen, kamu destekli ve kamunun faydasına çalışan ve yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti adına Milli Eğitim Bakanlığı dışında doğrudan eğitim kurumları açma yetkisine sahip olan tek kuruluştur.

Kamu yararına çalışan bir vakıf olan TMV, her ülkede okul öncesinden yükseköğretime (k-12) eğitimin her basamağında faaliyet yürütmek amacıyla kurulmuştur. Vakıf, resmi sitesinde kendisini: *“kültür ve medeniyet etkileşimini ‘ortak iyi’ye ulaştıracak bir yol olarak gören Türkiye’nin uluslararası eğitimde dünyaya açılan kapısı”* olarak tanıtmaktadır (TMV, 2021).

“Türkiye’nin eğitimde dünyaya açılan kapısı” mottosuyla hareket eden Vakfın amacı Resmî Gazetede yayınlanan 6721 sayılı kanunun 1. maddesinde şu şekilde verilmiştir:

“Bu Kanunun amacı; yurt dışında insanlığın ortak birikim ve değerlerini esas alarak örgün ve yaygın eğitim hizmetleri vermek ve geliştirmek amacıyla okul öncesi eğitimden üniversite eğitimine kadar tüm eğitim süreçlerinde burslar vermek, okullar, eğitim kurumları ve yurtlar gibi tesisler açmak, yurt içi de dâhil olmak üzere bu kurumlarda görev alabilecek öğretmenleri yetiştirmek, bilimsel araştırmalar ve araştırma-geliştirme çalışmaları yapmak, yayınlar yapmak ve metotlar geliştirmek ve faaliyet gösterdiği ülkenin mevzuatına uygun diğer eğitim faaliyetlerini yürütmek için merkezi İstanbul’da olan Türkiye Maarif Vakfının kurulması ve işleyişine ilişkin usul ve esasları belirlemektir” (Türkiye Maarif Vakfı Kanunu, 2016).

Yukarıda verilen amaçlar doğrultusunda Türkiye Maarif Vakfının yapacağı faaliyetler şu şekilde sıralanmıştır:

a) Eğitim ve öğretim ile ilgili olarak;

- 1) Okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları açmak,
- 2) Yaygın eğitim amaçlı kurslar, etüt merkezleri ve kültür merkezleri gibi tesisler kurmak,
- 3) Eğitim tesislerinin mütemmim cüzü sayılacak kütüphaneler, laboratuvarlar, sanat ve spor tesisleri kurmak,
- 4) Eğitim amaçlı internet sitesi gibi yayın organları kurmak, Millî Eğitim Bakanlığının uygun gördüğü eğitim program ve içeriklerini geliştirmek, üretmek ve yayımlatmak,
- 5) Eğitim kurumlarında hizmet veren ve eğitim alan kişilerin barınma ihtiyacını karşılayacak yurt, pansiyon ve lojman gibi tesisler kurmak.

b) (a) bendinde sayılan tesisleri satın almak, devralmak ve kiralamak.

c) Benzer faaliyetlerde bulunan kurum ve kuruluşlarla yasal sınırlar içerisinde ortaklık dâhil her türlü işbirliği yapmak.

¹ 6721 sayılı kanun hakkında detaylı bilgi için <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6721.pdf>

ç) Okul öncesi eğitimden üniversiteye kadar bütün eğitim süreçlerinde öğrencilere; eğitim amaçlı burslar ile nakdî destekler ve defter, kitap, kıyafet, bilgisayar ve yazılım gibi eğitim materyalleri ile aynı destekler sağlamak.

d) Eğitim metot ve usulleri ile içerik ve müfredata yönelik bilimsel araştırmalar ve araştırma-geliştirme çalışmaları yapmak ve yapılan çalışmalara destek olmak, bu çerçevede süreli ve süresiz yayınlar yapmak, sempozyum, konferans ve çalıştaylar düzenlemek ile bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak.

e) Eğitim kurumlarında öğretmenlik, okutmanlık, danışmanlık ve akademisyenlik gibi görevleri üstlenecek kadroları yetiştirmek amacıyla; eğitim tesisleri kurmak, eğitim programları düzenlemek, dünyanın farklı yerlerinde bu eğitim programlarına katılımı teşvik etmek, katılımcılara burs ve barınma gibi imkânlar sunmak, bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşları maddi olarak desteklemek ve gerektiğinde bunlarla işbirliği yapmak.

f) (a) ila (e) bentlerinde belirtilen faaliyetleri yürütebilmek ve amacı çerçevesindeki faaliyetleri organize edebilmek için yurt içi ve yurt dışından nakdî ve aynı yardım kabul etmek, yurt içi ve yurt dışında gelir sağlayıcı işletmeler kurmak ve mevcut işletmelere ortak olmak.

(2) Türkiye Maarif Vakfı, bu faaliyetleri tek başına yapabileceği gibi tüzel veya gerçek kişilerle ortak olarak da yapabilir. Türkiye Maarif Vakfı gerektiğinde sadece tanıtım amaçlı faaliyetler de yapabilir, ortak faaliyetlere katılabilir veya bu tarz faaliyetleri destekleyebilir. Ayrıca, ihtiyaç hâlinde bu maddede sayılan bütün faaliyetleri özel hukuk tüzel kişiliğini haiz şirketler kurarak veya şirketler devralarak bu şirketler üzerinden bu faaliyetlerin hepsini veya bir kısmını gerçekleştirebilir (Türkiye Maarif Vakfı Kanunu, 2016).

Kuruluşunun 5. Yılına henüz geride bırakan Türkiye Maarif Vakfı, kurumsal bir sistemin oturması için erken sayılabilecek bu zaman diliminde 104 ülke ile resmi temas kurarak 52 ülkede temsilcilik açmış ve 67 ülkede faaliyetler gerçekleştiren bir kurum haline gelmiştir. Vakıf, bugün 47 ülkede gerek kendilerinin açtığı gerekse FETÖ bağlantılı olup devralınanlarla birlikte 1 tanesi üniversite olmak üzere 421 eğitim kurumu ve 43 öğrenci yurduyla yaklaşık olarak 49 bini aşan öğrenci kitlesine eğitim-öğretim, materyal ve barınma hizmeti sunmaktadır. Stratejik planları dâhilinde 2023 yılında BM ülkelerinin yarısında okul açma hedefi olan Vakıf, dünyanın 6 kıtasında varlık gösteren küresel bir eğitim ağına sahip bir kuruluş olarak Türkiye'nin eğitimde dünya açılan kapısı niteliğindedir. Henüz 5 yıl gibi bir süreçte en azından dünyadaki uluslararası eğitim sistemine sahip olan köklü eğitim kurumları (IB, CIS, ZFA, AEF, COBİS vd.) ile rekabet edebilecek düzeye geldiği söylenebilir.

Yurt dışındaki Türk okulları ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi dünyanın birçok bölgesinde uzun yıllar boyunca zararlı cemaat ve grupların elinde yürütülmüştür. Bu noktada kamu yararına çalışan vakıf statüsünde bulunan ve Türkiye Cumhuriyeti Devletiyle organik bağı olan TMV'nin bu alanda sorumluluk üstlenmesi ve kadrolar yetiştirmesi ülke açısından stratejik bir önem teşkil etmektedir.

Maarif Vakfı kuruluş esaslarında **vizyon** olarak kendisine “İlmini ve irfanını insanlığın barış ve huzuru için kullanacak iyi insanların yetiştiği öncü bir eğitim kurumu olmayı” **misyonunu** ise “Bütün dünyada insanlığın ortak birikimini ve Anadolu’nun kadim irfan geleneğini esas alan kapsamlı eğitim faaliyetleri yürütmek” olarak belirlemiştir. Vakıf, üstlenmiş olduğu bu görev ve sorumlulukları **temel değerler** olarak kabul ettiği: İş birliği ve dayanışma, güven, ehliyet ve liyakat, şeffaflık, eğitimde kuşatıcılık, iyilikte ısrar ve evrensellik çerçevesinde yürütmeyi esas kabul etmiştir (TMV, 2021).

Kelime anlamı olarak “eğitim ve öğretim sistemi” veya “İlim ve tekniğin öğrenilmesiyle elde edilip insanlığın yararına kullanılan hüner, sanat ve bilgi” anlamına gelen maarif sözcüğü kurumun uluslararası alanda görev ve hedefleriyle de örtüşen bir kavram olmuştur. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı tarafından verilen bu isim *marifet, irfan, örf ve mâruf* olmak üzere 4 temel üzerine kurulmuştur. Vakfın logosu ise TMV Tanıtım Kataloğu’nda (2022) belirtildiği üzere “M” harflerinin birleşmesiyle oluşan bir kilim desenini tasvir etmektedir. Anlam olarak ise; kilimlerin, Anadolu kültürünün izlerinin yüzyıllarca ilmek ilmek dokunulduğu en köklü ve anlamlı yazı tahtası olarak kabul edilmesidir. Logonun içeriğinde ise keskin kenarlar kararlılığı, logonun ortasındaki kare inançta ve bilgide birleşmeyi, “M” harfinin kolları çeşitliliği, kurumsal yapının sağlamlığını ve turkuaz rengi kurumun millî olduğunu ve tutumunun millî değerleri benimsemesi motiflerini temsil etmektedir.

Türkiye Maarif Vakfı kuruluş kanunda belirtildiği üzere yurt dışında eğitim-öğretim kurumları açmak, işletmek temel amacıyla kurulmuştur. Bununla birlikte Türk eğitim sisteminin ve Türkçenin uluslararasılaştırılması konusunda kendi özgün müfredatını oluşturmak adına gerekli AR-GE çalışmaları yapmaktadır. Ayrıca Vakıf, Türkiye Cumhuriyeti adına kamu diploması faaliyetleri yürütecek imkânlarla da sahip bir kurumdur. Bu konuda eğitimin kilit rolüne vurgu yapan TMV Başkanı Birol Akgün Vakfın tanıtımı üzerine verdiği demeçte şu sözleri sarf etmiştir:

“Sahip olduğumuz potansiyeli harekete geçirmek için, ülkemizin uzun zamandır yeniden diriliş şuuruyla birçok alanda gerçekleştirdiği atılımların şüphesiz en kalıcı ve uzun vadeli tezahürü eğitim alanında olacaktır. Tam da böyle bir dönemde ihtiyacımız olan şey, tarihin zenginliklerinden beslenen ve öz geleneğini hikmetle harmanlayarak geleceğe yürüyen, evrensel olana katılmaya ve ona yeni unsurlar katmaya hazırlanan bir Türkiye olmak.

...

Türkiye Maarif Vakfı, her alanda insanlığın ortak vicdanı olarak hareket eden Türkiye’nin, eğitim alanındaki yeni kültürel diplomasi hamlesidir. Vakfımız, bu duruşun temsilcisi olarak ilmini ve irfanını insanlığın barış ve huzuru için kullanacak iyi insanlar yetiştirecektir” (Akgün, 2022: 9).

İlmi ve irfanını insanlığın barışı ve huzuru için kullanacak “erdemli insan” yetiştirmeye dayalı eğitim felsefesini merkezine koyan Vakıf, evrensel değerlere kolayca uyum sağlayan fakat yetiştiği yerel değerlerden özünü koparmamış geleneksel kültürüne sahip çıkan bir öğrenen

profilini incelemektedir. Bu anlamda Vakıf, Anadolu'nun kültürel şahsiyetleri olan: Yunus Emre, Mevlana, Ahmet Yesevi, Hacı Bektaş-ı Veli gibi daha birçok düşünce değerlerinin harmanlanmasıyla ortaya çıkan vicdanına kulak veren, şahsiyet sahibi, tek tip düşünmeyen, özgürlüğüne sahip çıkan ama sorumluluklarını da bilen, adalet sahibi, merhametli, sabırlı, değişik durum ve fikirler arasında sentez kurabilen ve daha nice erdemlere sahip olan insan profilini yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Vakfın Mütevelli Heyeti üyesi olan Selim Cerrah Uluslararası Maarif Dergisi'nde yazmış olduğu yazısında yukarıdaki erdemler dâhilinde eğitim felsefesi oluşturmanın önemini "İyi yetişmiş insanı dünyanın en efektif sermayesi olarak gören bir anlayışla eğitim felsefemizi inşa etmeliyiz." Sözleriyle vurgulamıştır (Cerrah,2020: 35).

2.5.2.2. Vakfın İlke ve Politikaları

Gelecek dünya için faydalı, iyilikte ısrar eden ve dünya barışına katkı sağlayacak "Erdemli İnsan" profili yetiştirmeyi hedefleyen ve bu doğrultuda bir eğitim felsefesi inşa etmeye çalışan Vakıf, hedeflerine ulaşma noktasında Mütevelli Heyeti ve Yönetim Kurulu tarafından birtakım kurumsal ilke ve politikalar belirlemiştir.

Vakfın belirlemiş olduğu **ilke ve prensipler** şunlardır:

- Tüm insanlığı kuşatıcı bir eğitim vizyonu ile hareket etmek,
- Kalkınma için küresel ortaklığı gerçekleştirmeye çalışmak,
- BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinde belirtilen, okul çağındaki herkesin eğitime erişebilmesi amacıyla hizmet etmek,
- Anadolu'nun kadim irfan geleneğini evrensel insanlık mirasıyla buluşturmak,
- İnsanlığın ortak birikim ve değerlerini kendi değerleri addetmek,
- BM üyesi 193 ülkenin çocuklarını, gençlerini, kendi potansiyel öğrencisi, eğitimcilerini de kendi potansiyel eğitimcisi olarak görmek,
- Ülkelerin gelişmesi ve kalkınması için temel unsurun nitelikli insan gücü olduğuna inanmak,
- Herkes için kapsayıcı ve nitelikli eğitimi sağlamak ve yaşam boyu öğrenimini desteklemek (TMV 2016-2019 Faaliyet Raporu,2019: 15).

Vakıf, yukarıda verilen prensip ve ilkelere uygun olacak şekilde faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kendisine birtakım politikalar belirlemiştir. Bu politikalar özetle:

- Kurumun değerlerinin esas alındığı örgün ve yaygın eğitim hizmeti vermek, bu hizmetleri aktif bir şekilde okul öncesinden üniversiteye varan tüm eğitim süreçlerini aktif bir şekilde yaygınlaştırmak,
- Devamlı gelişmeyi hedefleyen gelişime açık, donanımlı, ekip çalışmasına önem veren erdemli insan profili yetiştirmek
- Örgün eğitimle birlikte yaygın eğitim programları da planlayan, öğrencilerle birlikte velilerin de gelişimini önemseyen, gerektiğinde uzaktan eğitim imkânları da sunacak bir yapı yaratmak,

- Nitelikli ve etkili eğitim programları hazırlayarak teorik ve pratik ağırlıklı, bilimsel araştırma, yayın faaliyetleri, proje ve programları destekleyen, organize eden, kurumsal bir anlayış ortaya çıkarmak,
- Alanında yetkin, evrensel değerleri barındıra, gerekli bilgi, beceri ve donanıma sahip uyumlu kadrolarla çalışmak,
- Eğitim faaliyetleri ve kurumsal çalışma süreçlerinde geri bildirimle dayalı, performans sonuçlarının değerlendirildiği ve geliştirildi bir sistem oluşturmak,
- Öğrencilerin milli kültürüne sahip çıkmasına ve evrensel değerleri edinip benimsemesine dayanan, çevrelerini ve kendilerini keşfetmesine olanak sağlayan eğitim programları hazırlamak,
- Mezun olan öğrencilerin okullarıyla gönül ve fikir birliğinin devam ettirildiği, ilerleyen süreçlerde de ülkesi ve Türkiye arasında siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel bağları geliştirecek insan profilini yetiştirmek, iki ülkenin de ihtiyaç duyduğu insan kaynağını yaratmak,
- Karşılıklı anlayış sevgi, saygı, yardımlaşma ve etik değerler çerçevesinde bireyin mutluluğunun esas alındığı adil, şeffaf ve ilkesel yönetim anlayışı benimsemek
- Çalışmaların yürütüldüğü ülkelerdeki, sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimle birlikte büyümeye katkı sağlamak,
- Faaliyetlerde iş ahlakının kurallarını özen göstermek,
- Mali gelirleri arttırmak ve çeşitlendirmek,
- Kurumun sahip olduğu kaynakları Vakfın çıkarları dikkate alınarak verimlilik, etkinlik ve şeffaflık çerçevesinde kullanmak,
- Vakfın reklamı ve tanıtımı için doğru hedef kitleye etkin yöntemlerle ulaşmak,
- Faaliyetlerin icra edildiği ülkelerde kültür, sanat, bilim ve spor dünyası ile yakın iş birlikleri organize etmek ve çeşitli programlara imza atmak,
- Vakfın politikalarına uygun ulusal ve uluslararası etkinlikler planlamak veya bu etkinliklere destek çıkmak,
- Sosyal medya ile yazılı ve görsel basındaki tanıtımlarda sürekliliği esas almak ve çok boyutlu fırsatlar sağlamak Türkiye Maarif Vakfının düstur edindiği politikalar (TMV 2016-2019 Faaliyet Raporu: 14-15).

2.5.2.3.Vakfın Kazanımları ve Faaliyet Alanları

Türkiye Maarif Vakfının yurt dışındaki çalışmaları, kurumun karar alıcıları tarafından belirlenen kazanımlar ve bu kazanımların gerçekleştirilmesi doğrultusunda yapılan faaliyetler üzerinden ilerlemektedir. Vakfın kazanımları, kurumun hedeflediği ve yurt dışındaki başarmak istediği alanları temsil etmektedir. Vakfın kazanım ve faaliyetleri aşağıda ana başlıklar üzerinden

verilmiştir. Bu kazanım ve faaliyetlerin içeriği bulgular kısmında detaylandırılacağından bu bölümde bilgilendirme amaçlı genel hatlarıyla sunulmuştur.

I. KAZANIMLAR

- “Eğitimin Uluslararasılaşması”
- “Türkçenin Uluslararasılaşması”
- “Kamu Diplomasisine Katkıları”
- “Nitelikli Uluslararası Öğrenci Kazanımları”
- “Uluslararası Maarif Akreditasyon Sistemi (IMP)”
- “Eğitim Ar-Ge Faaliyetleri” (Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı, 2021:33).

II. FAALİYETLER

- “Türkçe Öğretimi”
- “Müfredat Geliştirme Çalışmaları”
- “Burs ve Barınma”
- “Maarifte Dijital Dönüşüm”
- “Yayın Faaliyetleri “
- “İhtisas Kütüphanesi”
- “Uluslararası Eğitim Fuarları”
- “Covid-19 Süreci”
- “Mesleki Gelişim ve Formasyon Programları”
- “Hizmet İçi Eğitim ve Oryantasyon “
- “Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekât Bölgelerinde Yürütülen Faaliyetler”
- “Çok Dilli Sosyal Medya Yönetimi” (Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı, 2021:49).
- **Sosyal ve Kültürel Faaliyetler**
 - “Maarif Söyleşileri”
 - “Uluslararası Maarif Fotoğraf Yarışması”
 - “Panel, Çalıştay ve Sempozyumlar”
 - “Yurt Dışındaki Türklere Yönelik Faaliyetler”
 - “Yaz Kampları”
 - “Medya ve Multimedya Eğitimleri”
 - “Türkiye ve Ülke Gezileri” (Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı, 2021:85).

Türkiye Maarif Vakfının kurum olarak yukarıda belirtilen kazanım ve faaliyetleri 4 ana strateji ve bu stratejilerin gerçekleştirilmesi için belirlenen hedefler üzerinden şekillendirilmiştir. Stratejiler ve altında belirlenen hedefler aşağıdaki tablodaki gibidir.

Tablo 2.8.

TMV'nin Planlarında Belirtilen Strateji ve Hedefleri

Strateji 1. "Kurum Kültürü ve Kalitenin Geliştirilmesi"

Hedef 1.1. "Türkçenin uluslararası bir dil olmasına katkıda bulunmak"

Hedef 1.2. "İlgili ülkeler arasında köprü olmak"

Hedef 1.3. "İş süreçlerinde dijital dönüşüm sağlamak"

Hedef 1.4. "Kurumsal iletişim ve tanıtım çalışmalarını geliştirmek"

Hedef 1.5. "Yönetim kültürünün geliştirilmesini sağlamak"

Hedef 1.6. "Uluslararası standartlara sahip yetkin ve güvenilir bir 'Marka Kurum' olmak"

Hedef 1.7. "Rehberlik ve denetim süreçlerini güçlendirmek"

Strateji 2. "Finansal Yeterliliğin Sağlanması"

Hedef 2.1. "Finansal kaynak çeşitliği için çalışmalar yapmak"

Hedef 2.2. "Vakfın finansal etkinlik, verimlilik ve sürdürülebilirliğini sağlamak"

Strateji 3. "İnsan Kaynağının Güçlendirilmesi"

Hedef 3.1. "Ulusal ve uluslararası standartlarda mesleki yeterliliğe sahip insan kaynağı yetiştirmek"

Hedef 3.2. "Nitelikli istihdam sağlamaya yönelik çalışmaları yürütmek"

Hedef 3.3. "İzleme ve rehberlik süreçlerini yönetmek"

Strateji 4. "Eğitimde Uluslararası Bir Marka Olunması"

Hedef 4.1. "Eğitim kalitesini arttırmak"

Hedef 4.2. "Ölçme ve değerlendirme sistemini geliştirmek"

Hedef 4.3. "Okul çeşitliliğini sağlamak"

Hedef 4.4. "Eğitimde dijital dönüşümü sağlamak"

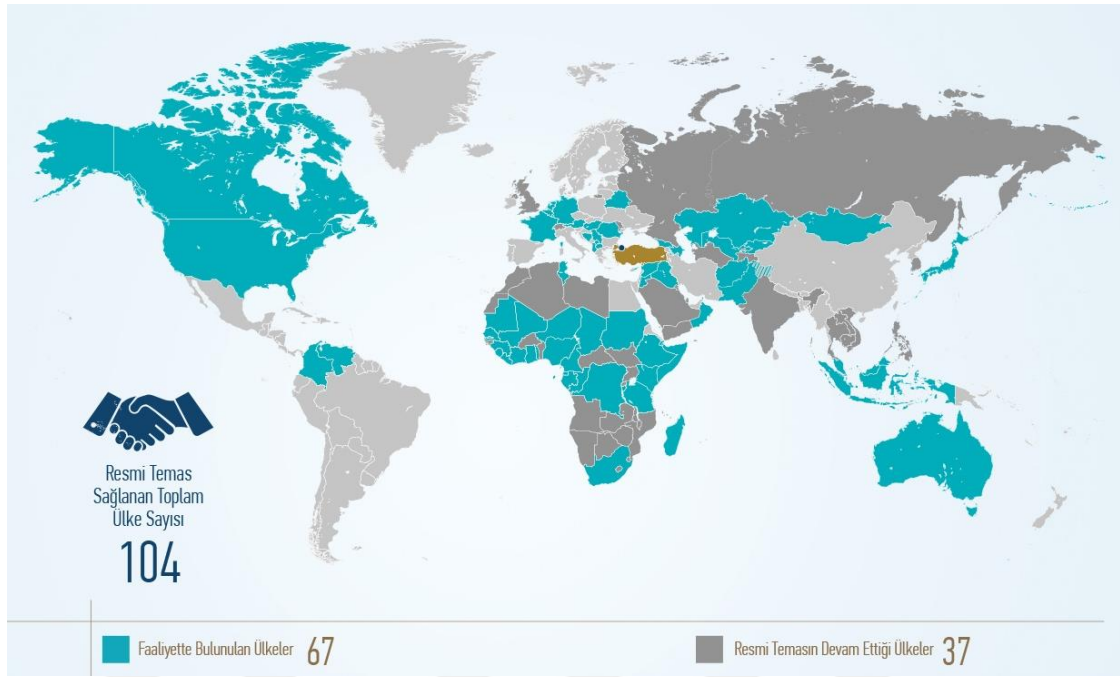
Hedef 4.5. "Uluslararası Maarif Eğitim Akreditasyon Sistemi'ne geçmek"

(TMV 2020-2023 Stratejik Plan, 2019: 38).

2.5.2.4. Vakfın Yurt Dışı Yapılanması

Türkiye Maarif Vakfı, 17 Haziran 2016 tarihinde kanunla kurulmuş ve 1 Eylül 2016 tarihi itibarıyla faaliyetlerine başlamıştır. Yurt dışında okul öncesinden üniversiteye kadar örgün ve yaygın eğitim hizmeti vermek amacıyla kurulan vakıf, güncel veriler ışığında bugüne kadar 104 ülke ile resmi temas kurup bu ülkelerin 47 tanesinde 422 eğitim kurumu ve 43 yurduyla 49.851 öğrenciye eğitim ve öğretim hizmeti sunmaktadır¹ (Dünyada Türkiye Maarif Vakfı, 2022).

¹ **Dünyada Türkiye Maarif Vakfı**, veriler sürekli değişmekte olduğundan güncel haline ulaşmak için: 02.03.2022 tarihinde <https://turkiyemaarif.org/page/2018-DUNYADA-MAARIF-16> tarihinde erişilmiştir.

Şekil 2.11. TMV'nin Dünya Haritası Üzerinde Dağılım Alanları (Dünyada Türkiye Maarif Vakfı, 2022).

Diğer amaçlarından biri de yurt dışındaki Türk okullarının zararlı grup ve cemaatleri tarafından yürütülmesinin önüne geçmek olan vakıf, 15 Temmuz darbe girişiminden yakın zaman önce kurulmuş olup darbe teşebbüsünden sonra da faaliyetlerini hızlandırmıştır. Türkiye aleyhine zararlı propaganda yürütülmesi ve olumsuz imaj yaratılmasının önüne geçmek adına FETÖ terör örgütünün hâkim olduğu ülkelerde faaliyetlere başlamayı öncelleştirmiştir. Ülkelerle diplomatik ve bürokratik temaslara başlayan Vakıf, öncelikli olarak bu okulların FETÖ'den alınarak Türkiye Cumhuriyeti'nin yurt dışında okul açmaya yetkili resmi temsilci olan TMV'ye devredilmesi adına girişimler yürütmüştür. Bu girişimleri olumlu karşılayan ülkelere devralınmış, çekimser veya olumsuz cevap veren ülkelere ise yeni eğitim kurumları açma girişimlerinde bulunulmuştur. Bu sayede kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi alanlarında Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi ellerde temsil edilme fırsatı doğmuştur.

İlk olarak Batı Afrika'nın bir ülkesi olan Gine'de 15 Ekim 2016'da FETÖ iltisaklı okullar devralınarak işe başlanmıştır. Vakıf, Gine'de 4 kentte 10 okul ve 2 öğrenci yurduyla faaliyetlerini devam ettirmektedir. Daha sonra ise 2. Ülke olarak Somali hükümeti tarafından darbe girişiminden 3 gün sonra FETÖ iltisaklı okulları kapatılmasıyla bu okullar devralınarak 21 Kasım 2016'da eğitim- öğretim faaliyetlerine başlanmıştır. Somali'de ise yükseköğretim dışında eğitimin her kademesinde 7 okul ve 3 yurt ile eğitim-öğretim faaliyetlerine devam edilmektedir. Aşağıdaki görselde vakfın faaliyette bulunduğu ülkeler ve açıldıkları yıllarla ilgili bilgiler verilmiştir.

Tablo 2.9.

TMV'nin Eğitim Kurumu İle Yurtlarının Dağılım Gösterdiği Ülkeler ve Sayısı

Ülke	Eğitim Kurumu	Yurt
"ABD / USA"	4	-
"Afganistan / Afghanistan"	52	12
"Almanya / Germany"	2	-
"Arnavutluk / Albania"	8	-
"Avusturya / Austria"	1	-
"Avustralya / Australia"	3	-
"Belarus / Belarus"	1	-
"Belçika / Belgium"	2	-
"Bosna - Hersek / Bosnia & Herzegovina"	6	-
"Burundi / Burundi"	4	-
"Cibuti / Djibouti"	2	-
"Çad / Chad"	6	1
"Ekvator Ginesi/ Equatorial Guinea"	4	-
"Etiyopya / Ethiopia"	19	2
"Fildişi Sahili / Côte d'Ivoire"	4	-
"Fransa / France"	1	-
"Gabon / Gabon"	4	-
"Gambiya / Gambia"	4	-
"Gana / Ghana"	2	-
"Gine / Guinea"	9	1
"Güney Afrika / South Africa"	3	-
"Gürcistan / Georgia"	4	-
"Irak / Iraq"	14	-
"Kamerun / Cameroon"	15	4
"Kırgızistan / Kyrgyzstan"	4	-
"Kongo / Congo"	4	-
"Kongo Dem. Cumh. / Democratic Republic of Congo"	4	-
"Kosova / Kosovo"	7	-
"Kuzey Makedonya / North Macedonia"	5	1
"Macaristan / Hungary"	3	-
"Madagaskar / Madagascar"	4	-
"Mali / Mali"	31	1
"Moritanya / Mauritania"	9	-
"Nijer / Niger"	9	2
"Pakistan / Pakistan"	86	10
"Romanya / Romania"	7	-
"Senegal / Senegal"	13	-

"Sırbistan / <i>Serbia</i> "	10	-
"Sierra- Leone / <i>Sierra Leone</i> "	3	-
"Somali / <i>Somalia</i> "	7	3
"Sudan / <i>Sudan</i> "	6	-
"Suriye / <i>Syria</i> "	2	-
"Tanzanya / <i>Tanzania</i> "	12	3
"Togo Cumhuriyeti / <i>Republic of Togo</i> "	8	1
"Tunus / <i>Tunisia</i> "	5	-
"Ürdün / <i>Jordan</i> "	-	2
"Venezuela/ <i>Venezuela</i> "	9	-
Toplam	422	43

(Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı, 2021).

Vakıf, 2017-2019 Stratejik Planı doğrultusunda belirlenen öncelikler çerçevesinde, ilgili devlet kurumlarıyla istişare ederek 104 ülkeyle resmi temas halinde ve bu ülkelerin 47 tanesinde 421 okul ve 43 yurduyla faaliyet göstermektedir. Veriler günden güne değişmekle birlikte bunların içinde 19 ülkede 216 FETÖ iltisaklı okul devralınmıştır. Bu ülkeler: Afganistan, Çad, Ekvator Ginesi Cumhuriyeti, Etiyopya, Fildişi Sahili, Gabon, Gine, Irak, Kamerun, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Kongo Cumhuriyeti, Mali, Moritanya, Nijer, Pakistan, Somali, Sudan, Tunus, Venezuela'dır (TMV Stratejik Plan 2020-2023: 21). Bunların yanında devam eden eğitim faaliyetleri dışında 44 ülkede FETÖ iltisaklı okulların devredilmesi ve yeni okulların açılması amacıyla 81 protokole imzala atılmıştır.

26 ülkede ise 129 yeni okul açılmıştır. Bu ülkelerse: ABD, Afganistan, Arnavutluk, Avustralya, Bosna-Hersek, Burundi, Cibuti, Gambiya, Gana, Güney Afrika, Gürcistan, Irak, Kırgızistan, Kongo Cumhuriyeti, Kosova, Macaristan, Madagaskar, Makedonya, Moritanya, Pakistan, Romanya, Senegal, Sierra Leone, Somali, Tanzanya, Tunus'tur.

Bunların yanında TMV Somali, Afganistan, Irak, Kongo Cumhuriyeti, Pakistan, Moritanya ve Tunus'ta hem FETÖ bağlantılı kurumları devralıp hem de yeni okullar açıp eğitim- öğretim faaliyetlerini genişlemiştir (Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı, 2021).

2.5.2.5.Vakfın Yönetim Yapısı

Türkiye Maarif Vakfı Kanunu'nun (2016) 3. maddesine göre vakfın organları Mütevelli Heyeti, Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulundan oluşmaktadır. Kurullar ve üyeleri hakkında bilgiler aşağıda verilmiştir (Türkiye Maarif Vakfı Kanunu, 2016).

Mütevelli Heyeti

Mütevelli Heyeti, TMV'nin yönetim sürecindeki karar organıdır. Bu heyet, 12 kişiden oluşup Cumhurbaşkanı tarafından atanan 7 daimi üye ile ikisi Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi

olmak üzere birer Maliye Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu temsilcilerinden oluşmaktadır. Türkiye Maarif Vakfı Kanunu'na (2016) göre vakfın kuruluşuna katılan gerçek kişiler ve tüzel kişi temsilcileri TMV'nin Mütevelli Heyetini oluşturur. Mütevelli Heyetinin üyeleri en az dört yıllık fakülte mezunlarından seçilir ve 72 yaşının bitimine kadar görev alabilirler. Daimi üyeliklerde boşalma olması durumunda, daimi üyeler salt çoğunlukla boşalan üyelikler için yeni üyeler seçer. Bu heyet, vakfın resmî senedinde değişiklik yapmaya yetkilidir ve heyetin daimi üyeleri kendi içinden olmak üzere 5 yıllığına başkan belirlemeye yetkilidir.

Tablo 2.10.

Türkiye Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti Üyeleri

Başkan
Prof. Dr. Birol AKGÜN
Üyeler
Prof. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ (Başkan Vekili)
Zekeriya AKÇAM
Prof. Dr. Aşkın ASAN
Selim CERRAH
Prof. Dr. Cihad DEMİRLİ
Tuğba IŞIK ERCAN
Prof. Dr. Ayşen GÜRCAN
Dr. Hasan TAŞÇI
Muhammet Murtaza YETİŞ
Mahmut Mustafa ÖZDİL
Prof. Dr. Nevzat ŞİMŞEK

(TMV Mütevelli Heyeti Üyeleri, 2022).

Yönetim Kurulu

Yönetim Kurulu, TMV'nin icra organı olup vakfın temsil yetkisini elinde bulundurmaktadır. Mütevelli Heyeti tarafından alınan kararların yürütülmesi ve uygulamaya geçirilmesi bu organın görevidir. Faaliyetlerinin düzenli ve verimli olarak yürütülmesini sağlar. Mütevelli Heyeti toplantılarına gündem önerileri sunar ve yurt dışında bir ülkede faaliyetlerin başlatılması veya durdurulması gibi önemli kararlar alır. Yönetim Kurulu, kararlarında Mütevelli Heyetine karşı sorumludur. Bu Kurul, 1 başkan ve 6 üyeden oluşur. Yönetim Kurulu üyeleri ve başkanı Mütevelli Heyeti tarafından beş yıllığına atanır ve atanan üyeler gerektiğinde Mütevelli Heyeti tarafından görevden alınabilir. Mütevelli Heyeti, Yönetim Kurulu üyelerini Mütevelli Heyeti içerisinde veya dışarıdan seçebilir.

Kurul üyeleri eğitim, hukuk, uluslararası ilişkiler iletişim finans, eğitim yöneticiliği, alanlarında eğitim almış kişiler arasından seçilir. Kurulun üyeleri aynı zamanda kendisine bağlı Ana Hizmet Biriminin de başkanlığını yapmaktadır.

Yönetim Kuruluna bağlı Ana Hizmet Birimleri şunlardır:

- Stratejik Planlama ve Yatırım Politikaları
- Müessese ve İktisadi İşletmeler

- Eğitim Politikaları ve Öğretim Programları
- Eğitici Yetiştirme ve İnsan Kaynakları Yönetimi
- Öğrenci ve Mezun Takip işleri
- Mevzuat Değerlendirme ve Denetim Hizmetleri Yönetim

Tablo 2.11.

Türkiye Maarif Vakfı Yönetim Kurulu Üyeleri

Başkan
Prof. Dr. Birol AKGÜN
Üyeler
M. Mustafa ÖZDİL
Ahmet TÜRKBEN
Mustafa ÇALTILI
İpek COŞKUN
Bülent ÇİFTÇİ
Prof. Dr. Mehmet ÖZKAN

(TMV Yönetim Kurulu Üyeleri, 2022).

Denetim Kurulu

Kurul, Mütevelli Heyeti adına Türkiye Maarif Vakfının faaliyet ve hesaplarını denetler. Denetim Kurulu, Mütevelli Heyeti tarafından beş yıllığına atanan 5 asil ve 5 yedek üyeden oluşur. Denetim Kurulunun oluşumunda Millî Eğitim Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının temsilcilerine yer verilir. Denetim Kurulu, Vakfın mevzuatı ve hedefleri doğrultusunda:

- Mütevelli Heyeti adına, Vakfın gelirleri ve giderleri açısından yasal zorunluluklara, kuruluş amaçlarına, ilgili mevzuat ve kanunlara uyulup uyulmadığını denetler.
- Mütevelli Heyetine sunulmak üzere denetim raporunu hazırlar ve Yönetim Kuruluna teslim eder.

Tablo 2.12.

Türkiye Maarif Vakfı Danışma Kurulu Üyeleri

Başkan
Mutalip ÜNAL
Üyeler
Samir ALTUNKAYNAK
İsmail ÇOLAK
Fatma ÖZCAN TAŞ
Salih ÜNAL

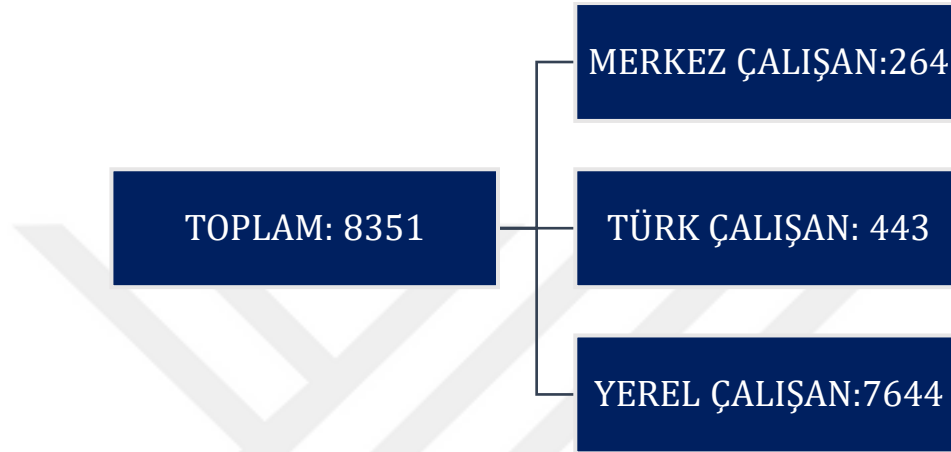
(TMV Denetim Kurulu Üyeleri, 2022).

2.5.2.6. Vakfın Kurumsal Yeterlilikleri

Türkiye'nin uluslararası eğitimde dünyaya açılan kapısı olma gayesiyle yola çıkan ve okul öncesinden olmak üzere yükseköğretim aşamasına kadar her kademedede etkin faaliyet yürütmek

amacıyla kurulan Türkiye Maarif Vakfı; eğitimin uluslararasılaştırılması, Türkçenin uluslararasılaştırılması, Türkiye'ye özgü eğitim akreditasyon sistemi geliştirmek ve kamu diplomasine katkı sunmak gibi stratejik planlarında olan diğer kazanımları da gerçekleştirmek adına belirlenen bütçeler dâhilinde görevini ifa edecek nitelikli insan kaynağı oluşturmakta, iç-dış paydaş ve destekçilerle işbirliği yapmakta, protokoller imzalamakta ve yayınlar hazırlamaktadır. Enstitünün kurumsal yeterliliklerine dair gerekli veriler aşağıda verilmektedir.

A. İnsan Kaynakları

Şekil 2.12. TMV'nin Personel Sayısı ve Dağılımı (TMV Faaliyet Raporu, 2021: 33).

Dünyanın 6 kıtasında 47 ülkede eğitim faaliyetleri ve kamu diplomasisi yürüten TMV'nin bünyesinde toplam 8351 personel çalışmaktadır. Bu personellerden 264'ü İstanbul Üsküdar'daki merkezinde çalışırken geriye kalan personeller ise faaliyet gösterilen ülkelerde istihdam edilmektedir. Personellerden 443'ü Türk, 7644'ü ise faaliyette bulunulan ülkenin yerel çalışanlarıdır (TMV Faaliyet Raporu, 2021: 33). Faaliyet gösterilen ülkelerde yurt dışındaki istihdam edilen Türk personeller, genellikle ülke temsilcisi, okul idarecileri, mali işlerden sorumlu kişiler ve Türkçe Öğretmenlerinden oluşmaktadır. Bunun dışında Vakıf, eğitim faaliyetlerinde yoğunlukla yerel personel çalıştırma eğiliminde olduğu görülmektedir. Her ülkenin kendi şartlarını içinde ve göz önünde alındığından ülkede yerel çalışanlar ile faaliyette bulunulması ülkeye adaptasyon ve yerel durumlara yabancı kalmama açısından önemlidir.

Çalışanlarının niteliği ve sürekli gelişimi konusunu önemli bulan Vakıf bu konuda da çalışmalar yapmaktadır. Personellerin motivasyonlarını üst seviyede tutmak, kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıda sağlamak ve kurum aidiyetlerini arttırmak, amacıyla çeşitli eğitim programları gerçekleştirmektedir. Bu programlar vakfın genel merkezinde veya çevrimiçi olarak tüm çalışanların katılabileceği şekilde düzenlenmektedir.

Vakıf, bünyesinde çalıştıracağı bazı konumdaki görevler için yetiştirme kursları programlamaktadır. Türkçe Öğretmeni Uyum ve Geliştirme Programı, Alan Öğretmeni Uyum ve

Geliştirme Programı, Uzman Yardımcıları Araştırma ve Tecrübe Kazanım Programı, Muhasebe ve Mali İşler Sorumlusu Uyum ve Geliştirme Programı gibi yetiştirme programları düzenleyerek seçilen kişileri eğitim, ölçme ve değerlendirme süreçlerinden geçirerek alanında uzman kişileri istihdam ettirmeyi kurum politikası olarak benimsemişlerdir.

B. Bütçe

Türkiye Maarif Vakfı Kanunu'nun (2016) 5. maddesinde verilen hükümlere göre Türkiye Maarif Vakfı, 2'nci maddede yer alan amaç ve faaliyetleri doğrultusunda yıllık bütçe yapmaktadır. Bütçe hesap dönemi takvim yılıdır. Vakıf, yıl içinde elde ettiği net gelirin en fazla 3/1'ni idari, mali, hukuki ve bunlara yardımcı işlerde çalışan personel, yönetim ve idame masrafları ile ihtiyatlara; kalan 3/2'sini ise Vakfın amaçlarına, amaçlarını gerçekleştirmek için personellere ve diğer yatırımlarına tahsis eder (Türkiye Maarif Vakfı Kanunu,2016). Ayrıca TMV, faaliyetlerini gerçekleştirmek için yurt içi ve yurt dışında iktisadi işletme veya sermaye şirketi kurabilir, devralabilir ve bunlara ortak olabilmektedir.

Türkiye Maarif Vakfının gelirleri şunlardır:

- a) "Türkiye Maarif Vakfının amacına uygun ulusal ve uluslararası fonlardan aktarılan hibeler de dâhil olmak üzere her türlü şarh, şartsız bağışlar ile yardımlar.
- b) Yurt içi ve yurt dışı her türlü ürün, hizmet, menkul, gayrimenkul, irat ve vasiyet bağışları ile ayni ve nakdî yardımlar.
- c) Vakıf faaliyetlerinden elde edilen muhtelif gelirler.
- d) İktisadi işletmeler, iştirakler ve ortaklıklardan sağlanan gelirler.
- e) Vakıf taşınır ve taşınmaz varlıkları ile diğer haklarının değerlendirilmesi ile sağlanan gelirler.
- f) Bakanlar Kurulu kararı ile genel bütçeden ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından aktarılacak tutarlar.
- g) Diğer gelirler" (Türkiye Maarif Vakfı Kanunu,2016).

Bu noktada Vakfın en önemli gelirini Milli Eğitim Bakanlığının bütçesinden ayrılan gelirler oluşturmaktadır. Bunun yanında faaliyetlerinden elde edilen gelirler, hibe, bağış ve ortaklıklardan gelen tutarlar diğer gelir kalemlerini oluşturmaktadır. Vakıf olma statüsü yönünden bazı vergi muafiyetlerinden de yararlanmaktadır.

C. İşbirlikleri Ve Protokoller

Türkiye Maarif Vakfı, vizyon ve misyonları doğrultusunda kanunla belirlenmiş amaçlarını gerçekleştirmek üzere, benzer faaliyetler gösteren kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak suretiyle ortak faaliyetler gerçekleştirmektedir. Söz konusu işbirliği ve protokoller ile paydaşlarıyla karşılıklı bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunmak, ortak projeler üretmek, Türkçenin ve eğitimin uluslararasılaştırılması stratejisine katkı sağlamak, bulunduğu ülkelerde olumlu Türkiye algısı yaratmak, kültürel bağları sağlamlaştırmak ve kültürel diplomasinin

imkânlarını kullanmayı amaçlamaktadır. Türkiye Maarif Vakfı adına, iş birlikleri ve protokolleri Kaynak Geliştirme ve İş Birlikleri Daire Başkanlığının bünyesinde gerçekleştirilmektedir.

TMV, kazanım ve faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere 200'e yakın kurum ve kuruluş ile iş birliği protokolü gerçekleştirmiş olup birçok kurum ve kuruluş ile de iş birliği süreci başlatmıştır. Vakıf, 78 üniversite, 23 kamu kurumu, 44 sivil toplum kuruluşu, 15 eğitim kurumu ve özel teşebbüsler olmak üzere 200'e yakın kurum ve kuruluş ile iş birliği protokolü imzalanmıştır. Bu kurumların isimleri ve yapılan protokoller hakkında detay verilmemiştir (Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı, 2021: 48-49).

D. Yayınlar

Türkiye Maarif Vakfı kurumsal faaliyetlerine çıkardıkları yayınlar aracılığıyla da katkı sağlamaktadır. Bu yayınlar: Maarif Bülten, Uluslararası Maarif Dergisi, raporlar ve kitaplardır. Bunun dışında Vakıf; geleceğe dair yol haritalarının oluşturulduğu stratejik planlar, Uluslararası Maarif Akreditasyon Sistemi (IMP) Katalogları, eğitim öğretim çalışmaları için bölgesel ve merkezi yardımcı materyaller, öğrenci ve veliler için eğitim rehberliği çalışmaları, eğitim durumlarını geliştirici nitelikte olan analiz ve durum tespit raporları da yayınlamaktadır.

Maarif Bülten'i 2 ayda bir çıkarılan ve vakfın proje etkinlik ve programlarının tanıtıldığı bir yayındır. Bülten aracılığıyla vakfın faaliyetleri kamuoyu ile paylaşılmaktadır ve 2022 itibariyle yayın hayatına aylık olarak devam etmektedir.

Şekil 2.13. TMV'nin Çeşitli Yayınları

Vakfın yayınlamış olduğu bir diğer önemli kaynak ise Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında Türkiye'nin farklı üniversitelerinden akademisyen ve ilgili kurum temsilcilerinin katılımıyla 2 yıllık bir çalışmanın sonucu olan "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı"dır. Program, dil öğretimi standartlarını belli çerçevede yapılandıran bir anlayışla hazırlanmıştır. Bu program Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca onaylanarak yayımlanmıştır. Alan için önemli bir eksikliği dolduran bu kitabın ikinci baskısı yapılmıştır.

Uluslararası Maarif Dergisi ise 3 ayda bir yayınlanan, Türkiye'nin eğitimdeki tecrübesini dünyaya anlatmak ve Türkiye'deki eğitim camiasının küresel dünyadaki eğitim trendlerini takip etmesine ön ayak olmak amacıyla yayın hayatına başlamıştır. Yarı akademik olarak yayın hayatını sürdüren dergi toplumun farklı kesimlerine ulaşmak amacıyla akademik yazılar dışında da eğitim içeriklerine yer vermektedir. Uluslararası bir hedef kitleye hitap eden hakemli Uluslararası Maarif Dergisi, İngilizce olarak da yayımlanmaktadır.

Vakfın faaliyetleri de yıllık raporlarla kayıt altına alınarak ilgili kurumlar bilgilendirilmektedir. Vakfın henüz yeni çıkarmış olduğu Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için alana sunmuş olduğu ders, çalışma ve kılavuz kitapları ise bulgular kısmında detaylandırılacaktır.

2.5.3. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

2.5.3.1. Başkanlığın Tarihçesi ve Hakkında Genel Bilgiler

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının (YTB) kuruluş sürecine baktığımızda ilk temaslar tarih 2007'lere kadar gitmektedir. 2007 yılının 22. Dönem Yasama Meclisi çalışma döneminde, Meclise sunulan araştırma önergesi doğrultusunda yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının sorunlarının araştırılması ve bu sorunlarının çözümü için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla komisyon kurulması kararı alınmıştır. Bu komisyonun çalışmaları doğrultusunda 2008 yılında birçok farklı kurumun katılımıyla raporlar hazırlanmış ve bir strateji belgesi meydana getirilmiştir. Bu belge doğrultusunda de yurt dışında yaşayan vatandaşlara yönelik yeni bir birimin kurulması talep edilmiştir. Araştırma komisyonun çalışmaları sonucunda meydana getirilen rapor ve rapora ilişkin hazırlanan strateji belgesi doğrultusunda Yurtdışı Türkler Ve Akraba Topluluklar Başkanlığı adında bir birimin kurulması kararlaştırılmıştır.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), 6 Nisan 2010 tarihli, 27544 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 5978 sayılı "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" uyarınca kurulmuş; 15 Temmuz 2018 tarihli "Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 4)¹" ile yeniden düzenlenmiş bir kurumdur. Stratejik Plan'da (2021) belirtildiği üzere Başkanlık, günümüzde dünya genelinde sayıları altı milyonu aşan vatandaş diasporası; Türkiye'nin tarih, kültür veya dil birliği ile bağlı olduğu tarihsel diasporayı oluşturan kardeş topluluklar ve dünyanın 170'den fazla ülkesinden Türkiye Burslusu olarak eğitim görmek amacıyla Türkiye'ye gelen, yakınlık diasporası içinde yer alan uluslararası öğrenciler ile tüm bu alanlarda faaliyet yürüten STK'larla birlikte çalışmalar yürütmekle görevlendirilmiştir. Bu kapsamda Başkanlık, mevzuatlarda belirtilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı bir kurum olarak kurulmuştur (YTB 2019-2023 Stratejik Plan, 2021: 17).

Kuruluşunun 10. Yılı hakkında konuşan YTB Başkanı Abdullah Eren Kurumun önemini şu sözlerle ifade etmiştir:

21. yüzyıla birlikte Türkiye, dış politikada aktif ve vizyoner bakış açısıyla hareket etmeye başlayarak önemli bir değişim göstermeye başlamıştır. Bu süreçte, Türkiye'nin yumuşak gücünü tüm dünyaya ulaştıracak yeni kurumların kurulması ihtiyacı hasıl olmuş,

...

Geçen on yıllık süreçte YTB, başta yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız olmak üzere hem kardeş topluluklarımız hem de Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilere yönelik birçok önemli faaliyet

¹ Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (S. 242) 15 Mart 2022 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180715-1.pdf> adresinden erişildi

gerçekleştirmiştir. Bu çalışmaların bundan sonra da ilk günkü azim ve şevkle sürdürüleceğine inanıyorum (Eren, 2020:5)

YTB, kuruluş esaslarında **misyon** olarak kendisine “*Türkiye’nin diasporası ile bağlarını güçlendirmek ve diasporanın etkinliğini artırarak, Türkiye’nin uluslararası ilişkiler vizyonuna katkı sağlayacak politikaları üretmeyi*” **vizyonunu** ise “*Vizyoner diaspora politikaları oluşturmak ve etkin programları hayata geçirerek küresel bir kurum olmak*” olarak belirlemiştir. Başkanlık, üstlenmiş olduğu bu görev ve sorumlulukları **temel değerler** olarak kabul ettiği: *Stratejik bakış/perspektif, Öncü, yenilikçi ve yönlendirici yaklaşımlar, Kaynak kullanımında etkinlik ve verimlilik, Tutarlılık ve süreklilik, Tarafsızlık, Paydaş odaklılık, Organizasyonel uyum, Sonuç odaklılık, Etkin bilgi üretimi ve paylaşımı* olmak üzere bu değerler çerçevesinde yürütmeyi esas kabul etmiştir.

YTB, kurulduğu tarih itibarıyla kuruluş amacı olarak; dünyanın çeşitli ülkesinde diaspora statüsünde yaşayan yurt dışındaki Türk vatandaşlarla ve bununla birlikte kültürel, coğrafi ve tarihsel mirasını paylaştığı, kardeş olarak nitelediği, köklü ilişkilere sahip olduğu topluluklarla ilgili çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmaların yayında özellikle son yıllarda üzerinde özenle durulan, stratejik bir alan olan, uluslararası öğrencilerin “Türkiye Bursları” kapsamında eğitim almak üzere ülkemize gelmesi ve sonrasında gerçekleşecek süreçler noktasında girişimlerde bulunmaktadır. Bu sayede Türk kültür ve medeniyet birikimini uluslararası alanda tanıtımını yapip paylaşacak ülkemizle bağ kuracak bireylerin yetişmesine öncü olmayı hedeflemektedir. Bu noktada Başkanlık yetki görev ve sorumluluklarını 3 ana nokta üzerine şekillendirmiştir.

Başkanlığın yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır:

- a). Zamanında yurt dışına yerleşen vatandaşların sorunları ile ilgilenmek ve bu sorunlarla ilgili çalışmalar yapmak,
- b). Ülkemiz ile geçmişte kültür ve soy bağları bulunan topluluklar ile kültürel ekonomik ve sosyal bağlarımızın güçlendirmek yeni bağlar kurmak,
- c). Uluslararası anlaşmalar çerçevesinde ülkemizde eğitim almaya hak kazanmış uluslararası öğrencilerin eğitim süreçleri boyunca yanlarında olmak tüm sürecin başarılı bir şekilde sonuçlanması için gerekli koordinasyonu sağlamak (YTB Faaliyet Raporu, 2020: 7).

Başkanlığın faaliyetleri kapsamında görev ve sorumluluğu üç yönlüdür. Bunlar: Yurt dışındaki Türk diasporası, kardeş topluluklar ve uluslararası değişim öğrencileridir. Türk diasporası ile bağları koparmamak ve güçlendirmek Başkanlığın üzerinde önemle durduğu bir alandır. 1961 yılı itibarıyla Avrupa’daki bazı ülkelerle yapılan iş gücü anlaşmasıyla temeli atılan Türk diasporası bir süre sonra gittikleri yerlerde kalıcı olmaya başlamıştır. Günümüzde Türk diasporasının beşinci nesline ulaşmasıyla birlikte birtakım unsurlar üzerine çalışma yapılması

gerekliliği beraberinde gelmiştir. Türk diasporasının yerleştiği ülkelerdeki ekonomik, sosyal, kültürel standartlarının yükseltilmesi; varlıklarını yaşadıkları topluma kabul ettirerek refah içinde yaşaması; anavatanına ve kendi öz kültürüne olan aidiyetlerini yitirmemesi; yeni doğan neslin kimliklerini ve anadilini koruması gibi durumlar YTB'nin diaspora hedeflerini oluşturan temel unsurlardır.

Kardeş topluluklar, “Türkiye’ye tarih ve kültür itibariyle yakınlığı bulunan, sahip oldukları maddî ve manevî değerlerin Türkiye ile karşılıklı ilişkilerini kuvvetlendirecek nitelikte olduğu” gruba verilen isimdir (YTB 2019-2023 Stratejik Plan, 2021:9). Başkanlık, bu alan üzerinde de titizlikle durmaktadır. Toplulukların Türkiye ile köklü ilişkilerini güçlendirmek, canlandırmak ve korumak amacıyla özellikle geçmişte dil, din tarih ve coğrafi bağların devam ettiği Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya, Ortadoğu ve Kuzey Afrika’da kültürel miras bağlarının bulunduğu gruplara yönelik eğitim programları, kültürel etkinlikler, nitelikli insan kaynağı yetiştirmek gibi faaliyetlerde bulunmaktadır.

Uluslararası değişim öğrencileri ise Başkanlığın kültürel diplomasi faaliyetlerini yürüttüğü diğer önemli bir alandır. 1992 yılında “Büyük Öğrenci Projesi” ile başlayan gününüzde de bütün bursların tek bir çatı altında toplandığı YTB koordinasyonunda yürütülen “Türkiye Bursları” markasıyla devam eden öğrenci hareketlilik programlarıyla katılımcılara burs, barınma, eğitim gibi imkânlar sunularak diğer ülkelerle karşılıklı anlayışı geliştirmeyi, Türkiye dostu nitelikli insan kadroları yetiştirmeyi ve insan odaklı bir yaklaşımla dünyada yumuşak güç kazanma yollarını amaçlamaktadır. YTB Başkanı Abdullah Eren’in Faaliyet Raporu’nda (2020) verdiği demeçte “2012’de 42 bin başvuru alan Türkiye Bursları programı, 2019’da dünyanın 167 ülkesinden 145 bin 700; 2020 yılında ise pandemi şartlarına rağmen 172 ülkeden 156 bin başvuruyla rekor başvurular almıştır” (Eren, 2020: 5). Özellikle son 10 yılda yapılan yatırımlarla Türkiye’de bulunan Uluslararası öğrenci sayısı 200 binin üzerine çıkmıştır. Bu anlamda Türkiye dünyanın En fazla uluslararası öğrenci misafir eden ülkeleri sıralamasına girmiştir.

2.5.3.2. Başkanlığın Temel Politika ve Öncelikleri

2019-2023 dönemini kapsayan On Birinci Kalkınma Planında, aşağıda verilen politika tedbirleri için Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı sorumlu kuruluş olarak belirlenmiştir.

Tablo 2.13.

11. Kalkınma Planında YTB’nin Üzerine Düşen Görev ve Sorumluluklar Listesi

❖ “Yurt dışında yaşayan çocuk ve gençlerimizin anadillerini öğrenmeleri ve kültürel değerlerimizi tanımaları sağlanması”
❖ “Yurt dışında yaşayan vatandaşların akademik, sosyal ve kültürel gelişimlerine destek olunması”

❖ “Yurt dışındaki vatandaşların sorunlarının çözümüne yönelik faaliyetler ve hizmetler artırılacak ve ülkeleriyle bağlarını güçlendirmeye yönelik programlar oluşturulması”
❖ “Türkiye’nin uluslararası görünürlüğü’nün artırılması ve imajının güçlendirilmesi için kamu ve kültür diplomasisi faaliyetlerinin yoğunlaştırılması”
❖ “Türk Konseyi ve Türksoy gibi hükümetler arası kuruluşların işbirliği çabalarına sağlanan katkıların artırılması ve sürdürülmesi”
❖ “Türk dünyası ile siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal ve bilimsel iş birliğinin geliştirilmesi”
❖ “Türkiye Bursları kapsamında özel bir program oluşturulması, nitelikli işgücünün tespiti yapılması ve seçilen öğrencilerin Türkiye’de çalışma izni alma durumlarının kolaylaştırılması”
❖ “Türk kültürünün tanıtımı kapsamında seçilmiş ülkelerde Türk dili ve edebiyatı lisans programlarının açılması ve desteklenmesi”
❖ “Türk yükseköğretiminin uluslararası kalkınma iş birliğimizin güçlü olduğu ülkeler açısından çekim merkezi haline getirilmesi için orta ve uzun vadeli stratejiler oluşturulması”

(YTB 2019-2023 Stratejik Plan, 2021; YTB Faaliyet Raporu, 2021).

2.5.3.3. Başkanlığın Stratejik Amaç ve Hedefleri

2019-2023 dönemi için 5 adet amaç, bu amaçları gerçekleştirmek için 14 adet hedef ve 45 adet strateji belirlenmiştir.

Tablo 2.14.

YTB’nin Belirlediği Stratejik Amaç Ve Hedefleri

❖ Amaç 1 “Yurtdışı vatandaşlarımızın kültürel ve sosyal bağları güçlendirilecektir.”
❖ A1.H1 “Yurt dışında yaşayan çocuk ve gençlerimizin anadillerini öğrenmeleri ve kültürel değerlerimizi tanımaları sağlanacaktır.”
❖ A1.H2 “Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın akademik, sosyal ve kültürel gelişimlerine destek olunacaktır.”
❖ A1. H3 “Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza ve mavi kartlılara sunulan hizmetler iyileştirilecektir.”
❖ Amaç 2 “Ülkeler arasındaki ilişkilere katkı sağlamak amacıyla tarihî ve kültürel bağlarımız olan kişi ve topluluklarla işbirlikleri geliştirilecektir.”
❖ A2.H1 “Türkiye Mezunlarının birbirleriyle ve ülkemizle ilişkileri geliştirilecektir.”
❖ A2.H2 “Kardeş topluluklarla kültürel etkileşimi güçlendirecek çalışmalar yapılacaktır.”
❖ A2.H3 “Kardeş topluluklara yönelik eğitim iş birliği çalışmaları gerçekleştirilecektir.”
❖ Amaç 3 “Ülkemizde eğitim görecekt uluslararası öğrencilere yönelik burs ve rehberlik programları ile Türkiye’nin uluslararası ilişkiler vizyonuna uygun nitelikte öğrencilerin yetişmeleri sağlanacaktır.”
❖ A3.H1 “Türkiye Bursları ülke stratejileri kapsamında planlama, tanıtım ve seçim çalışmaları geliştirilerek burslandırmanın niteliği artırılacaktır.”

❖ A3.H2 “Türkiye Burslusu öğrencilere sunulan hizmetlerin kalitesi artırılarak öğrencilerin sosyal, kültürel ve mesleki donanımları güçlendirilecektir.”
❖ Amaç 4 “Başkanlığın görev alanında belirlenen amaçları gerçekleştirmek için etkin, verimli ve sürekli hizmet sunacak kapasite geliştirilecektir.”
❖ A4.H1 “Başkanlığın ihtiyaç duyduğu mal ve hizmete ilişkin tedarik süreçlerinin geliştirilmesi ve kurumun fiziki altyapı ve çalışma ortamının iyileştirilmesi sağlanacaktır.”
❖ A4. H2 “Başkanlığın amaçlarını gerçekleştirmek için etkin, güvenli, verimli ve güncel bilişim teknolojisi imkânlarının oluşturulması ve kullanılması sağlanacaktır.”
❖ A4. H3 “Başkanlığın amaçlarını gerçekleştirebilecek nitelikli insan kaynağı temin edilecek ve mevzuat alt yapısı geliştirilecektir.”
❖ A4.H4 “Başkanlığın amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik planlama anlayışı geliştirilecek, oluşturulan planların uygulama süreçlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi yapılacak, etkin mali hizmet sunulması sağlanacaktır.”
❖ A4.H5 “Kapsayıcı ve etkin iletişim vasıtaları ile Başkanlığın görev alanına ilişkin konularda bilgilendirici ve kurumsal iş birliğini teşvik eden çalışmalar yapılacaktır.”
❖ Amaç 5: Ulusal öncelikler doğrultusunda uluslararası kuruluşlarla işbirliklerini geliştirmek.”
❖ A5.H1 “Ulusal öncelikler doğrultusunda BM ve diğer çok taraflı kalkınma iş birliği kuruluşlarıyla yapılan işbirlikleri geliştirilerek uluslararası kalkınma çalışmalarına etkin katılım sağlanacaktır”.

(YTB 2021 Yılı Performans Programı, 2021:15)

2.5.3.4. Başkanlığın Faaliyet Alanları Üzerinden Verilen Hizmetler

2019- 2023 Stratejik planda verilen Başkanlığın üç ana faaliyet alanları üzerine verilen ürün ve hizmetler aşağıdaki gibidir. Belirlenen faaliyet ve hizmetler bulgular bölümünde detaylandırılacaktır.

Yurt Dışındaki (Diaspora) Vatandaşlara Yönelik Faaliyetler ;

- “Genç Liderler, Gençlik Köprüleri, Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri ve staj programları gibi kültürel hareketlilik programları“
- “İstihdama yönelik çalışmalar”
- “Yurtdışı Vatandaşlar Eğitim ve Araştırma Bursları”
- “Bulundukları ülkelerde vatandaşlarımızın oy kullanabilmelerine yönelik çalışmalar”
- “Kadın, genç ve yaşlılara yönelik çalışmalar”
- “Ayrımcılıkla mücadeleye ilişkin farkındalık çalışmaları”

Kardeş Topluluklara Yönelik Faaliyetler;

- “Türkçe programları“
- “Öğrenci değişim programları”
- “Eğiticilerin eğitimine yönelik programlar”
- “ABAP “
- “Dini ve kültürel programlar “

- “Diasporalar arası iş birliği programları, kültürel hareketlilik programları”
- “Sözlü tarih çalışmaları”
- “Kardeş topluluklara yönelik yazılı ve görsel materyal geliştirme çalışmaları”
- “Düşünce tarihi çalışmaları”
- “Eser tercüme çalışmaları”

Uluslararası Öğrencilere Yönelik Faaliyetler;

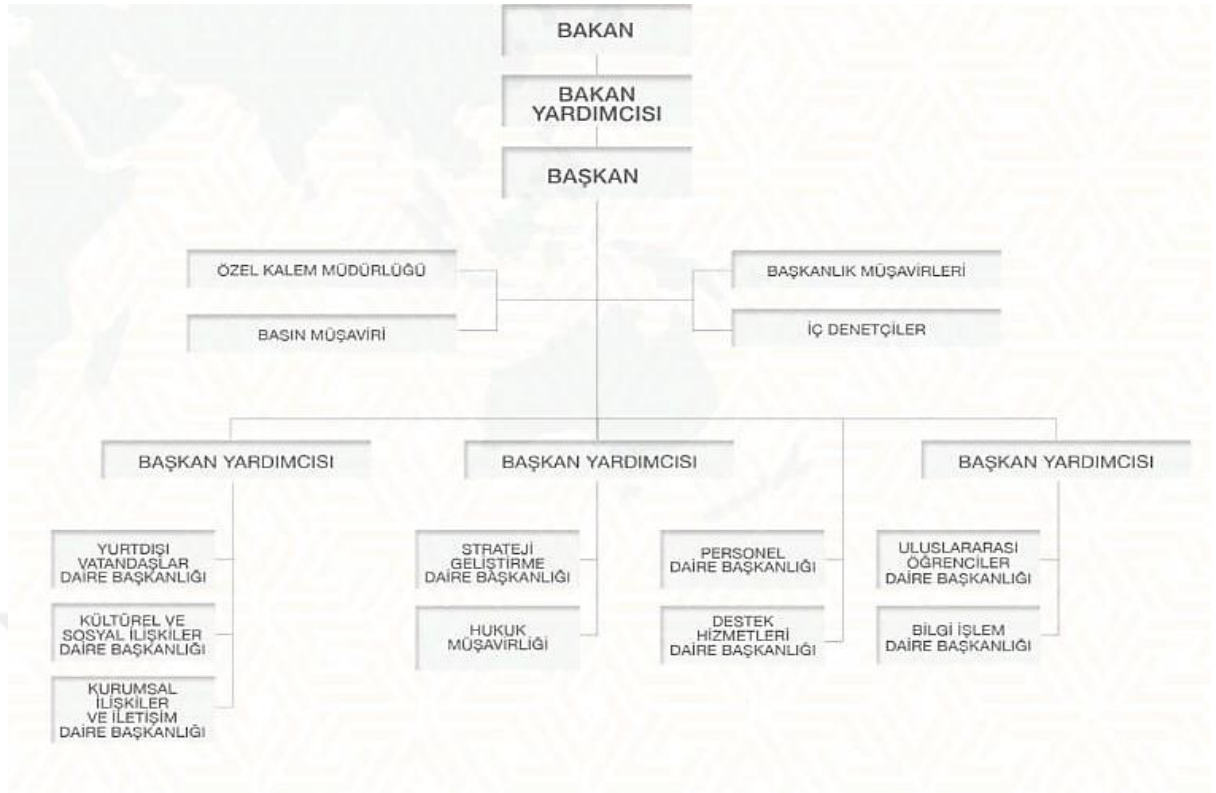
- “Türkiye Bursları Üniversite Ofisleri”
- “Türkçe Hazırlık Eğitimi Hizmetleri”
- “Türkiye Bursları Çağrı Merkezi”
- “Seçim ve Yerleştirme İşlemleri”
- “Tanıtım Programları”
- “Yeni Bursiyer Karşılama ve Oryantasyon Hizmetleri”
- “Bursluluk Statüsü Başlangıç İşlemleri”
- “Katkı Payı Ödeme İşlemleri”
- “Türkiye Bursları Bilgi Sistemi (TBBS)”
- “Ulaşım Yardımı Hizmetleri”
- “Barınma Yardımı Hizmetleri”
- “Türkçe Öğretimi Ödeme İşlemleri”
- “Sağlık Sigortası Tescil ve Prim Ödeme İşlemleri”
- “Burs Ödeme İşlemleri”
- “Mesleki Gelişim ve Staj Programları”
- “Akademik Rehberlik Hizmetleri”
- “Sosyal ve Kültürel Rehberlik Hizmetleri”
- “Uluslararası Öğrenciler Mezuniyet Töreni”
- “Uluslararası Öğrenciler Sosyal Bilimler Kongresi” (YTB 2019-2023 Stratejik Plan, 2021: 22).

2.5.3.5. Başkanlığın Kurumsal Yeterlilikleri

A. Teşkilat Yapısı

YTB. Teşkilat Yapısı olarak; Başkan, 3 Başkan Yardımcısı, 4 Başkanlık Müşaviri ve Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığı, Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı, Kültürel ve Sosyal İlişkiler Daire Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Kurumsal İlişkiler ve İletişim Daire Başkanlığı, Personel Daire Başkanlığı, Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı, Bilgi İşlem Daire Başkanlığı olmak üzere 8 daire başkanlığı ile Hukuk Müşavirliğinden oluşmaktadır.

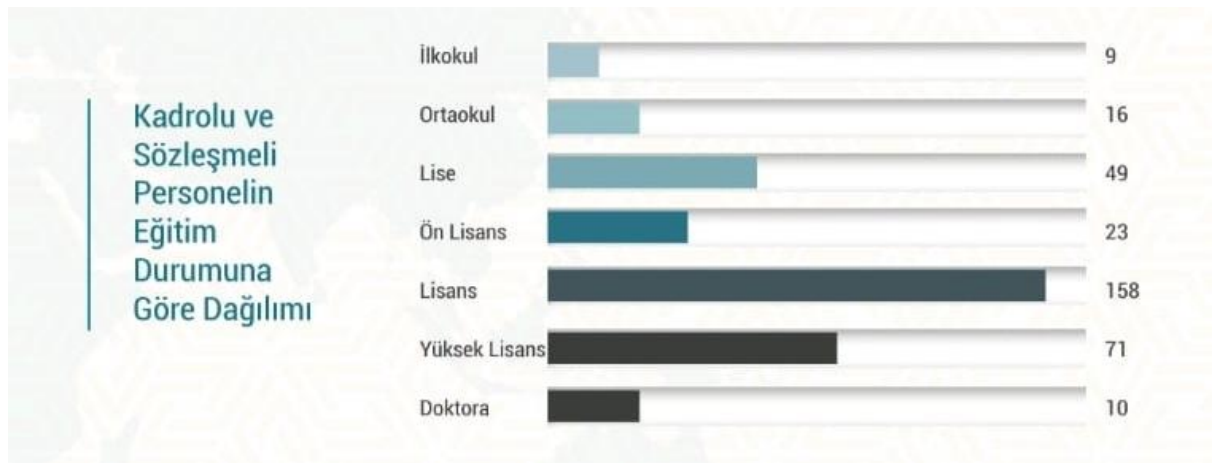
Başkanlığın teşkilat yapısı aşağıdaki görselde verilmiştir.

Şekil 2.14. YTB Teşkilat Yapısı ve Alt Birimler (YTB Faaliyet Raporu, 2021:5).

B. İnsan Kaynakları

Son yayımlanan 2021 yılının faaliyet raporuna göre Başkanlığın bünyesinde 168 devlet memuru, 32 sözleşmeli personel, 4 sözleşmeli bilişim personeli ve 132 sürekli işçi olmak üzere toplam 336 personel çalışmaktadır. Toplamda Başkanlığın bünyesinde 424 kişilik kadro mevcuttur. Başkanlığımızda görev yapan personelin cinsiyet durumuna göre dağılımı ise 217'si erkek ve 119'u kadındır. Bu noktada erkek çalışan sayısında bir üstünlük görülmektedir. Çalışanların eğitim durumuna göre dağılımı ise aşağıda verilmiştir (YTB Faaliyet Raporu, 2021: 7).

Şekil 2.15. YTB Çalışanlarının Eğitim Durumuna göre Dağılımı(YTB Faaliyet Raporu, 2021:7).

C. Bütçe

Kuruluş kanunlarında belirtildiği üzere Başkanlığın gelirleri şunlardır:

- a) Genel bütçeden yapılacak yardımlar.
- b) Başkanlığa yapılacak her türlü bağış, yardım ve vasiyetler.
- c) Başkanlık gelirlerinin değerlendirilmesinden elde edilen gelirler.
- ç) Diğer gelirler.¹

2021 yılında çıkarılan 7258 Sayılı 2021 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Başkanlığa bir önceki yıla göre yaklaşık %11,9 artışla 393.867.000,00 TL tutarında ödenek tahsis edilmiştir. Bu tutarın 386.347.400 TL'si hazine yardımından sağlanmıştır 2021 yılı içinde ise toplam 8.095.800,00 TL eklemeye yapılmıştır. Toplamda 401.962.800,00 TL olan bu ödeneklerin yaklaşık %99,73'üne karşılık gelen 400.890.474,15 TL başkanlık tarafından amaçlarını gerçekleştirmek üzere harcanmıştır (YTB Faaliyet Raporu 2021:23).

KURUMSAL SINIFLANDIRMA	2021				
	Ödenek (TL)	Yılsonu Toplam Ödenek (TL)	Gerçekleşme (TL)	Gerçekleşme/Ödenek (%)	Gerçekleşme/Toplam Ödenek (%)
ÖZEL KALEM	547.000	547.000	543.844	99	99
DESTEK HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI	9.068.000	9.112.800	9.083.314	100	100
PERSONEL DAİRE BAŞKANLIĞI	43.156.000	47.049.200	46.684.878	108	99
BİLGİ İŞLEM DAİRE BAŞKANLIĞI	2.966.000	8.216.700	8.131.849	274	99
STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANLIĞI	197.000	192.800	88.368	45	46
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ	46.000	46.000	3.421	7	7
KURUMSAL İLİŞKİLER VE İLETİŞİM DAİRE BAŞKANLIĞI	532.000	1.469.000	1.390.332	261	95
KÜLTÜREL VE SOSYAL İLİŞKİLER DAİRE BAŞKANLIĞI	11.953.000	12.715.400	12.712.985	106	100
ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER DAİRE BAŞKANLIĞI	296.160.000	292.471.900	292.119.817	99	100
YURTDIŞI VATANDAŞLAR DAİRE BAŞKANLIĞI	29.242.000	30.142.000	30.131.665	103	100
GENEL TOPLAM	393.867.000	401.962.800	400.890.474	102	100

Şekil 2.16. YTB 2021 Yılı Gelir Tablosu Dağılımı (YTB Faaliyet Raporu 2021:23).

2021 yılında Başkanlığın alt birimlerine dağıtılan bütçeden en fazla payı 296 milyon TL ile Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı almıştır. Daha sonra gelen en yüksek gelir kalemleri ise 47 milyon TL ile Personel Daire Başkanlığı, 29 milyon TL ile Yurt dışı Vatandaşlar Daire Başkanlığı ve 11milyon TL ile Kültürel ve Sosyal İlişkiler Daire Başkanlığı oluşturmıştır.

D. Yayınlar

¹ Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (S. 242) 22 Mart 2022 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180715-1.pdf> Adresinden erişildi

Şekil 2.17. YTB'nin Çeşitli Yayınları

Başkanlık yayın faaliyetleri olarak Memleketim ve Telve olmak üzere iki dergi ve kurumun aktivitelerini takipçilerine ulaştırmak adına aylık olarak YTB Bülten yayımlamaktadır.

Telve Dergisi ana hedef olarak sanata ve edebiyata katkı sağlamak olan bir dil, düşünce ve edebiyat dergisidir. Yurt dışında yaşayan Türk diasporasının kültürel birikimlerine katkı sağlamak, ana dil konusundaki yetkinliklerini ve ifade kabiliyetlerini artırmak amacıyla Başkanlık tarafından yayın hayatına başlatılmıştır. Türkçe edebî eserlerin çeşitlenmesini teşvik etmek de derginin amaçlarından biridir. Bunun yanında yurt dışında yaşayan vatandaşların duygularını, sevinçlerini üzüntülerinin birbirlerine anlatılmak üzere kaleme alındığı, ortak değer ve yaşantılara ışık tutan, insanlar ve kültürler arasında köprü kuran bir okul niteliğindedir. Bu bakımdan kurum kendi öz diline ve vatanına bağlarını yitirmeyen üretmeye hevesli genç nesli desteklemek amacıyla derginin yayın hayatını desteklemektedir.

Memleketim Dergisi ise kurumun kuruluşunun 10. yılında çıkarılmaya başlayan üç aylık bir dergidir. Hem Yurt dışında yaşayan vatandaşlara hem de kardeş topluluklara hitap eden bu dergi; Türk toplum, kültür ve uygarlığının tanıtıldığı, çeşitli kardeş toplulukların hikâyesinden izler barından, uluslararası öğrenciler ait kültürel zenginliklerin anlatıldığı bir dergidir. İlim, medeniyet, spor, sanat, şehir mimarisi vb. konular olmak üzere geniş bir yelpazede estetik boyutunun yanında bilgilendirici bir dergi niteliğindedir.

YTB Bülten ise kurumun aylık olarak yayımladığı; hayata geçirilen proje ve programların tanıtıldığı, yapılan faaliyet hakkında kurum takipçilerini bilgilendirmek ve haberdar etmek amacıyla çıkarılmaktadır.

Dergi ve bülten faaliyetlerinin yanında başkanlığın Heybe TV adında Youtube sosyal medya platformu üzerinden gerçekleştirdiği yayıncılık faaliyeti bulunmaktadır. Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin eğitim hayatına dair içeriklerin paylaşıldığı ve Türkiye Mezunları'nı bir araya getirecek ortak yaşantıların hatırlatıldığı bu platformda Türkiye'de eğitim görmüş ve gören

uluslararası öğrenciler arasındaki iletişimi arttırmayı, onlara yol gösterici içerikler üretmeyi ve eğlenirken bilgilendirmeyi hedeflemektedir. Türkiye’de eğitim gören öğrenciler tarafından yürütülen bu kanal Youtube dışında diğer sosyal medya mecralarından da takip edilebilmektedir.

2.6.Yurt Dışında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Çalışmalarında Politika ve Strateji Geliştirme

Yurt dışında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri yürüten kurumlar hedeflerini hayata geçirmek üzere birtakım politikalar ve politikaları gerçekleştirme niyetiyle belirli stratejiler üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu araştırmanın konusu olarak uluslararası sahada Türkçenin öğretilmesine katkıda bulunan; YEE, TMV ve YTB kurumları, kanunla sabit veya kendi içindeki kurullar tarafından belirlenen politikalar doğrultusunda çalışmalarına yön vermektedir. Araştırmanın bu başlığında kurumların Türkçenin öğretilmesi noktasında politika ve stratejilerine genel bir pencereden bakmak; onların hedeflerini, hitap ettiği grupları ve çalışma alanlarındaki faaliyetlerini anlamamız açısından aydınlatıcı olacaktır.

Yunus Emre Enstitüsü, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi meselesine temelde; yurt dışındaki Kültür Merkezlerinde verilen Türkçe eğitimleri, Tercihim Türkçe Projesiyle bulunduğu ülkelerin eğitim programlarına seçmeli Türkçe dersinin eklenmesi yoluyla ve Türkoloji bölümleri bulunan üniversiteleri destekleme girişimleri olmak üzere 3 ana temada yaklaşmıştır. Kurum bu noktada Kültür Merkezleri aracılığıyla yaygın öğretim yoluyla Türkiye’nin kültürel mirası olan dilini tanıtmak üzere diğer ülkelerle dostluk ilişkilerini geliştirmek ve kültürel bağları güçlendirmek adına bölge halkıyla kültürel ilişki kurabilmenin yollarını aramıştır. Bu temel faaliyetlerini desteklemek üzere ise Türkçe eğitimine katkı sağlamak adına; ders kitap setleri ve yardımcı materyaller üretme, kullanıcıların internet aracılığıyla çevrimiçi eğitimler alabilmesi için Türkçe Öğretim Portalı oluşturma, Türkçenin Sesi Radyosu aracılığıyla Türk diline ve kültürüne dair içerikler sunma Türkçe Yaz- Kış Okulu Projesi ile Türkiye’ye geziler düzenleyerek öğrencilerin yerinde yaşantılamasına imkân sunma ve Türkçe Yeterlilik Sınavı (TYS) ile hem öğretim süreçlerini değerlendirmek hem de akreditasyon sürecini tamamlamış tüm dünyada kabul gören bir sınav hazırlama hizmetini sunmaktadır.

Türkiye Maarif Vakfının Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi hususundaki temel katkısı ise yurt dışındaki örgün eğitim olarak faaliyet yürüten okulları aracılığıyla gerçekleşmektedir. Uluslararası eğitimde Türkiye’yi ilk 5 ülke konumuna getiren Vakıf Yurt dışındaki eğitim kurumlarında birinci veya ikinci yabancı dil olarak Türkçe dersini ders programına koymuş ve okullarında eğitim alan her öğrencinin en az B2 seviyesinde Türkçe biliyor olarak mezun olmasını hedeflemektedir. Vakıf, Yurt dışındaki Türkçe’nin yabancı dil olarak öğretimi hedeflerini farklı birçok çalışmalarıyla da desteklemektedir. Buna örnek olarak alan için önemli bir eksiklik olarak görülen eğitim programı konusunda “Türkçenin Yabancı Dil

Olarak Öğretimi Programı”nı yayınlayarak bu alanda çalışan kişilere bir yol haritası niteliğindeki eğitim programını sunmuştur. Ders materyalleri konusunda ise bütün seviyelerde olmak üzere yardımcı ders kitap setleri hazırladığı ve bunların da bir kısmının tamamlanarak kullanılmaya başlandığı bilinmektedir. Vakıf, sahada çalışacak uzman öğretmen ihtiyacını gidermek adına hazırlamış olduğu süreç kapsamlı eğitim programlarıyla da bu talebe cevap vermektedir. Bunun yanında Vakıf, internet aracılığıyla eğitimde dijital dönüşümü sağlamak üzere bir Türkçe öğretim portalı üzerinde çalıştığını, uluslararası kabul görmeyi hedefleyen bir Türkçe dil sınavı üzerinde de çalıştığı bilinmektedir.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı ise Türk dilinin yayılıp tanıtılması ve yabancı dil olarak öğretilmesi durumuna yukarıdaki 2 kuruma göre daha farklı bir strateji ve perspektiften bakmaktadır. Yukarıda bahsi geçen 2 kurumun Türkçe öğretimi noktasındaki temel girişimlerini örgün ve yaygın eğitim faaliyetleri yoluyla yürütürken YTB, Türkiye’nin ve Türkçenin dünyadaki imajını yukarıya taşıyarak çekim merkezi haline getirmeyi hedeflemektedir. Bu hedeflerini gerçekleştirirken öncelikli motivasyon kaynağı yükseköğretimin uluslararasılaştırılması konusu olmuştur. Türkiye Bursları aracılığıyla yurt dışındaki çeşitli ülkelerdeki başarılı öğrencilere Türkiye’deki yüksek eğitim kurumlarından eğitim alma imkânı sunan kurum bursu kazanarak Türkiye’de okuma fırsatını yakalayan öğrencilerin eğitim, barınma, ulaşım ve diğer birçok lojistik ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bursu kazanan öğrencilerin ise ilk sene hazırlık olarak akademik düzeyde Türkçe öğrenmeleri sağlanmaktadır. Bu sayede yurt dışından gelen yükseköğretim düzeyindeki öğrenciler, Türkçeyi akademik seviyelere hâkim olacak kadar öğrenerek Türkiye’ye okuma imkânı bulmaktadır. Bunun yanında yurt dışında yaşayan Türk diasporası vatandaşlara ve kardeş topluluklara yönelik olarak Türkçenin öğretilmesi çalışmaları yürütülmektedir. İki dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi ve Kardeş topluluk üzerinden yürütülen Türkçe Öğretimi çalışmaları da bu kapsamda değerlendirilebilir. Başkanlık tarafından bahsi geçen grupların bulunduğu okul müfredatlarına Türkçe dersi eklenmesi, hafta sonu Türkçe kursları, çeşitli materyal desteği, tez ve araştırma bursları, hareketlilik programları, çeşitli yarışma, sergi ve önemli günlerin kutlanması gibi sosyal etkinliklere dair çalışmalar da planlı bir şekilde desteklenmektedir.

2.7. İlgili Çalışmalar

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmaları son yıllarda üzerinde yoğunlaşılan bir alan olarak göze çarpmaktadır. Bu alana olan ilgi üzerinde çalışılması gereken birçok durumu da beraberinde getirmektedir. Bu durumlardan biri ise işin sistematığının nasıl geliştiği ile ilgilidir. Bu anlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi 2 kol üzerinden ilerlemektedir. Bu kollar, Türkçenin yabancı dil olarak yurt içinde öğretimi ve yurt dışında öğretimi olarak ayrılmaktadır. Bu iki kolun süreçleri, sınıf içi eğitimden sınıf dışı süreçlere veya kurumsal yapı olmak üzere

birçok noktada birbirinden farklı yürütülmektedir. Yurt dışında Türkçe öğretim faaliyetleri, yurt içinde yürütülen eğitim faaliyetlerinde kıyaslandığında çok daha zor şartlarda, sınırlı imkânlarla ve fazladan emek sarf edilerek gerçekleştirilmektedir.

Yukarıdaki duruma paralel olarak akademik çalışmalarda da durumun böyle olduğu söylenebilir. Yurt dışında yapılan Türkçe öğretimi üzerine araştırmalar sınırlı kaynaklardan dolayı daha yavaş ve temkinli ilerlemektedir. Fakat son yıllarda devlet politikasında bu konunun üzerinde durulması ve yapılan girişimler dolayısıyla bu durumu tersine çevirmek mümkün görülmektedir.

Uluslararası alanda Türkçe öğretim faaliyetleri yapan kurumlar üzerine yapılan çalışmalara baktığımızda bu çalışmaların sınırlı sayıda olduğunu söylemek mümkündür. Türkçe eğitimi disiplini, bu kurumların organizasyon yapısı ve faaliyet alanlarını ele alan sadece birkaç çalışmadan söz edebiliriz (Balcı ve Gültekin 2017; Ünalmış 2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil politikaları ve bu alanın geleceği ile ilgili durumu konusunda ise (Bkz. Başar 2019; Durmuş 2013; Açık 2013)'ın çalışmalarından söz etmek yerinde olacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi disiplini, yurt dışında dil öğretim faaliyetleri gösteren ve bu konuda dil politikaları üzerine yapılan çalışmalar bakıldığında birkaç makale ve kitap bölümü ile sınırlıdır. Bu çalışmaların dışında bu konu üzerine yeterince çalışmaya rastlanılmamış olup bazı makalelerde paragraf düzeyinde yüzeysel olarak bahsedilip geçilmiştir.

Yurt dışında dil öğretim faaliyetleri yapan kurumların çalışmaları ve bu çalışmaların etki alanı daha çok uluslararası ilişkiler disiplininin dikkatini çekmiş ve araştırma alanı olmuştur. Uluslararası sahnede ülkemizin yumuşak güç unsurunu oluşturan bu kurumların çalışmaları kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi faaliyetleri olarak değerlendirilip çalışmalar genellikle Uluslararası İlişkiler disiplininin penceresinden yorumlanmıştır. Bahsi geçen kurumlar ise geleneksel diplomasi dışındaki birer modern diplomasi uygulayıcıları olarak ele alınmıştır. Bu araştırmalara genel bir pencereden bakıldığında ise diplomasi kurumlarının organizasyon yapısı, faaliyet çeşitleri, ülke ve kıta yayımları ve bu kurumların diplomasiye getirileri üzerinde yoğunlaşıp tartışmalar bu başlıklar üzerinden yürütülmüştür. Bu çalışmalar: (Er 2018; Arslan 2019; Ögüt 2009) olarak belirlenmiştir.

Günümüzde her ne kadar Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmaları hız göstermiş olsa da bu işin diğer uluslarla ilişkiler boyutu ve bu ilişkileri sağlayan diplomasi kurumlarının daha çok Uluslararası İlişkiler disiplinin alanına girdiği ve işin Türkçe Öğretim kısmından ihmal edildiği düşünülmektedir. Bu başlık altında ise araştırmaya ışık tutacak iki disiplin tarafından yapılmış olan birtakım çalışmalar sunulacaktır.

“Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Siyaseti ve Stratejileri” (Balcı ve Gültekin 2017) adlı çalışma araştırmadaki konuya ışık tutan, üzerinde çalışılan konunun daha ileri götürülmesi noktasında istek ve ilgi uyandıran, elle tutulur, çalışmadan biridir. Uygulamalı el kitabının bir

bölümü olan bu yazıda Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihi seyrinden ele alarak en baştan günümüze kadar olan süreçteki Türkçe öğretiminin siyaset ve stratejisi betimlenmeye çalışılmıştır. Türkçe öğretiminin siyaset ve stratejisi neler olmadır, sorusuna cevap arayan bu çalışma, hedef ve stratejiler doğrultusunda Türkçe Öğretiminin temel sorunlarına genel bir çözüm önerisi getirmeyi hedeflemiştir. Yurt içi ve yurt dışı Türkçe öğretimi üzerine çalışan kurum ve kuruluşları tanıtan araştırmada bu kurumların genel amaç ve hedeflerini detaya girmeden aktarmış olup kurumların faaliyetleri hakkında Türkçe öğretime katkılarını okuyucuya sunmuştur.

“Yumuşak Gücün Tesis Edilmesinde Kültürel Diplomasinin Önemi ve Bir Uygulayıcı Olarak Yunus Emre Enstitüsü” (Ünalı, 2019). Bir kültürel diplomasi kurumu olan Yunus Emre Enstitüsünün kuruluşundan günümüze kadar olan varlığını ele alan bu çalışmada yumuşak gücü meydana getiren unsurlardan kamu diplomasisi ve onun bir uygulama alanı olarak kültürel diplomasi, kavramsal açıdan ele alınmıştır. Bu bakımdan çalışmada öncelikle yumuşak güç ve kültürel etkileşim arasındaki ilişki, yumuşak gücü tesis etmede kültürel etkileşim ve iletişimin önemi üzerinden sunulmaya çalışılmıştır. Bu bakımdan enstitünün yurt dışındaki Türkçe öğretimi, kültürel ve diplomatik çalışmaları faaliyet raporları ve haber kaynakları üzerinden yorumlanmıştır. Diğer taraftan yakın tarihte diplomasiyi uygulama enstrümanlarının değişmesiyle kültürel diplomasinin bu alanda ortaya çıkan önemi anlatılmaya çalışarak işin diğer uluslarla ilişki boyutuna farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır. Tez konusunun uluslararası ilişkiler bağlamında kavramlar üzerinden yorumlanmasında bu makale aydınlatıcı olmuştur.

“Türkçenin Yabancılar Öğretimi: Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Yabancılar Türkçe Öğretiminin Geleceğiyle İlgili Görüşler” (Durmuş, 2013) çalışmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin genel durumuna bir dikkat çekmiştir. Çalışmanın verileri YTÖ’nün güncel durumu hakkında nispeten güncelliğini yitirse de YTÖ’nün geleceği hakkında görüşleri hala dikkate değer niteliktedir. Yazar, Türkiye’nin dünyada konumu kültürü, sanatı, tarihi, turizmi ve ekonomisiyle bir cazibe merkezi olduğunu bu cazibenin ise diğer uluslarca dil öğrenme isteği ve ilgisini doğurduğunu belirtmiştir. Dile ilgi duyma durumlarını başlık halinde sunan Durmuş, daha sonra yabancılar Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşleri sorunlar ve çözüm önerileri tarzında maddelendirerek tartışmıştır. Bu, sorunlar ve çözüm önerileri kısmında yabancı dil olarak Türkçe eğitimin, kurumsal olarak yapılaşmasını, öğrenci hareketliliğinin önemini, ihtiyaç analizi gerekliliği, program ve materyal geliştirilmesi, ölçme ve değerlendirme gibi alana dair genel bir pencereden durum analizi sunmuştur. (Durmuş, 2013)’un sunmuş olduğu bu sorun ve çözüm önerileri söz konusu araştırmanın ele alınmasında önemli noktalara temas ettiği gerekçesiyle incelenip analiz edilerek ilgili araştırmalara dâhil edilmiştir.

“Dil Politikaları Bağlamında Türkçenin Öğretimi” Açıık’ın (2013) kaleme aldığı yazısında da belirttiği gibi; bir ülkenin dilinin öğrenilmesini gerekli kılan unsurlar, o ülkenin yürütmüş

olduğu politik, ekonomik, ticarî ve kültürel ilişkilerin yanı sıra o ülkenin sahip olduğu dil politikaları ve dil planlamalarıyla birebir ilişkilidir. Bu noktada dil öğretiminde uygulanması gereken politikalar üzerine yazılmış olan bu kitap bölümünde Türkçenin anadil ve yabancı dil olarak öğretiminde uygulanması gereken politikalara dikkat çekmiştir. Yazının sonuç kısmında ise dil öğretim ve politikalar oluşturma konusunda 15'er maddelik öneriler sunmuştur. (Açık, 2013)'ın sunmuş olduğu dil politikaları hakkında önerisi araştırmanın gelişmesine zenginlik katacağı düşünülmektedir.

"Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Politikası Bağlamında İran İslam Cumhuriyeti" (Başar, 2020) başlıklı bu çalışmada genel bir Türkçe öğretim politikasından ziyade bu durumu İran bazında ele almıştır. Türkçenin yabancı dil olarak yoğun ilgi gördüğü ülkelerden biri olan İran İslam Cumhuriyeti'nde uygulanabilecek yabancı dil olarak Türkçe öğretim politikasının çerçevesinin çizilmesini hedeflemiştir. Bu doğrultuda yazar, "İran İslam Cumhuriyeti'nde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi politikası nasıl geliştirilmelidir, neler yapılmalıdır?" sorusuna cevap aramış ve çalışmanın sonucu olarak yabancı dil öğretim politikası kapsamında eylem planı niteliğinde bazı öneriler sunulmuştur. Bu eylem planı önerileri bir ülkeden yola çıkarak kurumların genel bir ilke, strateji ve politika benimsemeleri bakımından bazı noktalara ışık tutabilecek nitelikte olmasından dolayı ilgili çalışmalar bölümünde değerlendirilmesi gerekli görülmüştür.

"Türk Dış Politikasında Kültürel Diplomasi: Yunus Emre Enstitüsü Örneği" (Er, 2018). Yazar bu çalışmada devletlerin artık güce dayalı politikalardan ziyade "kültürel diplomasi" yoluyla dillerini, geleneklerini, göreneklerini ve kültürlerini tanıtmak için çeşitli faaliyetler yoluyla iletişim kurma sürecine girdiğini ve temasların bu şekilde daha verimli gerçekleştiği ele almıştır. Bu noktada diğer ülkelerin çeşitli kurum ve enstitülerine dikkat çeken yazar Türkiye'nin de kültürel diplomasi çalışmalarını geç de olsa fark etmesini ve Yunus Emre Enstitüsü ile güçlü bir imaj yakalama girişimlerinde bulunmasını konu etmiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin bu alanda ne gibi faaliyetlerde bulunduğu ve bu bağlamda Yunus Emre Enstitüsü'nün faaliyetleri ve bu faaliyetlerin etkinliği incelenmiştir.

"Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Bir Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak YTB Örneği" (Arslan, 2019). Yazar bu çalışmada, güçler arası ilişki, yumuşak gücün etki alanını ve söz konusu gücün kullanım kaynaklarını irdelemiştir. Türkiye'nin yumuşak güç kaynaklarına kısaca değinilerek Türk dış politikasının son döneminde ortaya çıkan ve bir yumuşak güç enstrümanı olarak adlandırılan Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Kurumunun çalışmalarını ele almıştır. Özellikle yurt dışında gönül bağı olan kardeş ve akraba olarak gördüğümüz tarihi münasebetimiz olmuş ülkelere eğitim görmek amacı ile burslu olarak Türkiye'de eğitim gören öğrencileri konu almış ve başkanlığın yurt dışı faaliyetleri hakkında kısaca bilgi vermiştir.

“Kültürel Dışa Açılımın Kurumsal Araçları Olarak Uluslararası Dil-Kültür Enstitüleri ve Yunus Emre Enstitüsü’nün Yapılandırılması”(Öğüt, 2009). Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde uzmanlık tezi olarak hazırlanan bu çalışmada yazar, kültür kavramı, milli kültür, kültür ve dil ilişkisi, kültür değişimleri, kültür politikaları ve küreselleşme gibi temel kavramlar üzerinde durmuş ve ardından dünyada en etkin faaliyet alanına sahip olan Fransız Kültür Merkezi, Goethe Enstitüsü ve British Council gibi kültürel diplomaside başı çeken kurumları ele almıştır. Enstitülerin yapısı, kuruluşları, amaçları, faaliyet alanları, kendi ülke kültürlerine ve faaliyet gösterdikleri ülkelerin kültürlerine katkıları açıklanmıştır. Bu çalışma da yazar tarafından da vurgulanan ve ulaşılmak istenen asıl amaç ise, tezin yazıldığı dönem faaliyetlerine yeni başlayan Yunus Emre Enstitüsü için örnek oluşturmaktır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Türkçeyi uluslararası alanda öğreten Türkiye'nin resmî kurumlarının dil öğretim politikaları ve stratejilerini ele almak ve bu alanda yapılan faaliyetlerini ortaya koyarak sınıflandırmak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Ana amacının yanında ise alana disiplinler arası bir farkındalık oluşturmak açısından bahsi geçen kurumların faaliyetlerinin bir yumuşak güç unsuru olan kültürel diplomasi ve kamu diplomasine etkisi bakımından yorumlamak olan bu çalışma model olarak nitel bir çalışmadır.

"Nitel araştırmayı, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak mümkündür" (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 19). "Nitel araştırma sürecinde ele alınması gereken bir diğer husus örneklemin temsil kapasitesi ve bulguların genellenebilirliğidir" (Tanyaş, 2014: 28).

Bu çalışmada, hem çalışma planları faaliyet raporları ve durumları yorumlamak amacıyla doküman analizi tekniği kullanmış hem de araştırma problemine bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Ayrıca genellenebilir bulgulara ulaşmak amaçlanmıştır. Bu bakımdan çalışma, nitel modelin sınırlarına girmektedir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırma evrenini Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi için uluslararası boyutta çalışma yapan kurumlar oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın örneklemi olarak ise bahsedilen alanda çalışmalar yürüten YEE, TMV ve YTB kurumları araştırmanın çalışma örneklemini oluşturmaktadır.

3.3. Veri Kaynaklarının Belirlenmesi ve Toplanması

Kurumlar üzerinde araştırma yapılırken verilerin belirlenmesi ve toplanması süreci kurumların yayınlamış olduğu yıllık faaliyet raporları, stratejik planları, performans raporları ve mali raporları ele alınmıştır. Bunun yanında kurumların yayımlanan dergileri, katalogları, resmi sitelerindeki haber ve duyuru kanalları bu kurumlar hakkında bilgi veren dokümanlar olarak belirlenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Verilerin analizi ve yorumlanmasında çalışma kapsamında araştırma konusu olan üç kurumun (YEE, TMV ve YTB) bir üst başlıkta belirtilen belge ve raporları analiz edilmiştir. Bu belge ve raporların analizinde kurumların:

- 1) Eğitim alanındaki faaliyetleri
- 2) Kültürel ve sanatsal faaliyetleri
- 3) Bilimsel ve toplumsal faaliyetleri 3 başlık halinde sınıflandırılmıştır.

Bu veriler araştırmanın alt problemleri olarak bulgular kısmında her kurumun faaliyetleri kendi alt başlığında incelenip analiz edilerek sınıflandırılmıştır.

4. BULGULAR ve YORUM

4.1. Kurumların Eğitim Faaliyetleri

4.1.1. Yunus Emre Enstitüsü'nün Eğitim Alanındaki Faaliyetlerinin İncelenmesi

Bu araştırmanın birinci alt problemi Yunus Emre Enstitüsü'nün eğitim Alanındaki faaliyetlerinin incelenmesidir. Söz konusu kurumun eğitime yönelik faaliyetlerini 7 ana başlıkta toplamak mümkündür. Tespit edilen 7 ana başlık aşağıdaki tabloda verilmiş olup faaliyetler hakkındaki inceleme ve değerlendirmeler sırasıyla yapılmıştır.

Tablo 4.1.

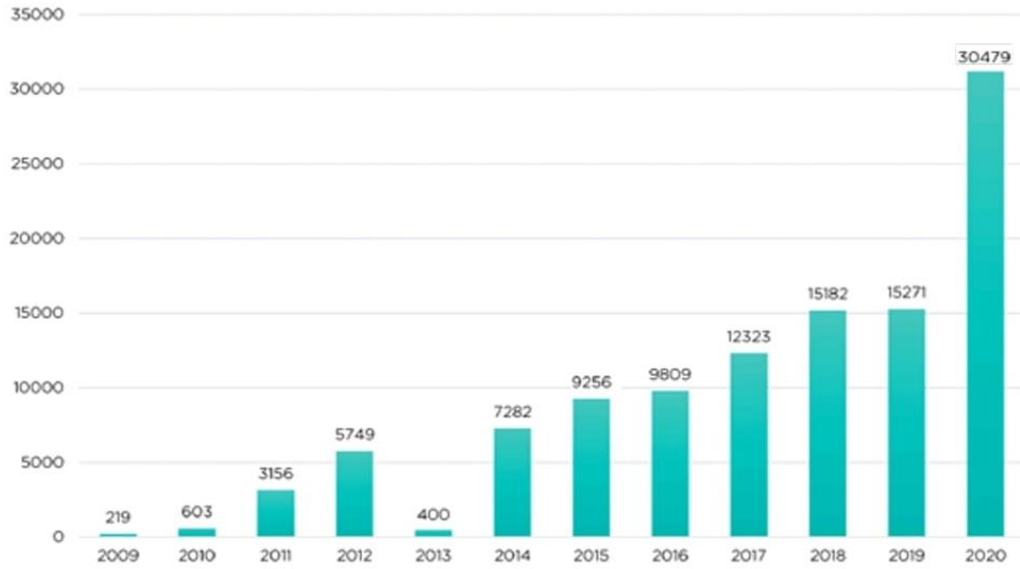
YEE'nin Eğitim Faaliyetleri

➤ “Türkçe Öğretim Faaliyetleri”
• “Kültür Merkezlerinde Türkçe Öğretimi Çalışmaları”
• “Tercihim Türkçe Projesi Kapsamındaki Çalışmalar”
• “Türkoloji Projesi Kapsamındaki Çalışmalar”
➤ “Materyal Üretme ve Geliştirme Faaliyetleri”
➤ “Eğitmcilerin Eğitimi Faaliyetleri”
➤ “Türkçe Öğretim Portalı”
➤ “Ölçme ve Değerlendirme Faaliyetleri”
➤ “Türkçe Yaz- Kış Okulu Programları”
➤ “Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Gerçekleştirilen Türkçe Öğretimi Çalışmaları”

➤ Türkçe Öğretim Faaliyetleri

• Kültür Merkezlerinde Türkçe Öğretimi Çalışmaları

Yunus Emre Enstitüsü tarafından Enstitü bünyesindeki kültür merkezleri aracılığıyla merkez içinde ve dışında yüz yüze veya çevrimiçi kanallarla Türkçe öğretimi hizmetleri verilmektedir. Merkezlere gelen talepler doğrultusunda genel Türkçe kurslarına ek olarak özel amaca yönelik kurslar da verilmektedir. Bu kurslara örnek olarak; belli alanlara yönelik iş Türkçesi, çocuklara yönelik temel seviyede Türkçe, akademik Türkçe ve çeviri sınıfları gibi özel amaca yönelik kursları sayabiliriz. Aşağıdaki grafikte yıllık bazda kültür merkezi bünyesinde düzenlenen Türkçe kurslarına başvuran kişi sayısı verilmiştir.

Şekil 4.1. Kültür Merkezlerinin Türkçe Kurslarındaki Yıllara Göre Öğrenci Sayısı (YEE Faaliyet Raporu, 2020:143).

Grafikte de görüldüğü üzere kültür merkezlerinde verilen Türkçe kurslarındaki yıldan yıla belirgin bir artış söz konusudur. 2009’da ilk yılında 209 olan bu sayı 2020 yılına gelindiğinde geçen 11 yıllık süreçte 30.479’ a kadar çıkmıştır. Özellikle 2020 yılında yaşanan pandemi sebebiyle insanların çevrimiçi eğitim fırsatlarına yönelmesi, artan ilgi ve YEE’nin de bu alanda tecrübe sahibi olması dolayısıyla öğrenci sayısında büyük bir artış yaşanmıştır. Bu hususta Enstitünün uzaktan eğitim imkânları yaratma noktasındaki sınavı başarıyla verildiği söylenebilir.

2020’ de yayımlanan son raporunda Enstitünün merkez kurslarında Türkçe eğitimi alan kişi sayısının geçen senenin neredeyse iki katına çıkarak yıllık 30 bini üstüne çıktığı görülmektedir. Faaliyet raporundaki (2019) genel kanı oluşturabilecek diğer veriler incelendiğinde ise katılımcıların aldığı eğitim seviyenin yarısına yakını temel seviye olan A1 düzeyinde olduğu ve üste seviyelere doğru azaldığı görülmektedir. Bölgelere göre dağılımda ise kurslara en çok katılım gösteren bölgelerin sırasıyla Balkanlar, Orta Doğu ve Afrika olduğu, katılımcıların oransal olarak en çok 21-25 yaş aralığında olduğu, kadın erkek dağılımındaki dağılımda %76 kadın, %24’ünün erkek olduğu, toplam dersliklerde etkileşimli tahta kullanım oranının %45’ e kadar çıktığı sayısal olarak verilmiştir.

- **Tercihim Türkçe Projesi Kapsamındaki Çalışmalar**

Türkiye’nin son on yılda ekonomik, siyasi ve kül- türel açıdan elde ettiği başarılar, gerek kendi coğrafyasında gerekse dünyada önemli bir yer edinmesini sağlamıştır. Bu durum yurt dışında Türkçeyi öğrenmeye yönelik ciddi bir talep artışını sağlamıştır” (YEE Faaliyet Raporu, 2020:144) Enstitü ise artan bu talepler karşısında kültür merkezlerindeki Türkçe kurslarının yanında talebin yoğun olduğu bölgelerdeki okulların müfredatına seçmeli yabancı dil olarak Türkçe dersi eklenmesi konusunda girişimlerde bulunulmuştur. Seçmeli ders olarak Türkçe

dersinin okutulması konusunda ilk çalışmalar, ilk ve orta öğretim düzeyinde müfredat oluşturulması ve bu kademelerde Türkçe ders kitaplarının hazırlanması olmuştur

Müfredat ve AR-GE çalışmalarının tamamlanmasının ardından ilk temaslar Bosna Hersek'te olmuştur. Çalışmaların tamamlanmasından sonra Romanya, Polonya, Arnavutluk, Gürcistan, Malezya, Japonya, Kosova, Filistin'de Türkçe, seçmeli yahut zorunlu yabancı dil dersi olarak orta öğretim okullarında okutulmaktadır. Bu noktada Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi durumunun ülkelerin eğitim programlarına girmesi Türkçe adına önemli bir gelişmedir. "Tercihim Türkçe" projesi kapsamında yer alan ülkeler ve okul sayılarının son durumu aşağıdaki tablodaki gibidir.

Ülke Adı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
Arnavutluk (İşkodra)	3	405
Arnavutluk (Tiran)	3	313
Bosna Hersek	159	8503
Filistin	2	49
Gürcistan	5	491
Japonya	3	77
Kosova	13	502
Malezya	6	884
Polonya	3	52
Romanya	3	91
10	200	11367

Şekil 4.2. Tercihim Türkçe Projesi Kapsamında Yıllara Göre Öğrenci Ve Okul Sayısı (YEE Faaliyet Raporu, 2020:145)

Türkçenin Yabancı dil olarak öğrenimine olan ilgi dünyada her geçen gün artmaktadır. Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere Tercihim Türkçe projesi kapsamında 10 ülkede 200 okula erişilerek bu okullardaki 11367 öğrenci Türkçe ile tanışma ve öğrenme fırsatı bulmuştur. Bosna Hersek 159 okul ve 8503 öğrenci ile bu alanda en yoğun talebin olduğu ve çalışmaların yapıldığı ülke olmuştur.

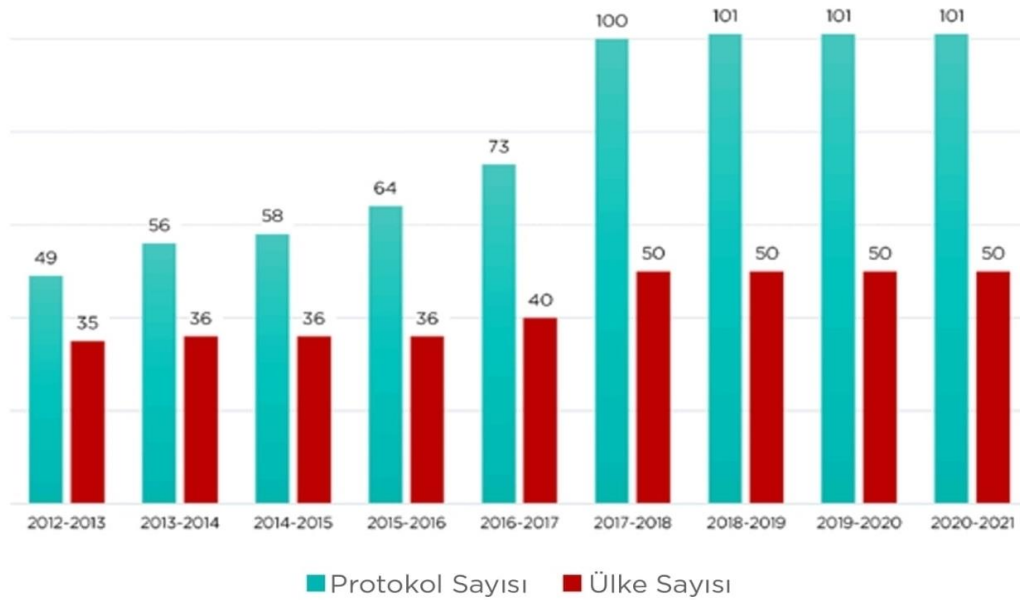
Türkçenin İlk ve orta öğretim kademelerinin yanında üniversite düzeyinde seçmeli yabancı dil dersi olarak okutulması yönünde çalışmalar da Japonya ve Karadağ'da başlatılmıştır. Tercihim Türkçe projesi kapsamında hem öğrencilere hem de öğretmenlere yönelik çeşitli faaliyetler de gerçekleştirilmektedir. Bu noktada öğretmenlere yönelik olarak mesleki gelişim adına hizmet içi eğitimler verilmekte öğrencilere yönelik olarak ise çeşitli ders araç gereç materyalleri verilmekte ve çeşitli şenlikler düzenlenmektedir. Kardeş okul gezileri, sanat kursları, atölye çalışmaları bunlara örnek olarak verilebilir.

- **Türkoloji Projesi Kapsamındaki Çalışmalar**

Türkoloji Projesi, ilk olarak TİKA tarafından 1999 yılında ortaya konulmuş bir projedir. 2000-2011 yılları arasında 13 ülkede 15 Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde 13 öğretim

elemanının görevlendirilmesi ile başlayan bu proje, 20 Eylül 2011 yılında imzalanan protokolle Yunus Emre Enstitüsü'ne devredilmiştir.

YEE, “Türkoloji Projesi İşbirliği Protokolü” ile birlikte dünyanın çeşitli bölgelerindeki üniversitelerle işbirliği yaparak Türk dilini, edebiyatını, kültürünü ve sanatını tanıtmak ve bu konuda eğitim almak isteyen bireylere imkânlar sunmaktadır. Bu çerçevede, gerek üniversitelere yeni Türkoloji bölümleri açılmasını teşvik etmek, gerekse var olan Türkoloji bölümlerinin imkânlarını iyileştirmek ve verimli hale getirmek proje kapsamındaki çalışmalardır. Yine bu proje kapsamında daha kaliteli ve sürekliliği olan eğitim- öğretim verilebilmesi adına Türkoloji ile Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerine YEE bünyesinde Türkiye’den öğretim elemanı görevlendirmekte, müfredat ve araç gereç desteği sunmaktadır. Aşağıdaki grafikte Enstitünün yıldan yıla protokol ve ülke sayısı verilmiştir.

Şekil 4.3. Türkoloji Projesi Yıllara göre Protokol ve Ülke Sayısı (YEE Faaliyet Raporu,2020:143)

TİKA’dan YEE’ye devredilmesiyle birlikte hızlı bir ivme yakalayan Türkoloji Projesi, Kısa sayılabilecek bir zaman diliminde ülke sayısını 13’ten 50’ye protokol sayısını ise 15’ten 101’e kadar çıkarmıştır. Fakat grafik ve Enstitünün raporları incelendiğinde projenin 2017-2018 yılı itibarıyla durgunlaştığı ve sayısının artmadığı görülmektedir. Bu konunun gerekçesiyle ilgili bir açıklamaya rastlanılmamıştır.

Türkoloji Protokolü imzalanan üniversitelerin bölgelere göre dağılımına baktığımızda: Afrika’da 19, Amerika’da 3, Asya’da 29, Avrupa’da 20, Balkanlar’da 16, Ortadoğu’da 13 ve Uzakdoğu bölgesinde 1 protokol sağlandığı görülmektedir. Bu bölgelerde yer alan ülke ve üniversitelerle ilgili detaylı bilgi YEE Faaliyet Raporu’nda (2018) bulunmaktadır.

YEE, dünyanın çeşitli bölgesindeki üniversitelerle yürüttüğü Türkoloji Projesi kapsamında yurt dışına Türkiye’den misafir akademisyen gönderimini doğrudan kendisi gerçekleştirmesinin yanında birçok ülkede Yükseköğretim Kurulu (YÖK), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Dışişleri Bakanlığı gibi ilgili ortak çalışan kurumların koordinasyonu ile de görevlendirmeler yapmaktadır. Bu hususta Enstitü, 2019-2020 öğretim yılı için 17 ülkede 27 farklı üniversiteye 20 misafir akademisyen, 20 okutman ve 17 yerel akademisyen olmak üzere toplamda 57 görevlendirilme yapılmıştır (YEE Faaliyet Raporu, 2019: 120).

➤ **Materyal Üretme ve Geliştirme Faaliyetleri**

Yunus Emre Enstitüsü, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi faaliyetlerini alanın ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak materyal üretme ve üretilen materyalleri geliştirme konusunda desteklemektedir. Çağdaş dil öğretim yaklaşımı esas alınarak farklı yaş grupları ve kademeler için hazırlanan derslere yardımcı materyalleri sadece ders kitabı setleriyle sınırlı kalmayarak; resimli sözlük, çeşitli kültürel hikâye kitapları, Z kitap, konuşma kılavuzları ve dil afişleri gibi çeşitli basılı, görsel ve işitsel dil öğretim materyalleri de barındırmaktadır.

Hazırlanan ders materyalleri, Enstitünün Kültür Merkezleri başta olmak üzere; Tercihim Türkçe Projesi kapsamındaki okullarda, Türkoloji bölümlerinde, Türkiye Maarif Vakfının okullarında, yurt içindeki Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezlerinde, MEB desteğiyle sürdürülen sığınmacılara yönelik düzenlenen kurslarda ve çeşitli sivil toplum örgütleri tarafından da kullanılmaktadır. 2014 yılı itibarıyla kullanılmaya başlanan ve devam eden yıllarda Enstitünün geliştirmiş olduğu çeşitli materyaller aşağıda ki tablodaki gibidir. Materyallerin içeriği hakkındaki bilgiler YEE Faaliyet Raporu, (2020, 2019, 2018, 2017, 2016, 2015)’da detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 4.2.

YEE’nin Hazırladığı Materyal Setleri

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti	A1, A2, B1, B2 ve C1, C2 seviyelerinde ders kitabı, çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, dinleme kitapçığı ve ses CD’lerinden oluşmaktadır.
Yardımcı Okuma Kitapları	Okuma kitabı ihtiyacına yönelik olarak 2015 yılında A1-A2 seviyesinde 12 kitaptan oluşan Hikâye Serisi ile A1-C1 seviyesinde 11 kitaptan oluşan Kültür Serisi hazırlanmıştır.
Yedi İklim Türkçe Damak Tadı	Geleneksel Türk yemeklerini tanıtan Türkçe öğretimi kitabı A1, A2 seviyelerine yönelik hazırlanmıştır.
Yedi İklim Türkçe Konuşma ve Yazma Kitabı	Temel seviyedeki öğrencilerin resimli olarak konuşma ve yazma becerisinin desteklenmesi hedeflenmiştir.
Yedi İklim Türkçe Video Etkinlik Kitabı	24 videodan oluşan bu etkinlik kitabı görsel ve işitsel araçlarla Türkçe öğretimi için hazırlanmıştır.
Teknoloji Destekli Türkçe Öğretim Materyali: Z-Kitap	Ses kayıtları, videolar ve görsellerle destekli bir yazılım olan Z-kitap uygulaması 2014’ten bu yana A1, A2, B1, B2, C1 düzeylerinde kullanılmaktadır.

Türkçe Öğreniyorum Seti	“Tercihim Türkçe Projesi” kapsamında 0-15 yaş aralığında dört alt seviyede (A1.1., A1.2, A2.1., ve A2.2) hazırlanmıştır. Çeşitli ülke ve kültürlerle göre uyarlaması bulunmaktadır.
Çocuklar İçin Türkçe Seti	6-10 yaş arası A1 seviyesindeki çocuklar için hazırlanmış olup ders kitapları, öğretmen kılavuz kitapları, şarkılar ve dinleme kayıtlarından oluşmaktadır.
Haydi Türkçe Öğrenelim Seti	Bosna Hersek’teki Türkçeyi ikinci yabancı dil olarak seçen 11-15 yaş arası çocuklar için hazırlanan 4 seriden oluşan bu set 2012 yılından beri kullanılmaktadır.
Resimlerle Kelime Öğreniyorum Kitabı	A1 seviyesi için hazırlanmış resimlerle desteklenen tematik bir sözlüktür. 24 farklı temada yaklaşık 600 kelimeden oluşan sözlüğün İngilizce, Rusça ve Arapça karşılıkları da gösterilmekte ve Z kitap uyarlaması da bulunmaktadır.
Tematik Dil Afisleri	“Resimlerle Kelime Öğreniyorum” Kitabı’nın sınıf panolarına asılmak üzere hazırlanmış afiş halidir.
Güncel materyal çalışmaları	
Çocuklar İçin Türkçe-Okul Öncesi	ÇİT, 4-6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların Türkçe öğrenmesi hazırlanan, dinleme ve konuşma becerilerini destekleyici 13 üniteden oluşması planlanan çocukların gelişim özellikleri göz önüne alınarak hazırlanan seridir.
Çocuk Hikâyeleri Dizisi	A1 ve A2 seviyesine uygun, 10-15 yaş arasındaki yabancı çocukların Türkçe okuma kitabı ihtiyacına cevap vermek amacıyla hazırlanan ve 14 kitaptan oluşan seridir.
Dede Korkut Hikâyeleri	Yetişkin bireylere yönelik yardımcı okuma kitabı ihtiyacını karşılamak amacıyla B1 ve B2 düzeyine uygun hazırlanmış, içeriğinde açıklamalı bolca deyim ve atasözü yer alan hikâye kitaplarıdır. Söz varlığını arttırmak hedeflenmiştir.
Anadolu Hikâyeleri	A1 ve A2 seviyesinde 5 kitaptan oluşan bu set, Anadolu kültürünün zenginliğini aktaran hikâyelerden oluşmakta ve zengin dil yapıları ile söz varlığı etkinliği barındırmaktadır.
Türkoloji El Kitabı	Türkologlar ve Türkoloji öğrencileri için bir başvuru kaynağı olan rehber niteliğindeki bu kitap, uzman bilim insanları tarafından hazırlanan 17 yazıdan oluşmaktadır.
Yabancılar İçin Türkçe Konuşma Kılavuzu	Türkiye’ye kısa süreli gelen yabancıların gelişlerinden dönüşlerine kadar olan süreçte ihtiyaç duyabilecekleri, içinde bulunabilecekleri durumlar göz önünde tutularak hazırlanan 21 bölümden oluşan bu eser, Türkçe-İngilizce ve Türkçe-Arapça olmak üzere iki dilde hizmet vermekte ve 32 dile çevrilmesi planlanmaktadır.
Yunus Emre Türkçe (YET) Öğretim Seti A1-A2	A1 ve A2 seviyesinde, yetişkinlere yönelik ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla hazırlanması planlanmıştır.
Otantik Materyallerle Türkçe (A1-A2)	Doğal dili sınıf ortamına taşımayı hedefleyen, çeşitli etkinliklerden oluşan görsel, işitsel ve yazılı otantik malzemeleri tek bir kitapta toplandığı kaynaktır.
Görselli Türkçe Sözlük (A1-A2)	A1 ve A2 seviyesinde yetişkinlere yönelik olarak görselli bir Türkçe sözlük çalışmasıdır.
Yunus Emre Hikâye Kitabı	Türk şairi ve Anadolu mutasavvıfı Yunus Emre’nin hayatını ve dünya görüşünü odağa alan; A, B ve C seviyelerinden oluşan bir hikâye kitabıdır.

YEE, yukarıda belirtilen hazırlayıp geliştirmiş oldukları materyaller ile Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yardımcı kaynak noktasında önemli çalışmalarda bulunmuşlardır. Bu kaynaklar okul öncesinden başlamak üzere yetişkin yaş gruplarına kadar hitap etmektedir. 2020 yılı itibarıyla Enstitüye ait materyaller Google Play marketi üzerinden dijital erişime açılmıştır. Uygulama sayesinde insanlar Enstitü yayınlarına e-kitap olarak ulaşma imkânına sahip olabilmektedirler.

YEE tarafından yapılan yardımcı materyal çalışmaları olumlu sonuçlar verse de bir yabancı dilin öğretilmesi hususunda yeterli olmadığı yorumu yerinde olacaktır. Özellikle yabancı dil olarak öğretilen diğer muadil dillerdeki kaynaklarla kıyaslandığında Türkçe'nin ders dışı yardımcı kaynaklarının çok sınırlı kaldığı söylenebilir. Bu noktada farklı yaş gruplarına hitap eden, genel Türkçe dışında mesleki Türkçeyi konu edinen, ülkeyi tanıtıcı kültürel özellikleri barındıran, öğretirken eğlendiren yahut sınav Türkçesine yönelik materyallerin sayısının ve niteliğinin artırılması ihtiyaç olarak görülmektedir. Ek olarak dijital ortamlara uyum materyaller geliştirilmesi veya hali hazırda materyallerin dijital ortamlara uyarlanması, kapsamlı ve çeşitli gruplara hitap eden sözlük çalışmasının yapılması da görsel, işitsel ve yazılı materyal çalışmalarında faydalı olacaktır.

➤ **Eğitimcilerin Eğitimi Faaliyetleri**

YEE'nin eğitimcilerin eğitimi faaliyetlerinin; "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programları" ve "Eğitimcilere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Seminerleri" olmak üzere iki program üzerinden yürütüldüğü görülmektedir. Enstitü yurt içinde ve yurt dışında üniversite ve enstitü gibi çeşitli kurum, kuruluşlarla işbirliği yaparak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında eğitimcilerle yönelik programlar düzenleyerek Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda özel ihtisas almış yeni hocaların yetişmesine ve hizmet içi eğitimlerle mevcut hocaların niteliğine arttırmasına olanak sağlamaktadır. Eğitimcilerin eğitimi çalışmalarında Faaliyet Raporu'ndaki (2020) son verilere 2500'ün üzerinde kişiye eğitim verilmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü, "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programı" kapsamında bu alanda görev alacak eğitimcileri yetiştirmek ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmak adına çağdaş dil öğretimi yaklaşım, yöntem ve teknikleri üzerine teorik ve pratik eğitimler vermektedir. Program kapsamında katılımcılar alanında uzman çeşitli akademisyenlerden ders almakta, seminer, konferans ve atölyelere katılmakta, anlaşmalı üniversitelerdeki yabancı öğrencilerin bulunduğu sınıf gruplarında eğitim uygulamalarını takip etmektedir. Raporlar takip edildiğinde Enstitünün 2018 yılından sonra Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programı düzenlemediği görülmektedir. 2018 yılından sonraki eğitimcilerin eğitimi faaliyetlerini çoğunlukla kendi bünyesinin bulunan personellere yönelik hizmet içi eğitim şeklinde vermektedir. Aşağıdaki tabloda geçmiş yıllarda yapılan bazı sertifika programları verilmiştir.

Tablo 4.3.

Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programları

Program Tarihi	Düzenlenme Yeri	Üniversite	Katılımcı Sayısı	Hedef Kitle
12 – 30 Nisan 2018	ANKARA	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	8	T.C. Vatandaşları
28 Mayıs–22 Haziran 2018	ANKARA	Hacettepe Üniversitesi YTB Türk Dili Burslusu Lisansüstü Öğrenciler	27	Uluslararası Türkologlar
30 Ocak - 24 Şubat 2017	İSTANBUL	İstanbul Üniversitesi	31	T.C. Vatandaşları
02-26 Mayıs 2017	ANKARA	Gazi Üniversitesi	30	T.C. Vatandaşları
04 Nisan - 29 Nisan 2016	MALATYA	İnönü Üniversitesi	17	T.C. Vatandaşları

Enstitü, “Eğitimcilere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Seminerleri” kapsamında ise bünyesinde bulunan Türkçe okutmanlarına yönelik mesleki gelişimlerini desteklemek adına çeşitli programlara düzenlemektedir. Bunun yanında Tercihim Türkçe Projesi, Türkoloji bölümlerinde görev alan okutmanlar, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak yurt dışında görev yapan öğretmenler ve mültecilere yönelik programlarda ders veren öğretmenlere de eğitimciler eğitimi kapsamında dersler verilmektedir. Bu hususta Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında çeşitli konularda personellerini geliştirmek adına hizmet içi eğitimler verilmektedir. Eğitimcilerim eğitimi kapsamında yapılan sertifika programları ve hizmet içi eğitimler pandemi koşullarıyla birlikte yüz yüze eğitimlerin bir kısmı çevrim içi eğitimler olarak verilmeye devam edilmiştir.

Tablo 4.4.

Eğitimcilere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Seminerleri

Program Tarihi	Düzenlenme Yeri	Katılımcı Sayısı	Hedef Kitle	Eğitim Şekli
21-22 Ocak 2020	Saray Bosna – Bosna Hersek	72	“Tercihim Türkçe Projesinde Görevli Türkçe Öğretmenleri”	Yurt Dışı Yüz Yüze
22-23 Haziran 2020	Ankara Hollanda	- 56	“İki Dili Çocuklara Türkçe Öğretimi Hizmet İçi Eğitim Programı”	Yurt Dışı Çevrim İçi
30 – 05 Temmuz 2019	Fransa/ Strazburg 1	60	“Uluslararası İlahiyat Prog. Türkçe Öğretici Din Görevlileri”	Yurt Dışı Yüz Yüze
2-5 Ağustos 2018	Erzurum	60	“MEB’in yurtdışında görev alacak öğretmenleri”	Yurt İçi Yüz Yüze
25 – 29 Eylül 2017	Ankara	84	“BM Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından Halk Eğitim Merkezlerinde	Yurt İçi Yüz Yüze (Mültecilere)

Suriyelilere yönelik düzenlenen Türkçe kurslarında görevli öğretmenler”	Türkçe Öğreten STK'lara Yönelik)
--	---

➤ **Türkçe Öğretim Portalı**

Türkçe öğretim portalı, Yunus Emre Enstitüsü'nün Türkçe öğrenmek isteyenler için oluşturduğu zamandan ve mekândan bağımsız olarak gerçekleştirilen internet ortamında sunmuş olduğu bir eğitim hizmetidir. 2017 yılının şubat ayında hizmet veremeye başlayan bu portal 2020 yılındaki verilere göre dünyanın 196 farklı ülkesinden 394.000 kullanıcıya Türkçe öğretim hizmeti sunmuştur. Bu sayının sadece 66.000'i 2020 yılında kaydolmuştur. Özellikle pandemi dönemiyle hayatımızda yer edinen uzaktan eğitim modeliyle birlikte güncel verilerle bu sayının çok fazla artmış olacağı öngörülebilir bir durumdur. Portalı en çok kullanan ülkeler arasında Mısır, Suriye, Cezayir, Suudi Arabistan, Ürdün, Irak, Filistin, Afganistan, Tunus ve Fas yer almaktadır. Genel olarak kadınların portalde daha fazla olduğu ve 0-20 yaş aralığındaki kullanıcıların portalı daha aktif olarak kullandığı görülmüştür.

Portalde Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi ölçütleri gözetilerek geliştirilen eğitim portalinde 4 dil becerisinin de etkinliklerinin olduğu A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde dersler yer almaktadır. “Okuma, yazma, dinleme ve konuşma olmak üzere dil öğretimindeki dört temel beceriye göre tasarlanan portalde kullanıcılar geliştirilen 65 şablonda yüzlerce farklı türde etkinlik yapabilmekte; Kelimeler bölümünde sadece kelime öğrenebilmekte ve video bölümünde interaktif videolarla Türkçelerini ilerletebilmektedir” (YEE Faaliyet Raporu 2020:152).

Portalin içeriğinde kullanıcı istediği takdirde, bir eğitmen talep edebilmekte ve kullanım esnasında karşılaştığı herhangi bir sorunu iletebilmektedir. Portaldeki eğitimciler, kullanıcıların öğrenme durumlarını takip edebilmekte ve onlara geri bildirimlerde bulunabilmektedir. Bu noktada kullanıcılar için özel imkânlar yaratılması ilgi ve eğitimde dönüt olarak önemli olmuştur. Ayrıca açık uçlu yazma ve konuşma etkinliklerinin değerlendirilmesi de kullanıcıya atanan eğitimciler tarafından yapılıyor

Dünyanın her yerinde internet erişimi olan ve Türkçe öğrenmek isteyen herkese zengin dil imkânı sunan portale ücretsiz bir şekilde üye olarak giriş yapılabilir. Portale turkce.yee.org.tr ve learnturkish.com adresleri üzerinden erişilebilmektedir. İnternet sitesinin yanında telefon uygulaması olarak kullanılması için de Enstitü tarafından çalışmalar devam ettiği belirtilmiştir.

➤ **Ölçme ve Değerlendirme Faaliyetleri**

Yunus Emre Enstitüsü'nün ölçme ve değerlendirme uygulamaları Enstitünün eğitim hizmet türlerine göre değişiklik göstermektedir. Sertifika ya da seviye tespit sınavları şeklinde olan bu uygulamalar ve içerikleri aşağıda başlıklar halinde verilmiştir.

- Türkçe Yeterlik Sınavı (TYS)

Türkçe Yeterlik Sınavı (TYS), “Türkçenin uluslararası geçerliğe sahip standart bir sınava kavuşması ve yabancı öğrenci kabulünü kolaylaştıran politikalara destek olunması amacıyla, Türkçeyi yabancı ya da ikinci dil olarak öğrenen bireylerin dil yeterliklerini ölçmek üzere YEE Sınav Merkezi tarafından Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’ne göre geliştirilen bir dil yeterlik sınavıdır” (YEE Faaliyet Raporu 2019: 124). 6 Ekim 2011’de alanında uzman kişilerin bir araya geldiği ve kurumlar tarafından desteklenen toplantıda YYS’nin çerçeve programı belirlenmiştir. Devamında gelen çalıştay ve çalışmaların sonucunda sınavın ilk uygulaması 2013 yılında YEE Tahran Kültür Merkezinde gerçekleştirilmiştir.

YYS’de katılımcıların dört dil becerisi olan okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerindeki seviyeleri ölçülmektedir. 2013 yılından bu yana olmak üzere yılda 3 kez gerçekleştirilen bir sınavdır. 2020 yılında pandemi koşulları nedeniyle seyreltilmiş sınıflarda iki kez uygulanma imkânı bulmuştur. Halen yüz yüze koşullarda kâğıt tabanlı gerçekleştirilen bu sınavın çevrim içi internet ortamı üzerinde yapılması konusunda Enstitü tarafından çalışmaların devam ettirildiği belirtilmektedir.

YYS sınavı, ALTE (The Association of Language Testers in Europe-Dil Testi Geliştiricileri Birliği) standartlarına uygun, aşamaları tamamlamış bir şekilde geliştirilen bir dil yeterlik sınavı olma niteliğine sahiptir. Bugüne kadar otorite kurumlarca kabul edilen akredite bir sınavın yokluğu sebebiyle alanda büyük bir eksikliğin giderilmesine katkı sağlamıştır. Özellikle yabancı öğrenci kabullerini kolaylaştırması, çeşitli iş durumlarında veya resmi evrakları dili bildiğine dair kurumlarca kabul gören belge niteliğine sahip bu sınav uygulaması önemli bir ihtiyacın giderilmesine ön ayak olmuştur.

- Web Tabanlı Türkçe Yeterlik Sınavı

Enstitünün üzerinde uzun zamandır uğraştığı WEB Tabanlı Sınav projesi halen devam etmektedir. Enstitünün YYS’nin dijital ortamlara aktarılması hedefini taşıyan bu proje 2020 yılı itibarıyla pilot denemelerine başlanmıştır. WEB tabanlı Türkçe Yeterlik Sınavının YYS soru yazarları tarafından soru sisteminde soru havuzu oluşturma, çevrim içi başvuru süreci, WEB tabanlı soru kitapçığı oluşturma, WEB tabanlı değerlendirme süreçlerine ilişkin aşamalar gibi süreçlerin tamamlanmış olduğu belirtilmektedir. Projenin tamamlanmasıyla WEB tabanlı ölçme ve değerlendirme çalışmaları dijital materyallerin de devreye girmesiyle sürecin daha işlevsel ve güvenli hale getirilmesi hedeflenmektedir.

- Çeşitli Öğrenci Gruplarına Yönelik Kur ve Sertifika Sınavları

Enstitü Kültür Merkezlerinde verilen eğitimi izlemek ve verdiği eğitimin kalitesini ölçmek amacıyla süreç içinde öğrenci gruplarına yönelik kur ve sertifika sınavları yapmaktadır. Kurumun bünyesindeki okutmanlar tarafından hazırlanan bu sınavlar gelişen eğitim durumlarına göre

güncellenmektedir. Bu konuda kurumun bünyesindeki okutmaklar iyi bir ölçme ve değerlendirme hizmeti sunabilmek adına hizmet içi vb. eğitimler almaktadırlar.

- Yabancı Öğrenci Sınavı (YÖS) Faaliyetleri

Yunus Emre Enstitüsü kurum içi sınavlarının dışında uluslararası öğrenci hareketliliği programlarını ölçme ve değerlendirme hususunda desteklemek amacıyla Yabancı Öğrenci Sınavı'nın (YÖS) hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi boyutunda katkı sağlamaktadır. Enstitü, kendisi ile protokol gerçekleştirmiş üniversitelerin yurt dışından gelen yabancı öğrencilerinin sınav koordinelerini yaparak uygun koşullarda sınavın hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlamaktadır. Uzun yıllardır devam eden bu süreç 2020'de pandemi koşullarında üniversitelerle birlikte alınan karar doğrultusunda uygulanmamıştır. Küresel salgın koşullarının iyileşmesiyle birlikte yurt dışından gelen öğrencilere yönelik uygulanan YÖS kaldığı yerden devam etmiştir.

2019 yılında paylaşılan son verilere göre Enstitünün YÖS uygulamalarına destek verdiği üniversiteler: 1. Gaziantep Üniversitesi 2. İstanbul Üniversitesi 3. Süleyman Demirel Üniversitesi 4. Lokman Hekim Üniversitesi'dir

İş Birliği ve Tanıtım Protokolü kapsamında yapılan YÖS uygulamalarında destek verilen Üniversiteler:

1. Atatürk Üniversitesi 2. Kastamonu Üniversitesi 3. İnönü Üniversitesi

- Yunus Emre Enstitüsü Çevrim İçi Sınav Yönetim Sistemi

2020 yılından başından itibaren kendini gösteren ve tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgınının eğitimi süreçlerini de kritik süreçte etkilemiştir. YEE bu süreçte etkinlik ve faaliyetlerini durdurmaksızın çevrim içi platformlara yönlendirmiştir. Çevrim içi Türkçe kurslarının sonucu olarak çevrim içi değerlendirme süreci gerekliliği doğmuştur. Uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilen kursların ölçme ve değerlendirmesi de uzaktan gerçekleşmiştir. Enstitü bu süreçte değişen durumlara hızlıca aksiyon alarak kendi çevrim içi değerlendirme sürecini başlatmıştır. 2020 Nisan ayında başlayana çalışmaların ilk uygulaması Mayıs ayında gerçekleşmiştir. 2020 Haziran itibariyle de ilk çevrim içi ara ve sertifika sınavı uygulamaları yapılmıştır.

YEE Faaliyet Raporu (2020)'deki verilere göre çevrim içi sınav sisteminde 11.619 öğrenciye çeşitli düzeylerde uygulanan 489 sınav gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte farklı düzeylerde olmak üzere 6127 soru Çevrim içi sınav sistemi soru havuzuna eklenmiştir. Çevrim İçi Sınav Yönetim Sistemi halen mevcut halde bulunmakta ve Enstitü tarafından ihtiyaç durumlarına göre revize edilmektedir.

➤ **Türkçe Yaz- Kış Okulu Programları**

Yunus Emre Enstitüsü, Türkçe Yaz Okulu veya Kış Okulu Programları kapsamında dünyanın çeşitli ülkesinden her yıl yüzlerce öğrenciyi Türkiye'de, hedef dilin kaynak noktasında,

dilini öğrenmeye ve ülkeyi, kültürünü ve toplumu yakından tanımaya davet etmektedir. Program, Enstitünün Kültür Merkezlerinde eğitim gören veya Türkoloji projesinde eğitim alan bireylere yönelik gezi faaliyetidir.

Organizasyonu ve koordinasyonu YEE ve Türkiye'deki çeşitli üniversiteler tarafından ortaklaşa yapılan bu programda katılımcılar; Türkiye'ye ziyarette bulunarak hem ülkenin dilini öğrenmekte hem gezdiği bölgenin kültürel, tarihi, sanatsal zenginliklerini görmekte hem de bölgenin sosyolojik dinamiklerini birebir gözlemleme fırsatı yakalamaktadır. Kültürel Diplomasi açısından da önemli bir proje olan Yaz ve Kış Okulu programları ülkemizi ziyaret eden öğrenciler açısından anlamlı bir etkinlik olarak yer almaktadır. Her yıl Türkiye'yi ziyaret eden yüzlerce genç ülkelere birer gönüllü Türkiye elçisi adayı olarak dönmemektedirler. Bu projelerin katkısıyla Türkiye dünya ile arasında gönül köprüleri kurmaya çalışmaktadır.

➤ **Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Gerçekleştirilen Türkçe Öğretimi Çalışmaları**

Yunus Emre Enstitüsü Suriyeli sığınmalara yönelik olarak Türk Kızılayı ve Yetim Vakfı işbirliğinde faaliyetler yürütmektedir. Bunun yanında Suriyeli öğretmenler için eğitimci eğitimi çalışmaları da kurum tarafından icra edilmiştir.

Enstitü, Türk Kızılayı ile birlikte işbirliği içerisinde Türkiye'de yaşayan sığınmacılara yönelik Türkçe kursları açmıştır. Türkçe eğitimi kurslarının yanında film gösterimleri, kahve etkinliği ve ebru sanatı gösterisi vb. sosyal ve kültürel faaliyetler de planlanmıştır.

Yakın zamanda dünyadaki Kültür Merkezlerinin içine Azez'i de ekleyen Enstitü faaliyet ve çalışmalarına burada da devam etmiştir. Suriyeli Öğretmenler için Eğitimci Eğitimi Programı kapsamında Azez ve çevre yerleşim yerleri olan Afrin, Duveybuk, Mare, Çobanbey, Ahdarin, Telabyad ve Resulayn'da Türkçe öğretmeni, polis ve diğer personellere yönelik olarak Türkçe kursları düzenlemektedir. 2020 yılı içinde bu program kapsamında 4 aylık süre içinde 564 personele eğitim verilmiştir. Türkçe eğitim faaliyetlerinin yanında Konserler, okul ziyaretleri, ağaç dikme etkinliği gibi kültürel faaliyetler de gerçekleştirilmiştir.

Enstitü ile Yetim Vakfı arasında imzalanan anlaşmaya göre Yetim Vakfı bünyesinde bulunan Suriyeli yetim öğrencilere Türkçe dersleri düzenlenmektedir. Başta Reyhanlı olmak üzere birçok yerleşim yerinde proje kapsamında eğitim kurumlarında Türkçe ders desteği verilmektedir. Türkçe eğitiminin yanında ders materyalleri de proje kapsamında tedarik edilmektedir. 2020 yılı verilerinde belirtilen tarihe kadar proje kapsamında 1100 öğrencinin Türkçe eğitimine katkıda bulunmuş olup 30.563 Türkçe Eğitim seti ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından protokol kapsamında hibe edilmiştir.

4.1.2. Türkiye Maarif Vakfının Eğitim Alanındaki Faaliyetlerinin İncelenmesi

Araştırmanın ikinci alt problemi Türkiye Maarif Vakfının eğitim Alanındaki faaliyetlerinin incelenmesidir. TMV'nin eğitim alanındaki faaliyetleri Türkçenin uluslararasılaşması ve eğitimin

uluslararasılaşması girişimleri olmak üzere temel iki başlıkta sınıflandırılmıştır. Türkçenin uluslararasılaşması girişimleri noktasında 7 faaliyet tespit edilirken eğitimin uluslararasılaşması girişimleri de 7 faaliyet üzerinden ele alınmıştır.

Tablo 4.5.

TMV'nin Eğitim Faaliyetleri

A. Eğitimin Uluslararasılaşması Girişimleri
➤ "Uluslararası Maarif Vakfı Okulları"
➤ "Burs ve Barınma İmkânları"
➤ "Uluslararası Maarif Akreditasyon Sistemi (IMP)"
➤ "Uluslararası Eğitim Fuarları"
➤ "Eğitim AR-GE Çalışmaları"
➤ "Eğitimde Dijital Dönüşüm"
➤ "İhtisas Kütüphanesi Oluşturma"
B. Türkçenin Uluslararasılaşması Girişimleri"
➤ "Maarif Vakfının Okullarında Türkçe Öğretimi"
➤ "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı"
➤ "Türkçe Kitap Setleri ve Materyal Üretme, Geliştirme"
➤ "Türk Kültürü ve Medeniyeti Dersi Öğretim Programı"
➤ "Hizmet İçi Eğitim ve Oryantasyon, Mesleki Gelişim ve Formasyon Programları"
➤ "Türkçe Durum Tespit Sınavı"
➤ "TMV Türkçe Dijital Platformu"
➤ "Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlarımız ve İki Dilli Çocuklara Yönelik Çalışmalar"

A. Eğitimin Uluslararasılaşması Girişimleri

Uluslararasılaşma, küreselleşme gibi karmaşık ve çok boyutlu bir kavram olarak addedilmektedir. Eğitimin uluslararasılaşma süreci ise bir eğitim ekolünün; uluslararası gereksinimlere cevap verecek müfredat, kültür, politikalar, yurt dışı hareketlilik, uluslararası değişim ve araştırma süreçleri gibi durumların kültürlerarası ve küresel boyut kazanması olarak değerlendirilebilir. Eğitimin uluslararasılaştırılması akademik, ekonomik, kültürel, siyasi boyutlu bulunan çok yönlü bir süreçtir. Bu süreç Türkiye'nin kalkınma planlarında hükümetlerin ilgili programlarında ve ilgili kuruluşların strateji hedeflerinde kendisine geniş yer bulmakta ve

üzerinde durulmaktadır. Eğitimin uluslararasılaştırılması sürecinde TMV Türkiye adına önemli bir rolü üstlenmektedir.

Türkiye Maarif Vakfı, kuruluş kanununda belirtilen maddelerin kendine çizdiği sınırlar çerçevesinde; Türkiye Cumhuriyeti adına uluslararası sahada örgün ve yaygın eğitim faaliyetleri gerçekleştirmek, uluslararası okullar işletmek, uluslararası öğrenci hareketliliğini desteklemek, Maarif Okulları ve Türkiye’deki K-12 okullarıyla kardeş okul projesi geliştirmek, yurt dışındaki yaşayan Türk vatandaşlarına eğitim desteği vermek ve rehabilitasyon süreçlerine katkı sağlamak, yurt dışında organize ettiği eğitim fuarlarıyla Türkiye’deki üniversitelerin tanıtımını yapmak ve bu sayede Türk eğitim sistemi ve yükseköğretiminin uluslararasılaşması sürecinde öncü olmak adına faaliyetler yürütmektedir. Bu faaliyetlere ek olarak Türkiye’deki ve dünyadaki birçok üniversite ile “Akademik İş Birliği Protokolleri” içinde bulunması, mezun olan öğrencilerin kariyer takibini yapması ve yönlendirmesi, eğitim, kültür ve tanıtım gezileri de eğitimin uluslararasılaşmasına katkı sağlayan çalışmalarıdır. Bu faaliyetler ve içerikleri aşağıda alt başlıklar halinde sunulmuştur.

➤ **Uluslararası Maarif Vakfı Okulları**

Uluslararası öğrenci hareketliliği konusunda iki boyuttan bahsedilebilir. Bunlar: eğitim fırsatlarından yararlanmak için yurt dışından ülkemize gelen uluslararası öğrenciler ve ülkemizden yurt dışına eğitim almak için giden öğrenciler. TMV uluslararası öğrenci hareketliliğinin birinci boyutu olan yurt dışından Türkiye’ye gelerek eğitim fırsatlarından faydalanmak isteyen öğrenciler konusunda küresel çalışmaların içinde bulunmaktadır. Vakıf sadece bununla kalmayarak eğitimin uluslararasılaşması sürecinin diğer bileşenleri olan uluslararası okullaşma, modern eğitim içeriklerini barındıran uluslararası bir müfredat hazırlama ve eğitim modeli oluşturma konularında önemli ilerlemeler sağlamıştır. Bu çalışmalar aynı zamanda Vakfın temel amacıdır.

Vakıf Başkanı Birol Akgün’ün kurumun aylık yayımlanan dergisinin ilk sayısında “Maarif Vakfı Türkiye’nin Dünyaya Açılan Penceresidir “ adlı giriş yazısında şu ifadelerle yer vermiştir.

“Türkiye Maarif Vakfının eğitim anlayışı yerel ve geleneksel kültürleri yok etmeden, insanlığın ortak evrensel birikimi olan değerleri yeni nesillere aktarmak; böylece yeni nesilleri yarının dünyasına hazırlamaktır. Birleşmiş Milletlerin 2030 vizyonunda vurgulandığı üzere, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin temeli, 21. Yüzyılda herkese eşit ve adil biçimde kaliteli eğitime ulaşma imkânının sağlanmasıdır. Vakfımız, gelişmekte olan pek çok dost ve kardeş ülkede açtığı okullar ve sağladığı eğitim destekleri vasıtasıyla bu ülkelerin gelişme, kalkınma ve dünyayla bütünleşme amaçlarına da hizmet etmektedir” (Akgün,2017:7).

TMV kuruluşundan bugüne geçen 6 yıllık sürede 49 ülkedeki 429 eğitim kurumunda sunmuş olduğu eğitimle Türk eğitiminin yurt dışında temsilini ve tanıtımını yapmaktadır. “Vakfın okullarının Türkiye’deki ilk ve ortaöğretim düzeyindeki okullarla (K-12) gerçekleştirdiği “Kardeş Okul Projesi” ve üniversitelerle yapmış olduğu iş birliği protokolleri hem uluslararası öğrencilere

Türkiye’deki K-12 okullarla ve üniversitelerle buluşma, onları tanıma ve onlarda eğitim alma, hem de Türkiye’deki K-12 okulları öğrencilerine uluslararası deneyim ve kültürel paylaşım imkânı sunmaktadır” (Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı, 2021: 37). Bu sayede Vakıf Türkiye’de sadece yükseköğretim ile sınırlı kalan uluslararasılaşma sürecini K-12 boyutu ile genişleterek sürece katkı sağlamıştır.

Eğitimin uluslararasılaşması çalışmaları, öğrenci değişim hareketleri, Vakfın yurt dışında yayılma süreci “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı”nın tamamlanmasıyla daha nitelikli ve kolay ulaşılabilir olmanın kapısı aralamıştır. Program sayesinde okullarından mezun olan Türkçe kullanma becerisine sahip öğrencilerin uluslararası öğrenci hareketliliği kapsamında Türkiye’deki ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını seçme durumları olumlu yönde etkilenmiştir.

➤ **Burs ve Barınma İmkânları**

Türkiye Maarif vakfı kuruluş kanununda amaç ve sorumluluklarının içinde yer alan maddeler doğrultusunda varlık gösterdiği ülkelerde burs ve barınma faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bu faaliyetler vakfın stratejik plan raporları ve 2023 hedeflerinde de belirtilmiştir. Tablo 2.5.2.3’te belirtilen “Strateji 1: kurum kültürü ve kalitenin geliştirilmesi kapsamındaki Hedef.1.5: ilgili ülkeler ve Türkiye arasında köprü olma çalışmalarında Faaliyet 1.5.3: Talep ve ihtiyaç analizine göre öğrenci barınma hizmeti vermek amacı ile açılan kurumların verimliliği artırılarak geliştirilecek” ibaresi burs ve barınma çalışmalarının vakfın temel stratejileri içerisinde yer aldığını göstermektedir. Vakfın yurt dışındaki birçok şubesinde bulunan Eğitim Danışmanlığı ve Koordinasyon Birimi bu işlerle ilgilenmektedir.

Vakıf okul öncesinden üniversite eğitimine kadar eğitimin tüm süreçlerinde imkânları dâhilinde öğrencilerine burs fırsatı sunmaktadır. Vakfın 4 farklı burs türü bulunmaktadır. Birinci burs, TMV okullarına başarılı öğrencilerin gelmesini teşvik etmek amacıyla geçmiş dönem okullarında başarılı olan veya ulusal, uluslararası yarışmalarda derece yapmış öğrencilere verilen bursur. İkincisi, burs türü ise Maarif okullarından mezun olup Türkiye’de eğitim alan fakat YTB Burslarından faydalanamayan öğrenciler için açılan bursur. Bu kapsamda 2020-2021 yılında koşulları karşılayan 17 Maarif öğrencisine burs imkânı sağlanmıştır. Üçüncü burs çeşidi ise istihdama dayalı burs türüdür. Vakıf ilerde Türkiye’de ya da kendi bünyesinde çalıştırmayı planladığı ve bunu taahhüt eden öğrencilere yönelik stratejik istihdama dayalı olan burs türüdür. Dördüncü burs türü ise araştırma destek kapsamında verilen bursur. Bu kapsamda 13 yüksek lisans ve 3 doktora öğrencisi araştırma destek bursu fırsatlarından faydalanmıştır.

Barınma konusunda ise Vakıf hem varlık gösterdiği hem de faaliyette bulunmadığı ülkelerde barınma ve yurt faaliyetleri gerçekleştirmektedir. 2018’de 17 olan yurt sayısı 2019’da 41’e yükselerek o yıl bir atılım gerçekleşmiş ve sonrasında yurt açma faaliyetleri duraksamıştır.

Sonuç olarak girişimlerin sonucu olarak 12 ülkede 42 yurt açılmıştır. Bu noktada Vakfın faaliyet gösterdiği her ülkede yurt çalışmasının olmadığı yorumu yapılabilir.

➤ **Uluslararası Maarif Akreditasyon Sistemi (IMP)**

Küresel ölçekte eğitim faaliyetleri yürüten evrensel bir insan profili yaratma hedefi olan bir kurumun ulusal ölçekte bir eğitim programıyla eğitim sürecini işletmesi eğitimin doğasına aykırı bir durumdur. Dünyada da bunun örnekleri mevcuttur. Bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında eğitimde uluslararası ölçekte çalışma yapan akreditasyon kurumları incelendiğinde bunların iki farklı kategori altında toplandığı görülmektedir.

- 1) Müfredat akreditasyonu en yaygın olan: Cambridge (İngiltere) ve IB (İnternational Baccalaurate) müfredat programları
- 2) Eğitim sistemi Akreditasyonu en yaygın olan: AEFÉ (Fransa). CIS(ABD), COBİS (İngiltere) ve ZFA(Almanya)'dır

Yukarıda verilen uluslararası geçerliliğe sahip olan eğitim sistemleri; misyon, vizyon ve eğitim programları evrensel bir öğrenen profili etrafında tüm dünyada uygulanabilecek şekilde oluşturulmuş çok kültürlülüğe uyum sağlayan, ölçme ve değerlendirmede standartlaşmayı yakalamış bu sisteme uyum sağlayan idareci ve öğretmen yetiştirecek formasyonu sağlayan eğitim sistemleridir.

Türkiye Maarif Vakfının da üzerinde çalıştığı ve Türkiye'nin kendine ait olan uluslararası eğitim programı çalışmaları devam etmektedir. Bu noktada Maarif Vakfı diğer ülkeler tarafından oluşturulmuş akreditasyon sistemlerini hazır olarak kullanmak yerine kendi vizyon ve misyon değerleriyle oluşturulmuş "İlmini ve irfanını insanlığın barış ve huzuru için kullanacak iyi insanların yetiştiği alanında öncü bir eğitim kurumu olma" hedefiyle kendi uluslararası akreditasyon sistemini geliştirmiş ve geliştirme de devam etmektedir. Birçok ülkede faaliyet gösteren Vakıf, ülkelerin müfredatlarını çekirdek müfredat olarak ele alıp, kurulan sistemle bütün ülkelerde temel bir düzeyde bütünlük yakalamayı gözetmektedir.

Uluslararası Maarif Akreditasyon Sistemi (IMP) ile;

- 1.Eğitim ve öğretimde kaliteyi uygun görülen standartlar ölçüsünde arttırmayı,
- 2.Eğitim-öğretim faaliyetlerinin Maarif Eğitim Modeli çerçevesinde ülkelerin çekirdek müfredatları ile uyumlu ve sistematik bir şekilde sürdürerek öğrenci ders başarısını yükseltmeyi, veli memnuniyetinin üst düzeye çıkartmayı,
- 3.Standartların, uluslararası geçerliliği olan bütünsel bir yöntemle hazırlamayı ve pratik boyutunda tüm paydaşlara rehberlik yapmayı,
- 4.Faaliyet gösterilen tüm ülkelerde okulların belirli periyotlarda ziyaret edilerek standartlar kapsamında incelenmeyi ve her bir standardı karşılama durumuna göre değerlendirilerek analiz etmeyi
- 5.Verimliliği baz alarak kaynakların ve insan gücü israfının önüne geçmeyi

6.Şeffaf, nitelikli, istatistiksel veriler içeren dönütler vermeyi ve gelişim eğilimlerini ölçmeyi hedeflemektedir.

TMV, yukarıda belirlenen ölçütler kapsamında tıpkı dünyadaki muadilleri (IB, Cambridge, ZFA, AEFÉ, COBIS, CIS) gibi dünyada yaygın olan uluslararası programlar tarzında Maarif eğitim yaklaşımı oluşturmak amacıyla bir akreditasyon sistemi geliştirmiştir ve çalışmalarına devam etmektedir.

➤ **Uluslararası Eğitim Fuarları**

Türkiye Maarif Vakfı faaliyet gösterdiği ülkelerde hem kendi okul öğrenciler hem de ülkedeki diğer öğrencilerin Türkiye'yi tanınması, hakkında bilgi edinmesi ve bu sayede Yükseköğretim eğitimini Türkiye'de alması konusunda öğrencileri teşvik etmek amacıyla kendi imkânları ve ortaklaşa yaptığı işbirlikleriyle eğitim fuarları düzenlemektedir. Süreç içinde birçok eğitim fuarı organize eden Vakıf, bu sayede Türkiye'deki eğitim kurumlarının tanıtımını yapmakta ve bu eğitim kurumlarının uluslararası öğrenci sayısını arttırarak dünya çapında popürlüğünü yükseltmeye katkı sağlamaktadır. Fuarların düzenlenmesinde Türkiye'den ve KKTC'den üniversitelerle birlikte YEE, TİKA, TDV gibi kurumlar da katılım sağlayarak desteklemişlerdir. Vakfın süreç içinde düzenlemiş olduğu eğitim fuarları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.6.

TMV'nin Düzenlediği Uluslararası Eğitim Fuarları

5-6 Ocak 2018	• "Sudan-Türkiye Eğitim ve Kültür Fuarı"
2-3 Şubat 2019	• "Mali-Türkiye Eğitim ve Kültür Fuarı"
2-3 Mart 2019	• "Tunus-Türkiye Eğitim ve Kültür Fuarı"
13-14 Nisan 2019	• "Arnavutluk-Türkiye Eğitim ve Kültür Fuarı"
27-28 Nisan 2019	• "Irak-Türkiye Eğitim ve Kültür Fuarı"
3-4 Ocak 2020	• "Sudan-Türkiye Eğitim ve Kültür Fuarı"
20-28 Şubat 2020	• "Pakistan-Türkiye Eğitim ve Kültür Fuarı"

2020-2021 eğitim öğretim döneminde ise pandemi sebebiyle Sudan, Mali, Irak, Tunus ve Arnavutluk'ta çevrimiçi fuarlar düzenlenmiştir.

➤ **Eğitim AR-GE Çalışmaları**

Vakfın temel faaliyet kollarından birini de AR-GE çalışmaları oluşturmaktadır. Eğitim Araştırma ve Geliştirme faaliyetleri kapsamında standart gelişme ve eğitim mimarisi kapsamındaki çalışmalar üzerinde durulmaktadır. Raporlarda belirtilen bilgilerden hareketle

Vakıf AR-GE kapsamında çalışmalar takip edilmektedir. İngiltere, ABD ve Finlandiya gibi ülkelerdeki eğitim modelleri incelenmekte, NAFSA ve benzeri küresel ve bölgesel eğitim fuarlarına katılım sağlanmaktadır” (Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı, 2021: 37).

Bu sayede Vakıf tarafından eğitim kolundaki küresel gelişmeler yakından takip edilmekte, raporlar hazırlanmakta, değişim ve gelişimlere göre pozisyon alınmaktadır. AR-GE çalışmalarının ve birikimin sonucu olarak Türkiye Maarif Vakfı kendi özgün uluslararası müfredatını geliştirmektedir.

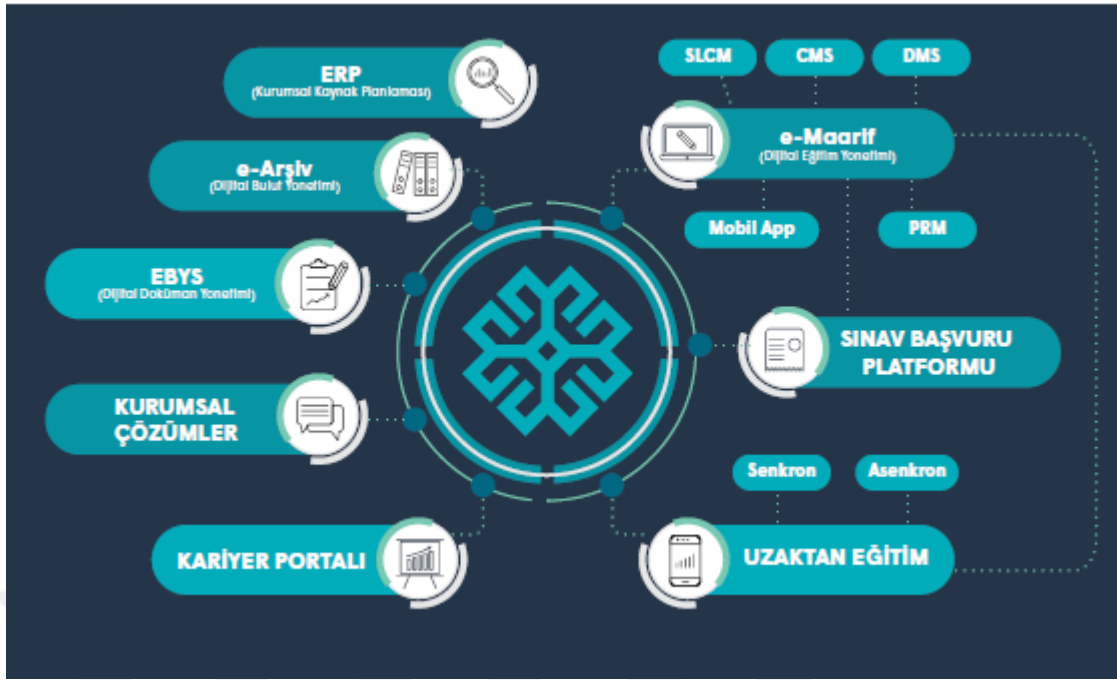
➤ **Eğitimde Dijital Dönüşüm**

Eğitimde dijital dönüşüm konusunu önemseyen Vakıf bunu politika, hedef ve stratejilerinde açıkça belirtmiştir. Strateji 1: Kurum kültürü ve kalitenin geliştirilmesi maddesinde Hedef 1.3. kapsamında “iş süreçlerinde dijital dönüşümü sağlama” hedefi gözetilmiştir. Yine Strateji 4 maddesinde “eğitimde uluslararası bir marka olunma” stratejisi ile Hedef 4.4. kapsamında “Eğitimde dijital dönüşümü sağlama” kapsamında idareci öğretmen ve öğrencileri yeterli teknolojik imkânlarla donatma, “E-Maarif eğitim yönetim sistemi”ni aktif bir şekilde kullanma, eğitim süreçlerinin verimliliğini arttıracak AR-GE faaliyetlerini yürütme çalışmaları Vakıf tarafından yapılmıştır.

Covid-19 süreci ile birlikte tüm dünyada eğitimde değişimin ve dijitalleşmenin önemi fark edilmiştir. TMV’de bu değişim ve dönüşüme uyum sağlayacak adımları kararlı bir şekilde aldığı söylenebilir. Kuruluşundan 2 yıl gibi kısa bir sürede eğitimde ve iş süreçlerinde dijitalleşmeye başlamıştır. Bu amaçta ilk adım olarak yönetici ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyici hizmet içi eğitim programları düzenlenmiştir.

Vakıf dünyayı etkisi altına alan pandemi sürecinde de ders içerik ve ortamlarını hızlı bir şekilde dönemin gerekliliklerine uygun bir şekilde dijital uygulamalara geçmiştir. Tüm okullarında alt yapı imkânlarının el verdiği ölçüde eğitimlerine devam etmiştir. Bu süreçte 36 ülkede 13 farklı platformda 500 sanal sınıf, 37.000 öğrenciye 45.036 ders kaydı, 7.491 indirilen ders kaydı, 1.000.000 öğrenci ve öğretmen girişi, 1.378.297 dakika ders kayıt süre hizmeti verildiği Vakıf tarafından resmi sosyal medya hesaplarından paylaşılmıştır. Pandemi sürecinin getirdiği yenilik ve zenginlikler devam eden süreçte de geliştirilmiş ve kullanılmaya devam edilmiştir.

Vakfın bünyesinde geliştirilmiş veya dışarıdan dâhil edilmiş dijital süreçler aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Şekil 4.4. TMV Eğitimde Dijital Dönüşüm (Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı, 2021).

Kurumsal Süreç Yönetimi (Dijital karar verme mekanizmaları);

- “ERP (Kurumsal Kaynak Planlaması)”
- “EBYS (Dijital Doküman Yönetimi) ve e-Arşiv (Dijital Bulut Çözümleri)”
- “Kurum İçi Destekleyici Çözümler”
- “Kariyer Portali”

Eğitim-Öğretim Süreçlerinde Dijital Dönüşüm;

- “e-Maarif (Dijital Eğitim Yönetimi): Türkiye Maarif Vakfının 52 farklı ülkede aktif olarak kullandığı sistem yapısıdır. Sistem öğrencilerin akademik, psikolojik ve fiziksel süreçlerini izleyen beş farklı modülden oluşturulmuş bir dijital sistemdir.
- “SLCM (Student Life Cycle Management)”
- “CMS (Content Management System)”
- “MES (Measurement and Evaluation Systems)”
- “DMS (Document Management System)”
- “PRM (Parent Relationship Management)”
- “Sınav Başvuru Platformu (magis.turkiyemaarif.org)”
- “eMMA (e-Maarif Mobil Aplikasyon).sistemleridir. (Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı, 2021: 75).

➤ İhtisas Kütüphanesi Oluşturma

Türkiye Maarif Vakfı, genel merkezinde oluşturduğu İhtisas Kütüphanesi ile Vakıf çalışanlarına, Maarif Okullarının öğrencilerine ve eğitim fakültesinde eğitim alan öğrencilere 10

bin kitaplık bir imkân sunmuştur. Kütüphanedeki kitaplar Türkçe, İngilizce, Arapça, Fransızca ve Almanca dillerinden oluşmakta ve sahaf özelliği taşıyan kitaplar da bulunmaktadır. Kitaplara ek olarak yüksek lisans ve doktora düzeyinde 1000 civarında tezin erişimine de erişilebilmektedir.

Bunun yanında alt gruplar için her yaştan çocuğa hitap edecek 5 binlik bir çocuk kütüphanesi oluşturmayı da hedefleri arasına almıştır. Çocuk kütüphanesinin kurulma sürecinde ise yayınevlerinin ortak kuruluşu olan TBYM ile ortak çalışılarak 3 bin eser seçilmiş ve bu eserlerin büyük bir kısmı EDAM tarafından Vakfa bağışlanmıştır.

Kütüphanenin kurulu sürecinde Vakıf, tüm okullarına merkezi bir kütüphane otomasyonunun alt yapı sistemini kurarak diğer tüm okullarından sistemde taralı olan e-kitap ve e-dergi içeriklerine öğrenci ve öğretmenler tarafından ulaşma imkânını sağlamıştır.

B. Türkçenin Uluslararasılaşması Girişimleri

Türkiye Maarif Vakfı, Türkçenin dünyada kullanılan, uluslararası bir dil olması için çalışan kurumların başını çekmektedir. Kamu yararına çalışan ve yarı özel nitelikteki bu kurum, Türkiye Cumhuriyeti tarafından stratejik amaçlarla desteklenmektedir. Genel Merkezinde “Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Daire Başkanlığı” bulunan kurumun strateji ve yol haritası buradan belirlenmektedir. Türkçenin dünyada yayılması ve etken bir dil konumunda olması için faaliyetlerde bulunan Kurum, bu amaç doğrultusunda güdümlü olarak dünyanın birçok noktasında özel okul faaliyetleri yürütmektedir. Bu okulları aracılığıyla Türkçe dersini seçmeli olarak eğitim programına ekleyen ve her öğrencisinin Türkçe B2 dil seviyesinde mezun olmasını hedefleyen kurum Türk dilinin yayılmasına doğrudan katkı sağlamaktadır. Bu sayede Vakıf, uzak ama güçlü bir hedef olarak görülebilecek; okullarından mezun olan nitelikli ve başarılı öğrencilerin eğitim hayatı ve yaşamlarına Türkiye’de devam etmesini, Türkiye dostu bireyler olarak yetişmesini ve ülkesi ile Türkiye arasında köprü kuracak, bağlar oluşturabilecek konuma gelmesini hedeflemektedir. Bahsedilen bu durumlar yazın önceki bölümünde bahsedilen kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi uygulamalarının nihai amacıdır.

Dünyanın çeşitli bölgelerinde okul açan kurum bununla sınırlı kalmayarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi üzerine eğitim programı oluşturmuş, çeşitli eğitim materyal ve yayınları üretmiş ve üretmeye devam etmekte, öğrencilerine burs ve barınma imkânı sağlamakta, alana yönelik eğitici yetiştirme ve istihdam sağlama, hizmet içi eğitimler düzenlemekte ve Türk Dili ve Kültürüne katkı sağlayacak bilimsel, kültürel, sanatsal faaliyetlerde ve diplomatik girişimlerde de bulunmaktadır.

➤ Maarif Vakfının Okullarında Türkçe Öğretimi

Günümüzde dil öğretim faaliyetleri yalnızca eğitim-öğretim çalışmaları, iletişim kurma, bilgi yayma ve diplomatik ilişkilerde bulunmak maksadıyla değil; kültürlerarası diyalog ve toplumların birbirine yakınlaşması bakımından da büyük önem arz etmektedir. Türkiye Maarif

Vakfı, Yurt dışındaki okullarında uluslararası ölçekte nitelikli eğitim faaliyetlerini icra ederken okullardaki yabancı dil eğitimi kapsamındaki Türkçe öğretime de büyük önem vermektedir. Vakıf, Türkçe eğitimi ile birlikte öğrencilerinin yabancı dil becerilerini geliştirmek, iki ülke arasındaki dil ve kültür bağlanımında ilişkileri kuvvetlendirmek, hem milli hem de evrensel değerlere sahip çıkan bireyler yetiştirmek amacındadır. Belirlemiş olduğu politika, strateji ve bilimsel uyulama yöntemleri doğrultusunda dünyanın çeşitli bölgelerinde Türkçe öğretime yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Örgün eğitim kapsamında okul öncesinden başlayarak tüm kademelerde Türkçe dersleri, uluslararası dil öğretimi standartlarına göre planlanmaktadır. Nihai hedef olarak kurumundan mezun olan her öğrenciyi uluslararası dil öğretim kriterlerince Türkçe B2 düzeyinde mezun etmektir.

Yurt dışında Türkçe öğretim faaliyetlerine sadece okul açmak ve Türkçe öğretmekle sınırlı olamayan TMV, Türkçenin yabancı dil öğretimi programı ve Türk Kültürü ve Medeniyeti Programı ile Kitabını hazırlama, kitap setleri ve eğitim materyalleri üretme, dijital Türkçe platformu geliştirme, eğitici yetiştirme ve istihdam etme gibi Türkçe öğretime katkı sağlayacak çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Türkçe öğretimi faaliyetlerinde ise yalnızca örgün eğitim kapsamıyla sınırlı kalmayarak YEE ile ortak çalışarak yetişkinler için Türkçe kursları düzenlemektedir.

➤ **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı**

TMV'nin dünyaya Türkçe hedefi öğretme hedefi ile çıktığı yolda okullaşma ve yayılma girişimlerinden sonraki adımı yabancı dil olarak Türkçe eğitimini belli bir eğitim programına dayalı sistematik bir şekilde bilimsel yöntemlerle yapmak olmuştur. Bu hususta Vakıf; "Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni" esas alarak alanında uzman ve uygulayıcı kişilerle 2 yıllık bir çalışmanın sonucunda, yurt içinde yahut dışında örgün ve yaygın eğitimde kullanılması için Türkçe öğrenenler, öğretmenler, öğretim materyali hazırlayan ve sınav uygulayanlar için temel dayanak ve yaklaşımları, hedefleri, seviyelere ve becerilere göre kazanımları, ölçme ve değerlendirme sürecini, dil öğretimi içeriklerini düzenleyen ve dil öğretimi standartlarını belirlenmiş bir çerçevede yapılandıran "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı"nı hazırlamıştır. Bu çalışma örgün eğitim kurumlarında kullanılabilecek ilk yabancı dil olarak Türkçe programı niteliğindedir. MEB'e bağlı Talim terbiye kurulunca onaylanan program, Maarif Vakfının okulları dışında ülkemizde ve dışarıdaki kurum ve kuruluşlar tarafından da kullanıma açıktır.

Program, değişen ve gelişen eğitim paradigmalarına uygun şekilde oluşturulmuş, modern eğitim ihtiyaçlarına cevap veren dil öğretim yaklaşımı, strateji ve yöntemleriyle hazırlanmıştır. Öncelikle her yaşta ve seviyede Türkçe öğrenenlere yönelik hazırlanan program; eğitim kademelerine göre dil seviyeleri ve süreleri farklılaşmaktadır. Okul öncesi dönemde Başlangıç I,II

ve III düzeyinde verilen eğitimin kademelere göre kur seviyesi ve saati aşağıdaki tabloda detaylı verilmiştir.

1	Okul Öncesi Dönemi	36-48 Ay	Başlangıç I		72 Saat
		49-60 Ay	Başlangıç II		72 Saat
		36-48 Ay	Başlangıç III		72 Saat
2	İlköğretim I. Kademe (İlkokul)	7 Yaş	A1	A1.1	72+72 Saat
		8 Yaş		A1.2	72+72 Saat
		9 Yaş		A1.3	72+72 Saat
		10 Yaş		A1.4	72+72 Saat
3	İlköğretim II. Kademe (Ortaokul)	11 Yaş	A1		144 Saat
		12 Yaş	A2	A2.1	144 Saat
		13 Yaş		A2.2	144 Saat
		14 Yaş		A2.3	144 Saat
4	Ortaöğretim (Lise)	15 Yaş	A1		144 Saat
		-	A2		144 Saat
		-	B1	B1	144 Saat
		-		B1+	144 Saat
		-	B2		144 Saat
		-	C1		144 Saat

Şekil 4.1.2.2. TMV Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı Kademelere göre Kur Seviyeleri ve Saati

Nihai hedefi mezun olan öğrencilerinin B2 dil seviyesinde olmasını hedefleyen kurum, bazı ülke ve şartlara göre C1 seviyeye yönelik on temadan oluşan bir izlenceyi programa dâhil etmiştir. Temel dil seviyelerinin kademelere göre alt dil seviyelerine (A1.1, A1.2. vd.) ayrıldığı programda her bir alt seviye için de ders işleme süreci belirlenmiştir. Programda eğitim kademelerinde haftalık ders saati olarak 2 veya 4 saatlik zaman dilimi ayrılmış ve ek olarak 2 veya 4 saatlik kulüp ve ders dışı etkinlik için zaman belirlenmiştir.

Programın yapısal niteliğine bakıldığında ise; Programın temel dayanağının “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni” olduğu belirtilmişti, Temel ölçütler olarak; ihtiyaç analizi, Çok boyutluluk, bütünsellik, iletişimsel ve kültürel yeterlilikler olmak üzere 5 ölçüt gözetilmiştir. 21. yüzyılın dil öğretim yaklaşımına uygun olan Tematik Yaklaşım temel alınmış ve öğrenenlerin kültürlerarası farkındalık kazanmaları için 5 temel ilke üzerinde durulmuştur. Bunlar: Hedef dilde iletişim kurma, özgün ve otantik metinleri kullanma, Öğrenen bireyin kişisel deneyimlerini zenginleştirme, sınıf içi ve dışı öğrenmeleri ilişkilendirme ve öğrenme sürecinde öğrenen sorumluluğunu üstlenmesidir. Yukarıdaki grafikte verilen kademelere göre izlencelerin oluşturulmasında ise Sarmal Programlama Yaklaşımı/Modeli esas alınmıştır. Fakat programda

aşamalılık ilkesi de gözetildiğinden Doğrusal Programlama Yaklaşımının da gözetildiği söylenebilir. Program temelinde öğretim sürecinin planlanmasında Tematik Yaklaşım, Sarmal Öğrenme Modeli ve Doğrusal Programlama Yaklaşımın yanı sıra Eylem Odaklı Yaklaşım, Ekolojik Sistem Kuramı ve Programın genelinde kendini hissettiren Vygotsky'nin Kademeli Sorumluluk Aktarımı Kuramlarından da yeterince istifade edilmiştir. Bu hususta Program, öğrencinin aktif ve sorumluluk alan, sürekli etkileşimde bulunan; öğretmenin ise aktif rehber konumunda olduğu bir ders planına göre oluşturulmuştur.

➤ **Türkçe Kitap Setleri ve Materyal Üretme, Geliştirme**

“Maarif Türkçe Kitap Setleri”, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'na uygun olarak oluşturulmuş, Türkçe öğretiminde bir ilk olarak hem örgün hem de yaygın öğretim şekline uyarlanabilecek şekilde okul öncesinden ortaöğretimin sonuna kadar tüm kademelerine göre hazırlanmıştır. Kitap setleri dil öğretimine yeni bir perspektif sunan güncel yaklaşım ve yöntemleri esas alınarak “Eylem Odaklı Yaklaşım” çerçevesinde aşamalılık ve sarmallık ilkelerine uygun yapılandırılmıştır. Kitapların içinde 4 dil becerisiyle birlikte dil bilgisi öğretimi de önemsenmiştir. Her bir beceri alanı tek tek ele alınmakla birlikte bütünsel dil öğretimi sistemine uygun oluşturulmuştur.

Kitap setlerinin içerik boyutu incelendiğinde ise ders içerikleri geleneksel öğretim yöntemlerinden ziyade şarkı, türkü, bulmaca ve oyun odaklı etkinliklerle öğrencilerin sürekli aktif ve hareketli olacağı etkinlikler şeklinde tasarlanmıştır. Ayanı zamanda setlerde kültürel duyarlılık ve evrensel insan profili de önemsenmiştir. Türk kültürünü özgün bir yapıda sunmak adına tarihi ve kültürel şahsiyetler olarak Keloğlan, Nasreddin Hoca ve Karagöz gibi daha birçok kahramana bolca yer verilmiştir. Daha önce herhangi bir kitap setinde rastlanmayan “telaffuz bölümlerine” yer verilmiştir. Bu sayede telaffuz uygulamalarıyla Türkçenin inceliklerinin farkına varılması ve konuşma hatalarının önüne geçilmesi hedeflenmiş olduğu söylenebilir. Yine ilk kez denenen ve uygulanmasının sonuçları merakla beklenen dijital ve eğitimi bir araya getiren bir uygulama olarak TRT bölümleriyle dil öğretiminde önemli bir ölçüt olan otantik içerikler sunulmuştur. Çok yönlü ve bütünsel ders içeriklerinin yanında ders içi uygulamaların ders dışında da devam etmesi ve öğrencilerin bilgilerini günlük hayata somut durumlara aktarması ve etkin fertler olarak yetişmesi amacıyla proje bölümlerine de yer verilmiştir. Aşağıda kademelere göre eğitim setlerinin başat özellikleri incelenmiştir.

Maarif Türkçe Okul Öncesi Kitap Setlerinde önemli kriter olarak çocuk gelişimin özellikleri dikkate alınmış ve 36-48, 49-60 ve 61-72 aylık olmak üzere 3 döneme ayrılmıştır. Başlangıç seviyesinde sırasıyla I, II ve III olmak üzere setler hazırlanmıştır. Başlangıç setlerinde çocukların ilk kez Türkçeyle karşılaşması ve aşinalık edinmesi önemsenmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda kitaplar etkinlik kitabı, hikâyeler ve öğretmen kılavuz kitaplarından oluşmaktadır.

Maarif Türkçe İlkokul Kitap Setleri senaryo temelli bir yapıyla hazırlanmıştır. Kitabın içinde birçok evrensel ve milli kültürel kurgusal metin ve etkinliklere yer verilmiştir. Bu sayede öğrenenin hem evrensel hem kendi hem de Türk kültürüne dair izler bulması amaçlanmıştır. Kurgusal hikâyelerin yanında şarkılar tekerlemeler bilmeceler ve oyunlar ile Türkçeyi A1 seviyesinde öğretmek ve sevmeleri hedeflenmiştir. Bu kademedeki ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitabından oluşan dört set olmak üzere toplam 14 kitap hazırlanmıştır.

Maarif Türkçe Ortaokul Kitap Setleri de senaryo temelli olarak hazırlanmıştır. Türk kültüründen karakterler, şarkılar ve oyun etkinlikleriyle zenginleştirilmiş bir kitaptır. A1 ve A2 seviyelerinde ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarından olmak üzere 4 set, 12 kitap bulunmaktadır.

Maarif Türkçe Orta Öğretim Kitap Setleri de diğer kademedeki kitaplar gibi senaryo temelli olarak hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra artan dil seviyesine oranla türküler, şiirler, tekerlemeler ve hikâyelerle Türk kültürüne ait özgün ürünler yansımaktadır. Yine “Kültür Atlası” bölümüyle Türkiye’nin tarihi ve coğrafi güzelliği otantik içeriklerle öğrenenlere sunulmuştur. Kitapta farklı kültürlerle dair içerikler de vererek kültürlerarası bir kazanım edinmesi hedeflenmiştir. A1, A2, B1, B1+, B2 ve C1 seviyelerinde geniş bir dil seviyesi yelpazesinde hazırlanan kitaplarda sarmal yaklaşımın izleri görülmektedir. Bu kademenin kitapları; ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitabından oluşan 6 set, 18 kitap olarak hazırlanmıştır. Toplama bakıldığında ise Maarif Türkçe Kitap Setleri, dört kademedeki toplam 17 set, 54 kitaptan oluştuğu tespit edilmiştir (Yıldız ve Yılmaz Turan, 2022: 108-112).

TMV, kurumsal faaliyetlerine çıkardıkları kitap setlerinin yanında yayınlar, dergi ve bültenler, oluşturdukları raporlar ile ürettikleri çeşitli ders materyalleri aracılığıyla da katkı sağlamaktadır. Bunlar: Maarif Bülten, Uluslararası Maarif Dergisi, raporlar ve ders kitap setleridir. Bunun dışında Vakıf; geleceğe dair yol haritalarının oluşturulduğu stratejik planlar, Uluslararası Maarif Akreditasyon Sistemi (IMP) Katalogları, eğitim öğretim çalışmaları için bölgesel ve merkezi yardımcı materyaller, öğrenci ve veliler için eğitim rehberliği çalışmaları, eğitim durumlarını geliştirici nitelikte olan analiz ve durum tespit raporları da yayınlamaktadır.

Maarif Bülten’i 2 ayda bir çıkarılan ve vakfın proje etkinlik ve programlarının tanıtıldığı bir yayındır. Bülten aracılığıyla vakfın faaliyetleri kamuoyu ile paylaşılmaktadır ve 2022 itibarıyla yayın hayatına aylık olarak devam etmektedir.

Vakfın yayınlamış olduğu bir diğer önemli kaynak ise Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında Türkiye’nin farklı üniversitelerinden akademisyen ve ilgili kurum temsilcilerinin katılımıyla 2 yıllık bir çalışmanın sonucu olan “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı”dır. Program, dil öğretimi standartlarını belli çerçevede yapılandıran bir anlayışla hazırlanmıştır. Bu program Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu

Başkanlığınca onaylanarak yayımlanmıştır. Alan için önemli bir eksikliği dolduran bu kitabın ikinci baskısı yapılmıştır. Program hakkındaki detaylı bilgi ilgili bölümde verilmiştir.

Uluslararası Maarif Dergisi ise 3 ayda bir yayınlanan, Türkiye'nin eğitimdeki tecrübesini dünyaya anlatmak ve Türkiye'deki eğitim camiasının küresel dünyadaki eğitim trendlerini takip etmesine ön ayak olmak amacıyla yayın hayatına başlamıştır. Yarı akademik olarak yayın hayatını sürdüren dergi toplumun farklı kesimlerine ulaşmak amacıyla akademik yazılar dışında da eğitim içeriklerine yer vermektedir. Uluslararası bir hedef kitleye hitap eden hakemli Uluslararası Maarif Dergisi, İngilizce olarak da yayımlanmaktadır.

Vakfın faaliyetleri de yıllık raporlarla kayıt altına alınarak ilgili kurumlar bilgilendirilmektedir. Buna ek olarak Vakfın temel yol haritasını oluşturan stratejik plan raporları da 2017- 2019 Stratejik Planı ve 2020-2023 Stratejik Planı olmak üzere 2 kez yayımlanmıştır.

Yukarıdakilere ek olarak Vakıf, çeşitli derslerde ve kademelerde dersi zenginleştirici materyaller, müfredat temelli okuma kitapları kitapçıklar eğitim rehberliği çalışmaları ve kataloglar olmak üzere birçok yayının hazırlanması ve üretilmesinde doğrudan veya dolaylı katkı sağlamıştır. Bu kaynaklardan bazıları aşağıdadır.

Kitaplar

- “İlk Okuma Yazma Kitabı”
- “Türkçe A1 Kitabı”
- “Kaşgar A1 Temel Seviye Okuma ve Etkinlik Kitabı”
- “Türkçe Öğretmenleri İçin Mesleki ve Kişisel Gelişimi Destekleyici Kitap Önerileri”
- “Kaşgar Kelime Etkinlikleri Kitabı”
- “Türkçe Defterim”
- “Drama ve Oyun Temelli Etkili İletişim Becerileri”
- “Matematik Öğretmen Kitabı”
- “Maarif Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Programı Tanıtım Kitabı”
- “Okul Öncesi Matematik Çalışma Kitabı”
- “Çocuklar için Felsefe Atölye Çalışmaları Kitabı”
- “Home Activities for Preschools Çalışma Kitapları”
- “Okul Yöneticisi ve Öğretmen Bilgilendirme Kitabı”
- “Akıl Fikir Atölyesi”
- “Ülke Eğitim Sistemleri”
- “Uzaktan Eğitimde Öğrenme ve Öğretme Süreçleri “
- “Çocuklar İçin Bilim”
- “Çocuklar İçin Bilim – 2”
- “Çocuklar İçin Eğitsel Dijital Platformlar”
- “Eğitim Öğretim Belgesi”

- “Okul Öncesi Matematik Çalışma Kitabı – 2”
- “Okul Öncesi Matematik Çalışma Kitabı – 3”
- “Uluslararası Eğitim Sistemleri”
- “Reopening of Schools”
- “2021 Ramazan Günlüğüm”

Eğitim Rehberliği Çalışmaları:

- “Uzaktan Eğitim Öğretmen-Öğrenci-Veli Kılavuzu “
- “Yeni Koronavirüs Önlemleri”
- “Birlikte Oynayalım: Aile Rehberi”
- “Destekleyici Uygulamalar”
- “Uzaktan Eğitim Sistemleri”
- “Aile Rehberi, Evde Öğrenme Aktiviteleri”
- “Sınıf Dışı Uygulamalar: Bahçe Oyunları”
- “Çocuklar için Bilim: Aile Rehberi”
- “Filmleri İzleyelim: Aile Rehberi”
- “Dijital Platformlara Göz Atalım: Aile Rehberi”
- “Çocuklar için Kendin Yap: Aile Rehberi”
- “Kitapları Okuyalım: Aile Rehberi”

Uluslararası Maarif Akreditasyon Sistemi (IMP) Standart Katalogları:

- “Fiziki Donatım ve Tefrişat Kataloğu”
- “Okul Öncesi Kademesi Eğitim Materyalleri Kataloğu”
- “Fen Bilgisi Laboratuvarı Eğitim Materyalleri Kataloğu”
- “Karne, Not Durum Belgesi, Mezuniyet Belgesi ve Başarı Durum Belgesi Standartları Raporu”
- “Okul Öncesi Donatı Kataloğu”
- “Okul Öncesi Materyal Kataloğu”
- “Ülke Bazlı Genel Eğitim Bilgileri ve Haftalık Ders Çizelgeleri” (Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı, 2021:60-65).

➤ Türk Kültürü ve Medeniyeti Dersi Öğretim Programı

Türkiye’nin son dönemlerle birlikte Doğuda ve Batıda çekim merkezi olmasının sonucu olarak kültürel zenginliğini başka kültürlerle tanıtma ve ulaştırma faaliyetleri hız kazanmıştır. Bu ilgi ve çekimin sonucu olarak; gerek ülkemizdeki 250 bin uluslararası öğrenci gerekse yurt dışında icra edilen dil ve kültür çalışmalarında Türk kültür ve medeniyeti dersinin öğrencilere bir program kapsamında verilmesi gerekliliği doğmuştur. Bu ihtiyaç doğrultusunda Türkiye Maarif

Vakfı tarafından “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı” ve devamında hazırlanan onlarca kitap setleri ve eğitim materyallerinden sonra “Türk Kültürü ve Medeniyeti Dersi Öğretim Programı”nın hazırlanması gerekliliği doğmuştur.

Uluslararası Maarif Programı'nın (IMP) bir parçası olan Ortaöğretim Türk Kültürü ve Medeniyeti Dersi Öğretim Programı Vakfın yurt dışında ortaöğretim kurumlarında öğrencilerine Türk kültürü ve medeniyetini tanıtmak üzere hazırlanmıştır. Program çerçevesinde Türkiye'nin hikâyesinin bizzat Anadolu'dan ve Anadolu insanında anlatılması amaçlanmıştır. Eser, Türkiye'nin kültür, dil, tarih, medeniyet alanlarında çalışmalar yürüten sorumlu akademisyen ve uzman kişiler tarafından hazırlanmıştır. Farklı ülkelerin aynı hedefle oluşturmuş olduğu eserler incelenmiş ve bir taslak oluşturulmuştur. İncelemelerde konu sıklıkları tespit edilmiş ve Eğitim, Kültür-Sanat, Tarih, Devlet Yapısı, Meşhur Şahsiyetler, Resim, Müzik, Milli/Dini Bayramlar, Yemek/Mutfak ve Din gibi 10 konunun öne çıkmış ve programda uzmanlar bu konular üzerine eğilmiştir. Programın hazırlık sürecinde uzman kişiler tarafından çeşitli çalıştaylarda taslak metinler hazırlanmış ve nihayetinde 30 sayfalık ders programı ortaya çıkmıştır.

Oluşturulan program sayesinde uygulanacak hedef kitleye Türk kültürü ve medeniyetine ait edebiyat, sanat, musiki, tarih, spor, coğrafya ve mimari gibi konularla birlikte önemli şahsiyetlerin tanıtılması böylece kültürel etkileşim aracılığıyla kültürlerarası etkileşimin sağlanması hedeflenmiştir.

➤ **Hizmet İçi Eğitim ve Oryantasyon, Mesleki Gelişim ve Formasyon Programları**

Türkiye Maarif Vakfı, bünyesinde bulunan personellerin kişisel mesleki ve alan bilgisine dair gelişimlerini desteklemek, motivasyonlarını yükseltmek, ufkunu genişletmek ve kurum aidiyetini arttırmak gibi çeşitli maksatlarla hizmet içi eğitim, mesleki gelişim, oryantasyon vb. programlar organize etmiştir. Bunun yanı sıra kuruma yeni katılacak potansiyel personellere yönelik de formasyon ve gelişim programları planlanmıştır.

Vakıf, bünyesine katacağı öğretmen, idareci ve uzman yardımcılarını genellikle ilana çıkarak yapmaktadır. İlerleyen süreçte bu öğretmen idareci ve uzman yardımcılarını görev alacakları okula gitmeden önce kolay uyum sağlaması ve tecrübe kazanması amacıyla çeşitli hizmet içi eğitimlere tabii tutulmaktadır. Gerekli durumlarda ise personellerine İngilizce İspanyolca ve Fransızca gibi dil eğitimi imkânları da sağlamaktadır. Vakıf, Genel Merkezinde yapılan bu hizmet içi eğitimlerin yanı sıra Türkiye'nin bazı şehirleri ve hedef ülkelerde de hizmet içi eğitim programları düzenlemiştir.

Bu programlar aşağıdaki gibidir.

- **Hizmet İçi Eğitim Programları**

Müzakere Sanatı Eğitimleri: Vakıf çalışanlarının gerekli durumlarda müzakere yöntemlerine hâkim olması durumu yönetebilmesi üzerine tasarlanmış bir hizmet içi programıdır.

Türkçe Öğretmenleri Uzaktan Hizmet İçi Eğitim Programları: Vakıf bünyesinde Türkçe öğretmeni olarak çalışan personellere yönelik her yıl yapılan hizmet içi programdır. Mütevelli Heyeti ve yönetim kurulunun ders verdiği programda alanında akademisyenler de bilgi ve tecrübeleriyle katkı sağlamıştır. 12 haftalık süren bu program 2020 yılında pandemi etkisiyle çevrim içi yapılmıştır.

Yerel Öğretmenler Uzaktan Hizmet İçi Eğitim Programları: Vakfın yurt dışında yerelde istihdam ettirdiği öğretmenlere yönelik oluşturulan hizmet içi programdır.

Okul Yöneticileri Formasyon Programı: Vakfın yurt dışında idari pozisyonundaki personelleri için sunmuş olduğu çevrim içi platformda düzenlenen hizmet içi formasyon programıdır.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Farkındalık Eğitimleri: Bu eğitimle Vakıf çalışanlarının KVKK konusunda farkındalık kazanmaları hedeflenmiştir.

Avusturya Temsilciliği Personeline Uzaktan Hizmet İçi Eğitim Programı: Vakfın Avusturya Temsilciliği bünyesinde yerelden istihdam edilen personele yönelik gerçekleştirilen çevrimiçi eğitimidir.

Bunlara ek olarak çeşitli kurumlarla da iş birliği içinde; Maarif Akademi Yönetici ve Öğretmen Hazırlama Eğitimi (2017), Protokol, Yazışma Kuralları ve Müzakere Teknikleri (2017), Tunus Yaz Eğitim Programı (2018), Uzman Yardımcılığı Yetiştirme Programı (2018), Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Müfredat Temelli Kaynak Geliştirme Sertifika Programı (2019), Yönetici Geliştirme Programları (2019) gibi hizmet içi eğitim programları düzenlenmiştir.

- Yetiştirme Programları

Türkçe Öğretmeni Uyum ve Geliştirme Programı: Vakfın sahada ve genel merkezde nitelikli Türkçe öğretmeni ihtiyacını karşılamak için ilgili alanlara yönelik açtığı eğitim programıdır. Yazılı sınav ve mülakat ile başarılı adayların belirlendiği Titizlikle hazırlanan program kapsamında; alan uzmanlığı, kurumsal oryantasyon, uluslararası öğretmenlik becerileri (iletişim, yönetişim, planlama), uluslararası eğitim sistemleri, pedagojik formasyon ve kişisel gelişim eğitimlerinin yer aldığı program modüler eğitim şeklinde tasarlanmıştır. Tüm bu süreçte katılımcılar Vakıftan burs almaktadır. Program 18 haftalık eğitim olmak üzere teorik ve saha stajı olarak iki süreçten oluşmaktadır. Teorik bölümünü başarıyla geçen bursiyerler saha stajını yapmaya hak kazanabilmektedirler. Eğitim sonunda başarıyla tamamlayan öğrenciler Başarı Sertifikası” almakta ve ölçme ve değerlendirme sonucuna göre vakıfta veya sahada istihdam edilmektedir. 2020 yılında pandemi gerekçesiyle Vakıf tarafından yarım bırakılan ve sonlandırılmayan Türkçe Öğretmeni Uyum ve Geliştirme Programı sonraki dönemlerde de açılmaya devam etmiştir.

Alan Öğretmeni Uyum ve Geliştirme Programı: yukarıda bahsedilen programların diğer branşlara yönelik uygulanmasıdır.

Uzman Yardımcıları Araştırma ve Tecrübe Kazanım Programı: Uzman yardımcıları, Vakfın misyonu ve hedefleri çerçevesinde seçilen kurumun kültürünü yansıtacak, dünyadaki gelişmelerin farkında olacak kurumun niteliğini arttıracak kişilerin seçildiği programdır. Bu program sonucunda belli bir eğitimden başarıyla geçen uzman yardımcıları saha tecrübesi kazanması için kura yoluyla yurt dışında araştırma ve tecrübe programına alınmıştır.

Muhasebe ve Mali İşler Sorumlusu Uyum ve Geliştirme Programı: Vakıf Genel Merkezi ve yurt dışındaki mali işlerle ilgili muhasebe personellerini ilana çıkarak yerelden belirlemektedir. Eğitimden başarıyla geçen katılımcılar Vakıfta istihdam edilme fırsatı kazanmaktadır.

➤ **Türkçe Durum Tespit Sınavı**

Türkiye Maarif Vakfı, eğitim sürecinin çıktıları hakkında fikir sahibi olmak ve eğitim durumlarının niteliği ile verimliliğini arttırmak adına durum tespit sınavları uygulamaktadır. Türkçe eğitiminde de Vakfın okullarında dört dil becerine yönelik olarak uygulanan Türkçe Durum Tespit Sınavı ile öğrenenlerin Türkçe dil becerisi ölçülmektedir. Uygulanan sınavın sonuçları merkezde analiz edilip değerlendirildikten sonra ilgili kişiler olan ülke temsilcileri, okul müdürleri ve Türkçe öğretmenleriyle paylaşılıyor. Vakıf tarafından bu sınavlarda yüksek başarı elde eden öğrencilere Türkçe yaz kampı imkânları sunulmaktadır.

Vakıf, uygulanan Türkçe Durum Tespit Sınavı'nın içerik, kapsam ve niteliğini geliştirerek geniş kitlelere çoklu amaçlara uygulanabilecek "Uluslararası Türkçe Seviye Belirleme Sınavı"na dönüştürmeyi hedeflemektedir. Bu konuda gerekli çalışmaların Vakıf tarafından sürdürüldüğü belirtilmektedir.

➤ **TMV Türkçe Dijital Platformu**

Eğitimde dijital dönüşüm başlığında TMV'nin kurumsalda ve eğitim çalışmalarında dijital değişime yöneldiğini hakkında bilgilendirme yapılmıştı. Vakıf kısa sürede ve kararlı bir şekilde dijital dönüşümünü gerçekleştirdiğine değinilmiştir. Eğitimdeki dijital dönüşüm çalışmaları Türkçe alanında da devam etmektedir. Uzaktan eğitim çalışmaları, E- maarif sistemi, ihtisas kütüphanesi oluşturma gibi çalışmalar Türkçe eğitimini de etkilemiş ve şekillendirmiştir. Bunların dışında Vakıf tarafından ilerleyen zamanlarda ihtiyaçlar doğrultusunda işlevsel, çok yönlü, çevrim içi bir Türkçe Eğitim Portalı'nın tasarlanması planlanmaktadır.

➤ **Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlarımız ve İki Dilli Çocuklara Yönelik Çalışmalar**

TMV yurt dışındaki eğitim faaliyetlerinin yanı sıra kurumun kuruluş kanununda belirttiği çerçeveler dâhilinde Yurt dışında yaşayan Türklere ve iki dilli çocuklara yönelik çalışmalar da yapmaktadır. Nitekim Türklerin yoğun olduğu ABD, Kanada, Fransa, Avusturalya ve Batı Avrupa ülkelerinde aktif olarak çalışmakta ve eğitim merkezleri bulunmaktadır. Bu kapsamda Vakıf politikaları doğrultusunda; öğrencilerin okuldaki derslerine katkı sağlayacak etütler planlamakta, Türk kültürünü koruma, güçlendirme ve desteklemeye yönelik programlar düzenlemekte, akademik destek ve Türkçeye dair eğitim programları hazırlamakta, olumlu

Türkiye algısı yaratma girişimlerinde bulunma, öğrenci ile ailesine rehberlik hizmetleri, çeşitli konularda atölyeler ve geziler, spor faaliyetleri ve seminerler gibi çeşitli faaliyetler planlanmaktadır.

Vakfın bu konudaki diğer çalışması ise “İki Dillilere Yönelik Drama ve Oyun Temelli Etkili İletişim Becerileri Müfredatı”dır. Bu müfredat programı ile Yurt dışında yaşayan 7-10 yaş arası iki dilli çocukların kendi anadillerinden uzaklaşmasının önüne geçmek ve anadilini kullanma becerisi geliştirmektir. Bu çalışma ile bireylerin yaşadığı toplumun sosyal normlarına daha kolay alışması ve uyum problemlerinin önüne geçilmesi de hedeflenmiştir. İsminde yer alan drama ve oyunlar Müfredatın temel bakışını yansıtmaktadır. Bireylerin gerçek hayata uygun öğrenme ortamlarının yaratılması, aktif öğrenen olması, kültürüne duyarlılık geliştirmesi, Türkçe becerilerini etkin olarak kullanması ve kişisel/mental açıdan sağlıklı bir birey olarak yetişmesi çalışma ile hedeflenmiştir.

4.1.3. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının Eğitim Alanındaki Faaliyetlerinin incelenmesi

Araştırmanın üçüncü alt problemi Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının eğitim Alanındaki faaliyetlerinin incelenmesidir. YTB, daha önce de belirtildiği üzere faaliyetlerini; diaspora vatandaşlar, kardeş topluluklar ve uluslararası öğrenciler olmak üzere 3 gruba yönelik yapılmaktadır. Aşağıda verilen tabloda YTB’nin gruplara yönelik eğitim faaliyetleri verilmiş olup faaliyetler hakkındaki inceleme ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Tablo 4.7.

YTB’nin Eğitim Faaliyetleri

Diaspora	• Türkçe ve Eğitim Faaliyetleri - Türkçe Saati Destek Programı - Okul Öncesi Çift Dilli Eğitim Destek Programı - Anadolu Okuma Evi - Genç Destek Mali Destek Programı • Türkçe Materyal Desteği - Çocuk Dergileri - Basım Desteği (Türkçe Ödülleri) - Kitap Setleri Dağıtım - Eğitim ve Hareketlilik Programları Tanıtım Kitabı • Yurt Dışı Vatandaşlara yönelik Burs Hizmetleri - Tez Araştırma Bursları - Fuat Sezgin Üstün Başarı Burs Programı - Lise Bitirme Burs Programı - Hukuk Burs Programı - Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Burs Programı - Aile ve Sosyal Hizmetler Uzmanlık Bursu
-----------------	---

	• Yüksek Öğretim Teşvikleri • Tez Teşvikleri • Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe Eğitimi Sertifika Programı • YTB Türkçe Ödülleri • Türkiye Stajları • YTB Çocuk Atölyesi • Yaratıcı Drama Çocuk Atölyesi • Online Eğitim - Online Medya Akademisi - Online Kişisel Gelişim Akademisi - Online Yazarlık Akademisi - Online Kariyer Gelişim Programı - Online YTB Çocuk Akademisi - Online Senaryo Okulu
Kardeş Topluluklar	• Türkçe Eğitim ve Yaz Okulları • Hafta sonu Okulları • Türkçe Eğitimi Ders Materyalleri Desteği • Yurtiçi ve Yurtdışı Öğrenci Akademileri • Kardeş Topluluklara Yönelik Burs Hizmetleri
Uluslararası Öğrenciler	• Türkiye Bursları Kapsamında Yürütülen Faaliyetler - Türkçe Hazırlık Programı - Destekleyici Türkçe Programı - Ortak Burslar - Üstün Başarı Burs Programı - Akademik Destek Programı - Uluslararası Öğrenci Staj Programı - Türkiye Bursları Mezuniyet Töreni • Akademik Rehberlik • Uluslararası Öğrenci Akademisi • Uluslararası Öğrenci Staj Programı • Kamu Görevlisi ve Akademisyenlere Türkçe ve Kültür Programı (KATİP)

Yukarıdaki tabloda YTB'nin eğitim alanındaki ve özellikle de Türkçe eğitimi alanındaki faaliyetleri tablolastırılmıştır. Tabloda projelere nicelik olarak bakıldığında Başkanlığın diaspora vatandaşlara üzerinde yoğunlaştığı görülebilir. Diaspora vatandaşlara yapılan faaliyetler ana başlıkta: Türkçe eğitimi, materyal desteği, diasporadaki vatandaşlara çeşitli burs programları, teşvikler, sertifika programları, online eğitimler, atölyeler ve stajlar olarak sınıflandırılmıştır. Diasporadaki vatandaşların yanında olmak, onlara uzak ülkelerde yabancı ve yalnız hissettirmemek adına eğitim kapsamında yukarıdaki faaliyetler icra edilmektedir. Özellikle de kültürel ve dilsel bağlamda kültürü yaşatmak ve uzak kalmamak için Türkçe eğitimleri önemli yer tutmaktadır. Faaliyetler çeşitli programlarla zenginleştirilmiş olup burslarla da desteklenmiştir.

Tabloda verildiği üzere farklı alanlarda burs imkânı sunan Başkanlık birçok konuda sağladığı online eğitimlerde diaspora vatandaşlara yönelik içeriklerini genişletmiştir.

Kardeş topluluklara yönelik etkinlikler ise Türkçe eğitimi ve yaz okulları, hafta sonu okulları, ders materyalleri desteği, öğrenci akademileri ve kardeş topluluklara yönelik burs hizmetleri olarak sınıflandırılmıştır. Kardeş topluluklara yönelik kültürel bağların kopmaması ve daha da güçlenmesi için faaliyetlerde bulunan Başkanlık, Türkçe eğitimlerini genellikle yaz okulları ve hafta sonu okulları şeklinde tasarlanmıştır. Bunun yapılmasındaki etken her okulda zorunlu veya seçmeli olarak Türkçe dersinin bulunmayışı görülebilir. Bu noktada alternatifler üreten Başkanlık, diğer faaliyetler olarak ise materyal desteği, öğrenci akademileri ve burs hizmetleri sunmaktadır.

Uluslararası öğrencilere yönelik yürütülen çalışmalar ise Türkiye Bursları kapsamındaki; Türkçe hazırlık programı, burs programları, akademik destekler ve mezuniyet törenleri faaliyetler yapılmaktadır. Bu faaliyetlerin yanında akademik rehberlik, uluslararası öğrenci akademisi, staj programı ve Kamu Görevlisi ve Akademisyenlere Türkçe ve Kültür Programı (KATİP) gibi proje ve programlarla uluslararası öğrencilere destek sağlanmaktadır. Uluslararası öğrenciler, Başkanlığın üzerinde titizlikle durduğu bir alandır. Yükseköğretimin uluslararasılaşmasına katkı sağlanmasında önemli bir ayak olan yabancı öğrencilerin Türkiye’de eğitim görmesi Başkanlığın yukarıda sıralanan faaliyetleri hayata geçirmesinde etkili olmuştur. Yabancı öğrencilerin Türkiye’yi tercih etmesi ve burada eğitimlerini alırken gerekli hizmetlerin sağlanması ve koordinasyonun yapılmasında Başkanlık sorumluluk üstlenmektedir. Başkanlık bu noktada tez konusu olan diğer iki kurum YEE ve TMV’ye göre daha etkin bir konumda olduğu söylenebilir.

4.2. Kurumların Kültürel ve Sanatsal Faaliyetleri

4.2.1. Yunus Emre Enstitüsü’nün Kültürel ve Sanatsal Alandaki Faaliyetlerinin İncelenmesi

Yunus Emre Enstitüsü Türkiye’nin manevi birikimleri olan kültürünü ve sanatını dünyaya tanıtmak ve kültürel alışverişte bulunmak noktasında önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Bu noktada projeler üretmiş diğer ülkelerde muadilleri olan kurumlarla işbirlikleri yapmış ortak etkinlikler gerçekleştirmiştir. Yalnızca kültür merkezlerinin olduğu ülkelerde değil dünyanın birçok noktasında kültür ve sanat etkinlikleri organize edilmiş ve yerel halklarla ortak noktalar aranmıştır.

Enstitünün kültürel ve sanatsal etkinliklerinin niceliksel ve kategorik olarak verilmesi pek mümkün görünmemektedir. Bunun sebebi olarak; her ülkedeki Kültür Merkezinin kendi yerel şartlarına göre proje ve etkinlik programı hazırlaması ile bazı proje ve etkinliklerin Enstitünün merkezinde planlanarak tüm Kültür Merkezlerinde uygulanması görülebilir, Enstitünün Kültür Merkezlerinde yapılmış olan etkinlik ve projeler, yıllık faaliyet raporlarında

her bir ülke için liste halinde verilmiştir. Aşağıda ise YEE'nin kültür ve sanat alanında yıl yıl düzenlemiş olduğu çoğunluğunun tüm Kültür Merkezlerine uyarlandığı proje etkinlik ve programlar verilmiştir.

2021

- “Dijital Çağda Medya Okuryazarlığı ve Türkçe Çalıştayı”
- “Şehrime Hoş Geldiniz”
- “Oyun Karavanı Projesi”
- “Türk Filmleri Haftası”

2020

- “Covidoscope Projesi”
- “Covid-19 Hub Projesi”
- “Yeniden Düşünmek”

2019

- “Kemankeş Projesi”
- “Türk Filmleri Haftası”
- “Türk Mutfağı Etkinlikleri”
- “Misafir Olun Projesi (Çin)”
- “Çocuk Festivali”
- “Türkiye Haftaları”
- “Âşık Veysel Konserleri”
- “Göbeklitepe Etkinlikleri”
- “Türk Sineması Yaz Okulları”
- “Türk Edebiyatı Yaz Okulu”
- “Arkeoloji Yaz Okulları”

2018

- “Misafir Olun Projesi “
- “Türk Sineması Yaz Okulları”
- “Türk Filmleri Haftası”

2017

- “Anadolu’nun Renkleri”
- “Türk Caz Haftası”
- “Çağdaş Türk Filmleri Haftası”
- “Yunus Emre İle Aşka Yolculuk”
- “Altaylar’dan Tuna’ya Türk Dili Dünyası Konferansı”

2016

- “Osmanlı Davulları Konseri”

- “Türk Kültür Günleri”
- “El Sanatları Fuarı”
- “Fotoğrafçılık Kursları”
- “Gölge Oyunu Festivali”
- “Halı Dokuma ve Tek Kırma Kursları”
- “Türk Caz Haftası”
- “Türk Masalları Saati”
- “23 Nisan Çocuk Bayramı Kutlamaları”
- “Türkiye’nin Toplumsal Kültürü”
- “Gelin Tanış Olalım Kahve Etkinliği”
- “Türk Masalları Saati”

2015

- “7 Bölge 7 İklim “Türkiye Günleri“
- “Edebiyat Köprüleri Projesi”
- “100 Yıllık Barış Projesi”
- “Yerinde Tarih Projesi”
- “Osmanlı ve Rumeli Paralarının Tetkiki Projesi”
- “Sahnedeki Türkiye Programı”
- “AB- Türkiye Kültürlerarası Diyalog Projesi”
- “Balkanlar’da Geleneksel El Sanatlarının İhyası Projesi”
- “Balkanlarda Kültürel Mirasın Yeniden İnşası Projesi”
- “100 Türkiye Kütüphanesi”
- “EUROPALIA 2015 Sanat Festivali”

4.2.2. Türkiye Maarif Vakfının Kültürel ve Sanatsal Alandaki Faaliyetlerinin İncelenmesi

Türkiye Maarif Vakfının Yurt dışında icra ettiği misyon, uluslararası eğitim, Türkçenin evrenselleşmesi vd. faaliyetleri ancak kültür ve sanat alanında yapılan çalışmalarla etkili ve kalıcı olabilir. Vakıf da yurt dışındaki eğitim faaliyetlerini kültürel ve sanatsal alanda yapmış olduğu çalışmalarla güçlendirmektedir. Kamu ve kültürel diplomasi çalışmalarında kültür-sanat faaliyetleri toplumun ve bireylerin etkilenmesi, onların beğenisinin kazanılması ve cezbedici bir unsur olması bakımından üzerinde durulması gereken bir durumdur.

Çalışmanın bu başlığında ele alınan faaliyet ve etkinlikler Türkiye Maarif Vakfının Genel Merkezindeki Sosyal Kültürel ve Sportif Faaliyetler Daire Başkanlığında planlanmaktadır. Bu anlamda kurumun kültürel ve sanatsal alandaki faaliyetleri aşağıdaki çalışmalar üzerinden örneklendirilebilir.

Tablo 4.8.

TMV Kültür ve Sanat Faaliyetleri

➤ Sosyal Etkinlikler
➤ Maarif Söyleşileri
➤ Türkiye Ve Ülke Gezileri
➤ Uluslararası Maarif Fotoğraf Yarışması
➤ Medya ve Multimedya Eğitimleri

➤ **Sosyal Etkinlikler**

TMV faaliyette bulunduğu ülkelerde ve okullarda eğitim faaliyetlerini destekleyici sosyal etkinliklerde ve çeşitli aktivite çalışmalarında bulunmuştur. Bunlar: sergiler, gösteriler, Atölyeler spor müsabakaları, kültür ve sanat yarışmaları, fuarlar, kültür gezileri, çocuk şenlikleri. Ülkenin milli ve dini özel günlerinin kutlanması gibi çeşitli aktivitelerdir. Bu sosyal aktivitelerde başarılı performans sergileyen öğrencilerin ulusal ve uluslararası yarışmalara ve etkinliklere katılması Vakıf tarafından teşvik edilmekte ve ödüllendirilmektedir. Bir başlık sonra ele alınacak Türkiye gezisine hak kazanma fırsatı da bunlardan birisidir. Yaz kampları veya Mezun olan öğrencilere yönelik Türkiye kampları da bu gezi başlığı altındaki sosyal etkinlikler olarak görülebilir.

Bu faaliyetlere ek olarak Vakfın öğrencileri dışında yerelde katılmak isteyen herkese Türkçe eğitim kursları da açılmaktadır. Bu kursların açılması husunda YEE ile koordineli çalışıldığı da bilinmektedir. Her ne kadar toplumsal faaliyetlerin içinde bulunsun da Vakfın öğrencilerinin genel sağlık durumu hakkında ülke bazlı tespit ve önlem çalışmaları da yapılmaktadır. İhtiyaç duyulması halinde çeşitli muayene ve bulaşıcı hastalıklarla ilgili çalışmalar okullarda organize edilmektedir.

Yukarıda bahsedilen sosyal etkinlikler sadece kültürel faaliyet olarak değil, ülkede bulunan okulların itibarı ve prestijinin artması bakımından da önemlidir. Bu tür etkinlikler ülkede bulunan Maarif okullarına eğitim nezdinde çekici bir imaj yaratmaktadır. Uluslararası marka inşası, tanıtım, farkındalık yaratma ve ön yargıların kırılmasına da hizmet etmektedir. Aşağıda Maarif Vakfının sosyal etkinliklerine dair bazı örnekler hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 4.9.

TMV'nin Birtakım Sosyal Etkinlikler Örneği

"Türkçe Kiraathanesi- Afganistan"	"El sanatları ve Dijital Tasarım Kursları – Bosna Hersek"
"Boşnak Öğretmenler Türkçe Öğreniyor – Bosna Hersek"	"Sevgi Günü - Irak"
"Kariyer Günleri – Moritanya"	"Seyyar Kütüphane, Edebiyat Köşesi- Gine"

“Harmandalı – Gine”	“Sağlık Taraması – Senegal”
“Anaokulu Alışveriş Gezisi – Demokratik Kongo Cumh.”	“Bilgi Yarışması- Demokratik Kongo Cumh.”
“23 Nisan Etkinlikleri- Kosova”	“Bilim, Sanat, Kültür ve Spor Şenliği – Kosova”
“Yaz Okulu Projesi – Kosova”	“Kültürel Gün Etkinlikleri – Kamerun”
“Arkeoloji Dersi(Türkiye’deki eserler) – ABD”	“Drama Etkinlikleri - Tiflis”
“Kayak Kulübü- Tiflis”	“Veli Kitap Okuma Saati- Sierra Leone”
“Okullar Arası Futbol Turnuvaları- Somali”	“Dil ve Kültür Sokakları- Somali”
“Dil Günleri – Somali”	“Gelin Tanış Olalım Türkçe Konuşalım – Somali”
“Okullararası Etkileşim Faaliyetleri- Gambiya”	“Spor Yarış Etkinliği – Burundi”
“Buddy Reading – Irak”	“Şairler Buluşması- Moritanya”
“Origami Etkinlikleri – Kongo”	“Şairler ve Yazarlar Buluşması – Makedonya”
“Okullararası Coğrafya- Kimya Yarışması – Makedonya”	“Çöp Toplama Etkinliği – Mali”
“Sanat ve Bilim Günü – Pakistan”	“Sürdürülebilir Bahçe Projesi – Avusturalya”

(TMV Eğitimde İyi Örnekler, 2019).

➤ Maarif Söyleşileri

Vakıf kendi bünyesindeki personellere belirli zaman aralıklarıyla düzenlediği Türkiye’nin yetiştirmiş olduğu bilim, kültür ve sanat alanındaki yetkin kişilerle buluşma, tanışma ve yetkinliklerinden istifade etme fırsatı sunmaktadır. Bu etkinlikler, “Maarif Söyleşileri” adı altında panel, konferans, anma günleri ve seminer şekillerinde olmaktadır. Organizasyonun ilk etkinliği 3 Mart 2017’de TMV Başkanı Prof. Dr. Birol Akgün’ün “TMV’nin, Türk Dış Politikası İçindeki Misyonu ve Yeni Türkiye Vizyonu İçindeki Yeri” adlı konuşmasıyla başlamıştır. Aşağıdaki tabloda söyleşi vesilesiyle vakfın davet ettiği konuklar ve içerikler sunulmuştur.

Tablo 4.10.

TMV’nin “Maarif Söyleşileri” Kapsamındaki Etkinlik Listesi

Konuk	Konu	Tarih
Prof. Dr. İlber Ortaylı	“Dünyaya Türkçe öğretmek ırkçılık değil, kültür paylaşımıdır”	18 Haziran 2022
Yusuf Kaplan	“Dünden Bugüne Maarif Meselemiz”	07 Aralık 2021
Ertuğrul Düzdağ	“İstiklal Marşı ve Mehmet Akif”	23 Mart 2021

Dr. Savaş Şafak Barkçin	"Medeniyet Aklı"	19 Kasım 2020
Ömer Akgül	"Korona Günlerinde Psikolojik Sağlamlık"	22 Nisan 2020
Prof. Dr. Hayati Develi	"Seyyah Bize Ne Söyler: Evliya Çelebi"	13 Mart 2020
Mustafa Tatçı	"Divan-ı Hikmet'ten Yunus Emre'ye Anadolu Erenleri"	14 Şubat 2020
Prof. Dr. Kenan Gürsoy	"Kültürel Diplomasi"	3 Şubat 2020
Prof. Dr. Nabi Avcı	"Enformatik Cehâletten, Enformatik Zırcehâlete"	7 Kasım 2019
Prof. Dr. Ahmet Ocak	"Nizamiye ve Diğer Selçuklu Medreselerinin Özellikleri ve Sonraki Dönemlere Etkisi"	18 Nisan 2019
Prof. Dr. İsmail Kara	"Maarif Kavramı Çerçevesinde Türk Eğitim Düşüncesi"	28 Mart 2019
Prof. Dr. Raşit Küçük	"Resulullah Dönemi Medine'sinde Eğitim-Öğretim"	31 Ocak 2019
Prof. Dr. Ayşen Gürcan	"Eğitim Vizyonunda İnsan"	20 Aralık 2018
Zafer Sırakaya	"Türkiye'nin Yumuşak Gücü ve Yurt Dışındaki İnsan Kaynağı"	29 Kasım 2018
Prof. Dr. Haluk Dursun	"Eğitim ve Kültür Geleneği"	26 Kasım 2018
Nijer Ortaöğretim Bakanı Mohamed Sanoussi	"Nijer Devletinin Eğitimdeki Öncelikleri ve Türkiye-Nijer İlişkileri"	23 Kasım 2018
Feyzullah Kıyıklık	"40 Yıllık Siyasi Tecrübe Işığında Yeni Türkiye Perspektifi: Sorun ve İmkânlar"	25 Ekim 2018
Prof. Dr. Bekir Karlığa	"Yeni Dünya, Yeni Türkiye ve Medeniyetler İttifakı"	23 Mayıs 2018
Alev Alatlı	"Dünyanın İyiliği İçin Türkiye"	26 Nisan 2018
Prof. Dr. Ahmet Kavas	"Afrika'da Sömürgecilik ve Afrika'nın Geleceği, Türkiye Açısından Önemi"	22 Şubat 2018
Prof. Dr. Halis Ayhan	"Cumhuriyet Türkiye'sinde Eğitim-Öğretim ve Batılılaşma"	26 Ocak 2018
Doç. Dr. Mehmet Ali Doğan	"Osmanlı'dan Günümüze Misyonerlik"	25 Mayıs 2017
Prof. Dr. Cem Zorlu	"TMV'nin Amaç ve Hedefleri, Beklentiler, Zorluklar ve Avantajlar"	11 Mayıs 2017

Dr. Osman Sezgin	“Eğitim Felsefesi Bağlamında Türk Eğitim Sisteminin Genel Bir Analizi”	14 Nisan 2017
Doç. Dr. Levent Korkut	“Anayasa Paketinin Yeni Türkiye Vizyonu İçindeki Yeri”	31 Mart 2017
Prof. Dr. Yasin Aktay	“FETÖ’nün Amaç ve Hedefleri, Örgüt Yapısı ve Fikri Arka Planı, Uluslararası İlişkileri”	17 Mart 2017

➤ **Türkiye ve Ülke Gezileri**

TMV bünyesinde bulunan okullardaki öğretmen, öğrenci ve aileleri çeşitli organizasyonlar aracılığıyla Türkiye’ye davet etmektedir. Bu organizasyon bazen bireysel bir başarı ödülü olarak bazen de bir sınıf veya topluluk üzerinden yapılan etkinlikler üzerinden düzenlenmektedir. Vakfın bünyesinde çalışan kendi ülkesinin vatandaşı olan öğretmenler de bu gezi programına davet edilmektedir. Bu sayede öğrenciler veya öğretmenler Türkiye’deki başta İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Konya olmak üzere önemli turistik bölge ve kentleri gezme görme tanıma fırsatı bulmaktadır. Gezilerde öğrencilere Anadolu’nun kadim kültürüne dair tarihi, sanatı, mutfağı, müziği, mimarisi, toplumsal ve kültürel hayatı konusunda bilgiler verilmektedir. Vakıf ise bu noktada gerekli koordinasyon ve rehberlik çalışmalarını organize etmektedir. Örnek olarak Ağustos 2022’de Vakfın bünyesinde istihdam ettirdiği öğretmenler Ankara’da hem eğitim hem de gezi amaçlı bir araya gelmişlerdir. Diğer bir örnek olarak ise Uluslararası film festivali yarışmasına Pakistan’dan katılan ve birinci olan öğrenci Türkiye gezisine katılmaya hak kazanmıştır.

➤ **Uluslararası Maarif Fotoğraf Yarışması**

Vakfın kültürel faaliyetlerinden birisi de pandemi günlerinde psikolojik sağlığı diri tutmak adına düzenlemiş olduğu fotoğraf yarışmalarıdır. İlk fotoğraf yarışması 10 Ocak – 28 Şubat 2021 tarihlerinde çevrim içi platformlarda düzenlenen “Pandemi Günlerinde Eğitim” adlı yarışmadır. Öğrencilerin gözünden pandemi günlerinin insanların hayatına etkisinin anlatıldığı bu yarışma sürecinde öğrenciler tarafından yaratıcı görseller çekilmiştir. 13- 18 yaş aralığında öğrencilerin katıldığı yarışmaya Pakistan’dan yoğun bir katılım olmakla birlikte Senegal, Tunus Arnavutluk ve birçok Afrika ülkesinden katılımlar gerçekleşmiştir. Toplamda 14 ülkeden 220 fotoğraf gönderilmiş ve değerlendirilmeye alınmıştır. Vakıf her yıl çeşitli konularda fotoğraf yarışması düzenlemeyi etkinlik planlarının içine almıştır. Yakın zamanda ise mutluluk temalı 3. Uluslararası Maarif Fotoğraf Yarışması organizasyonu yapılmaktadır.

➤ **Medya ve Multimedya Eğitimleri**

TMV yurt dışında görev yapan personellerinin eğitimlik görevi ile sınırlı kalmayıp kişisel gelişimine katkı sağlamak amacıyla medya ve multimedya eğitimleri düzenlemektedir. Vakfın Genel Merkezinde Sosyal Kültürel ve Sportif Faaliyetler Daire Başkanlığında planlanan bu

eğitimler Kosova’da deneme süreci olarak başlayıp diğer ülkelerde de yapılması planlanmaktadır. Vakfın bu etkinliğinde öne çıkan eğitim başlıkları şunlardır: Kamera çekim teknikleri, Video-kurgu, Fotoğrafçılık, Sosyal medya.

4.2.3. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının Kültürel ve Sanatsal Alandaki Faaliyetlerinin İncelenmesi

Kültürel ve sanatsal faaliyetler, devletlerin toplum, kişi, din, dil, ırk ayırt etmeden insanların bütününe ulaşabileceği bir alandır. Bu yüzden kültür-sanat faaliyetleri farklı kültürden insanları bir araya getirme ve ortak bir nokta yakalama konusunda potansiyel bir faaliyet alanıdır. Bu faaliyet alanında da Başkanlık, 3 topluluğa da farklı etkinlikler düzenlemiş ve onların ilgi ihtiyaç ve hassasiyetlerini dikkate almıştır. Bu etkinlikler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.11.

YTB’nin Kültür ve Sanat Faaliyetleri

Diaspora	• “Kültürel Hareketlilik Programları” • “Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri” • “Yazarlık Akademisi” • “YTB Gençlik Buluşmaları” • “Telve Dergisi” • “Rafadan Tayfa Gösterileri” • “Ramazan Programları” • “İnsan Hazine Sergisi” • “Uluslararası Diaspora Kısa Film Festivali” • “Diaspora Gençlik Buluşması” • “Almanya’ya Göçün 60. Yıl Programları” • “Tarihi ve Kültürel Miras Çalışması”
Kardeş Topluluklar	• “Kültürel İşbirliği Programı” • “Gençlik Kampları” • “Mezun Buluşmaları” • “Kültürel Hareketlilik Programları” • “Tarihi ve Kültürel Miras Çalışmaları” • “Anma ve Hatırlama Programları” • “Tören ve Gala Etkinlikleri”
Uluslararası Öğrenciler	• “Sosyal ve Kültürel Programlar” • “Türkiye Söyleşileri” • “Ülke Buluşmaları” • “YTB Gençlik İftarları” • “Türkiye’nin Güzellikleri Fotoğraf Sergisi” • “Sandıktaki Fotoğraflar” • “Uluslararası Öğrenci Ödülleri”

Başkanlık diaspora vatandaşlara yönelik kültür sanat faaliyetleri planlarken yurt dışında yaşayan vatandaşların kendi öz kültürlerine uzaklaşması ve kopmasını engelleyerek kültürünü

yaşatmasını hedeflemektedir. Etkinlikleri bu yönde planlayan Başkanlık; kültürel hareketlilik programı gençlik buluşması, ramazan programları gibi etkinliklerle yurt dışında yaşayan insanları bir araya getirmeyi ve muhabbeti arttırmayı hedeflemiştir. Bu programları; sergiler, film festivalleri, tarihi ve kültürel miras çalışmaları ve yazarlık akademisi minvalinde programlar takip etmiştir. Kültürel ve sanatsal faaliyetlerle toplumun farklı kesimlerine hitap eden Başkanlık, Telve Dergisi ve Heybe TV gibi basım yayın yoluyla diasporadaki vatandaşlara ulaşmayı hedeflemiştir.

Kardeş topluluklara yönelik kültür-sanat faaliyetlerine bakıldığında ise; Gençlik kampları, önemli kişi ve olayların hatırlandığı anma etkinlikleri, tören ve gala geceleri gibi programlar organize edilmiştir. Bunların yanında genellikle uluslararası öğrencilere yönelik olan Kültürel hareketlilik programlarını, kardeş topluluklara da kültür ve sanat etkinlikleri kapsamında yapılmıştır.

Başkanlık uluslararası öğrencilere yönelik ise farklı içerikte söyleşiler, çeşitli milletlerin bir araya geldiği ülke buluşmaları, iftar programları, Türkiye'yi anlatan fotoğraf sergileri gibi daha birçok sosyal ve kültürel programlar düzenlemiştir.

4.3. Kurumların Bilimsel ve Toplumsal Faaliyetleri

4.3.1. Yunus Emre Enstitüsü'nün Bilimsel ve Toplumsal Alanındaki Faaliyetlerinin İncelenmesi

Yunus Emre Enstitüsü'nün bilimsel ve toplumsal alanındaki faaliyetleri aşağıdaki tabloda birlikte verilmiştir.

Tablo 4.12.

YEE'nin bilimsel ve toplumsal faaliyetleri

➤ Kültürel Diplomasi Akademisi
➤ TABİP (Türkiye Bilimsel ve Akademik İşbirliği Projesi)
➤ GPDNet (Global Public Diplomacy Network)
➤ AB-Türkiye Kültürlerarası Diyalog Programı
➤ 15 Temmuz Kapsamındaki Faaliyetler
➤ Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Faaliyetler

➤ Kültürel Diplomasi Akademisi

“Sınırların dışında düşünmek” sloganıyla işe başlayan Kültürel Diplomasi Akademisi Yunus Emre Enstitüsü Tarafından 2016 yılında 21. yüzyılın kültür diplomatlarını yetiştirmek ve bu sayede YEE'nin yurt dışındaki hedeflerini mümkün kılabilmek adına hayata geçirilmiştir.

Akademi, YEE'ye doğrudan bağlı, "Kültürel Diplomasi", "Uluslararası Politikalar" ve "Stratejik İletişim" gibi konularda danışma organı niteliğindeki, kurumun kültürel diplomasi uygulamalarını hayata geçirecek kalifiye kadrolar yetiştirmek amacıyla kurulmuş bir düşünce kuruluşu olarak nitelendirilebilir. Alanında bürokrat, sanatçı, iş insanı, akademisyen ve öğretmen gibi birçok grubu ilgilendiren ve bu gruplara alanlarındaki kültürel diplomasi uygulamalarını edindirecek çeşitli sertifika programları düzenlemektedir. Bu sayede genç yetenekli ve girişken bireylere birer kültür diplomatu sıfatı edindirmektedir. Bahsi geçen programlardan biri olan ve 2019' da düzenlenen "Kültürel Diplomasi Uygulamalı Eğitim Programı" Akademisyen, bürokrat, diplomat, yazar, iletişim uzmanları, gazeteci, sporcu ve sanatçılar gibi toplumun geniş kesimine hitap eden grupların sunmuş olduğu içeriklerden oluşmaktadır. 100 kişinin katılımıyla 3 aylık süren seminer ve atölye çalışmaları şeklinde olan program; Diplomasi, Uluslararası İlişkiler, Kültürel Diplomasi, Proje Yönetimi ve İş Yapma Becerisi ile Anadolu Medeniyetleri, Kimlik, Üslup ve Kültür olmak üzere 5 ana modülden bir araya gelmektedir.

YEE'nin kültürel diplomasi alanındaki birikimini, uygulamalarını yayınlar, sertifika programları ve etkinlikleriyle dünyada duyuran akademi kültürel diplomasi alanında YEE'nin ve Türkiye'nin elini güçlendirmektedir.

➤ **TABİP (Türkiye Bilimsel ve Akademik İşbirliği Projesi)**

TABİP, Yunus Emre Enstitüsü tarafından yürütülen Türkiye Cumhuriyeti'nin akademik alandaki bilinirliğini, yetkinliğini ve etki alanını arttırmayı planlayan akademik ve bilimsel işbirliği çerçevesinde yeni imkânlar yaratmayı hedefleyen bir projedir. Misyon olarak Türkiye'nin bilim diplomasisi yolundaki çalışmalarını koordine etmek ve dünyaya açık bir şekilde anlatmayı; vizyon olarak ise, bilim diplomasisi yoluyla Türkiye'nin bilim sanat ve kültür zenginliklerini dünyaya anlatmak ve ülkenin bilim, teknoloji üretim süreçlerine katkı sağlayarak Türkiye'nin uluslararası diplomatik ilişkilerini olumlu yönde katkı sağlamayı ön görmektedir.

Projenin somut amaçlarına bakıldığında; Türkiye'nin akademik ve bilimsel alandaki yetkinliklerini dünyaya sunma, Bilim diplomasisi faaliyetleri yürütme, ülkemizdeki akademisyen ve bilim insanlarını destekleyici girişim ve faaliyetlerde bulunma, yurt dışında Türk veya yabancı akademisyenlerin bilgi ve tecrübelerinden istifade etme, bilimsel projelere destek sunma ve bu sayede projelerin Türkiye'ye yarar sağlamasını hedeflemektedir.

Yukarıdaki amaçlar doğrultusunda Enstitü, "TABİP Portal" adında bir platform oluşturmuştur. Bu portal akademisyenler, öğrenciler, kurum ve kuruluşlar tarafından kullanılarak dünyadaki akademik, bilimsel ve teknolojik olmak üzere birçok alandaki yenilikler takip etme, paylaşım grupları kurma ve etkileşime geçme gibi imkânlar sunmaktadır. Bunların yanında portal; akademik gelişmeler, güncel bilimsel çalışmalar, proje ilanları, işbirliği çağrıları ve çeşitli burs olanaklarını takip etme imkânını mümkün kılmıştır.

➤ **GPDNet (Global Public Diplomacy Network)**

GPDNet (Global Public Diplomacy Network), kamu diplomasisi yöntemi olarak kabul edilen kültürel diplomasi uygulamalarıyla, ülkeler ve toplumlar arası diplomasisinin sağlıklı yollarla gelişmesi amacı noktasında 9 ülkedeki kurumun bir araya gelmesiyle 2014 yılında G. Kore'nin başkenti Seul'de "Küresel Kamu Diplomasisi Kurumları Mutabakat Zaptı" isimli anlaşmayla kurulmuştur. Kurulustaki 9 ülke (Türkiye, Macaristan, Filipinler, İsveç, Kore, Nijerya, Portekiz, Singapur ve Polonya) ilerleyen yıllarda 14 ülkeye çıkmıştır. Bu ülkeler GPDNet'in kurulmasında kamu ve kültür diplomasisi konusunda sahada ortak bilgi paylaşımı yapma ve ortak çeşitli projeler üreterek toplumların birbirine yakınlaşması amacıyla bir araya gelmiştir. Organizasyonun 3 yıllık olan dönem başkanlığını 2016- 2019 yıllarında Yunus Emre Enstitüsü üstlenmiştir.

➤ **AB-Türkiye Kültürlerarası Diyalog Programı**

AB-Türkiye Kültürlerarası Diyalog Programı, AB ve Türkiye'nin ortak finanse ettiği Türkiye'nin kültürel diplomasi masasında uygulayıcı kurumu olan YEE'nin Türkiye ile Avrupa Birliği arasında kültürel ilişkileri ileri götürmeyi hedeflen organizasyonlar bütünüdür. Bu programın yürütücülüğünü YEE üstlenmiştir.

Farklı ülkelerden bir araya gelerek karşılıklı anlayış, hoşgörü ve iletişim kanalları yakalanmasını hedefleyen bu kurumlar, 2019-2020 yıllarında uygulanması planlanan 4 proje hibe desteği sağlamış ve hayata geçirmişlerdir. Bu 4 projeye farklı ülkelerde yüzlerce etkinlik yapmayı planlayan kurumlar etkinlikler sayesinde toplumlar arasında çok yönlü diyalogların gelişmesini amaçlamışlardır. Bu programlar şunlardır:

1.Connect for Creativity (yaratıcılık için bağlanmak) Projesi: British Council, Abdullah Gül Üniv. Sırbistan'dan Nova Iskra ve Yunanistan'dan BIOS kuruluşlarının ortaklığı ile hazırlanan proje 18 ayda tamamlanmıştır. Bu kapsamda empati, etkileşim ve iş birliği sloganıyla Avrupa'da yaratıcı platformlar arasında bir ilişki kurulmasını hedeflenmiş ve sanat ve teknoloji alanında sanatçı değişim programı ve sergi tarzında etkinlikler yapılmıştır.

2. Birlikteki Çeşitlilik Projesi: Bu proje ise, Macar Kültür Merkezi, Kalem Kültür Derneği ve Türkiye Avrupa Vakfı işbirliğiyle Tuna nehri boyunca birlikte yaşayan uluslararası bir araya getirmeyi hedeflenmiş ve etkinlik olarak sokak gösterileri, edebiyat festivalleri, atölyeler ve Tuna Nehrine yazılan öykülerden oluşan sanat içeriği yüksek etkinlikler planlanmıştır. Etkinliklere A. Malouf gibi dünyaca ünlü çeşitli kişiler icabet etmiştir.

3.Be Mobile Create Together Projesi: Fransız Kültür Enstitüsü, IKSIV, Hollanda Büyükelçiliği ve Goethe Enstitüsü ortaklığında yürütülen proje ülkeler arası sanatçı değişimine dayanmaktadır. Türkiye ve Avrupa'da gerçekleşen sanatçı değişim etkinlikleri 30 kadar sanatçı etkinliğe katılmış Kültürlerarası Diyalog Programı'na katkı sağlamıştır.

4.Taşlar Yerinden Oynuyor Projesi: Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü, İMEÇE Derneği ve BABİL Derneği ortak girişimiyle yapılan proje Anadolu coğrafyasının Neolitik zamandan kalan mirasını kayıt altına alarak bir belgesel oluşturma projesidir. 46 bilim insanı, arkeologlar ve yerel halkın katkı sağladığı bu araştırmada müze, tarihi bölgeler incelenerek “Anadolu’nun Kadim Hikâyesi” adlı belgesel oluşturulmuştur.

➤ **15 Temmuz Kapsamındaki Faaliyetler**

YEE, 15 Temmuz 2016 tarihinde darbe girişimin başlamasıyla birlikte harekete geçerek yurt dışındaki temsilcilikleri ve görevlileri vasıtasıyla medya, yerel/ulusal siyasetçiler ve akademisyenleri bilgilendirmiş Türkiye Cumhuriyeti adına kamuoyu çalışmalarını başlatmıştır. Türkiye’nin bütünlüğüne yapılan bu saldırıyı ivedilikle yabancı kamuoyuna duyurarak doğru bilgilendirilmesini amaçlayan, önlem alan ve Türkiye’nin destek görmesini sağlayan kurumun çalışmaları bu noktada toplumsal faaliyetlerin içine alınmıştır.

Sonraki senelerde de milli gün olarak sene-i devriyesinde 15 Temmuz etkinlikleri düzenleyen kurum, 15 Temmuz’un yarattığı tahribatı tüm dünyaya aktarmayı amaçlamış ve Türkiye adına kamuoyu oluşturmuştur. Bu etkinliklere örnek olarak dünyanın çeşitli ülkelerinde: Anma törenleri, fotoğraf sergisi, belgesel gösterimi, çeşitli içerikte projeler, spor etkinlikleri, sempozyum, konferans ve paneller düzenlenmiştir.

➤ **Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Faaliyetler**

YEE, Suriyeli sığınmacılara yönelik; öğrencilere, yetişkinlere ve meslek gruplarına Türkçe eğitimi, eğitimcilerin eğitimi, sosyal aktiviteler, kitap ve ders araç gereçleri kapsamında materyal desteği ve insani yardımlar gibi faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu sayede Suriye’deki iç savaşın acısını hafifletmek ve Türkiye’deki hayata adaptasyon sürecine katkı sağlanması açısından toplumsal düzeyde önemli çalışmalardır. Bu faaliyetlerde bulunurken; Türkçe eğitimi konusunda Türk Kızılayı ve Yetim Vakfıyla, materyal desteği konusunda ise UNHRC, İnsani Yardım Vakfı ve yetim Vakfı gibi organizasyon kuruluşlarıyla işbirliği yapmaktadır.

4.3.2. Türkiye Maarif Vakfının Bilimsel ve Toplumsal Alanındaki Faaliyetlerinin İncelenmesi

Tablo 4.13.

TMV’nin bilimsel ve toplumsal faaliyetleri

➤	Kamu Diplomasisine Katkı
➤	COVID-19 Sürecindeki Çalışmalar
➤	Panel, Çalıştay ve Sempozyumlar
➤	Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekât Bölgelerinde Yürütülen Faaliyetler
➤	Uluslararası Maarif Ajansı

➤ Yaz Kampları

➤ **Kamu Diplomasisine Katkı**

TMV Türkiye'nin kamu ve kültür diplomasisine önemli katkılar sunmaktadır. Bu katkılar eğitim diplomasisinin imkânlarıyla daha verimli olmaktadır. Vakfın temel hedeflerinden biri olan Türkçe öğretimi de beraberinde kültürün, değerlerin ve daha birçok beşeri unsurların tanıtılmasına da ön ayak olmaktadır. Bu sayede Vakıfta eğitim alan öğrencilerin ve bu öğrencilerin çevresi Türk dili, kültürü, coğrafyası, tarihi ve toplumu hakkında izlenim sahibi olacaktır. Bu izlenimin ibresini olumlu yöne çevirmek yurt dışında kamu ve kültürel diplomasi imkânlarını kullanan TMV ve diğer bahsi geçen kurumların sorumluluğundadır. Vakfın bu noktada hedef ülkenin toplumsal hassasiyetlerine saygı duyması, milli ve dini günlerinde etkinlikler planlaması yapmış olduğu önemli kamu diplomasi çalışmalarıdır. Yine bunların yanında Covid-19 salgınında kısıtlı imkânlarla sahip ülkelerdeki yerel halkın yanında olması, sağlık taramaları; öğrenci etkinlikleri olan yetimhane ziyaretleri, yoksulluğa karşı dayanışma, özel bireylere yönelik farkındalık çalışmaları ve doğum günü etkinlikleri; yerel topluma yönelik kurslar açarak Türkçe öğretme, seminer ve konferanslar düzenleme, veli ziyaretleri veya manevi durumlarda bölge halkın hislerine ortak olma gibi daha birçok yapılmış faaliyetler ilk olarak Maarif Vakfına, daha ötesinde ise Türkiye'ye karşı genel algıyı çok olumlu yerlere taşıyacaktır.

➤ **COVID-19 Sürecindeki Çalışmalar**

Koronavirüs salgının tüm dünyayı derinden etkilediği ve birçok mevcut durumu olumsuz etkilediği bilinen bir gerçektir. TMV okulları da eğitim sistemine dahil tüm okullar kadar bu durumdan etkilenmiştir. 2020 Mart ayıyla itibaren hızlı bir şekilde gerekli alt yapı ve sistemler oluşturularak senkron veya asenkron uzaktan eğitim sistemleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu hususta faaliyette bulunan her ülkenin ilgili bakanlığı ile temaslarda bulunulmuş ve sürecin yürütülmesi noktasında işbirliği içinde olunmuştur. Ülke temsilcileri bakanlıklarla istişare konusunda etkili olmuşlardır. Eğitimde dijitalleşme çalışmalarına pandeminin çok öncesinde başlayan Vakıf, mevcut pandemi koşullarında raporlarında da belirtildiği üzere neredeyse bulunduğu her ülkede altyapılarını hazır hale getirmiştir. Aktif olduğu bazı ülkelerde, özellikle Afrika ile orta doğu bölgesinde, pandemi koşullarına bakanlıklar ve devletlerden daha hazırlıklı olması Maarif Okullarına olan ilgi ve saygınlığı da arttırmıştır.

Bünyesindeki öğretmen ve diğer personelleri pandemi sürecine hazırlama çalışmaları içinde bulunan Vakıf, bu konuda; hizmet içi eğitimler vermiş, inceleme ve değerlendirme raporları hazırlamış, konferans ve çeşitli seminerler düzenlemiştir. "Eğitim Kadrosu İçin Öneriler", "Uzaktan Eğitim Sürecinde Ölçme ve Değerlendirme" raporları bu çalışmalardan biridir. Pandemiyle birlikte uzaktan eğitime olan bakış açısının da olumlu yönde değişmesiyle

birlikte dijitalleşme ve alınan teknolojik önlemlere eğitimin geleceğinde de ihtiyaç duyulacağı aşikârdır. Vakfın da değişen eğitim eğilimlerini yakından takip eden bir yapıda olması bu açıdan önemlidir.

➤ **Panel, Çalıştay ve Sempozyumlar**

Tablo 4.14

TMV'nin Düzenlediği Panel, Çalıştay ve Sempozyumlar

Tür	Konu	Tarih
Çalıştay	“Eğitimde İnşa ve İhya Arayışları İstisare Toplantıları”	8-9 Haziran 2017
Atölye	“Yöneticiler için IB Program Standartlarına Giriş”	1-4 Şubat 2018
Çalıştay	“Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Müfredat Geliştirme Çalıştayı”	14 Nisan 2018
Panel	“Eğitim Öğretim Süreçlerini Geliştirme Çalışma Toplantısı”	28 Şubat-2 Mart 2018
Çalıştay	“Türkçe Kitap Setleri Yazımı İlke ve Esaslarını Belirleme Çalıştayı”	11-13 Haziran 2019
Çalıştay	“Balkanlar Eğitim Çalıştayı”	26-29 Nisan 2019
Atölye	“Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Müfredat Temelli Kayna Geliştirme Atölye Çalışması”	17-25 Haziran 2019
Panel	“15 Temmuz’u Anlamak”	4 Temmuz 2019
Panel	“Fuat Sezgin Hocayı Hatırlamak”	20 Ağustos 2019
Panel	“15 Temmuz Milletın Zaferi”	15 Temmuz 2020
Panel	“15 Temmuz’a Giden Yolda FETÖ’nün Türkçeyi İstismarı ve Türkiye Maarif Vakfının Türkçe Öğretimi Stratejileri”	15 Temmuz 2020

(Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı, 2021: 95).

➤ **Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekât Bölgelerinde Yürütölen Faaliyetler**

TMV Türkiye sınırının Güneyi, Suriye’nin kuzeyindeki sınırlı Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekât Bölgelerinde MEB ile koordineli bir şekilde eğitim- öğretim faaliyetine katkı vermektedir. Bu konuda çalışmaları yakından takip edebilmek adına 2016’da Gaziantep’te TMV temsilciliği açılmıştır. Bölgedeki eğitim ihtiyaçlarını yerinde tespit eden ve bu konuda sorumluluk alan Vakıf, öğretmen ücretleri, onların hizmet içi eğitimi ve öğrenciler için gerekli materyal, kıyafet ve araç-gereç yardımı gibi çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar halen devam etmektedir.

➤ **Uluslararası Maarif Ajansı**

Türkiye Maarif Vakfı, aktif olarak bulunduğu ülkelerde hem kendi mezun öğrencileri hem de diğer öğrencilerin yükseköğretim eğitimlerini Türkiye’de alması için girişimlerde bulunmaktadır. Uluslararası Maarif Ajansı da buna hizmet etmektedir. Türkiye’nin uluslararası eğitim konusunda cazibe noktası olması için çeşitli faaliyetler yürüten Ajans, Türk üniversitelerinin faaliyetlerini yurt dışında tanıtmakta, Maarif Okullarının bulunduğu ülkelerde temsilcilikler vasıtasıyla öğrencilere eğitim danışmanlığı sunmakta, eğitim fuarları düzenlemekte, yabancı öğrenci sınavlarına ev sahipliği yapmakta ve belki de en önemlisi yaz okulları, kamplarını tertip etmektedir.

➤ **Yaz Kampları**

TMV, belirli aralıklara yaz tatillerinde organize edilen 14-18 yaş grubundaki okulunda başarılı olmuş, çeşitli aktivitelerde aktif rol alan, önemli turnuva ve müsabakalardan dereceler elde eden öğrencilerin katılım sağlamaya hak kazandığı Yaz Kampları düzenlemektedir. Düzenlenen bu kamplar sayesinde; kültürel, tarihi ve turistik bölgelere geziler yapılmakta, farklı kültürden öğrencileri bir araya getirme, onları kaynaştırma ve tanıştırmayı hedeflemektedir. Vakıf bu sayede ayrıca: Türkiye’nin tanınması, tanıtılması ve anlatılmasını, Türkçenin yerinde otantik durumlarda ve iletişimsel amaçlarla kullanılmasını, öğrencilerinin uluslararası tecrübe kazanmasını, Vakfın uluslararası çalışmasının yerinde görülüp anlatılması gibi durumları da hedeflemiştir.

4.3.3.Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının Bilimsel ve Toplumsal Alanındaki Faaliyetlerinin İncelenmesi

Aşağıdaki tabloda YTB’nin diaspora vatandaşlara, kardeş topluluklara ve uluslararası öğrencilere yönelik düzenlemiş olduğu bilimsel ve toplumsal çalışmalara yer verilmiştir. Bilimsel ve toplumsal çalışmalara Başkanlık diaspora vatandaşlara yönelik gurbetteki vatandaşların; haklarını koruma, hukuki konularda bilinçlendirme, örgütlü bir yapı oluşturarak dayanışmanın sağlanmasını; kardeş topluluklara yönelik akademik ve bilimsel araştırmalarla ilgili projeler, saha araştırmaları sözlü tarihin araştırılması, ayrımcılık ve hak ihlali konusunda eğitimler, konferanslar ve projeler; uluslararası öğrencilere yönelik ise kongreler, diplomasi okulları ve Teknofest tarzında etkinlikler düzenlemiştir.

Tablo 4.15.

YTB’nin Bilimsel Ve Toplumsal Faaliyetleri

	• “Yurt Dışındaki Türk Vatandaşları Hedef Alan Saldırı Raporu” • “Karşılama ve Uğurlama Programları” • “STK Buluşmaları” • “YTB İnsan Hakları Eğitim Programları” • “Nefret Suçları ve Ayrımcılık ile Mücadele Portalı”
--	---

Diaspora	• “İnsan Hakları Raporu “ • “Sosyal Girişimcilik ve İletişim Eğitimleri (SOGİL)” • “İnsan Hakları ve Hukuk Çalışması” • “COVID-19 Süreci Yürütülen Çalışmalar” • “Almanya’ya Göçün 60. Yıl Programları “ • “Teknofest”
Kardeş Topluluklar	• “Akademik ve Bilimsel Araştırmalar (ABAP) • “Sivil Toplum ve İletişim Programı (STİP) • “Ayrımcılık ve Hak İhlalleri Farkındalık Çalışmaları • “Akademik Saha Araştırmaları • “Sözlü Tarih Çalışmaları
Uluslararası Öğrenciler	• “Sosyal Bilimler Kongresi • “Uluslararası Öğrenci Bilimleri Kongresi • “Uluslararası Diplomasi Okulu • “Teknofest

Yukarıdaki tablodan görüleceği üzere YTB farklı gruplara yönelik olarak ihtiyaç ve stratejileri göz önünde bulundurarak bilimsel ve toplumsal programlar düzenlemiştir. Program, proje ve etkinlikler düzenlenirken başkanlık direkt olarak toplumlara ve bireylere temas etmeyi hedeflemiştir. Bu konuda programlar medya mensupları, üniversiteleri akademisyenler, araştırmacılar, kanat önderleri, STK üyeleri ve düşünce kuruluşları ile işbirliği yapılarak planlanmıştır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Hızla gelişen ve değişen günümüz dünyasında ülkeler gelişen ve değişen bu duruma ayak uydurmak ve daha etkin şekilde konumlanarak dünyada söz sahibi olmak, küresel hacmini arttırmak adına diğer ülkelerle rekabet halindedir. Bu rekabet, uzun vadede kalıcı ve somut getirileri olan dil ve kültür alanında da kendini yoğun bir şekilde göstermektedir.

Türkiye'nin de özellikle 1980 ve sonrasında dünya ülkelerine karşı ilişkilerde açılmacı tavrı, siyasette statükoyu korumak yerine proaktif bir politika anlayışla kendi sınırlarının dışına açılmış ve bu rekabette kendine yer bulmuştur. Rekabetin, 1990'lı yıllarla başlayan ve özellikle 2000'li yıllarla birlikte kültürel anlamda kendini göstermesi, birtakım yeni politika ve stratejileri beraberinde getirmiştir. Türkiye artık, yeni dünyanın etkili güç unsuru olan yumuşak güç politikasının farkına varmış ve ülke için bu güç kaynaklarını kullanmanın zamanı gelmiştir.

Yumuşak gücün tesis edilmesinde dil ve kültür en önemli uygulama sahalarıdır. Bu uygulamalar hayata geçirilirken ise yumuşak gücün sağlayıcısı olan kamu diplomasisi ve onun bir yöntemi olan kültürel diplomasinin pratikleri önem arz etmektedir. Bu anlamda Türkiye, 1992 yılında ilk kamu diplomasisi kurumu olan TİKA'yı kurarak başlamıştır. İlerleyen yıllarda ise özellikle dil ve kültür faaliyetleri üzerine yoğunlaşan kültürel diplomasi kurumları: YEE, YTB ve TMV kurulmuştur.

Türk dili kullanılmaya başlandığı tarihten itibaren çevresindeki etkileşim içinde olduğu uluslar tarafından çeşitli gerekçelerle öğrenilmektedir. Hunlar dönemi ve öncesine kadar gittiği bilinen, Kaşgarlı Mahmut ile ilk kez amaçlı olarak yabancılara öğretilmesi amaçlanan Türk dilini, diğer uluslar politik, ekonomik, kültürel ve diğer gerekçelerle öğrenmiştir. Alan yazının ilgili kısmında bu konu disiplinlerarası bir anlayışla yorumlanmıştır. Günümüzde ise Türkçe öğretimini yurt içinde Üniversitelere bağlı TÖMER'ler ve özel kurslar aracılığıyla; yurt dışında ise ilgili stratejik kurumlar olan YEE, TMV ve YTB sistematik olarak yapılmaktadır.

Araştırmanın problem durumu olan: "Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi çalışmalarında resmî kurumların organizasyon yapısını ortaya koymak, bu kurumların dil öğretim stratejileri incelenerek yapılan faaliyetleri sınıflandırmak ve bu çalışmaları uluslararası ilişkilere katkısı bakımından değerlendirmek" hem yabancı dil olarak Türkçe öğretimi disiplini için hem de uluslararası ilişkiler disiplini için üzerinde çalışılması gerekli olan bir konu olarak görülmüştür. Çalışmanın önemi ise: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi disiplini bu alana dair çalışmalara daha önce uluslararası ilişkiler boyutunun önemine bir tez düzeyinde bakılmamış olması, bu açıdan ufuk açıcı bir çalışma olması, dil öğretiminde yumuşak güç kavramı ve bu kavramın öneminin kültürel diplomasi ve kamu diplomasisi çalışmalarına etkisinin yeterince kavranamaması ve bu konuda yüksek bir bilincin oluşmamasına dikkat çekmesi olarak görülebilir.

Araştırmanın alt problemleri bağlamında sonuçlar şöyle sıralanabilir:

1. Yunus Emre Enstitüsünün eğitim alanındaki faaliyetlerine baktığımızda 7 başlıkta sıralamak mümkündür. Tablo 4.1.1.1.'de bütün halde verilen eğitime yönelik faaliyetlerin özetle: Türkçe öğretim faaliyetleri, materyal üretme ve geliştirme çalışmaları, eğitimcileri eğitme programları, ölçme ve değerlendirme faaliyetleri, Türkçe öğretim portalı oluşturma, yaz ve kış okulu programları, Suriyeli sığınmacılara yönelik Türkçe öğretimi çalışmaları olduğu tespit edilmiştir.
2. Türkiye Maarif Vakfının eğitim alanındaki faaliyetlerine bakıldığında eğitimin uluslararasılaşması girişimleri ve Türkçenin uluslararasılaşması girişimleri olmak üzere 2 ana hedef üzerinden ilerlenmiştir. Tablo 4.1.2.1.'de çalışmalar ana ve alt başlıklarıyla bütün haliyle verilmiştir. Bunları özetlemek gerekirse eğitimin uluslararasılaşması girişimleri: yabancı ülkelerde Maarif Vakfı Okulları kurma, burs ve barınma imkânları sağlama, Uluslararası Maarif Akreditasyon Sistemi'ni oluşturma, eğitim fuarları düzenleme, AR-GE çalışmaları yapma, eğitimde dijital dönüşümü sağlama ve ihtisas Kütüphanesi oluşturma gibi 7 başlıkta ele alınmıştır.
Türkçenin uluslararasılaşması girişimlerinin ise: Vakfın okullarında Türkçe öğretimi verme, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ve Türk Kültürü ve Medeniyeti Dersi Öğretim Programı'nı hazırlama, Türkçe kitap setleri ve materyal üretme ile geliştirme, hizmet içi eğitim ve oryantasyon, mesleki gelişim ve formasyon programları hazırlama, Türkçe Durum Tespit Sınavı yapma, TMV Türkçe Dijital Platformu oluşturma hazırlıkları, Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlarımız ve İki Dilli Çocuklara Yönelik Çalışmalar olduğu görülmüştür.
3. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının eğitim alanındaki faaliyetlerine baktığımızda Başkanlığın faaliyetlerini 3 farklı gruba göre planladığı görülmüştür. Bu gruplar diaspora vatandaşlar, kardeş topluluklar ve uluslararası öğrencilerdir. Tablo 4.1.3.'e baktığımızda diaspora vatandaşlara yönelik faaliyetler 11 başlıkta, kardeş topluluklara yönelik faaliyetler 5 başlıkta ve uluslararası öğrencilere yönelik faaliyetler 5 başlıkta kategori edilmiştir. Tabloda detaylı olarak verilen faaliyetlerin özetle Türkçe öğretimi, materyal hizmeti, burs imkânları, çeşitli teşvikler, akademik rehberlik ve staj programları olduğu görülmüştür.
4. Yunus Emre Enstitüsü'nün kültürel ve sanatsal faaliyetleri analiz edildiğinde bu faaliyetlerin sınıflandırılması ve kategorize edilmesi çalışmanın amacı ve sınırları açısından pek mümkün görünmemektedir. Bunun sebebi olarak; Enstitünün ülkelerdeki her Kültür Merkezinin kendi kültür-sanat programlarını oluşturmaları ve bu etkinliklerin çok fazla oluşudur. Aktif olarak 60 Kültür Merkezi'nin olduğunu düşünürsek net bir veri çıkarmak zorlaşmaktadır. Fakat Enstitü birtakım kültürel ve sanatsal faaliyetleri

nerdeyse bütün merkezlerinde uygulamakta ve uyarlamaktadır. Bu etkinlik ve projeler yıl araştırmanın bulgular kısmındaki ilgili başlık 4.2.1.'de verilmiştir.

5. Türkiye Maarif Vakfının kültürel ve sanatsal faaliyetlerine bakıldığında faaliyetlerin 5 başlıkta toplandığı belirlenmiştir. Bu başlıklar: sosyal etkinlikler, Maarif söyleşileri, medya ve multimedya eğitimleri, Türkiye gezileri ve Uluslararası Maarif Fotoğraf Yarışması olarak belirlenmiştir. Faaliyetlerin içeriği bulgulara ele alınmıştır.
6. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının kültürel ve sanatsal faaliyetleri de diaspora vatandaşlar, kardeş topluluklar ve uluslararası öğrencilere yönelik farklı programlar üzerine planlanmıştır. Bu programlar diaspora vatandaşlara yönelik 12 başlıkta, kardeş topluluklara yönelik 7 başlıkta, uluslararası öğrencilere yönelik 7 başlıkta toplanmıştır. Başkanlığın kültürel ve sanatsal faaliyetleri ilgili bulgular kısmında tablo 4.2.3.'te sunulmuştur.
7. Yunus Emre Enstitüsünün bilimsel ve toplumsal faaliyetlerini 6 başlıkta icra ettiği görülmektedir. Bu faaliyetlerin: Kültürel Diplomasi Akademisi, TABİP, GPDNet, AB-Türkiye Kültürlerarası Diyalog Programı, 15 Temmuz kapsamındaki çalışmalar ve Suriyeli sığınmacılara yönelik faaliyetler olduğu tespit edilmiştir.
8. Türkiye Maarif Vakfının bilimsel ve toplumsal faaliyetlerini 6 başlıkta ele almak mümkündür. Kamu diplomasisine katkı verecek çalışmalar, COVID-19 sürecinde yapılan girişimler, Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı harekât bölgelerinde yürütülen faaliyetler, Uluslararası Maarif Ajansı'nın çalışmaları, Yaz Kampları ile çeşitli Panel, Çalıştay ve Sempozyumlar bilimsel ve toplumsal nitelikli faaliyet olarak sınıflandırılmıştır.
9. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının bilimsel ve toplumsal faaliyetleri; diaspora vatandaşlara yönelik olarak 11 başlıkta, kardeş topluluklara yönelik olarak 5 başlıkta ve uluslararası öğrencilere yönelik olarak 4 başlıkta tespit edilmiştir. Bu faaliyetlerin genel eğilin noktası toplumsal nitelikli olmakla birlikte bilimsel çalışmalar da düzenlenmiştir. Gruplara yönelik faaliyetler tablo 4.3.3.'te başlıklar halinde sunulmuştur.

Kesin bir yargı olmamakla birlikte; kurumların genel faaliyetleri incelendiğinde, gerek mali bütçe dağılımı gerekse faaliyet sayısı ve harcanan zaman bakımından TMV'nin eğitim ve bilimsel alandaki faaliyetlerini öncelediği, YEE'nin eğitim faaliyetleriyle birlikte kültür ve sanat faaliyetlerini etkin bir biçimde kullandığı fakat bunu yaparken bilimsel ve toplumsal faaliyetleri de ihmal etmediği, YTB'nin de bilimsel ve toplumsal faaliyetler ile kültür ve sanat etkinlikleri üzerine daha çok eğildiği yorumu yapılabilir.

5.2.Tartışma

Türkiye'nin kültürel diplomasi faaliyetleri yürüten kurumları daha önce birçok kez araştırma konusu olmuş ve üzerine çalışılmıştır. Bu konu genellikle uluslararası ilişkiler

disiplininin ilgisini çekmiş ve kurumlar üzerine araştırmalar bu alan üzerinden incelenip tez düzeyinde çok kez araştırılıp yorumlanmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi disiplini açısından ise kültürel diplomasi faaliyetleri yürüten kurumlar üzerine çalışmaların yeterli olmadığı söylenebilir. Yapılan çalışmalar genellikle kurumların üretmiş olduğu kitap setleri veya programlarının incelenmesi, ya da bir dil öğretim tekniği ile ölçeğin sınıflardaki etkililiği üzerine dar bir alanda gerçekleşmiştir. Bu bakımdan YEE, TMV ve YTB gibi kültürel diplomasi kurumların yabancı dil olarak Türkçe öğretimi disiplini açısından birçok bakımdan araştırmaya değer olduğu ortadır. Özellikle bu kurumların hedeflerinin daha geniş bir pencereden yorumlanması “dilimizi ve kültürümüzü neden öğretiyoruz, yabancı uluslar Türkçe öğrenme ihtiyacı neden hissediyor?” noktasında önem arz etmektedir.

Kurumların eğitim politikaları, kültürel, sanatsal, bilimsel ve toplumsal alandaki strateji ve faaliyetlerinin araştırılması; bu faaliyetlerin dünyada Türkçe öğrenimine olan yaklaşımı nasıl etkilediği üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir konudur. Bu anlamda uluslararası ilişkiler disipliniyle beraber bu konuyu disiplinlerarası yorumlamak isabetli görülmüştür. Yapılan araştırmanın zenginliği ise kendini bu noktada göstermektedir. Bu çalışma ile hem yabancılara Türkçe öğretmeyi hedeflen ve bu uğurda strateji üreten kurumlar üzerine çalışılmış hem de bu kurumların faaliyetleri yumuşak güç ve onun uygulama alanları olan kamu ve kültür diplomasisi açısından yorumlanmıştır. Temel noktada çalışma, yabancı uluslara dil ve kültür öğretimini sınıf içerisinde çıkararak daha büyük bir amaç uğruna yapılmış olduğunu okuyuculara vermeyi hedeflemiştir.

Yukarıda hedefleri sunulan araştırmanın yabancı dil olarak Türkçe öğretimi disiplini penceresinden çalışmaları birkaç kitap bölümü ve makale ile sınırlıdır. Bu bakımın çalışma, alanda tez düzeyinde yapılan ilk araştırma olma niteliğindedir. Kurumların faaliyetlerinin eğitim, kültür-sanat ve bilimsel-toplumsal bakımdan geniş pencereden yorumlandığı bu çalışma, ileride benzer hedeften doğan başka çalışmalara öncü olabilir. Bu hususta kurumların sadece eğitim veya kültür-sanat gibi tek bir konu üzerinden derinlemesine analizi yapılabilir. Yahut literatüre hizmet olarak Türkiye’deki kurumların dil öğretim politikalarının diğer ülkedeki muadil kurumlarla karşılaştırmalı olarak analiz edilip yorumlanması mümkündür.

5.3.Öneriler

Yapılan çalışmada elde edilen bulgular ve yapılan alan yazını taramasından hareketle yapılacak öneriler aşağıdaki başlıklarda verilmiştir.

5.3.1.Eğitim Alanındaki Öneriler

- Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda kurumlarda çalışacak nitelikli eğitmen açığı görülmektedir kurumlar bu açığı bünyesinde açtığı sertifika ve eğitim

programlarıyla sürekli hale getirmelidir. YTB diaspora vatandaşlar üzerinden eğitimci yetiştirme teşvikleri arttırmalıdır.

- TMV'nin okullarında seçmeli olan Türkçe dersi, ortaöğretim seviyesinden itibaren tüm derslerin Türkçe işlenebilmesi üzere planlanmalıdır. Yakın zaman diliminde zor görünen bu öneri şartları uygun pilot okullarda denenmeli (Irak-Erbil veya Somali gibi) ve sonuçlarına göre yaygınlaştırılması düşünülmelidir. Bu durum Türkçenin dünyada bilim dili olması yolunda eşik bir adım olacaktır.
- YEE "Tercihim Türkçe" projesini çok daha fazla ve ülke veya okulda yaygınlaştırılmalı, gerekli diplomatik süreçler ivedilikle ve kararlılıkla yürütülmelidir.
- Materyal üretim ve geliştirme sürecinde eğitim programları ve kitap setleri konusundaki gelişmeler sevindirici ve önemlidir. Fakat bu bileşenlerin yanında çeşitli nitelikte Türkçe sözlük, görsel-işitsel materyaller, okuma becerisini destekleyici hikâye kitapları ve dersi eğlenceli kılacak dijital materyaller üretme konusunda da kurumlar yeterli seviyede değildir. Bu noktada uzman ekipler kurulmalı ve Türkçe eğitiminde materyaller zenginleştirilmelidir.
- YTB uluslararası öğrencilere yönelik "Türkiye Bursları" kapsamındaki projesini niteliksel ve niceliksel olarak geliştirmeli ve zenginleştirmelidir. Kurum, Türkiye'de yükseköğretimin uluslararasılaşmasına katkı sağlayacak adımlar atmalı ve projeler üretmelidir. Bu noktada öneri olarak K-12 seviyesinde TMV ile işbirliklerini arttırmalı ve Vakfın öğrencilerine kariyer ve mesleki gelişim noktasında danışmanlık hizmetlerini ortak yürütmelidir. YEE ile de "Türkoloji Projesi" ve "Tercihim Türkçe" projeleri vasıtasıyla ve Kültür Merkezlerinde Türkçe öğrenen bireyler aracılığıyla Yükseköğretimin Türkiye'de okunması noktasında teşvik edilmelidir.
- Kurumların düzenlendiği "Yaz-Kış Okulları", "Türkiye Gezileri" ve "Kültürel Hareketlilik Programları" yıl içinde 1-2 programla sınırlı kalmamalı, sayıları arttırılmalı, sürekli olmalı ve bunun için özel bütçe ayrılmalıdır. Bu programların içeriği genişletilmeli ve Türkiye'de Türkçe öğretecek kurlar planlanmalıdır.
- YEE "Türkoloji Projesi" kapsamında diğer ülkedeki üniversitelerle yeni protokoller imzalamalıdır. Proje 2018 yılından beri 50 ülkede 101 üniversitede devam etmektedir. Özellikle Uzakdoğu ve Amerika kıtasındaki üniversitelerde protokol sayısının çok sınırlı olduğu görülmektedir. Yeni oluşturulacak protokollerle Türkçe yükseköğretim kurumlarında akademik seviyesinde işleme imkânı bulacaktır.
- Kurumlar Türkçe öğretimi faaliyetlerini yürütürken mesleki Türkçe öğretmeyi ihmal etmemelidirler. Bunu; YEE Kültür Merkezlerinde mesleki Türkçe kursları açarak, TMV yerel halka ve personellere yönelik açtığı kurslara mesleki Türkçe kursları ekleyerek, YTB

ise kardeş topluluklara yönelik faaliyetlerinde ihtiyaçları gözeterek mesleki Türkçe kursları düzenlemelidir.

- Uluslararası ölçme ve değerlendirme çalışmaları tek bir çatı altında yürütülmelidir. Bu sayede; ortak bir anlayış geliştirilerek kurumlar arası karışıklıklar önlenabilir, akreditasyon sorunları ortadan kaldırılabilir aynı konu üzerinde rekabet etmekten ziyade zaman ve emek başka alanlara kanalize edilebilir. Bu noktada YEE'nin ALTE süreçlerini başarıyla tamamlayan Türkçe Yeterlilik Sınavı (TYS), bu konuda önemli yol kat etmiştir.
- YEE'nin oluşturduğu Türkçe Öğretim portalı günümüz dijital gelişmelere uyarlanmalı ve içeriği dil öğretim yöntemleriyle zenginleştirilmelidir. Dünyadaki muadil kurumların gelişmiş portalleri incelenmeli bu konuda raporlar oluşturulup mevcut portale yenilikler getirilmelidir. TMV ve YTB de eğitim süreçlerinde Enstitünün dijital portalinin imkânlarından faydalanmalıdır.
- TMV, 2023 hedefi olarak BM yarısında okul açmayı, YEE ise Türkiye'nin 100 yılında 100 Kültür merkezi açmayı hedeflemektedir. Güncel sayılara bakıldığında iki kurum da belirlediği hedeflere ulaşması geçmiş dönem verilerine bakıldığında pek mümkün görülmemektedir. Bu noktada kurumların stratejik plan ve performans raporlarında öngörülebilir hedef belirlemeleri uygun olacaktır.
- Bulgular incelendiğinde YTB'nin diaspora ve uluslararası öğrencilere yönelik faaliyetleri, kardeş topluluklara yönelik faaliyetlerine kıyasla daha çeşitli ve zengin görünmektedir. Bu noktada Başkanlık kardeş topluluklara yönelik faaliyet sayısını arttırmalı ve yeni faaliyet alanları açmalıdır.
- YTB Uluslararası Staj Programının kapsamını genişletmelidir. Staj programı sayesinde nitelikli beyinler Türkiye'de staj yapma ve sonrasında çalışma imkânı bulmaktadır. Bu durum kamu diplomasisini de dolaylı yoldan olumlu etkilemektedir.
- TMV, Uluslararası Maarif Ajansı aracılığıyla düzenlediği eğitim fuarlarını yılın belirli dönemlerinde faaliyette bulunduğu bütün ülkelerde organize etmelidir. Bu fuarlar aracılığıyla Türkiye ve Türkiye'deki eğitim kurumları tüm yönleriyle tanıtılmalı ve yerel halkta olumlu bir imaj yaratılmalıdır.
- Kurumlar bünyesinden mezun olan ya da programlarını tamamlayan öğrenciler veya katılımcılar ile bağıni kaybetmemeli ve bu bağı sürekli hale getirecek şekilde planlamalıdır. Kurumların amacı ülkelere birer "kültür elçisi" kazandırmak olmalıdır. Bu konuda kurumların ilgili birimleri ilgilenmeli yoksa oluşturulmalıdır. Özellikle TMV ve YTB'nin çalışmaları bu konuda büyük önem arz etmektedir.

5.3.2.Kültürel ve Sanatsal Öneriler

Yurt dışında kültürel diplomasi faaliyetleri yürüten ve Türkçenin yaygınlaşması için emek sarf eden kurumlar varlık gösterdikleri ülkelerde kültürel ve sanatsal faaliyetleri ihmal etmemelidirler. Dil ve kültür birbirini tamamlayıcı olmalıdır. Bu noktada kurumlar için öneriler şöyle sıralanabilir:

- Kurumlar kültür-sanat faaliyetleri icra ederken Türkiye'nin sabit ve potansiyel zenginliklerinden bolca istifade etmelidirler. Bu noktada kaynaklar olarak Türkiye'nin kültürel birikimi, tarihi ve coğrafi konumu önemlidir. Etkinlikler planlanırken ülkemizin geçmiş ve günümüz önemli şahsiyetleri, sanata ve spora dair gelişmeleri, arkeolojik ve doğal zenginlikleri, milli ve dini gün ritüelleri gibi unsurlar bolca yer almalıdır.
- Mali raporlar incelendiğinde kurumların kültürel faaliyetler için ayırdığı bütçe diğer harcama kalemlerine göre da az olduğu tespit edilmiştir. Kurumların eğitim faaliyetleri dışında kültür ve sanat etkinlikleri için ayırmış olduğu maddi kaynaklar arttırılmalı ve bu kaynaklar hükümet tarafından yıllık olarak revize edilmelidir.
- Ülkemizin film ve dizi sektörü dünyayı etkilen önemli bir araç konumundadır. Kültürel-sanatsal etkinlikler planlanırken kurumlar bu zenginlikleri devre sokmalıdır. Bu konuda sanat turneleri düzenlenebilir ve bu sürekli hale getirilebilir.
- YEE ve YTB'nin anma ve önemli gün programları, sergi ve tanıtım günleri gibi yapmış olduğu programlar TMV'nin okullarında ve temsilciliklerinde yaygınlaştırılmalıdır.
- "Türkiye Şöleni" adı altında 3 kurumun da bir araya geldiği ve imkânlarını birleştirdiği, yılda bir kez olmak üzere Türkiye'de düzenlenecek büyük bir organizasyon tasarlanmalıdır. Günlere yayılan, çeşitli kültürel etkinlik ve yarışmaları barındıran bu organizasyona, TMV okullarındaki öğrenciler vasıtasıyla, YTB uluslararası öğrenciler ve kardeş topluluklar vasıtasıyla, YEE ise Kültür Merkezlerindeki katılımcıları aracılığıyla katılım sağlayabilir. Büyük çaplı yapılacak bu etkinlikler hem hedef ülkelerde hem de dünyada ses getirebilir bu vasıtayla kurumların ülkelerdeki imajının olumlu etkilenmesi mümkündür.

5.3.3.Bilimsel ve Toplumsal Öneriler

Kamu diplomasisi oluşturma girişimleri bilimsel ve toplumsal programlarla desteklenmelidir. Bu noktada kurumlar için öneriler şöyle sıralanabilir:

- Kurumlar kamu diplomasisi çalışmaları yürütürken birbirleri ile etkin ve uyumlu bir şekilde çalışmalıdır. Programlar planlanırken kurumlar birbiri ile iletişim halinde olmalı ve aynı amaçlı etkinlikler üzerinde çalışıp birbirinin ayağına basmamalıdır.
- Kurumlar panel, konferans, çalıştay ve sempozyum tarzı bilimsel veya toplumu ilgilendiren organizasyonları ihmal etmemelidirler. Bu organizasyonlar tasarlanırken

kurumların birlikte çalışacağı büyük etkinlikler düzenleyeceği imkânların yolu aranmalıdır.

- YTB, bilimsel ve toplumsal içerikli programları olan ABAP, STİP ve SOGİL adlı programlarını kararlılıkla devam ettirmeli ve çalışma yaptığı gruplara yeni içeriklerde programlar hazırlamalıdır.
- TMV'ye bağlı bir organizasyon olan Uluslararası Maarif Ajansı'nın yurt dışındaki hareket alanı genişletilmeli ve özellikle kurumun yurt dışındaki tanıtımı noktasında faaliyetlerini arttırmalıdır. Bu çalışma yurt dışında varlık gösteren Maarif Okullarına ilgiyi arttıracaktır.
- Kurumlar faaliyette bulunduğu ülkelerin yerel dinamiklerine hâkim olmalıdır. Bu noktada ülkelerin bilimsel gelişmeleri takip edilmeli ve katkı sağlanmalıdır. Toplumsal konularda ise yerel halkın faydasını gözeterek kararlar alınmalıdır.
- Ülkelerin politik gelişmeleri hassasiyetle takip edilmeli ve gelişmelere karşı pozisyon alınırken iki ulusun ilişkisini zedelemeyecek adımlar atılmalıdır.

Sonuç olarak; Dünyada küresel hacmini arttırmak için yumuşak gücü arttırmaya yönelik yapılan emek, zaman ve para stratejik bir yatırımdır. Kültürel etkileşimler ve dil öğretimi ise bu strateji yatırımların verim alınabileceği önemli bir sahadır. Bu noktada tüm paydaşlar birlikte hareket etmeli, koordinasyon sağlamalı ve tanıtım, markalaşma girişimlerini önemsemelidir. Türkiye ise tüm bu rekabetin içinde dünyada dil ve kültür faktörünü etkin şekilde değerlendiren önemli bir aktör konumunda olmalıdır.

6.KAYNAKÇA

- [1]. Açık, F. (2013). Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.). *Dil politikaları bağlamında Türkçenin öğretimi*. (ss. 483-491). Grafiker Yayınları.
- [2]. Açıkses, E. ve Ağır, Ö. (2020). Eğitimin dış politikada yumuşak güç olarak kullanılması örneği: Amerikan Barış Gönüllüleri Örgütü, *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 209-238.
- [3]. Açar, M. E. (2004). Türkçe öğretiminin tarihçesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1-10.
- [4]. Ağildere, S. T. (2010). XVIII. yüzyıl Avrupa'sında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin önemi: Osmanlı İmparatorluğu'nda İstanbul Fransız Dil Oğlanları Okulu (1669-1873). *Turkish Studies*, 5(3), 693-704.
- [5]. Akçay, N. C. (2014). *Kamu diplomasisi aracı olarak kültürel diplomasi ve Fransa'nın Afrika ülkelerine yönelik uluslararası öğrenci programları örneği*. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara.
- [6]. Akgün, B. (2017). Maarif Vakfı Türkiye'nin Dünyaya Açılan Penceresidir. *Maarif Bülten* 1. 1 (1), 1-34. <https://turkiyemaarif.org/post/242-maarif-bulten-1-611?lang=tr>
- [7]. Akgün, B. (2022). TMV Tanıtım Kataloğu. *Türkiye Maarif Vakfı*: İstanbul. <https://turkiyemaarif.org/uploads/TanitimKataloguTR.pdf>
- [8]. Aktan, C. C. (2007). Yüksek öğretimde değişim: global trendler ve yeni paradigmlar. In *Değişim Çağında Yüksek Öğretim* (s. 1-43). İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını.
- [9]. Akar, A. (2005). *Türk dili tarihi*. İstanbul: Ötüken Yayınevi
- [10]. Aral, A. E. (2014). *Kültür propagandasından kültürel diplomasiye: British Council'in Türkiye'deki faaliyetlerinin 1940-1950 ve 2005-2014 dönemlerinde karşılaştırmalı incelemesi*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- [11]. Arslan, M. (2012). Tarihi süreçte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi- öğrenimi çalışmaları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 167-188. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksusbd/126071>
- [12]. Arslan, M. (2019). *Dış politikada yumuşak güç kavramı ve Türkiye'nin bir yumuşak güç enstrümanı olarak YTB örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Altınbaş Üniversitesi, İstanbul.
- [13]. Arslantaş, S. (2013). İlköğretim 4. Sınıf görsel sanatlar dersinde disiplinlerarası yaklaşıma göre yapılan öğretimin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına etkisi. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 1(13).
- [14]. Artun, E. (2008). Halk kültürünün uluslararası ilişkilerde ülkelerin tanıtımına katkısı. *Halk kültürü araştırmaları*. İstanbul: Kitabevi Yayınları
- [15]. Atıcı, Ö. (2019). *Türkiye'nin Balkanlardaki kültürel diplomasi faaliyetleri: Stratejik kamu diplomasisi için bir model* (Yayımlanmamış doktora tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [16]. Ateş, D. (2009). Uluslararası ilişkiler disiplininin oluşumu: İdealizm/realizm tartışması ve disiplinin özerkliği. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 11-25.
- [17]. Aydın, M. (1996). Uluslararası ilişkilerde yaklaşım, teori ve analiz. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 51(1). 71-114. doi.org/10.1501/SBFder_0000001917
- [18]. Balcı, M. ve Gültekin, İ. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi siyaseti ve stratejileri. H. Develi, C. Yıldız, M. Balcı, İ. Gültekin, D. Melanlıoğlu (Ed.). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi uygulamalı el kitabı* (43-133). İstanbul: Kesit Yayınları.
- [19]. Barın, E. (2010). Yabancılar Türkçe öğretimi amacıyla yazılan "Ecnebilere Mahsus" Elifbâ kitabı üzerine. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 121-136. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16968/177226>
- [20]. Başar, U. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi politikası bağlamında İran İslam Cumhuriyeti. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1 (6), 201-215. <https://doi.org/10.31464/jlere.651927>.
- [21]. Bayraktar, N. (2003). Yabancılar Türkçe öğretiminin tarihsel gelişimi. *Dil Dergisi*, 119, 58-71.

- [22]. Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (6 Aralık 2017). *Resmi Gazete* (Sayı: 30276).
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171220.htm>.
- [23]. Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı. (2021). Türkiye Maarif Vakfı. İstanbul.
<https://turkiyemaarif.org/uploads/FaaliyetRaporu/TR1.pdf>
- [24]. Bekfelavi, K. (2017). *Türkiye'nin Balkan ülkeleriyle ilişkilerinde yumuşak güç faktörü olarak Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı ve Yunus Emre Enstitüsü*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- [25]. Biçer, N. (2011). *Kıpçak dönemi eserlerinin yabancılara Türkçe öğretimi açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış) Atatürk Üniversitesi. Erzurum.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=zGPAGMI1DniLaCn29bBlcA&no=Ze8xt-jwVBvk-zUpao4Q7w>
- [26]. Biçer, N. (2012). Hunlardan günümüze yabancılara Türkçe öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(4), 107–133.
- [27]. Boylu, E., ve Başar, U. (2016). Türkçe öğretim merkezlerinin güncel durumu ve standartlaştırılması üzerine. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(24), 309–324.
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2764%0ATÜRKİYE>
- [28]. Büyükkiz, K. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 203–213. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19562/208693>
- [29]. Caferoğlu, A. (1984). *Türk Dili Tarihi II*, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- [30]. Cerrah, S. (2020). Eğitimde dijital dönüşüm. *Uluslararası Maarif Dergisi*. 1(1) ISSN 2717-9222. <https://www.turkiyemaarif.org/uploads/Uluslararası Maarif Dergisi 1.pdf>
- [31]. Cull, N. J. (2009). *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles: Figueroa Press
- [32]. Cummings, M. C. (2003). *Cultural diplomacy and the united states government: a survey*. Washington: Center for Arts and Culture
- [33]. Çakmak, C. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminin tarihçesine genel bir bakış denemesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2) , 167-182.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/kusbd/issue/19379/205589>
- [34]. Çavuş, T. (2012). Dış politikada yumuşak güç kavramı ve Türkiye'nin yumuşak güç kullanımı. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 23–37. <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/tr/pub/issue/10265/125899>
- [35]. Çevik, B. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan C1 düzeyi ders kitaplarında disiplinler arasılik*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- [36]. Çiftçi, Ö. ve Coşkun H. (2017). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmaların farklı değişkenlere göre tasnifi. *International Journal of Language Academy*, 5(4) 205-214. DOI : 10.18033/ijla.3625. ISSN: 2342-0251
- [37]. Daban, C. (2017). Uluslararası ilişkilerde siyasal aktörler, bürokrasi ve jeopolitik bağlamında diplomasi: Türkiye Cumhuriyeti örneği. *BEU Akademik İzdüşüm*, 2(2), 22–50.
- [38]. Dahl, R. (1957). The concept of power. *Behavioral Science*, 2(3), 201-215.
- [39]. Davutoğlu, A. (2008). *Stratejik derinlik*, 27. Basım, Küre Yayınları, İstanbul.
- [40]. Demirekin, M. (2016). Yaklaşımdan tekniğe yabancılara Türkçe öğretim yöntemleri ve yöntem sonrası dönem. F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar- Yöntemler Beceriler Uygulamalar* (s. 43- 76). Ankara: Pegem Akademi.
- [41]. Deniz, K., ve Karagöl, E. (2018). İngilizlere Türkçe öğretiminde tarihî bir eser: "Osmanlı Konuşma Dili Cep Kılavuzu". *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 10(3), 183–199.
- [42]. Development Initiatives (2014). *Global Humanitarian Assistance* (Report No 14). Bristol
<http://www.globalhumanitarianassistance.org/wp-content/uploads/2014/09/GHA-Report-2014-interactive.pdf>
- [43]. Dilek, İ. (1995). *Yabancı Dil olarak Türkçe öğretiminde özgün metinlerle çalışma yolları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [44]. Dilidüzgün, Ş. (1995). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazınsal metinler yeri ve işlevi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- [45]. Dizdaroğlu, H. (1966). Nevai'de dil bilinci, *Türk Dili Dergisi*, Ali Şir Nevai Özel Sayısı. c. XV, s.173, Ankara. s. 292-295
- [46]. Doğan, S. (2011). XIX. yüzyılda Batı'da yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları: W. B. Barker örneği. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Firat Üniversitesi, Elazığ.
- [47]. Dumankaya, E. M. (2019). Uluslararası ilişkiler ve "güç" kavramı. Trend Analizi. Erişim adresi: <https://thinktech.stm.com.tr/tr/uluslararasi-iliskiler-ve-guc-kavrami>
- [48]. Durmuş, M. (2013). Türkçenin yabancılara öğretimi: Sorunlar çözüm önerileri ve yabancılara Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6(11), 207-228.
- [49]. Dünyada Türkiye Maarif Vakfı. (2022) Türkiye Maarif Vakfı. 2 Mart 2022 tarihinde <https://turkiyemaarif.org/page/2018-DUNYADA-MAARIF-16> adresinden erişilmiştir.
- [50]. Eker, S. (2010). Orhon yazıtları: İran dilleri ile ilk temaslara ve benzer birkaç öge üzerine. III. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (s.321-332). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- [51]. Ekşi, M. (2018). *Kamu diplomasisi ve Ak Parti dönemi Türk dış politikası*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- [52]. Er, A. (2018). *Türk Dış Politikası'nda kültürel diplomasi: Yunus Emre Enstitüsü Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar
- [53]. Ercilasun, A. B. (1983). Türkoloji'nin doğuşu, gelişmesi ve Türkoloji kongreleri, *Töre Dergisi*, 150, 40-45.
- [54]. Ercilasun, A.B. (2004). *Başlangıçtan yirminci yüzyıla Türk dili tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınevi
- [55]. Erdem, İ. (2009). Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili bir kaynakça denemesi. *Turkish Studies*, 4(3), 888-937.
- [56]. Erdil, M. (2018). Türkiye Cumhuriyeti yükseköğretim kuruluna bağlı 209 üniversitede yabancılara Türkçe öğretimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(60), 93-112. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2764%0ATÜRKİYE>
- [57]. Eren, A. (2020). YTB Faaliyet Raporu. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. Ankara. <https://www.ytb.gov.tr/kurumsal/faaliyet-raporlari>
- [58]. Eren, E. (2017). Sivil toplumun dış politika inşasındaki rolü: Türk kamu diplomasisi örneği. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 36-49. <https://doi.org/10.30784/epfad.324759>
- [59]. Ergin, M. (2007). *Üniversiteler İçin Türk Dili*, İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- [60]. Feigenbaum, H. B. (2001), Globalization and Cultural Diplomacy. Washington: Center for Arts and Culture. Erişim: <http://xa.yimg.com/kq/groups/22587837/659966199/name/global+6.pdf>
- [61]. Fişekçioğlu, A. (2021 5 Kasım). Kültürel Diplomasi. <https://dilmer.samsun.edu.tr/dr-asli-fisekcioglu-kulturel-diplomasi-faaliyetleri-milletlerin-kuresel-markalasma-sureclerinin-en-onemli-unsurlari-arasinda-yer-almaktadir> adresinden erişildi.
- [62]. Gregory, B. (2011). "American Public Diplomacy: Enduring Characteristics, Elusive Transformation." Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2022. https://smpa.gwu.edu/sites/smpa.gwu.edu/files/downloads/BGregory_HJD_AmericanPD.pdf
- [63]. Gülsevin, G. (2019). *Diziler Sayesinde Dünyaya Türkçeyi Öğretiyoruz*. 29 Kasım 2021 tarihinde, <https://www.haberler.com/diziler-sayesinde-dunyaya-turkceyi-ogretiyoruz-12028981-haberi/> adresinden erişildi.
- [64]. Haigh, D. (2021). Global soft power index. 5 Aralık 2021 tarihinde <https://brandirectory.com/globalsoftpower/> adresinden erişildi.
- [65]. Hava, Y. F. (2016). *Türk dış politikasında TİKA Bağlamında yumuşak güç kullanımı ve Balkanlar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- [66]. İnayet, A. (2008). Hanyu Wailacı Cıdıan'a (HWC) göre Çinceye geçen Türkçe kelimeler üzerine. *Turkish Studies*, 3(1), 278-295.
- [67]. İskit, T. (2018). *Diplomasi tarihi, teorisi, kuramları ve uygulaması*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- [68]. Kalın, İ. (ed.). (2011a) 2000'li yıllar Türkiye'de dış politika, Meydan Yayıncılık, İstanbul.

- [69]. Kalın, İ. (2011b). Soft power and public diplomacy in Turkey, *Perceptions*, XIV,(3), s. 20-97
- [70]. Kanat, S. (2016). Uluslararası ilişkiler yaklaşımları açısından dijital medya ve savaş. *TRT Akademi*, 1(2).
- [71]. Kanatlı, F. ve Çekici, Y.E. (2013). Türkçe öğretiminde disiplinler arası olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2) , 223-234.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mersinefd/issue/17383/181608>
- [72]. Kang, H. (2013), Reframing Cultural Diplomacy: International Cultural Politics of Soft Power and the Creative Economy. Erişim adresi:
<http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-08-loam/Reframing-Cultural-Diplomacy-International-Cultural-Politics-of-Soft-Power-and-the-Creative-Economy-Hyungseok-Kang.pdf>
- [73]. Karal, E.Z. (2017). *Osmanlı tarihinde Türk dili sorunu*. Ankara:Başkent Üniversitesi.
- [74]. Kaya, C. (2009). *Dîvânü Lugâti't-Türk Araplara Türkçeyi öğretmek için mi yazıldı?* III. Uluslararası Türkoloji Kongresi. Ortak dil, tarih ve alfabe oluşturma sürecinde geçmişten geleceğe Türkoloji'nin meseleleri. *Türkistan*. 145-148.
- [75]. Keyman, F. E.(2010). "Globalization, modernity and democracy Turkish foreign policy 2009 and beyond", *Perceptions*, , Vol.XV, No.3(4), 1-20
- [76]. Kirsten, B., Briggs, R., Holden, J. ve Jones, S. (Ed.). (2007). *Cultural diplomacy*, London, Demos Publisher.
- [77]. Kline, S. J. (1995). *Conceptual foundations for multidisciplinary thinking*. Stanford: Stanford University Press, 1995
- [78]. Kongar, E. (1997). *Küreselleşme ve kültürel farklılıklar çerçevesinde ulusal kültür*. 2 Kasım 2021 tarihinde https://www.kongar.org/makaleler/mak_ku.php adresinden erişildi.
- [79]. Köse, D. ve Özsoy, E. (2020). Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretiminin otuz yılı: 1990-2020. *Turkophone*, 7(2), 27-54.
- [80]. Kürkçüoğlu, Ö. (1980). Dış politika nedir? Türkiye'deki dün ve bugün", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 35(01). DOI: 10.1501/SBFder_0000001394
- [81]. L'Etang, J. (2009). Public relations and diplomacy in a globalized world: an issue of public communication, *American Behavioral Scientist*, 53(4), 607-626.
- [82]. Lenczowski, J. (2008). "Cultural Diplomacy, Political Influence & Integrated Strategy", M. Waller (Ed.), *Strategic Influence: Public Diplomacy, Counterpropaganda, and Political Warfare* (s. 74-99). Washington: The Institute of World Politics Press
- [83]. Lombard, A. (2003). *Politique culturelle internationale*. Le modèle français face à la. Adulte Recherche. ISBN: 2-7609-2366-52-7427-4466-5
- [84]. Lukes, S. (2005). *Power: a radical view*. Great Britain: Palgrave Macmillan. McClory,
- [85]. Melanlıoğlu, D. (2008). Divanü lügati't-Türk'ün ve güncel Türkçe sözlük'ün Türkçe eğitimi açısından önemi. *Uluslararası Kâşgarlı Mahmud Sempozyumu Bildirileri* (ss. 470-477). Rize: Rize Üniversitesi Yayınları.
- [86]. Melissen, J. (2005). *The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice*, J. M. (Ed.), *The New Public Diplomacy Soft Power in International Relations* (s. 3-27). New York: Palgrave Macmillan.
- [87]. Nye, J. S. (2005), *Dünya siyasetinde başarının yolu yumuşak güç*, (Aydın, R. İ. Çev.). Ankara: Elips Yayınları.
- [88]. Nye, J. S. (2013). *Hard, Soft, and Smart Power*, (Ed. A. F. Cooper, J. Heine, ve R. Thakur), *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*.
- [89]. Nye, J. S. (2020). *Yumuşak güç*.(Aydın, R. İ. Çev.) Ankara: BB101 Yayınları
- [90]. Ögüt, G. (2009). Kültürel dış açılımın kurumsal araçları olarak uluslararası dil-kültür enstitüleri ve Yunus Emre Enstitüsü'nün yapılandırılması. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Uzmanlık tezi.
- [91]. Önal, B. (2018). *Türkiye'nin Orta Asya'da uyguladığı kamu ve kültür diplomasisi politikaları*. Yumuşak güç ve kamu diplomasisi üzerine akademik analizler Türkiye ve dünyadan örnekler. Yılmaz, A. N. ve Kılıçoğlu G. (Ed.) Ankara: Nobel Yay. 41-96.
- [92]. Özdemir, C. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihçesi. *Alatoo Academic Studies*,

58-65.

- [93]. Özdemir, N. (2009). Divanü Lugati't Türk'ün uluslararası ilişkiler boyutu. 2. *Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Bilgi Şöleni Bildirileri: Kaşgarlı Mahmut ve Dönemi 28-30 Mayıs 2008* Ankara: Türk Dil Kurumu. 573-600.
- [94]. Özkan, A. (2013). *21. yüzyılın stratejik vizyonu kamu diplomasisi ve Türkiye'nin kamu diplomasisi imkânları*. (Rapor No:70). Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) http://www.tasam.org/Files/PDF/Raporlar/STR70_21_Yuzyilin_Stratejik_Vizyonu.pdf "66fb77c9-cd79481e-a185-9a9c26ffe7b7.pdf.
- [95]. Özkan, M. (2005). Tarihi perspektiften bilim dili olarak Türkçe. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 32(1), 141-158.
- [96]. Pallaver, M. (2011). Power and its forms: hard, soft, smart, *The London School of Economics and Political Science: London*
- [97]. Pamment, J. (2012). *New public diplomacy in the 21st century a comparative study of policy and practice*. New York: Routledge.
- [98]. Purtaş, F. (2013). Türk dış politikasının yükselen değeri :Kültürel diplomasi. *Akademik Bakış*, 7(13), 1-14.
- [99]. Riordan, S. (2004). Dialogue-based public diplomacy: a new foreign policy paradigm? discussion paper in diplomacy (95). *Netherlands Institute of International Relations Clingendael*.
- [100]. Sak, H. (2019). *Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinde YTB burslusu uluslararası öğrencilerin yeri: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi örneği*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- [101]. Sancak, K. (2016). *Uluslararası İlişkilerde Güç Kavramı Ve Yumuşak Güç*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- [102]. Sancar, A. (2012). *Kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler*. İstanbul: Beta Yayınları
- [103]. Savaş, C. (2020). Uluslararası ilişkilerde yumuşak gücün temel bir birleşeni olarak kültürel diplomasi ve kültürel etki stratejileri. *DSJOURNAL*, 1(1), 21-35.
- [104]. Schneider, C. P. (2006) Cultural diplomacy: Hard to define but you'd know it if you saw it, *The Brown Journal Of World Affairs*, 13(1) 191-203
- [105]. Snow, N. (Ed.). (2009). *Rethinking Public Diplomacy" Rethinking of Public Diplomacy* , Handbook of Public Diplomacy : New York s.3-12.
- [106]. Sputnik (2019). *Araplar, Türk dizileri için Türkçe öğreniyor*. 29 Kasım 2021 tarihinde <https://tr.sputniknews.com/20190120/araplar-turk-dizileri-icin-turkce-ogreniyor-1037188062.html> adresinden erişildi.
- [107]. Sümer, F. (1962). Türkiye kültür tarihine umumi bir bakış. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, (s. 213-244.) <https://doi.org/10.1501/dtcfd00000000231>
- [108]. Tavkul, D. U. (2003). Codex Cumanicus ve Karaçay-Malkar Türkçesi. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 15, 1-33.
- [109]. Tarakçı, N. (2003). *Devlet adamlığı bilimi:jeopolitik ve jeostrateji*, Çantay Kitabevi
- [110]. The Soft Power 30 (2019). *A global ranking of soft power* (Repport 2019). Portland <https://softpower30.com/country/turkey/>
- [111]. TMV (2021). Türkiye Maarif Vakfı 22 Ekim 2021 tarihinde <https://turkiyemaarif.org/page/50-Turkiye-Maarif-Vakfi-12> adresinden erişilmiştir.
- [112]. TMV 2016-2019 Faaliyet Raporu. (2019). Türkiye Maarif Vakfı. İstanbul. <https://turkiyemaarif.org/list/1580-YAYINLARIMIZ-242?page=1>
- [113]. TMV 2020-2023 Stratejik Plan. (2019). *Türkiye Maarif Vakfı*. İstanbul
- [114]. TMV Denetim Kurulu Üyeleri. (2022). Türkiye Maarif Vakfı. 28 Şubat 2022 tarihinde <https://turkiyemaarif.org/page/72-Denetim-Kurulu-9> adresinden erişilmiştir.
- [115]. TMV Faaliyet Raporu, (2021). Türkiye Maarif Vakfı. İstanbul. <https://turkiyemaarif.org/post/242-turkiye-maarif-vakfi-2021-faaliyet-raporu-2269?lang=tr>
- [116]. TMV Mütevelli Heyeti Üyeleri. (2022). Türkiye Maarif Vakfı. 28 Şubat 2022 tarihinde <https://turkiyemaarif.org/list/74-Mutevelli-Heyeti-101> adresinden erişilmiştir
- [117]. TMV Yönetim Kurulu Üyeleri. (2022). Türkiye Maarif Vakfı. 28 Şubat 2022 tarihinde <https://turkiyemaarif.org/page/71-Yonetim-Kurulu-8> adresinden erişilmiştir.
- [118]. TMV Tanıtım Kataloğu (2022). Türkiye Maarif Vakfı. İstanbul

<https://turkiyemaarif.org/uploads/TanitimKataloguTR.pdf>

[119]. Türkiye Maarif Vakfı Kanunu. (2016). *Resmi Gazete* (Sayı: 29756) 19 Şubat 2022 tarihinde [https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/06/2016062817.htm#:~:text=MADDE%201%20%2D%20\(1\)%20Bu,tesisler%20a%C3%A7mak%2C%20yurt%20i%C3%A7i%20de](https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/06/2016062817.htm#:~:text=MADDE%201%20%2D%20(1)%20Bu,tesisler%20a%C3%A7mak%2C%20yurt%20i%C3%A7i%20de) adresinden erişilmiştir.

[120]. Topic, M. ve Sciortino, C. (2012), *Cultural diplomacy and cultural imperialism: a framework for the analysis*. Topic, M. ve Rodin S. (Ed.) *Cultural Diplomacy and Cultural Imperialism*. (s. 9-18). New York: Peter Lang. Erişim adresi:

http://www.peterlang.com/download/extract/63781/extract_262162.pdf

[121]. Tuch, H. (1990). *Communicating with the world: U.S. Public diplomacy overseas*. Washington: *Georgetown University Institute for The Study of Diplomacy*.

[122]. Tuna, O. N. (1994). Sümer Türk dillerinin tarihi ve Türk dilinin yaşı meselesi. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 37(1989), 257-293.

[123]. Türkiye Maarif Vakfı (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı*. Türkiye Maarif Vakfı Yayınları. İstanbul

[124] Tylor, E. B. (1871). *Primitive culture: researches into the development of mythology, philosophy, religion, art, and custom*. Vol. 2., Murray Press: London

[125]. US Department of State (2005). *Cultural diplomacy the linchpin of public diplomacy, Report of the Advisory Committee on Cultural Diplomacy*: New York

[126]. Ünalmiş, A. N. (2019). Yumuşak gücün tesis edilmesinde kültürel diplomasinin önemi ve bir uygulayıcı olarak Yunus Emre Enstitüsü. *Bilgi, Türk Konseyi'nin 10. Yılı Özel Sayısı*, 91, (s.137-159). DOI: 10.12995/bilgi.9106

[127]. Yağmurlu, A. (2019). Kültürel diplomasi: kuram ve pratikteki çerçevesi. *Selçuk İletişim*, 12(2), 1182-121-. <https://doi.org/10.18094/josc.596331>

[128]. Yatağan, A. G. (2018). Sert güç unsurlarının yumuşak güç aracı olarak etkileri. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 28(2), 69-94.

[129]. YEE. (2021). *Yunus Emre Enstitüsü*. 21 Ekim 2021 tarihinde <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> adresinden erişildi.

[130]. YEE 2017-2018 Stratejik Planı. (t.y) Yunus Emre Enstitüsü. Ankara. <https://www.yee.org.tr/tr/yayin/2017-2018-stratejik-plan>

[131]. YEE Faaliyet Raporu. (2015). Yunus Emre Enstitüsü. Ankara. <https://www.yee.org.tr/tr/yayin/2015-faaliyet-raporu>

[132]. YEE Faaliyet Raporu. (2016). Yunus Emre Enstitüsü. Ankara. <https://www.yee.org.tr/tr/yayin/2016-faaliyet-raporu>

[133]. YEE Faaliyet Raporu. (2017). Yunus Emre Enstitüsü. Ankara. <https://www.yee.org.tr/tr/yayin/2017-faaliyet-raporu>

[134]. YEE Faaliyet Raporu. (2018). Yunus Emre Enstitüsü. Ankara. <https://www.yee.org.tr/tr/yayin/2018-faaliyet-raporu>

[135]. YEE Faaliyet Raporu. (2019). Yunus Emre Enstitüsü. Ankara. <https://www.yee.org.tr/tr/yayin/2019-faaliyet-raporu>

[136]. YEE Faaliyet Raporu. (2020). Yunus Emre Enstitüsü. Ankara. <https://www.yee.org.tr/tr/yayin/2020-faaliyet-raporu>

[137]. YEE Faaliyet Raporu. (2021). Yunus Emre Enstitüsü. Ankara. <https://www.yee.org.tr/tr/yayin/2021-faaliyet-raporu>

[138]. Yıldız, O. ve Yılmaz Turan, S. (2022). *Türkçenin dünyaya açılan kapısı: Maarif Türkçe kitap setleri*. *Uluslararası Maarif Dergisi* 3 (6). 108-112

[139]. YTB (2021). *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı* 22 Ekim 2021 tarihinde <https://www.ytb.gov.tr/kurumsal/baskanligimiz-2> adresinden erişildi.

[140]. YTB 2021 Yılı Performans Programı. (2021). Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. Ankara. <https://www.ytb.gov.tr/kurumsal/performans-raporlari>

[141]. YTB Faaliyet Raporu. (2020). Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. Ankara. <https://www.ytb.gov.tr/kurumsal/faaliyet-raporlari>

[142]. YTB Faaliyet Raporu. (2021). Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. Ankara. <https://www.ytb.gov.tr/kurumsal/faaliyet-raporlari>

- [143]. YTB Stratejik Plan (2021). Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. Ankara.
<https://www.ytb.gov.tr/kurumsal/stratejik-plan>
- [144]. Yunus Emre Enstitüsü Bülteni. (2009 Eylül). Yunus Emre Enstitüsü. Ankara
- [145]. Yunus Emre Vakıf Kanunu. (2007). Resmi Gazete (Sayı: 26526). 19 Ocak 2022 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5653.pdf> adresinden erişilmiştir.
- [146]. Yunus Emre Vakfı Yönetimi, (2022). Yunus Emre Enstitüsü. 8 Şubat 2022 tarihinde <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-vakfi-yonetimi> adresinden erişildi
- [147]. Zaharna, N. S. (2012). *The cultural awakening in public diplomacy*. Figueroa Press: Los Angeles
- [148]. Zengin, R. (1995). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde alıştırmalar*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [149]. Zorbaz, K. Z. (2013). *Yabancılar Türkçe öğretiminin tarihi seyri*. M. Durmuş & A. Okur (Ed.). Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı (s. 159–169). Grafiker Yayınları.

EKLER

